Singular, feminin

Sveva Casati Modignani

Nemira Damen tango

O vibrantă și orgolioasă afirmare a maternității. Martina este personajul în jurul căruia gravitează întreaga poveste – o figură „singulară", care-și însușește responsabil vocația arhetipală a femeii: aceea de a genera viață. O vocație pe care o duce chiar dincolo de limitele feminismului plenar, spre împlinirea absolută a feminității: va aduce pe lume trei fiice cu trei bărbați diferiți, fără însă a se căsători cu niciunul. Povestea ei începe în anii patruzeci, ajungând până în zilele noastre, înlănțuindu-se cu cea a propriei mame, Vienna, și a propriei bunici, Ines. Rezultă un adevărat „tablou cu doamne", captivant prin originalitate.

Al nouăsprezecelea roman semnat Sveva Casati Modignani poate fi asemănat cu o operă corală intensă și emoționantă, a cărei temă, feminism și feminitate, atinge limite dificil de explorat.

Europa fm
Un radio de milioane de români
www.nemira.ro

De același autor,
la Editura Nemira au apărut:

Vanilie și ciocolată
Roșu coral
Anna cu ochii verzi
Lebăda Neagră

SVEVA CASATI MODIGNANI (pseudonimul artistic al lui Bice Cairati) s-a născut la Milano, în casa bunicii sale, pe care a moștenit-o și unde trăiește și în prezent. După o carieră jurnalistică materializată în mai multe cărți-anchetă publicate în anii '70, a debutat în 1981 cu romanul *Anna cu ochii verzi*, devenit în scurt timp bestseller. Succesului de debut i-au urmat alte 19 romane, traduse în peste 20 de țări și vândute în peste 10 milioane de exemplare, multe dintre ele fiind ecranizate. Dramele prezentate în romanele sale, diverse și surprinzătoare, își au sorgintea în realitatea familială, cu ambient, personaje și decoruri „ușor de recunoscut".

Singular, feminin

SVEVA CASATI MODIGNANI

Traducere din limba italiană
EMANUEL BOTEZATU

NEMIRA

Coperta colecției: Dana MOROIU, Corneliu ALEXANDRESCU
Ilustrația copertei: © Crabb, Gordon via Agentur Schlück GmbH

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CASATI MODIGNANI, SVEVA
Singular, feminin / Sveva Casati Modignani ; trad.: Emanuel Botezatu. - București: Nemira Publishing House, 2010

I. Botezatu, Emanuel (trad.)

Sveva Casati Modignani
SINGOLARE FEMMINILE
© 2007 Sperling & Kupfer Editori S.p.A.

© Nemira, 2010

Redactor: Ioana MARCU
Tehnoredactor: Alexandru CSUKOR

Tiparul executat de FED PRINT S.A.

Pentru Carla Tanzi, la care țin
foarte mult și de care mi-e foarte dor

MULŢUMIRI

Pentru aprofundarea unor aspecte din acest roman am cerut ajutor următorilor: Gianna Schelotto, specialist în psihoterapia de cuplu; Fausto Manara, psihiatru şi psihoterapeut; doamna Giovanna şi colegele sale, colaboratoare ale lui Radaelli, florar din Milano. Anna Pesenti este cea care mi-a sugerat alegerea vinului potrivit la momentul potrivit.

Îi datorez Donatellei Barbieri minuţioasa operaţiune de *editing*. Pentru tot restul, le sunt recunoascătoare „fetelor" de la Sperling. Mulţumiri fiecăreia dintre ele.

ASTĂZI

1

– Dă-mi ciobănașul de colo, i-a spus Martina lui Leandro, aflat în dreapta sa. Apoi a adăugat: Pe cel care cântă la flaut.

Reconstituiau scena nașterii lui Iisus, amplasând ieslea în miniatură pe cufărul care trona în amplul vestibul al palatului Bertola, splendida reședință nobiliară din Bergamo Alta moștenită de Leandro de la părinți. Folosindu-se de hârtie de împachetat peste care pulverizase vopsea, Martina modelase ieslea din Bethlehem, plasând-o pe stratul de mușchi reavăn pe care Leandro îl luase din grădina înconjurată de ziduri antice.

Era cea de-a patra duminică de Ajun, iar ritualul reconstituirii scenei nașterii lui Iisus îi ducea pe amândoi cu gândul la anii îndepărtați ai copilăriei, când în toate casele – de la cele modeste, cum fusese cea a Martinei, până la cele luxoase, precum aceea în care crescuse Leandro – se făceau pregătirile de Crăciun.

– Eu aș plasa-o lângă el pe țărăncuța ce duce coșul cu ouă, a sugerat bărbatul.

Martina i-a răspuns pe un ton aspru:

– Nu pricepi nimic și pace! Țărăncuța și ciobănașul nu pot sta alături. În clipa următoare însă a schimbat tonul, adăugând: Iartă-mă, am una dintre migrenele mele obișnuite.

– Ce-ar fi să facem o pauză? a propus Leandro, uitându-se la ceas. E abia ora trei. Avem la dispoziție toată după-amiaza ca să terminăm scena. Uite, azi-dimineață, Richetta ne-a pregătit un ibric mare de ciocolată. O încălzesc și bem împreună câte o ceașcă fierbinte. De acord?

Martina adora ciocolata caldă.

– Bine, i-a răspuns. Dar acum vreau să mă întind pe canapea, în sufragerie.

Martina împlinise șaizeci și șase de ani, la fel ca Leandro, însă avea încă silueta firavă a unei fetișcane.

A privit lung după ea cum traversa vestibulul cu pas ușor, ca o balerină, cuprins de o duioșie nesfârșită pentru femeia aceea pe care o iubea dintotdeauna.

S-a îndreptat spre bucătărie și a pus ciocolata la încălzit în cuptorul cu microunde. Pe bufet, tava cu cești și biscuiți fusese deja pregătită. A căutat o tabletă de aspirină și a pus-o pe o farfurioară: era singurul tratament pentru dureri de cap pe care îl folosea Martina. I-l prescrisese chiar tatăl lui Leandro, doctorul Pietro Bertola, încă de pe vremea când Martina era foarte tânără.

A intrat în salon și a așezat tava pe măsuța de lângă canapea. Martina stătea întinsă, cu picioarele acoperite de un pled din lână. Văzându-l, s-a ridicat în șezut.

Prin ferestrele dinspre grădină se strecura în cameră lumina opacă a unei zile mohorâte, fără soare.

– De Crăciun o s-avem zăpadă, a murmurat.

Leandro turnă ciocolata în cești.

– Ce bine miroase, a spus ea, cuprinzând ceașca în palme.

– Înmoaie doi biscuiți în ceașcă, apoi ia aspirina, a spus Leandro pe un ton poruncitor.

– Nu mă simt chiar atât de rău, a zis, reducând gravitatea situației.

– Mai bine să prevenim, a insistat el.

Ea i s-a supus, ascultătoare.

– Uite, am luat-o, însă numai ca să fii tu mulțumit.

– Dacă ai fi vrut într-adevăr să-mi faci pe plac, ai fi venit la spital înainte de sărbători și m-ai fi lăsat să-ți fac un control general. Nu migrenele mă îngrijorează, ci inima. Știi bine că ai probleme cardiace, însă ești mai încăpățânată ca un catâr.

– Nu vreau să ne certăm, așa că uite, mă dau bătută. Sunt prea obosită ca să mă mai opun. După Crăciun, accept să mă las torturată de voi, medicii.

A accentuat cuvântul „voi", care îl includea și pe Leandro – profesor universitar de medicină generală și medic primar cardiolog la spitalul din Bergamo.

În cameră domnea aroma densă și îmbietoare a ciocolatei.

– Mai toarnă-mi, i-a cerut Martina. Apoi a adăugat: Dacă am ciocolată, nu-mi mai trebuie nimic altceva. E o licoare desăvârșită, care îmi dă sentimentul că sunt înrudită cu Dumnezeu. Părerea mea este că Dumnezeu adoră ciocolata caldă.

– Vorbești în dodii, zău așa! a exclamat Leandro, amuzat.

– Ba chiar așa stau lucrurile și nimeni nu mă poate contrazice: Dumnezeu adoră ciocolata caldă și bea pe săturate. Ferice de el!

A lăsat ceașca goală pe tavă și s-a întins la loc.

– Încearcă să dormi puțin, iubirea mea, a spus Leandro, aplecându-se spre ea și atingându-i fruntea cu buzele.

– Cât e ceasul?

– Aproape patru.

– Trebuie să terminăm scena de Crăciun.

– Când te trezești.

– O să fie târziu atunci. Știi bine că trebuie să ajung înapoi, la Vertova, pentru masa de seară. Altminteri, cine se mai înțelege cu Osvalda?

Vertova, un sătuc din Val Seriana, era locul în care Martina locuise toată viața. Osvalda era cea de a treia fiică a Martinei, mezina. Locuiau împreună într-o vilă care domina peisajul, tânăra asumându-și din proprie inițiativă sarcina de a se ocupa de moralitatea propriei mame care, după ce avusese trei fiice cu trei bărbați diferiți, fără să fi fost căsătorită cu vreunul,

se atașase de câțiva ani de Leandro, fără să-i pese nici de părerea propriilor fiice, nici de gura satului.

De fiecare dată când Martina se întorcea de la Bergamo, Osvalda o întâmpina făcându-i reproșuri pe un ton dramatic:

– Nici la bătrânețe nu renunți să scandalizezi lumea, obișnuia Osvalda s-o repeadă. Apoi supralicita: Însă mai devreme sau mai târziu vei suferi judecata lui Dumnezeu, la fel ca noi toți.

De obicei, Martina rămânea tăcută și aștepta să treacă furtuna, dar cu câteva zile în urmă îi replicase, ridicând vocea:

– Încetează să mai bați câmpii ca habotnicii! La urma urmelor, ce știi tu despre Dumnezeu?

– În orice caz, știu mai multe decât tine, care crezi că poți cădea oricând la înțelegere cu Tatăl ceresc! exclamase tânăra.

Martina se înfuriase:

– Eu zic să-ți găsești un bărbat sănătos și viril, care să te facă femeie.

În sfârșit, o spusese. O clipă mai târziu se căise și ar fi preferat să-și fi tăiat limba decât să fi lăsat să-i scape acele vorbe. Un moment, în cameră domnise liniștea. Apoi, Osvalda se repezise spre ușă, plângând, iar Martina plecase la biserică. Avea un mod cu totul personal de a-și manifesta credința. Încă din copilărie, în locul sfințișorilor pe care-i primea în dar de la preotul paroh, Martina prefera statuia impozantă din ghips colorat de lângă altarul mare al capelei, care

prefigura un Iisus tânăr, surâzător, cu o privire de azur. Avea un veşmânt lung, alb şi o mantie stacojie, ţinându-şi braţele larg deschise, într-un gest afabil. Acela era Hristosul pe care Martina îl iubea. Obişnuia să se aşeze pe o bancă în faţa statuii, să-i admire chipul şi să-i mărturisească cu glas scăzut tot ce-i apăsa inima. În ziua aceea, îi spusese: „Dragul meu Iisus, Osvalda mea a devenit insuportabilă ca o fată bătrână. Ştii asta. De când l-am regăsit pe bărbatul alături de care vreau să-mi petrec zilele care mi-au mai rămas de trăit, nu-şi mai ascunde gelozia şi se ţine scai de mine. Mă rog Ţie, fă în aşa fel încât să întâlnească un băiat de ispravă care s-o ia de nevastă, s-o facă fericită şi s-o ducă departe de casă."

Acum, Leandro o privea surâzător. Ştia cât de dificilă era relaţia Martinei cu Osvalda.

– Dormi şi nu-ţi mai face atâtea griji. Ordinul medicului. Eu mă duc să mă uit la televizor, la meci, i-a spus.

S-a aplecat din nou spre Martina, şi-a trecut degetele prin părul ei, apoi s-a îndreptat spre uşă.

La primul etaj al palatului, trecând din salon în salon, se ajungea la un mic birou – camera preferată a lui Leandro. Pe masa de lucru, printre numeroasele fotografii de familie, se afla şi una cu Martina, care poza aşezată pe un scaun, în parcul vilei Bertola din Vertova. Fotografia fusese făcută chiar de el, cu şase ani în urmă, şi era mulţumit că reuşise să surprindă pe chipul acelei femei misterioase forţa vulcanică

zăgăzuită în adâncul ei, împletită cu o duioşie infinită şi o delicioasă înclinaţie spre cochetărie.

În ziua aceea, după mulţi ani de absenţă, Leandro revenise în sat cu gândul de a fotografia camerele vilei ce le aparţinuse bunicilor săi, dar care rămăsese mult timp nelocuită, cu gândul de a o pune în vânzare. În grădină, dăduse peste Martina, care culegea cireşe.

– Violezi o proprietate privată, o apostrofase el în glumă, luând-o prin surprindere.

– Da' de unde? Dacă nu le culeg eu, le mănâncă păsările, îi răspunsese ea, afişând un zâmbet irezistibil.

Se priviseră în ochi o clipă care părea să nu se mai sfârşească. El se îmbujorase şi, pe neaşteptate, spusese mai mult şoptit:

– Te iubesc dintotdeauna. Acum suntem liberi să ne trăim viaţa aşa cum ne dorim. Vrei să fim împreună?

– În sfârşit. De când eram fetişcană aştept să-mi spui asta, îi răspunsese ea, emoţionată.

Trecuseră şase ani de atunci. Martina îi pusese câteva condiţii, iar el le acceptase. Una dintre acestea era că urmau să locuiască în continuare separat – el la Bergamo, ea la Vertova – făcând însă în aşa fel încât să petreacă împreună cât mai mult timp cu putinţă.

Acum, Leandro s-a aşezat în fotoliul din faţa televizorului. Echipa lui de suflet era condusă, însă era un detaliu care nu-l întrista prea mult, pentru că altceva îl îngrijora: sănătatea Martinei. Brusc, a renunţat să se mai uite la meci şi a coborât la parter.

A intrat în salon. S-a apropiat de canapea în vârful picioarelor: Martina își apăsa pieptul cu ambele mâini.

– Mă simt rău, foarte rău, i-a spus ea dintr-o suflare, cu ochii ieșiți din orbite de durere și spaimă. Am încercat să te chem... dar nu m-ai auzit...

Leandro s-a repezit la telefon și, câteva minute mai târziu, urletul sfâșietor al unei sirene anunța sosirea ambulanței.

2

– Trebuie să mă întorc acasă, bunico. E aproape ora șase, iar mama trebuie să vină dintr-o clipă în alta. Știi și tu că trebuie supravegheată ca un copil, a spus Osvalda.

Vienna Agrestis împlinea chiar în ziua aceea optzeci și cinci de ani și, fiind de mai mulți ani văduvă, locuia singură la Vertova, în casa bătrânească ce aparținuse familiei soțului său.

Era o femeie senină și echilibrată. Devenise un simbol, un fel de sfânt protector pentru numeroșii Agrestis care părăsiseră de mult timp satul, migrând la oraș.

– Încetează s-o mai faci pe mama răniților, i-a replicat ea Osvaldei. Mama ta a știut întotdeauna să-și poarte singură de grijă. Ai vrea, probabil, să se închidă în casă și să se roage de dimineață până seara. Ei bine, eu zic să renunți la idee. Martina este un spirit liber și nu s-a născut încă persoana capabilă s-o pună cu botul pe labe.

Stătea în fotoliul din sufragerie, privind pe fereastra care dădea spre lunca râului Serio. Camera avea tavan cu grinzi aparente și era mobilată cu piese primite în dar de la cumnații săi, care erau specializați în amenajări interioare și astfel reușiseră să facă avere în scurt timp, lansând cu mare succes pe piață marca Agrestis. Vienna intrase de foarte tânără în casa Agrestis, căsătorindu-se cu Arturo, cel mai mare dintre frați. După nuntă, Arturo plecase să lucreze la Torino ca zidar, pentru că meseria de dulgher, tradiție de familie, nu-i plăcea. Murise pe când Martina era încă de-o șchioapă.

– Nu vreau s-o țin legată în casă, însă mi-e rușine de ce spune lumea prin sat despre ea, a ripostat Osvalda.

– N-ai decât să nu asculți gura lumii, a dojenit-o bătrâna.

– În regulă. Acum însă, chiar trebuie să plec.

Brusc, Vienna a prins-o de încheietură și, cu o forță nebănuită, a silit-o să se așeze în fotoliul din fața ei.

– Știi cine mi-a făcut cel mai frumos cadou de ziua mea? Ei bine, chiar mama ta, a spus.

– Mă îndoiesc, din moment ce nici măcar nu s-a deranjat să vină la masa de prânz, a replicat tânăra, pe un ton aspru.

– A fost aici la ora șase dimineața, când tu dormeai încă. Am fost împreună la liturghie, apoi m-a condus acasă. Înainte să plecăm, îmi lăsase pe masă o cutie uriașă și atât de frumoasă, că te minunai doar

privind-o. Ei bine, înăuntru erau o cămașă de noapte și un capot lucrate de mână. În toată viața mea n-am avut parte de ceva mai frumos. Bineînțeles că n-o să le port niciodată, dar mă bucur tare mult că le am.

– Să fim serioase! De unde și până unde să facă mama cadou cuiva un asemenea capot?

– N-o mai vorbi de rău! Mama ta este o doamnă, dar tu ai o problemă pentru că nu reușești s-o înțelegi.

– Eu știu un lucru: nu s-a gândit niciodată că ar trebui să le ofere un tată fiicelor sale. Și mie și surorilor mele ne-a lipsit figura paternă care să întregească imaginea de familie, iar acest lucru se vede cu ochiul liber: la cei cincizeci de ani ai ei, Giuliana s-a apropiat de un bărbat de treizeci, iar Maria se dă de ceasul morții să-și crească de una singură copiii. Cât despre mine, știu și eu că sunt un dezastru.

– Și totuși, azi-dimineață, la slujbă, în timp ce Martina și cu mine ne rugam, mă gândeam la cadoul ei și mă bucuram din inimă: îmi dăruise o fărâmă de fericire, a încercat Vienna din nou să-și apere fiica.

Osvalda nu i-a răspuns, contemplând cerul de la fereastră.

– O să ningă, a remarcat ea într-un târziu.

– Într-adevăr. Azi e a patra duminică de Ajun. De Crăciun o s-avem zăpadă, a aprobat-o bunica. Apoi a adăugat, ridicându-se s-o conducă: Acum, hai, du-te.

Osvalda și-a pus paltonul, a îmbrățișat-o pe bătrână și a ieșit.

Pe ulițele satului trecătorii erau rari.

Paşii i s-au intersectat cu cei ai unui grup de băieţandri gălăgioşi. Văzând-o, doi dintre ei şi-au scos căciulile, salutând-o respectuos:

– Bună seara, doamnă învăţătoare.

Le-a răspuns fără să-şi încetinească paşii.

Preda la clasele primare de când absolvise liceul. Mai întâi, fusese repartizată la şcoala din Clusone, un sat din apropiere, transferându-se mai târziu la Vertova.

Din uliţa principală a făcut la stânga, trecând prin faţa bisericii.

La urechi i-au ajuns acordurile de orgă care acompaniau corul de copii ce repeta colindele de Crăciun: „Cobori de la stele, o Împărat al Cerului..."

Osvalda şi-a făcut în grabă semnul crucii, continuându-şi drumul. Uliţa începea să urce, şerpuind printre vile înconjurate de grădini întinse. Era cartierul de vază al satului Vertova, locul în care se înălţau vila conţilor Bertola, cumpărată de primărie şi transformată în bibliotecă, şi cea a conţilor Ceppi, în care locuiau ea şi Martina.

A trecut pe lângă un grup de imigranţi de culoare, care au salutat-o cu respect. Osvalda se ocupa activ de comunităţile de imigranţi, fiind membră a unei asociaţii de voluntariat patronate de parohie ce colecta pentru ei haine, hrană şi bani.

Ajunsă în faţa porţii masive din fier forjat a vilei Ceppi, a deschis-o, apoi a străbătut aleea mărginită de arbuşti de mirt, a urcat cele câteva trepte din faţa porticului şi s-a oprit la uşă, tastând combinaţia de cifre

care dezactiva sistemul de alarmă. În cele din urmă a intrat în casă.

Au întâmpinat-o întunericul, liniștea, căldura plăcută din interior combinată cu o mireasmă vagă de trandafiri, provenită de la vasul plin-ochi cu petale uscate stropite cu esențe așezat pe o măsuță din antreu. Mama nu ajunsese încă. A deschis garderobul încastrat în perete, atârnându-și paltonul pe un umeraș. Închizând ușa dulapului, nu a rezistat tentației de a se privi preț de câteva clipe în oglindă: vedea imaginea unei tinere cu chipul brăzdat de riduri. Cu un gest automat, și-a trecut degetele prin părul său blond, și-a aranjat colierul de perle minuscule care contrasta cu nuanța de un cenușiu-închis a jerseului, înviorând-o, apoi și-a netezit fusta din stofă ecosez și, considerându-se mulțumită, s-a îndreptat pe coridor spre bucătărie.

Ca în fiecare zi, își repeta în gând că, într-adevăr, nu avea parte de o viață exaltantă, însă cel puțin avea un curs liniștit. Dacă s-ar fi căsătorit, așa cum își dorea Martina, soțul și copiii i-ar fi dat existența peste cap. Nu, n-avea nevoie de alte probleme, îi ajungeau cele pe care i le făcea propria mamă.

A scos din frigider un amestec de verdețuri și legume, spălându-le și punându-le pe tocător. Ca întotdeauna era de datoria ei să pregătească masa de seară pentru ea și Martina. În timp ce mărunțea o tulpină de țelină, a rememorat ritualul cinelor în doi, cu mama sa: una în fața celeilalte, mâncând în tăcere,

cu un ochi în farfurie şi altul la televizor, pe ecranul căruia se perindau scenele războaielor, masacrelor şi crimelor care însângerau lumea. Martina nu mânca niciodată tot ce i se punea în farfurie. Osvalda se abţinea să comenteze, dar se simţea jignită de lipsa de entuziasm a propriei mame pentru bucatele pe care ea le gătea cu mult zel.

Începuse să toace câteva cepe proaspete când, deodată, a auzit telefonul de pe bufet sunând. S-a şters pe mâini cu un ştergar şi a ridicat receptorul. La celălalt capăt al firului era Galeazzo Bigoni, proprietarul unei mici fabrici de artificii. Erau de-o vârstă. El era licenţiat în inginerie, apoi, în lipsă de ceva mai bun, îşi organizase această mică afacere, care prosperase în ciuda concurenţei mărfurilor chinezeşti pentru că el alesese să investească mai mult pentru calitatea propriilor produse.

– Ce zici, mergem la film diseară? a întrebat-o.

Osvalda şi-a enumerat rapid în minte mai multe pretexte ca să refuze invitaţia, ştiind că, din vorbă în vorbă, vechiul ei prieten urma să facă din nou aluzie la o legătură stabilă între ei, fapt care ar fi pus-o într-o situaţie stânjenitoare. Era un tânăr de ispravă şi Osvalda ştia bine că orice semn de încurajare din partea ei i-ar fi fost suficient lui Galeazzo s-o poarte în faţa altarului, iar căsătoria nu se număra printre planurile ei de viitor. Pentru că nu-i venea în minte nicio scuză plauzibilă, i-a răspuns pe un ton grăbit:

– Tocmai pregăteam cina. Te sun eu mai târziu.

– Totuși, nu m-ar fi deranjat să-ți simt o fărâmă de entuziasm în voce, s-a plâns Galeazzo.

– Scuză-mă, trebuie să termin de tocat ceapa, i-a replicat Osvalda, grăbindu-se să lase receptorul în furcă.

A pus pe foc o oală cu apă, în care a adăugat un pliculeț de legume deshidradate și sare. Apoi a curățat câțiva cartofi, pe care i-a tăiat cubulețe. Telefonul a sunat din nou.

– Alo, a răspuns ea pe un ton iritat, căci dacă lucrurile continuau în ritmul acela, probabil că avea să termine supa la miezul nopții.

– Sunt Leandro, i-a spus o voce pe care o cunoștea bine și o detesta deopotrivă.

În câteva cuvinte, bătrânul a informat-o că Martina suferise un infarct și că acum se afla la spitalul din Bergamo, la terapie intensivă.

– Iau mașina și vin imediat acolo, a spus cu voce tremurată tânăra.

3

Maria nu avusese niciodată nevoie de ceas deșteptător. Ca în fiecare dimineață, la cinci și jumătate s-a trezit. Camera era încă scufundată în întuneric; în somn se dezvelise, iar acum își simțea brațele reci ca gheața. Și le-a strecurat din nou sub plapumă, iar în clipa următoare a simțit o mânuță atingând-o duios pe umăr. Pietro, băiatul ei de doisprezece ani, dormea lângă ea: se îmbolnăvise și îi permisese să se instaleze în patul matrimonial.

În blocul de pe via Vetruvio din Milano în care locuia împreună cu cei doi copii ai săi, proprietarul își pusese în cap să economisească la maximum din sumele alocate pentru încălzire, închizând instalațiile pe timpul nopții, motiv pentru care copiii se îmbolnăveau de bronșită de câteva ori pe iarnă. De două zile, Pietro tușea greu și avea febră. Și-a pus buzele pe fruntea lui și a constatat ușurată că temperatura îi scăzuse: părea proaspăt ca o floare.

S-a dat jos din pat, şi-a aruncat pe umeri un halat gros, de flanel, şi a ieşit din cameră în vârful picioarelor. A aprins lumina pe coridor, închizând uşa de la dormitorul Elisabettei, fiica ei în vârstă de paisprezece ani. Fata dormea cu o expresie senină pe chip. Intrând în bucătărie, Maria s-a dezechilibrat brusc, evitând cu greu să nu se prăbuşească pe podea: călcase pe o patină cu rotile pe care Pietro o abandonase la întâmplare cu o seară înainte. Liniştea dimineţii a fost sfâşiată de un zgomot puternic. Maria a aprins lumina şi, cu o lovitură de picior, a expediat patina sub bufet. Apoi a umplut ibricul pentru cafea şi l-a pus pe foc. S-a aşezat pe un scaun, aşteptând să fiarbă elixirul miraculos care-o întrema în fiecare dimineaţă. De la fereastră, luna îi apărea învăluită într-o aureolă lăptoasă, ce prevestea ninsoare. A măturat apoi cu privirea curtea interioară a imobilului, inventariind luminile de la ferestre. Singurul apartament luminat era al tânărului artist care obişnuia să-şi piardă nopţile cine ştie pe unde, întorcându-se acasă la ora la care Maria se trezea ca să plece la lucru.

Şi-a amintit de clipa când îl văzuse ultima oară pe Peppino Cuomo, soţul ei: era întins pe o masă, la morgă. Fusese lovit mortal de o maşină într-o noapte de vară, pe când se întorcea acasă beat, ca de obicei. „O viaţă absurdă", şi-a spus, amintindu-şi cum, cu mulţi ani în urmă, mama o pusese în gardă: „Nu te mărita cu el. E mic şi fudul şi-o să-ţi facă viaţa un chin." Iată totuşi că din acea căsnicie ratată îi rămăseseră cei

doi copii de care era foarte mândră. Seara, când le revedea chipurile surâzătoare, inima Mariei se umplea de bucurie.

A stins aragazul și și-a turnat cafeaua în ceașcă. A adăugat lapte și a lăsat la înmuiat câțiva biscuiți, a gustat amestecul, savurându-l apoi pe îndelete. S-a dus în baie să se spele și să se îmbrace ca să poată pleca. Peste ciorapii-pantalon și-a tras niște blugi, încălțându-se cu o pereche de cizme cu blană. Și-a pus două pulovere, iar pe deasupra o haină de iarnă căptușită. Și-a aranjat bascul pe cap în așa fel încât să-i acopere și urechile, apoi a deschis ușa și a ieșit să dea piept cu o nouă zi de lucru: era cea de-a patra duminică de Ajun. Copiii puteau să doarmă până mai târziu, când doamna Clelia, vecina de palier, avea să se ocupe de ei.

A coborât în fugă scările celor patru etaje, a traversat antreul și a ieșit în stradă. S-a îndreptat spre garajul blocului, în care o aștepta camioneta, s-a urcat la volan, a pornit motorul și a plecat.

Era trecut puțin de ora șase. Orașul își mai permitea câteva minute de repaus înaintea unei noi zile cu trafic haotic, ca în fiecare an în preajma Crăciunului. Nu erau puține străzile pe care decorațiunile luminoase suspendate dădeau senzația unui labirint multicolor în care rătăceau mașini. „La cât costă curentul electric astăzi, ne permitem să facem risipă, nimic de zis!", a comentat pentru sine Maria, virând spre piața Loreto. Mijloacele de transport public

începuseră deja să circule, dar pasagerii erau puțini deocamdată. În fața bisericii Casoretto a oprit și a coborât din camionetă. Dinspre via Mancinelli, Maura sosea în fugă, la fel de înfofolită ca Maria. S-au salutat și, profitând că biserica tocmai se deschisese, au intrat, au străbătut pronaosul și naosul, oprindu-se în fața altarului.

Cât timp Maura și-a murmurat rugăciunile, Maria s-a rugat Maicii Domnului să facă în așa fel încât să poată încasa asigurarea de pe urma soțului. Asociația patronatului din comerț îi promisese un apartament mai mare, într-un bloc nou dintr-un cartier modern, unde erau și școli, ba chiar și o biserică păstorită de un paroh apreciat și foarte activ. Odată mutată în noua casă și beneficiind și de asigurare, era convinsă că viața i s-ar fi schimbat radical în bine.

Maura și Maria și-au făcut semnul crucii, apoi au ieșit din biserică.

– Cappuccino, a propus Maura, îndreptându-se cu pas grăbit în direcția barului de peste drum.

Barmanul, un tinerel cu ochii încă umflați de somn, căsca fără sfială în timp ce-i servea pe obișnuiții clienți matinali ai localului: doi gardieni publici, vânzătorul de ziare și doamnele de la brutăria din apropiere, care în preajma Crăciunului era deschisă și duminica, un pensionar insomniac și câinele său, farmacistul Raul Draghi, care tocmai ieșise din tura de noapte. Brioșele calde din vitrina barului răspândeau un parfum îmbietor de vanilie.

Maura și Maria și-au scos mănușile și căciulile, au privit cu jind brioșele, apoi au spus la unison:

– Facem una jumate-jumate?

Amândouă fiind plinuțe, hotărâseră să-și țină poftele culinare în frâu, de teamă ca situația să nu se înrăutățească și mai mult.

– Ultima duminică de haos. Peste trei zile e Crăciunul și veți vedea, Milano o să semene cu un oraș selenar, a remarcat farmacistul.

Era un bărbat arătos, grizonant, cu tenul măsliniu și cu un zâmbet neprefăcut pe chip. Sicilian de origine, se stabilise de mulți ani la Milano. „Asemenea lui Stendhal, mă consider cetățean milanez", obișnuia el să spună. Intra în vorbă cu toată lumea, însă pentru Maria părea să aibă o slăbiciune. Întotdeauna avea pregătită o mică atenție pentru ea, amănunt care nu a trecut neobservat de ceilalți clienți ai barului, care schimbau priviri pline de subînțeles. Singura căreia nu i se părea nimic neobișnuit era Maria.

– Ce vă mai fac copiii? a întrebat-o Raul.

– Pietro a făcut din nou bronșită. Sper să-i treacă până de Crăciun, altminteri o să-mi petrec sărbătorile preparând siropuri și terci, a răspuns ea cu un aer serafic, ducând cana cu cappuccino fierbinte la gură.

– Sunteți o mamă extraordinară, a spus farmacistul, ridicându-se de la bar și încheindu-și nasturii paltonului.

Și-a luat rămas-bun de la ceilalți, apoi s-a întors spre Maria, afișând un zâmbet duios.

– Aveți grijă de dumneavoastră, i-a urat.

Cele două femei s-au urcat în cabina camionetei. Maura a scos două țigări din buzunar și le-a aprins, întinzându-i una Mariei.

– Ești de-a dreptul toantă, zău așa! a izbucnit ea, după ce a tras adânc în piept primul fum. Toată lumea știe că farmacistul îți face curte, iar tu ești singura care nu pricepe.

– Am terminat-o cu bărbații. Soțul meu mi-a ajuns cu vârf și îndesat. Pe urmă, farmacistul nu-mi face deloc ochi dulci. Ai prea multă imaginație, asta-i tot, i-a răspuns.

Orizontul începea să se lumineze. Camioneta s-a înscris pe șoseaua de centură a orașului, pe care se formaseră deja coloane de autoturisme și camioane.

– Nu ți-ar strica totuși să te ocupi mai mult de felul în care arăți, și-a dat cu părerea Maura, în timp ce Maria încetinea camioneta, pregătindu-se să se încadreze pe ieșirea spre Mecenate.

– Nu am nici timp, nici chef de toate prostiile astea. Pe urmă, tocmai tu te-ai găsit să-mi ții predici? a replicat Maria pe un ton glumeț.

– Eu am cincizeci de ani și sunt femeie măritată. Tu n-ai decât treizeci și cinci, iar răposatul tău soț a fost un nemernic. Raul ar fi bărbatul perfect pentru tine. Știi, de fiecare dată când trec pe la farmacie, mă întreabă: „Ce mai face doamna Maria?"

– Doamnei Maria îi este bine așa cum e acum, a răspuns ea.

– Îhî, se vede! Arăți ca naiba!

– Nu întinde coarda prea mult. Respectă ierarhia și nu uita că eu sunt patroana, iar tu ești o simplă vânzătoare, a glumit din nou Maria.

– Îți lipsește o doagă? a exclamat Maura, luată prin surprindere.

– Totdeauna mi-a lipsit o doagă! Am o mamă căreia îi lipsește o doagă, două surori la fel și iată, am și o vânzătoare căreia îi lipsește o doagă. Acum însă gata cu vorba, mergem la cumpărături! a concluzionat Maria veselă.

Camioneta s-a oprit pe platoul din fața pieței de flori. Parcarea era plină de camioane mari, din care șoferi și hamali – numai bărbați – descărcau flori și plante ornamentale, le puneau pe cărucioare și le duceau în hale, la căldură. Nu se făcuse încă ora șapte, însă piața semăna deja cu un furnicar agitat. Cele două femei au început să încarce în camionetă cutii voluminoase, ghivece mari și mici cu plante ornamentale și flori. Maria era mulțumită. Cumpărase garoafe roșii, boboci de gladiole stacojii, margarete albe și galbene, mănunchiuri de floarea-soarelui, vrejuri aurii, bace de măceș, ramuri de pin și laur și mănunchiuri de ardei iute: din toate acestea, avea să confecționeze aranjamentele florale cu care își cucerise clienții. De altfel, devenise faimoasă în tot cartierul pentru buchetele ei originale.

Pe drumul de întoarcere, a spus:

– De îndată ce încasez asigurarea, vând chioșcul și cumpăr un magazin adevărat. Se va chema

„Primissima", pentru c-o să am la vânzare numai marfă de calitatea întâi. În florăria mea se vor găsi numai trandafiri nobili – Avalanche albi, Passion roșii-cardinal, Grang Prix cu nuanțe violacee –, hortensii Petroleum cu cozi lungi de un metru, mușcate *echinanthe* și rododendron galben, ori delicatele flori ale dragostei și senzualele orhidee. Și multe flori de câmp. Florăria mea va fi un adevărat spectacol pentru privirile vizitatorilor. Voi comanda flori direct din Olanda, Spania, Australia sau de la Torre del Greco. Iar într-o bună zi voi construi propria mea seră. Am ochit deja terenul, undeva, nu departe de Milano. Copiii vor crește și-mi vor da și ei o mână de ajutor, ba chiar mi le vor da bucuroși pe amândouă.

– Visuri, visuri și iarăși visuri, a îngânat Maura.

– Ce rost ar mai avea viața dacă nu am putea visa?

– Amin! a exclamat Maura, apoi au izbucnit amândouă în râs.

Se făcuse deja ora opt, iar în oraș se circula haotic. Într-un târziu, camioneta s-a oprit în piața Argentina, în fața chioșcului cu flori – mai degrabă un fel de cort uriaș închis cu plăci de plexiglas și persiane metalice. Au deschis și au descărcat rapid marfa, îngrămădind-o înăuntru, în puținul spațiu rămas liber.

– Nici n-am început bine ziua și eu simt deja c-am obosit, s-a plâns Maura.

– Cafea? i-a propus Maria.

– Cafea, a încuviințat cealaltă.

– Așteaptă-mă la bar. Eu o să caut un loc să parchez camioneta: n-aș vrea să am probleme cu agentul de la circulație, în cazul în care astăzi s-a trezit pus pe harță.

Mai târziu, la bar, a format numărul de mobil al vecinei, care i-a dat vești bune: într-adevăr, Pietro nu mai avea deloc febră, iar Elisabetta avea să vină să-i dea o mână de ajutor la chioșc, însă după ce termina de făcut lecțiile.

Așa s-a și întâmplat: și-a făcut apariția după prânz, dovedindu-se imediat utilă: lega cozile florilor cu gutapercă, bătea bonuri de casă, schimba apa la plante.

La șase seara i-a cerut mamei permisiunea să-și viziteze o colegă de școală.

– Nici nu se pune problema. Am camioneta plină de comenzi de dus la domiciliu. Rămâi aici până la închidere s-o ajuți pe Maura. O să te conducă ea acasă, a spus Maria.

Elisabetta n-a protestat: știa că atunci când mama sa spunea „nu" voința ei trebuia respectată.

Nici nu urcase bine la volan, când telefonul mobil a sunat. A citit numărul afișat pe ecran: cel al vilei Ceppi.

– *Ciao*, mamă! a răspuns ea pe un ton vesel.

În realitate era Osvalda, sora sa mai mică, iar spusele ei au înghețat-o.

4

Giuliana şi-a dezlegat cordonul halatului alb de *chenille*, l-a desfăcut larg şi s-a privit în oglindă cu ochi critic. Sânii, nu foarte proeminenţi, din fericire, păreau încă fermi. În schimb, pântecele şi coapsele arătau limpede semnele vârstei, în ciuda şedinţelor masacrante de gimnastică pe care nu le neglija. Curând, avea să împlinească cincizeci de ani şi, cu toate că se simţea încă o fetişcană, înţelegea că nu avea s-o mai interpreteze niciodată pe evanescenta *dame aux camelias* sau pe infirmiera pioasă din *Flori de cactus* – rolurile de referinţă ale carierei sale. De altfel, regizorii începuseră deja s-o distribuie doar în roluri pe măsura vârstei pe care o avea.

Perspectiva bătrâneţii o îngrozea şi invidia uşurinţa cu care propria mamă, Martina, înfrunta curgerea inexorabilă a timpului. Oricum, Martina nu era actriţă de teatru şi nici nu avea un amant mai tânăr ca ea. A lăsat halatul să alunece pe podea şi a început să-şi

maseze cu meticulozitate corpul cu o cremă hidratantă, deși știa bine că nu existau nici balsamuri, nici diete, nici o gimnastică-minune care să-i aducă înapoi supleţea de la douăzeci de ani. Din baie, a trecut în camera-garderob. A ales o lenjerie albă, vaporoasă, peste care a îmbrăcat un halat de casă lung, de atlaz. În faţa oglinzii, și-a periat părul tuns scurt și și-a întins pe faţă un strat subţire de fond de ten. Apoi s-a îndreptat spre bucătărie – o încăpere pe care o frecventa cu repulsie, și numai atunci când Dora, menajera, avea zi liberă. Din punctul acesta de vedere, îi semăna mamei sale: nu-i plăcea să gătească. Caserolele, tacâmurile și farfuriile murdare îi pângăreau simţul estetic.

Și totuși, se născuse și crescuse la ţară, în casa bunicilor, printre păsări de curte și porci. Însă luase de foarte tânără distanţă de lumea urât mirositoare a satului ascuns printre văile Alpilor. Se întorcea rareori la Vertova, și numai pentru a-și revedea mama și bunica. A decojit o portocală roșie și a mestecat-o încet, felie cu felie, pregătindu-și la filtru o ceașcă de orz prăjit – care nu-i plăcea, dar despre care aflase că ar fi mai sănătos decât cafeaua.

A deschis ușa dinspre terasă, lăsând să pătrundă în bucătărie adierea călduţă a soarelui de decembrie. Era ora zece dimineaţa, iar cerul Romei îi apărea limpede, transparent. A ieșit pe terasa care mărginea de la un capăt la altul splendida sa locuinţă din cartierul Parioli, un penthouse ale cărui fotografii apăreau cu regularitate în revistele specializate în amenajări

interioare. A admirat ghivecele cu lămâi și mandarini, tufele de galii roșietice și crizanteme galbene. Dora își amenajase acolo o mică grădină, iar plantele ei se înălțau viguroase.

Preț de o clipă, gândul i-a zburat către Vertova, întrebându-se cum va fi fiind oare cerul acolo în cea de a patra duminică de Ajun.

S-a întors în bucătărie și și-a băut cu înghițituri mici surogatul de cafea fierbinte, recapitulând ce trebuia să facă peste zi. După-amiază avea să iasă să cumpere cadourile de Crăciun, iar seara avea să și-o petreacă citind scenariul unei piese de teatru scrise special pentru ea de Franco Fabiani, în care, bineînțeles, urma să joace rolul protagonistei. Giuliana își îngăduise un an de pauză, însă acum își pregătea o întoarcere triumfătoare pe scenă, în fața publicului care o adora.

A intrat din nou în baie, s-a spălat pe dinți, pulverizându-și apoi și puțin parfum. S-a întors în dormitor: câteva raze fine de soare penetrau printre jaluzelele coborâte. Camera era cufundată într-o liniște ca de mormânt. Stefano dormea adânc, învelit cu o pătură călduroasă de cașmir. La gât purta încă eșarfa de mătase pe care i-o dăruise Giuliana.

Când făcuseră dragoste prima dată, el îi spusese: „Giugiù, tu ești Olimpul meu, cupa mea de înghețată vara și ceașca mea de ciocolată fierbinte iarna. Te iubesc."

Trecuseră doi ani de atunci – el avea douăzeci și opt, iar ea patruzeci și opt –, și încă de pe atunci

Giuliana știa că, într-o zi, bărbatul acela chipeș avea s-o părăsească pentru o femeie mai tânără, așa cum era drept să se întâmple. Deocamdată însă, relația lor decurgea lin, fără suișuri și coborâșuri, așa că nu voia să se gândească la viitor.

S-a apropiat de pat în vârful picioarelor și s-a aplecat spre el, să-i simtă respirația. I-a mângâiat părul, iar Stefano a scos un geamăt ușor.

– E ora zece, iubitule. Hai, trezește-te! i-a șoptit moale la ureche.

Cu un gest leneș, bărbatul a prins-o de mijloc și a tras-o lângă el, în pat.

– Miroși a primăvară, i-a spus el cu voce somnoroasă, îmbrățișând-o.

Giuliana ar fi vrut să se lipească drăgăstoasă de el, însă învățase să-și controleze instinctele, știind că numai astfel putea păstra vie dorința celuilalt. Dacă i-ar fi cedat cu prea mare ușurință, l-ar fi pierdut de mult. A preferat să se desprindă din îmbrățișare, ridicându-se din pat.

– Astăzi iei masa cu părinții tăi, i-a amintit.

S-a dus spre fereastră, a ridicat jaluzelele, lăsând lumina strălucitoare a soarelui să inunde camera. Stefano și-a acoperit fața cu perna, protestând pe un ton copilăresc:

– Ești crudă, Giugiù!

– Ai treizeci de ani, ar fi cazul să nu te mai porți ca un copilandru. Nu mă impresionezi deloc, i-a spus. Apoi, îndreptându-se spre ușă, a adăugat pe un ton poruncitor: Vino la micul dejun.

Stefano s-a executat, prezentându-se în bucătărie cu ochii încă umflați de somn; s-a așezat la masă reținându-și cu greu un căscat, a băut dintr-o înghițitură sucul de portocale pregătit de Giuliana și a mâncat pe îndelete brioșa caldă cu gem. În sfârșit, după câteva guri de cafea, și-a ridicat privirea către femeia care se așezase în fața lui. Giuliana îl studia cu o indiferență aparentă.

– Cum așa? Doar mă privești, fără să-mi reproșezi nimic? a glumit el.

– În fântâna adâncă a sufletului tău intuiesc tot egoismul unui tânăr vicios, i-a replicat ea, cu un zâmbet răutăcios pe chip.

– Ce e asta? *Hamlet,* actul doi, scena a treia? i-a răspuns el cu aceeași monedă.

– Nu, fragmente din autobiografia unei actrițe trecute de prima tinerețe.

El și-a întins mâna peste masă, mângâind-o pe gât și șoptindu-i:

– Pielea ta a furat catifeaua petalelor de trandafir, iar sânii îți sunt superbi.

Giuliana s-a gândit imediat la cât o costă sânii superbi, pielea de catifea și la estrogenii pe care-i îngurgita ca să nu îmbătrânească!

Spectrul bătrâneții o îngrozea, iar relația cu un bărbat mult mai tânăr, ca Stefano, o ajuta să-și exorcizeze spaimele. Îl întâlnise la o sală de fitness pe care el, ca un hedonist pursânge ce era, o frecventa regulat ca să se mențină în formă. O recunoscuse imediat și

începuse s-o curteze. Ea însă îl ignorase. Câteva zile mai târziu, se reîntâlniseră la nunta unei actriţe din compania teatrală a Giulianei, care i l-a prezentat, recomandându-i-l călduros. Stefano era fiul unui politician şi al unei femei de afaceri de succes. Absolvise electronica, iar acum ocupa un loc important în conducerea firmei mamei sale; era logodit cu Elvira, fiica unui bogat industriaş din nord, pe care însă nu se grăbea deloc s-o ceară de soţie.

– N-aş zice că Elvira şi cu mine ne iubim la nebunie. Într-adevăr, mai devreme sau mai târziu ne vom căsători, însă numai pentru că aşa trebuie să se întâmple. Între timp însă, ea îşi vede de viaţa ei, iar eu de a mea, îi explicase Stefano când o condusese prima dată acasă.

Giuliana îl invitase în apartament şi, de atunci, deveniseră nedespărţiţi.

– Ai totuşi treizeci de ani şi s-ar cuveni să te hotărăşti să te însori, i-a spus.

– De ce nu-mi spui direct că te-ai plictisit de mine? a protestat el, trăsăturile lui frumoase schimonosindu-se.

„Măcar de-ar fi aşa", şi-a spus ea în gând. Apoi a rostit pe un ton detaşat, studiat:

– Ştii bine că relaţia noastră n-are niciun viitor.

– Eşti într-adevăr crudă, Giugiù, i-a spus el prinzându-i mâna şi sărutându-i-o.

– Hai, fă un duş şi du-te la părinţii tăi, i-a tăiat-o scurt Giuliana, ridicându-se de la masă.

Stefano n-a apucat să-i dea nicio replică, pentru că în clipa aceea a sunat telefonul, iar Giuliana s-a repezit să răspundă.

Era un producător englez care o suna de la Londra. Cu câteva săptămâni în urmă îi înmânase scenariul unei comedii spumoase care în Anglia se bucura de un succes răsunător şi pe care dorea s-o monteze şi în Italia, cu condiţia ca rolul principal să fie jucat de Giuliana.

Discuţia s-a prelungit. Stefano a ieşit din baie bărbierit şi îmbrăcat de plecare. Giuliana i-a trimis o bezea din vârful degetelor, fără să-şi întrerupă conversaţia.

După prânz, a ieşit în centru, la cumpărături, pierzându-se în mulţimea care luase cu asalt străzile şi magazinele împodobite cu lumini multicolore. De la un bijutier din via Condotti a cumpărat o pereche de cercei cu perle şi diamante – cadou de Crăciun pentru mama sa, care adora lucrurile rafinate. Martina purta rareori bijuterii, însă era cunoscută slăbiciunea ei pentru cercei: avea o adevărată colecţie, atât nestemate veritabile, cât şi imitaţii. Giuliana era convinsă că alesese un cadou care avea să-i facă mare plăcere mamei.

A ajuns acasă pe înserat, încărcată cu daruri: pentru fiica ei Camilla, pentru bunica Vienna, pentru surorile Osvalda şi Maria, şi pentru copiii acesteia. Pentru Stefano cumpărase un aparat de fotografiat Leika fabricat în anii şaizeci care, din spusele vânzătorului, aparţinuse unui celebru *paparazzo* din Roma acelor ani.

A lăsat pachetele pe masa de la intrare și s-a îndreptat direct spre camera de lucru, să scrie felicitările. Perspectiva unei cine frugale și a unei seri petrecute în pat, citind scenariul lui Franco Fabiani, îi apărea peste măsură de îmbietoare.

S-a așezat la birou, o piesă prețioasă de anticariat primită în dar cu mulți ani în urmă de la Sante Sozzani, și a început să scrie. Țârâitul telefonului a avut darul s-o irite, așa că a răspuns pe un ton agresiv.

– A, tu erai, Osvalda! a exclamat cu entuziasm când a recunoscut vocea surorii sale mai mici. Ca să vezi, exact în clipa asta îți scriam felicitarea de Crăciun!

Vocea de la celălalt capăt al firului i-a relatat pe scurt cele întâmplate.

– Plec chiar acum spre Vertova, a spus Giuliana. Nu știu exact cu ce mijloc de transport, dar o să ajung înainte de miezul nopții, a asigurat-o pe Osvalda.

Apoi l-a sunat pe Sante Sozzani, informându-l despre situația neprevăzută.

– Trebuie să ajung la Bergamo cât mai repede cu putință și nici măcar nu îndrăznesc să caut un loc la un zbor de linie, pentru că știu sigur că n-o să găsesc. Mă poți ajuta? l-a întrebat cu vocea tremurându-i de emoție.

– Avionul meu îți stă la dispoziție. Îl anunț numaidecât pe pilot, i-a răspuns bărbatul. Și îți trimit chiar acum șoferul, să te ducă la aeroport, la Ciampino.

5

Era o cămăruță strâmtă, rece, cu ziduri goale, văruite în verde. Singura fereastră, acum întredeschisă, avea geamuri mate. Pe unul dintre pereți trona un crucifix de lemn. Din tavan se revărsa lumina rece a unui neon. Trupul Martinei, întins pe o masă de fier, fusese acoperit cu un cearșaf.

Cu inima sfâșiată de durere, Osvalda rămăsese în picioare, fixând cu privirea pânza sub care se ghicea silueta mamei sale.

Trecuseră două ore de când Leandro o sunase, spunându-i: „Mama ta a suferit un infarct. Acum o urcăm în ambulanță și fugim cu ea la spital."

Până să ajungă Osvalda la Bergamo, inima Martinei încetase deja să bată. Îl găsise pe Leandro așteptând-o la intrarea de la Urgențe. Privirile li se încrucișaseră, el limitându-se să scuture din cap și să-i spună cu voce joasă, gâtuită: „Am făcut tot ce se putea ca s-o salvăm, însă totul a fost inutil."

Străbătuseră împreună coridoarele austere de la subsol într-o tăcere de gheață: ajunși la morgă, Leandro o lăsase singură, să se reculeagă. Acum însă a intrat din nou, spunându-i încet:

– Du-te acasă, Osvalda. Nu mai e nimic de făcut aici. Apoi, a adăugat plin de compasiune: Crezi că ești în stare să conduci?

Ea nu i-a răspuns. În sufletul său se dădea o luptă între durerea pricinuită de pierderea mamei și ura îndelung cultivată pentru bărbatul acela pe care Martina îl iubise atât de mult. În cele din urmă, a spus:

– Nu-ți face griji. Mă simt bine. Ne vedem dimineață.

S-a urcat la volan, îndreptându-se spre șoseaua provincială care străbătea Val Seriana; traficul se desfășura cu dificultate, foarte multe mașini îndreptându-se dinspre Bergamo spre vale. N-o bucura deloc gândul întoarcerii acasă pentru că din clipa aceea avea să fie singură, pentru totdeauna. Brusc, și-a dat seama că imensa vilă în care locuia își justificase prezența în viața sa numai atât timp cât trăise Martina. Mama n-avea să mai doarmă niciodată în camera de alături, iar spectrul singurătății o îngrozea.

S-a gândit c-ar fi fost mai bine să se întoarcă din drum și să-și petreacă noaptea la căpătâiul ei, în sala rece o morgii spitalului.

– M-ai lăsat singură, după câte am făcut pentru tine? De ce? a murmurat. Apoi a exclamat: Ne era atât de bine împreună!

Martina fusese dintotdeauna persoana care-i dominase întreaga viață, raționea propriei existențe. Îi fusese atât de greu să-i poarte de grijă, se dovedise o femeie rebelă și voluntară, dar cu toate acestea Martina avusese o importanță vitală pentru ea.

– Numai să nu pretindă că vrea să ne împărtășim unul altuia durerea, a șoptit din nou, gândindu-se de data aceasta la Leandro, care nu avea niciun drept să ia parte la doliul ei. Numai al ei.

Simțea împunsături ascuțite devorându-i stomacul și creierul. Farurile mașinilor aproape că îi răneau ochii secătuiți. Nu izbutise să verse nici măcar o lacrimă. A auzit telefonul mobil sunându-i. A frânat, oprind mașina într-un refugiu de pe marginea șoselei și a răspuns. Era Maria.

– Intru în Bergamo. Unde ești? a întrebat-o.

– În trafic. Sunt o mulțime de mașini.

– Nu ești la spital? Ce știi, cum se simte mama? a insistat Maria.

– Mama noastră nu mai e printre noi. Tocmai mă întorceam acasă, la Vertova. Vino și tu. Dintr-o clipă într-alta ar trebui să ajungă și Giuliana, a informat-o cu voce joasă și tremurată.

– Oh! a exclamat Maria pierdută.

Osvalda a întrerupt brusc convorbirea. Credea că nu mai era în stare să scoată nici măcar o vorbă. Se simțea sfârșită. Ar fi vrut să învârtă cheia în contact și să plece mai departe, însă mâinile și picioarele nu-i mai ascultau comenzile. Avea sentimentul

că paralizase și că se va sufoca. Poate că avea să moară. La urma urmelor, mai putea oare trăi, se mai putea gândi și ocupa de viața sa fără ca mama să-i fie alături? Și-a lăsat încet capul pe volan și, în cele din urmă, a izbucnit în lacrimi.

6

Pereţii dormitorului erau îmbrăcaţi în tapet de mătase galben-şofran, punctat din loc în loc cu crini franţuzeşti azurii. Piesele mobilierului liberty erau din lemn de frasin, perdelele din dantelă albă, în vreme ce porţelanul lavaboului imita decoraţiunile tapiseriei. O încăpere cochetă, cu un aer antic.

Când se stabilise la vila Ceppi, Martina alesese camera aceea pentru că era o încăpere vastă, luminată generos peste zi de razele soarelui. Cele trei uşi de sticlă se deschideau spre terasa plină de flori de iasomie care oferea o priveliştе amplă asupra parcului.

Acum, în cameră se aflau cele trei surori, rătăcind de jur împrejur cu privirile golite de orice expresie. Încă nu le venea să creadă că Martina nu avea să se mai întoarcă niciodată.

– Odaia e impregnată încă de parfumul ei, a murmurat Maria.

Se așezase în balansoar, între una dintre ușile spre terasă și o comodă masivă, cu oglindă. În fața ochilor avea imaginea Martinei alăptând-o pe Osvalda chiar acolo unde stătea ea acum. Pe-atunci, Maria avea numai cinci ani; se cuibărise la picioarele mamei, prefăcându-se că se joacă cu o păpușă. De fapt, era numai ochi și urechi la mama și surioara nou-născută, geloasă pe intimitatea lor. Ca să le-o alunge, ridicase vocea, mimând că-și admonestează păpușa neascultătoare. Micuța Osvalda tresărise violent și, abandonând sânul mamei, se pusese pe plâns.

Martina întinsese mâna spre Maria, trecându-i degetele prin păr și spunându-i: „Dacă nu mai strigi, îți promit că după ce termin cu Osvalda o să mă joc cu tine. Și ai să vezi că păpușa va face întocmai ce vrei tu."

– Îți amintești când a sosit curierul cu fotoliul ăsta? a întrebat-o Maria pe Giuliana.

– Cum să nu? Mama era încă însărcinată cu Osvalda. Țin minte și acum că a cerut ca fotoliul să fie plasat chiar acolo, pe locul unde se află și acum, i-a răspuns sora mai mare.

– Eu m-am urcat încălțată pe el și m-a pus numaidecât la punct, și-a amintit Maria.

– Exact. Apoi ne repeta întruna: „Fotoliul acesta este un obiect de mare preț, o piesă de colecție englezească din secolul al XIX-lea. Numai tapiseria, lucrată manual, valorează o avere", a declamat Giuliana, așezată pe marginea patului și mângâind cu nostalgie ciucurii cuverturii de mătase.

Osvalda deschisese larg cele șase uși ale șifonierului care ocupa toată latura din dreapta patului. Căuta o rochie potrivită cu care să îmbrace trupul neînsufleţit al Martinei.

Părea iritată de pălăvrăgeala celor două surori mai mari.

– Era un cadou de la tatăl meu. De aceea și ținea atât de mult la fotoliul acela, a ținut să sublinieze. Apoi, arătându-le două rochii, le-a întrebat: Cea albastră sau cea maro?

Cufundate în propriile amintiri, Giuliana și Maria nu i-au răspuns.

– Cea albastră sau cea maro? a repetat Osvalda.

Probabil că nu existau trei surori mai diferite între ele decât fiicele Martinei. Giuliana era înaltă și zveltă, asemenea mamei, căreia îi datora și ochii ei albaștri; dar trăsăturile îi erau mai ferme decât cele ale Martinei.

Maria era mai scundă, cu evidente tendințe de îngrășare. Ochii îi erau ca două nestemate aurii, iar privirea dulce și languroasă, de visătoare înnăscută și iremediabilă. De la mama sa moștenise vocea învăluitoare și o podoabă capilară bogată.

Pe Osvalda o caracteriza natura puternică și hotărâtă a Martinei, dar era pusă în inferioritate de aspectul fizic mai degrabă șters și de pielea ca de porțelan, care, sub razele soarelui, se umplea de pistrui.

– Niciuna dintre ele, a hotărât Giuliana în cele din urmă, cercetând rochiile alese de mezină. Apoi

a adăugat: Eşti sigură că erau ale mamei? Nu ştiam că are asemenea gusturi.

Martina prefera ţinutele sport, indiferent de ocazie. Chiar şi în ziua aceea, când fusese dusă la spital, purta pantaloni de velur şi un pulover de lână. Rochii elegante avea puţine şi le purta la ocazii cu totul şi cu totul speciale.

– După tine, ar trebui s-o îngropăm îmbrăcată în blugi? s-a înfuriat Osvalda.

– Doar n-aveţi de gând să vă certaţi din cauza unei rochii! a izbucnit Maria, care, la rândul ei, nu acorda mare importanţă ţinutelor elegante.

Osvalda a fulgerat-o cu privirea, fără să-şi ascundă indignarea.

– Eşti pur şi simplu dezgustătoare, i-a spus. Nu, în niciun caz n-o să permit ca mama să fie înmormântată într-o pereche de blugi.

– Te rog, nu mai face din ţânţar armăsar! Observ că nu te poţi abţine s-o faci pe mironosiţa nici măcar în faţa morţii, s-a repezit Giuliana.

Osvalda s-a înroşit de furie, iar ochii i s-au umplut brusc de lacrimi. A ieşit din cameră trântind uşa după ea.

Izbitura a avut un efect neaşteptat asupra mecanismului orologiului de perete, care s-a pus în mişcare. Un cuc de lemn a ieşit din cuibul minuscul, ciripind vesel: „Cucu, cucu, cucu!"

Maria şi Giuliana au izbucnit într-un hohot de râs nervos, redevenind imediat serioase.

– Mă gândesc că mama ar fi dorit probabil să fie înmormântată într-un simplu cearşaf. La urma urmelor, asta ar corespunde exact însemnătăţii pe care nevoile materiale le-au avut în viaţa ei, a remarcat Maria.

– Asta este şi părerea mea, numai că Osvalda n-ar accepta una ca asta pentru nimic în lume.

– Şi totuşi, suntem două împotriva uneia singure. Va trebui să cedeze.

– Uiţi că mai există şi bunica. Până la urmă, ea va hotărî cum să fie îmbrăcată mama, a spus Giuliana. Oricum, un lucru e sigur: mama a fost foarte fericită în aceşti ultimi ani.

– Te referi la Leandro? a întrebat Maria.

Giuliana a încuviinţat. Şi-a amintit ziua în care mama lor şi profesorul Bertola veniseră la Roma ca s-o aplaude la premiera piesei *Priveşte înapoi cu mânie*. După spectacol, luaseră masa în oraş toţi trei, iar ea îşi dăduse seama atunci că Martina şi Leandro formau o pereche formidabilă. Aproape că fusese geloasă pe ei văzând cât de bine se înţelegeau.

– Avea grijă de ea ca de o copilă, i-a spus Mariei. A fost iubire adevărată între ei.

– Niciuna dintre noi nu s-a gândit la Leandro. Ar fi trebuit să-i dăm un telefon măcar, a observat Maria.

– Deocamdată, mai importantă e bunica. Încă nu ştie că mama a murit. Trebuie să-i spunem. Eu zic să mergem toate trei la ea, a propus Giuliana.

– Acum, la ora asta? E deja miezul nopții. Cred că-i mai bine s-o lăsăm să doarmă liniștită, a fost de părere Maria.

– De acord. De altfel, n-ar fi rău dacă ne-am odihni și noi un pic, a spus sora mai mare.

– Mie nu mi-e somn, a înștiințat-o cealaltă.

– Nici mie.

– Vrei să bem ceva cald?

Au coborât la parter. Nici urmă de Osvalda, care, fără doar și poate, se refugiase în camera ei.

S-au dus în bucătărie și și-au pregătit câte o ceașcă de lapte fierbinte. S-au așezat la masă, față în față, și și-au petrecut toată noaptea vorbind despre Martina și despre vremurile frumoase ale copilăriei.

Dimineață, pe la ora șase, au fost întrerupte de sunetul strident al telefonului.

Giuliana a auzit la celălalt capăt al firului vocea bunicii care, recunoscând-o, a întrebat-o pe un ton bănuitor:

– Cum de ești la Vertova?

– Dar tu de ce suni la ora asta?

– Am visat urât și voiam să vorbesc cu Martina, i-a explicat bătrâna.

Giuliana a simțit un fior de gheață pe șira spinării.

– Și ce anume ai visat, *nonna*?

– Oh, Doamne, ce spaimă am tras! Am visat că fata mea ajunsese în ceruri și mă chema la ea.

7

Înainte să-şi însoţească surorile la bunica Vienna, Maria a vorbit la telefon cu cei doi copii ai ei şi cu Maura, vrând să afle cum organizase activitatea la chioşcul de flori.

– Uite, soţul meu a venit să-mi dea o mână de ajutor, ceea ce, cunoscând specimenul, zău că e un miracol. Însă asta nu-i tot. Deschide bine urechile, drăguţă, şi pregăteşte-te pentru o ştire bombă: de livrări se va ocupa farmacistul nostru.

– Îţi arde de glumă? a întrebat Maria.

– Vorbesc cât se poate de serios. A aflat de la soţul meu ce ţi s-a întâmplat şi nu a stat nicio clipă pe gânduri. S-a dezbrăcat de halat, a închis farmacia şi a venit întins aici, la chioşc, oferindu-şi ajutorul, i-a povestit Maria. Apoi a adăugat: Drăguţă, ştiu ce-i în sufletul tău. Rămâi acolo cât crezi că e nevoie: aici, totul e sub control, atât în privinţa chioşcului, cât şi a copiilor.

Apoi, cele trei surori s-au îndreptat spre casa bunicii.

– Nu vreau zarvă, nu vreau liturghie, nici flori, nici sfinţişori. Va fi o înmormântare simplă, aşa cum şi-ar fi dorit-o ea, a fost singurul comentariu al Viennei la aflarea cutremurătoarei veşti.

Erau în sufragerie, iar bătrâna se lăsase să cadă în fotoliu. Preţ de o clipă, s-a chircit de durere, închizând ochii. Apoi s-a ridicat, a privit spre nepoatele sale şi a întrebat:

– Şi Leandro?

– Ne aşteaptă la spital, i-a răspuns Giuliana.

– Duceţi-mă să-mi văd fiica, le-a cerut Vienna.

Înainte de a pleca spre morgă, a ţinut totuşi să-şi schimbe rochia, punându-şi deasupra un palton elegant: trebuia să aibă o ţinută demnă când îşi va fi condus fiica la cimitir.

În maşină, pe drumul spre Bergamo, Osvalda nu şi-a mai putut reţine întrebarea care o măcina:

– De ce ai hotărât că nu trebuie anunţate rudele şi vecinii?

Era genul de persoană care ţinea foarte mult la aparenţe şi era încredinţată că înmormântarea Martinei ar fi trebuit să reprezinte un eveniment pentru întreaga comunitate din Vertova.

– Întâmplător, în ultima vreme am discutat adesea cu Martina despre moarte. O dată, i-am spus că nu mi-aş dori funeralii cu pompă şi că aş vrea ca la mormânt să fiţi prezente doar voi. Atunci, Martina mi-a

spus că judecă la fel ca mine şi că la fel ar vrea să stea lucrurile şi în cazul în care ea ar muri înaintea mea. Prin urmare, voi face cum i-a fost vrerea, a explicat Vienna.

Osvalda n-a îndrăznit să insiste, cu atât mai mult cu cât surorile sale erau întru totul de acord cu bătrâna.

Leandro le aştepta la intrarea principală. Văzându-l, Vienna s-a îndreptat cu paşi repezi spre el desfăcându-şi larg braţele, iar bărbatul s-a refugiat la piepul ei plângând în hohote.

– Te rog să-mi permiţi s-o înveşmântez eu, i-a spus doctorul în şoaptă.

Osvalda adusese o rochie de seară închisă la gât şi cu mâneci lungi, aleasă de Vienna. O ţinea pe braţ.

– Dă-i-o, i-a spus bătrâna pe un ton poruncitor.

Osvalda s-a încordat brusc, căci i se părea indecent ca trupul neînsufleţit al propriei mame să fie pregătit de înmormântare de Leandro.

– Are tot dreptul, a adăugat Vienna pe acelaşi ton ferm, iar tânăra s-a văzut nevoită să i se supună.

Giuliana a scos din geantă cerceii cu perlă care ar fi trebuit să fie cadoul ei de Crăciun pentru Martina şi i-a întins lui Leandro.

– Pune-i-i, te rog, i-a spus.

Bărbatul i-a luat încuviinţând din cap şi s-a îndepărtat.

Cele patru femei s-au îndreptat în tăcere spre capelă, s-au aşezat în primul rând de bănci şi au aşteptat. Osvalda se ruga în linişte, în vreme ce Vienna îşi ţinea

capul plecat, părând absorbită de amintirile unui trecut pe care doar ea îl cunoștea. Giuliana își trecuse, protector, brațul după umerii Mariei.

Într-un târziu, în capelă a fost adus coșciugul, acoperit cu trandafiri albi. Un preot a oficiat o slujbă scurtă.

La ieșire, Leandro le-a spus:

– Înmormântarea va fi după-amiază, la ora două. Până atunci, mi-ar face plăcere să veniți la mine acasă. Richetta a pregătit câte ceva de-ale gurii pentru toți.

– Mulțumesc, fiule, a răspuns Vienna, strecurându-și brațul pe sub al lui.

Au fost întâmpinați de menajera doctorului, care pregătise un mic bufet în salonul de la primul etaj al palatului Bertola.

În timp ce le servea pe mama și fiicele Martinei – pe care o cunoscuse îndeaproape, îndrăgind-o – Richetta le compara cu ea. Vienna avea trăsături aspre, muntenești, în timp ce Martina avusese un aer aristocrat. Ce să mai spună de fiicele ei, atât de diferite între ele? Giuliana era o actriță celebră. O văzuse chiar și la televizor și în ziare. Era cea mai frumoasă dintre toate. Maria avea înfățișarea ștearsă a unei casnice, în vreme ce Osvalda se refugiase pe fotoliul din colțul cel mai îndepărtat, frământându-și întruna nasturii pardesiului. Richetta a simpatizat-o de la prima vedere pentru că Osvalda era indescifrabilă, întocmai ca Martina.

S-au întors la spital cu puțin timp înainte de sosirea mașinii mortuare, în care s-au urcat Vienna și

Giuliana, Maria a mers în dubița Osvaldei, iar Leandro a urmat convoiul cu propria mașină. Cum traficul era redus la ora aceea, au ajuns destul de repede la cimitirul din Vertova. Don Luigi, parohul satului, a binecuvântat sicriul, după care Martina Agrestis a fost înmormântată.

Pe cerul de opal începeau din nou să danseze fulgi mici de zăpadă.

8

– Mergem la mine acasă, a spus Vienna când poarta cimitirului s-a închis în urma lor. Vii și tu, a adăugat ea, adresându-i-se lui Leandro.

Nu era o propunere, ci mai degrabă o poruncă.

„De ce și el?" s-a întrebat Osvalda, indignată de atitudinea familiară a Viennei față de amantul mamei sale.

– *Nonna,* eu ar trebui să mă întorc la Milano, i-a șoptit Maria bătrânei.

Cu toate asigurările Maurei, era îngrijorată pentru copii și pentru activitatea chioșcului. În plus, nu-i mirosea a bine solicitudinea cu care farmacistul își oferise ajutorul, fără să-i fi fost cerut. Oare ce urmărea? Simțea că trebuie să preia imediat controlul asupra situației.

– Da, știu. Totuși, copiii tăi vor mai putea supraviețui încă două-trei ore fără tine, i-a răspuns Vienna, lăsând-o fără replică.

Şi Giuliana ar fi vrut să se întoarcă de îndată la Roma. A doua zi era Ajunul Crăciunului şi îşi rezervase bilet la zborul de Londra, unde locuia fiica sa. În plus, o punea pe jar ideea unei seri petrecute în compania Osvaldei. Ea şi sora sa mai mică veneau parcă de pe două planete diferite. Nu le despărţeau doar douăzeci de ani, ci şi aspiraţiile spirituale, aproape incompatibile. Din punctul de vedere al Giulianei, Osvalda fusese mai întâi o copilă răsfăţată şi obraznică, apoi o adolescentă plângăcioasă, pentru ca acum să fi devenit o tânără bigotă, destinată să ajungă o fată bătrână acră şi afurisită. Şi totuşi, ca să-i facă pe plac bunicii, s-a limitat să spună:

– Dacă nu plec numaidecât, îmi dau peste cap toate planurile pentru sărbători. Dar să ştii că nu regret, cu condiţia să mă găzduieşti la noapte.

– Foarte bine, o să-mi ţii de urât, i-a răspuns bătrâna mulţumită, ciupind-o uşor, afectuos, de mână.

– Deci cum faceţi? Urcaţi în maşină cu mine sau mergeţi cu bunica? a întrebat pe un ton nerăbdător Osvalda, privindu-şi cu o mină încruntată surorile.

Giuliana şi Maria s-au gândit că era mai bine să n-o lase singură; Vienna a plecat în maşina lui Leandro.

Automobilele au oprit în faţa vechii case a familiei Agrestis, care pe vremuri era mărginită de câmp, dar acum devenise parte integrantă a centrului istoric, în jurul ei dezvoltându-se noua zonă rezidenţială a satului. În faţa porţii, în ciuda ninsorii ce cădea acum abundent, aştepta un grup de femei cu umbrele.

Văzând-o pe Vienna, s-au repezit s-o îmbrățișeze căci vestea morții neașteptate a Martinei se răspândise fulgerător printre sătenii din Vertova.

– De ce nu ați pus niciun anunț? s-a arătat contrariată una dintre femei.

În satele din nord exista obiceiul de a afișa în locurile publice ferpare în care familia persoanei decedate anunța data și ora înmormântării. Însă familia Agrestis nu se dezmințise nici de data aceasta, sfidând regulile comunității.

– Am ținut să respectăm ultima dorință a mamei, a intervenit Osvalda.

– Bine, dar cum s-a întâmplat? Ce a pățit Martina? au tăbărât celelalte cu întrebările, dar evitând să i se adreseze lui Leandro, pe care îl priveau cu suspiciune.

– Infarct, a explicat într-un cuvânt Vienna și, luându-și în grabă rămas-bun de la consătence, a intrat în casă, urmată de nepoatele sale și de medic.

Cele trei surori credeau că bunica le chemase acasă pentru a încheia funeraliile cu o mică reuniune de familie, așa cum era obiceiul. În schimb, Leandro știa că Vienna făcuse invitația cu un scop precis. Cât timp bătrâna a pregătit cafeaua, punând ibricul pe foc, celelalte au așternut o față de masă albă de in pe masa din bucătărie, pregătind ceștile și zaharnița.

– Acum așezați-vă comod, pentru că trebuie să vă vorbesc, a început Vienna.

S-au strâns cu toții în jurul mesei, surorile schimbând între ele priviri întrebătoare.

– Ia biscuiţii din bufet, i-a spus Vienna Osvaldei, aducând ibricul fierbinte la masă. Îi vreau pe cei trimişi din Anglia, a adăugat, spre nedumerirea celorlalte, care au schimbat din nou între ele priviri interogative. Grăbeşte-te, a insistat pe un ton aspru bunica, turnând cafeaua în ceşti. Apoi s-a aşezat pe un scaun şi a spus: Am făcut o înţelegere cu mama voastră. Dacă aş fi murit eu mai întâi, aşa cum ar fi fost drept, după înmormântarea mea v-ar fi vorbit ea. Bunul Dumnezeu a vrut însă s-o ia prima dată pe ea la El, aşa că îmi revine mie sarcina să vă spun cum stau, de fapt, lucrurile. A tăcut brusc şi a luat o înghiţitură de cafea. Nu-şi putea ascunde oboseala şi suferinţa, însă ştia că trebuie să-şi adune toate forţele pentru povestea lungă şi deloc simplă pe care urma s-o spună. Întâi de toate, vreau să vă informez că Leandro – şi, rostindu-i numele, i-a zâmbit bărbatului care se aşezase în dreapta sa – s-a căsătorit cu Marina în urmă cu cinci ani, iar povestea lor de iubire a fost mai frumoasă decât şi-ar putea închipui vreuna dintre voi.

A urmat o tăcere lungă.

Privirile celor trei surori îl fixau pe bărbatul cu aer dezolat de lângă bunica lor.

– Mie de ce nu mi-a spus mama că s-a căsătorit? a întrebat Osvalda, cu voce stinsă.

O căsătorie secretă care făcuse zadarnică întreaga operă de mântuire pe care ea o clădise cu tenacitate pentru păcătoasa sa mamă!

– De ce nu mi-a spus? a repetat, de data aceasta cu voce gâtuită.

– Tipic pentru mama! a exclamat Giuliana. Raţiunile care au stat la baza deciziilor sale în viaţă au fost întotdeauna învăluite în mister. Oricum, află că sunt fericită că te-a ales pe tine, a adăugat, întorcându-se spre Leandro şi zâmbind.

Maria s-a ridicat, s-a îndreptat spre el şi l-a îmbrăţişat.

– Aşadar, eşti tatăl meu vitreg! Bun venit în viaţa mea, i-a spus, pe un ton afectuos.

– V-aţi căsătorit cu acte în regulă? l-a întrebat Osvalda. Apoi s-a corectat: Voiam să spun, cum aţi reuşit să vă căsătoriţi fără să afle nimeni? Aici, în sat, se ştie totul despre toată lumea. Până şi pietrele vorbesc.

– Ne-am stabilit domiciliul de rezidenţă la Milano şi ne-am căsătorit acolo, a explicat bărbatul, neluând în seamă provocarea tinerei.

– Gata, ajunge cu întrebările, a intervenit Vienna. Ca să vă spun totul despre Martina, mai întâi trebuie să vă povestesc despre mine, despre viaţa mea. Totul a început când am intrat slujnică la vila Ceppi Bruno, acolo unde locuieşti tu acum, a precizat, întorcându-se spre Osvalda. Era în 1943. Războiul era în toi, iar conţii Ceppi Bruno părăsiseră Milano, refugiindu-se la Vertova.

IERI

9

Înainte să devină contesa Ceppi, Ines fusese văduva lui Ignazio Gariboldi, un meşter tipograf, mort în război, în bătălia de pe râul Carso. Vestea despre decesul tânărului ei soţ o primise în noiembrie 1918, când războiul se terminase. Ines încercase atunci să-şi ostoiască durerea prin muncă. După plecarea lui Ignazio pe front, tipografia situată pe o străduţă din centrul oraşului Milano rămăsese în grija ei; o gestiona cu ajutorul a doi muncitori care lucrau de mult pentru soţul său. Aducându-le la cunoştinţă moartea lui Ignazio, le-a spus:

– Războiul s-a terminat, iar oamenii vor vrea să se bucure de viaţă. Se vor înmulţi logodnele, căsătoriile, botezurile şi orice eveniment, oricât de mic, va fi un bun prilej de petrecere. Dacă rămâneţi să lucraţi pentru mine, vom face din Gariboldi cea mai importantă tipografie din Milano. Peste câteva zile ni se va alătura şi noul grafician, pe care l-am suflat celor de

la Carini, concurenţii noştri. Ne va sosi şi un transport de carton pergamentat, pânzat, satinat, cum e la modă astăzi. Am comandat fonturi noi şi am găsit un decorator bun pentru ornamente. Şi, ce e mai important, am pus mâna pe primul nostru client de vază, contele Ubaldo Ceppi Bruno.

Cei doi muncitori au schimbat o privire uimită. Ines avea doar douăzeci şi doi de ani şi o mulţime de datorii; cum nu aveau cunoştinţă să existe vreo femeie care să transforme plumbul în aur, oamenii se temeau că în curând aveau să ajungă pe drumuri. S-au mulţumit să răspundă doar atât:

– Bine, şefa!

Însă Ines nu-şi epuizase lista de iniţiative:

– Când vin la noi rudele unei persoane decedate, trebuie să obţinem cu orice preţ de la ele o fotografie a defunctului, în aşa fel încât să fim primii care tipărim ferpare cu fotografie. Am discutat şi cu parohii bisericilor din împrejurimi. Le-am făcut oferte avantajoase şi m-au anunţat că-mi vor trimite clienţi. De altfel, contele Ceppi a ajuns la noi prin preotul bisericii San Sisto.

A fost nevoie de luni bune până când cei doi bătrâni muncitori să accepte ideea că, într-adevăr, Ines Gariboldi avea mai mult simţ negustoresc decât răposatul ei soţ.

În 1920, Ines a deschis un magazin la numai câţiva paşi de sediul Arhiepiscopatului – clientul cel mai important. Izbutise să intre şi într-o organizaţie de

femei – asociația San Vincenzo –, îndeplinind rolul de secretar particular al președintei, contesa Adelaide Montini, care o ridica în slăvi pentru eficiența profesională și prezența ei foarte agreabilă.

Ines învățase să-și camufleze frumusețea înfofolindu-se în veșminte cenușii, respingătoare, ducând o viață discretă și evitând să vorbească despre succesul său în afaceri.

În anul 1921, s-a mutat din vechiul domiciliu conjugal, cumpărându-și un mic apartament într-un palat seniorial din via Santa Margherita, pe care l-a amenajat după moda vremii, cu perdele, tapiserii, dantele și multe oglinzi. Acela era locul ei de refugiu, în care se retrăgea ca să-și pună gândurile în ordine, să-și facă planuri de viitor și să viseze.

Seara, odată ajunsă acasă, primul său gând era să arunce de pe ea hainele de lucru oribile purtate peste zi și să se îmbrace cu lenjerie și veșminte de mătase, mult mai potrivite pentru cei douăzeci și cinci de ani ai ei. Apoi se admira mulțumită în oglinda mare, ovală, din dormitor.

Se gândea cu afecțiune și recunoștință la răposatul ei soț, a cărui fotografie înrămată o păstra la vedere, pe comoda din sufragerie. Ignazio fusese orfan, făcându-și ucenicia ca tipograf la școala Martiniților din Milano, unde crescuse. Nu avusese rude și nici copii cu Ines, așa că ea moștenise întreaga lui avere. Tânăra văduvă se dedicase trup și suflet micii sale afaceri, ducând o viață liniștită, fără suișuri și coborâșuri, deși, în ultima

vreme, în gândurile sale se insinua tot mai des imaginea contelui Bruno Ubaldo Ceppi, un bărbat chipeş, solar, cu o expresie languroasă a ochilor şi cu buze subţiri care se lăţeau adesea într-un zâmbet discret. Contele se îmbrăca elegant, cheltuia bani cu dezinvoltură şi era un personaj căutat în saloanele mondene, nu neapărat pentru elocinţa lui, cât pentru ştiinţa sa de a-şi asculta interlocutorii. Trăia din rentele obţinute de pe urma numeroaselor clădiri pe care le deţinea în oraş şi a moşiilor din zona rurală dintre Milano şi Bergamo, moşii cu ferme şi vile pe care le moştenise de la mama sa, înrudită cu familia conţilor Vertova – proprietarii unei splendide vile liberty în satul cu acelaşi nume, şi aceasta moştenită de contele Ceppi. Fermecătorul gentilom era suspectat că întreţinea legături amoroase cu femei căsătorite din aristocraţie, însă ştia să păstreze discreţia în jurul acestui subiect. Până una-alta, un lucru era sigur: se apropia de patruzeci de ani şi încă nu se hotărâse dacă să-şi caute sau nu o soţie.

Ines îi datora cea mai mare parte a clienţilor tipografiei. Impresionate de cărţile de vizită, hârtia de scrisori şi felicitările folosite de conte – toate realizate de firma Gariboldi – cele mai multe dame din înalta societate îşi abandonaseră furnizorii tradiţionali, apelând la Ines. Prin urmare, tânăra văduvă îi era profund recunoscătoare şi, de fiecare dată când intra în magazin ca să-i încredinţeze vreo nouă comandă, ea îl primea ca pe un mântuitor.

De la o vreme, vizitele bărbatului se îndesiseră și, în plus, căpătase obișnuința de a-i aduce de fiecare dată un buchețel de flori: primule, violete, lăcrămioare, trandafiri sălbatici – în funcție de anotimp. În ultimul timp se întâmpla să vină și numai ca să admire stampele noi importate regulat din Anglia sau ca să stea câteva minute la taclale cu ea. Încet-încet, curiozitatea pusese stăpânire pe Ines, care devenise nerăbdătoare să afle finalitatea acestor tatonări. Într-o seară geroasă de iarnă, ieșind de la o ședință a femeilor de la San Vincenzo, a dat nas în nas cu însuși contele Ubaldo, care s-a oferit s-o conducă acasă. Pe drum, Ines se întreba dacă întâlnirea fusese într-adevăr întâmplătoare.

Ajunși în fața clădirii din via Santa Margherita, Ines a spus:

– Doriți să urcați, să beți ceva tare? Pe frigul ăsta...

– N-aș vrea să compromit onorabilitatea de care vă bucurați, a ezitat el.

Strada era pustie, slab luminată. Nimeni nu i-ar fi putut vedea la ora aceea. Ines a intuit că, pentru a trece peste fasoanele sale de adevărat gentilom, contele spera într-o invitație insistentă. Însă femeia n-ar fi comis pentru nimic în lume o asemenea greșeală.

– Este exact răspunsul la care mă așteptam din partea dumneavoastră, i-a replicat ea pe un ton amabil.

– Și dacă v-aș fi acceptat invitația? a întrebat Ubaldo, vizibil surprins.

– N-ați făcut-o, prin urmare nu veți ști niciodată cum aș fi reacționat.

Şi i-a întins mâna înmănuşată în semn de rămas-bun, după care a intrat în clădire.

Nu era nicio îndoială: contele îşi întetise asediul, însă Ines avea multe semne de întrebare în privinţa atitudinii lui mai mult decât curtenitoare. Dacă domnul conte îşi închipuia cumva că avea s-o înscrie în panoplia trofeelor sale, ei bine, atunci greşise ţinta. Pe de altă parte, Ines era suficient de cinstită cu sine însăşi şi recunoştea că simţea lipsa unui bărbat. Iată că bărbatul apăruse, şi, pe deasupra, îl şi plăcea, dar nu pentru că era un nobil bogat, ci pentru acel „nu-ştiu-ce" greu de descifrat care-l făcea peste măsură de atrăgător.

Însă în lumea dominată de puritanism în care trăia, Ines n-ar fi riscat nici în ruptul capului bunul mers al micii sale afaceri – singura ei sursă de subzistenţă, de altfel – pentru a ceda şarmului unui bărbat chipeş.

Deschizând uşa apartamentului său cochet, Ines analiza cu obiectivitate întreaga situaţie. La urma urmelor, nu era decât o femeie – plină de graţie, într-adevăr, hotărâtă şi fără fluturi în cap – care îşi ştia bine locul în rândul doamnelor importante; într-adevăr, acestea îi acordau atenţie, însă o acceptau doar în rolul său de „femeie de acţiune" din cadrul asociaţiei: strângea fonduri, haine şi alimente pentru săraci, organiza vizite în spitale şi închisori, şi planifica toate acţiunile preşedintei, contesa Adelaide. Însă niciuna dintre acele femei de viţă nobilă n-ar fi

invitat-o vreodată la o recepție, căci, una peste alta, nu era decât proprietara unei mici tipografii.

Nu făcea parte din lumea aceea exclusivistă și uneori avea impresia că se simțea atrasă de lumea aceea doar pentru că îi era interzisă.

– Doar dacă nu cumva... a murmurat Ines în timp ce se elibera din veșmintele caraghioase pe care le purta în oraș, trăgându-și pe ea un capot cald și moale, din muselină de un roșu aprins. A trecut în sufragerie și s-a așezat în fața șemineului: menajera făcuse focul cu puțin timp înainte de venirea lui Ines. Și-a aprins o țigară – viciul și luxul ei secret – continuând să reflecteze la propriul viitor. Doar dacă nu cumva contele Ceppi îmi va cere să mă mărit cu el, a completat ea, zâmbind.

Însă pentru atingerea unui asemenea țel era nevoie de mult noroc, iar Fortuna, zeița legată la ochi, nu avea să se lase așteptată.

Într-una din zile, Ines a primit din partea contesei Montini invitația surprinzătoare de a petrece Ajunul la casa acesteia din Robecco. Un palat somptuos, cu șaizeci de camere în care președinta asociației San Vincenzo invita „sufletele rătăcite" – așa cum îi numea ea pe cei singuri – să petreacă Ajunul Crăciunului într-o atmosferă de aparentă căldură familială. Adelaide, căreia prietenii intimi îi spuneau Lillina, era o femeie de cincizeci de ani, cultă, foarte vivace și o mare iubitoare de intrigi. Exponentă tipică a aristocrației milaneze „luminate", susținea că năpăstuiților

sorții le sunt mult mai de folos banii decât cuvintele de încurajare, repetând de fiecare dată când avea ocazia că primea de la săraci mult mai mult decât le oferea ea. „Fac bine pentru că simt nevoia să fac bine, nu din generozitate", obișnuia ea să spună. Nu era o fire bonomă. Avea vorba tăioasă și era autoritară. Cu toate acestea, toată lumea o respecta și o aprecia. Ines era protejata sa, căci o considera inteligentă, ambițioasă și suficient de cinică pentru a se face remarcată într-o societate în care cele mai multe dame își risipeau timpul în mod inutil, la recepții sau în lungi conversații despre nimicuri mondene.

Ines a acceptat invitația. În fața fastului exorbitant al palatului de la Robecco s-a simțit intimidată. La orice s-ar fi așteptat, însă nu și la primirea pe care i-o rezervase contesa Adelaide: i-a venit în întâmpinare cu un aer entuziast, precedată de o pereche de câini obraznici și urmată de contele Ubaldo Ceppi Bruno, care a salutat-o cu deferența cuvenită unei doamne de rang înalt.

10

Contelui Ubaldo nu-i plăcea să ia hotărâri de unul singur, iar în rarele situații când era obligat s-o facă, își urma pur și simplu instinctul, ignorând tot ce venea în contradicție cu dorințele sale. Cu toate acestea, știa să se bazeze pe viclenie pentru a-și îndeplini planurile. Cât despre Ines, i se aprinseseră călcâiele după ea încă de când o văzuse prima dată. O plăcea nu atât pentru cât era de frumoasă, cât pentru vitalitatea pe care o iradia, așa că își spusese: „O vreau." Îi făcuse curte discret, încredințat că Ines avea să-l încurajeze. Dacă așa ar fi stat lucrurile, mai târziu ar fi putut rupe relația cu ușurință, fără obligații și fără remușcări. Însă frumoasa mic-burgheză se dovedise a fi mai vicleană decât el. Îl copleșea cu zâmbete și cuvinte de mulțumire, însă nu trecea niciodată dincolo de granița invizibilă dintre ei.

Cu câteva seri în urmă, aflând de la Adelaide că Ines avea să participe la o ședință a asociației San

Vincenzo, mimase o întâlnire întâmplătoare, conducând-o apoi acasă. Însă faptul că femeia nu-l poftise în casă îl descumpănise complet. Ines nu numai că nu-l încuraja, dar își apăra cu abilitate propria reputație. „Femeia aceasta nu se lasă cucerită dacă nu are inelul pe deget", îi trecuse atunci prin cap contelui. Apoi, aproape fără să-și dea seama, se întrebase: „Și dacă aș cere-o de soție?" Căsătoria era o noțiune prea încărcată de obligații pentru caracterul lui. De fiecare dată când îi era prezentată o fetișcană potrivită rangului său social, dădea bir cu fugiții, îngrozit de gândul că libertatea i-ar fi fost limitată și că ar fi trebuit să suporte familia miresei. Dar tânăra văduvă nu avea rude. „Oare să mă fi îndrăgostit?" medita el, înspăimântat. Chiar așa, se îndrăgostise de Ines. Nu-și putea da seama cum era cu putință ca la cei patruzeci de ani ai săi să cadă victimă unui sentiment atât de stupid, tipic burghez, însă adevărul era că o iubea pe văduva cea frumușică, chiar așa cum se prezenta ea, înfofolită în veșmintele ei imposibile. Și totuși, în toate exista o limită, chiar și în disprețul pentru reguli care îl caracteriza. Un Ceppi Bruno di Calvera nu se putea însura cu o femeie care era meșter-tipograf și făcea parte din proletariat. Ar fi fost o *mésalliance* de neiertat. Într-adevăr, nu mai erau vremurile de acum douăzeci de ani: războiul schimbase multe reguli sociale. Femeile nu mai purtau rochii lungi până la călcâie, fumau, discutau politică și erau din ce în ce mai prezente în viața publică – nu doar în școli,

ci și în oficiile publice. „Chiar și așa – și-a repetat el –, în toate există o limită."

– Doar dacă nu cumva... a murmurat Ubaldo, fulgerat de un gând care parcă îi luminase mintea.

A doua zi și-a aranjat o vizită la Lillina, a cărei plăcere de a se amesteca în viața altora era bine cunoscută. Era o conspiratoare pursânge, care se dedica trup și suflet cauzei pe care se hotăra s-o slujească. Ubaldo știa că Adelaide nutrea o simpatie sinceră pentru Ines. Prin urmare, i-a vorbit deschis, spunând la final:

– Mă încred întru totul în tine, mă las în voia judecății tale fără drept de apel. Dacă nu vezi cu ochi buni povestea asta, îi pun cruce o dată pentru totdeauna.

Lillina aproape că a chiuit de bucurie.

– Dacă înțeleg bine, vrei aprobarea mea, a spus.

– Verdictele tale sunt acceptate de toată lumea, fără nici cea mai mică ezitare, a răspuns el pe un ton mieros.

Contesa Montini a deliberat, declarând:

– Nu sunt convinsă că-i fac un serviciu lui Ines binecuvântând căsătoria voastră. Ca soț, ești un dezastru.

Îl cunoștea bine pe Ubaldo, considerându-l un copil mare, care n-avea să se maturizeze niciodată și care nu era capabil să-și asume niciun fel de responsabilitate. Niciodată n-o pețise pentru el pe vreuna dintre fiicele numeroaselor ei prietene, obișnuind să afirme: „Nu vreau să fiu cauza necazurilor lor." Altfel

spus, din punctul ei de vedere, Ubaldo nu era un soţ de încredere, oricât de simpatic, gentil, nobil şi bogat ar fi fost. În plus, Adelaide era foarte bună prietenă cu mama lui Ubaldo, contesa Isabella, pe care o vizita cu regularitate la palatul Ceppi. De câteva ori îi fusese dat să asiste la schimburi grele de cuvinte între mamă şi fiu. Nimic mai neplăcut decât acele spectacole: reacţiile lui Ubaldo – care în toiul unei dispute îşi ieşea pur şi simplu din minţi, comportându-se asemenea unui cal lovit de streche, insensibil la orice fel de argument logic – o înspăimântaseră. De altfel, contesa Ceppi îi spusese odată, cu fereală: „Toţi cei din neamul Ceppi sunt scrântiţi la minte."

Ar fi fost totuşi posibil ca Ines, o tânără foarte inteligentă şi dârză, să-l transforme pe Ubaldo într-un bărbat cu capul pe umeri. Prin urmare, a concluzionat:

– O contesă n-o poate face pe tipograful. Mă întreb totuşi dacă Ines ar fi de acord să renunţe la afacere.

Ubaldo a suspinat uşurat. Ce era mai greu trecuse. Lillina se raliase cauzei sale, ceea ce însemna că Ines avea să-i devină soţie. Prima mişcare a contesei a fost s-o invite pe frumoasa văduvă la cina din Ajunul Crăciunului de la vila ei din Robecco. Ines s-a prezentat punctuală, în obişnuita ei ţinută dezordonată, dar afişând un zâmbet cuceritor.

Contesa avea ochi doar pentru protejata sa, iar ceilalţi douăzeci de invitaţi se puteau descurca şi singuri.

Îi rezervase lui Ines camera verde, cu vedere spre parcul palatului – o mică bijuterie dotată cu şemineu,

pat cu baldachin și măsuță de toaletă plină cu talc, pudră și parfumuri.

– Să vă ajut să despachetați, doamnă? a întrebat-o camerista care o condusese.

– Mă descurc, i-a răspuns Ines, care ardea de nerăbdare să rămână singură, să scape de veșminte și să se bucure în tihnă de intimitatea rafinată a odăii.

– Dacă aveți nevoie de ceva, e suficient să mă chemați, a precizat camerista, arătând spre cordonul clopoțelului de la capul patului.

Apoi s-a retras cu o reverență caraghioasă.

Ines observase cu atenție obrajii dolofani și îmbujorați ai tinerei, spunându-și că era asemenea ei, o fată din popor, și că avea să rămână toată viața așa. Pe ea însă o aștepta altceva: ceva mai mult și mai bun.

Venise de la Milano cu autobuzul, care o lăsase în piața centrală a satului, unde o aștepta limuzina cu șofer a contesei. Până la vilă nu erau mai mult de doi kilometri. Mașina parcursese mai întâi o porțiune de drum care șerpuia printre case cu turnulețe și porumbare, apoi o șosea lată, paralelă cu râul Naviglio Grande – un peisaj parcă rarefiat, a cărui notă melancolică era accentuată de soarele aflat la asfințit. Preț de o clipă, Ines se lăsase copleșită de puțină tristețe, dar imediat rămăsese cu gura căscată la vederea palatului Montini, cu toate ferestrele luminate. De-o parte și de alta a porticului de la intrare fuseseră amplasați brazii de Crăciun, încărcați de lumini multicolore.

Ghirlande de vâsc legate cu panglici de mătase stacojie ornau pereții uriașului antreu.

Contesa a năvălit în cameră în clipa în care Ines își aranja pe pat pijamaua de mătase roz.

– Draga mea, doar nu vrei să cobori la masă cu această *mise!* Pari o educatoare de grădiniță, zău așa! a exclamat Adelaide. Apoi, zărind pijamaua împăturită de pe pat, a schițat un zâmbet malițios. Se pare că nu mi-ai spus totul despre tine. Cred că nu ești chiar atât de simplă cum vrei să pari, a comentat cu un aer amuzat (pijamalele erau considerate obiecte de îmbrăcăminte scandaloase, fiind purtate doar de femeile ușoare sau, eventual, de doamnele cu vederi avangardiste).

– E mult mai practică decât cămașa de noapte, s-a scuzat Ines, roșind instantaneu și grăbindu-se să ascundă pijamaua sub pernă.

– Sper totuși că ai o rochie la modă pentru cina din seara asta, nu-i așa? a întrebat contesa.

– Sunt o femeie văduvă, nimic altceva. N-aș putea și nici n-aș vrea, de altfel, să concurez cu persoane mult superioare mie. Să știți că oricum sunt descumpănită de faptul că am îndrăznit să vă accept invitația, a mărturisit Ines, căci, în esență, lucrurile chiar așa stăteau.

I-a arătat contesei cu ce se pregătea să se îmbrace pentru cină: o rochie de catifea gri-perlat, cu tiv subțire de hermelină la gât și la încheieturi.

– Ai făcut prea multe sacrificii numai ca să fii acceptată în rândul nostru. N-ai decât să porți în

continuare haine cernite, dar fă-o acolo, la magazinul tău, nu sub acest acoperiș. Uite, cred că noi două avem aceeași măsură, așa că o să-ți trimit o rochie potrivită pentru diseară, a curmat brusc discuția stăpâna casei.

La masă, contesa i-a rezervat locul din fața contelui Ceppi, în așa fel încât bărbatul s-o poată observa în toată splendoarea tinereții ei. Iar Ines era, într-adevăr, o prezență minunată, în rochia de catifea fină, de un albastru-păun, atât de mult decoltată, încât îi lăsa la vedere umerii de porțelan roz. Părul lung, negru ca pana corbului, prins într-un coc delicat, îi scotea în evidență gâtul lung și subțire. Strălucea și era conștientă de efectul pe care-l avea asupra celor din jur, deși stătea cu privirile mai mult în farfurie (nu doar din pudoare, ci și ca s-o imite întocmai pe stăpâna casei în felul de a folosi nenumăratele tacâmuri și pahare din față).

La masă, a ascultat cu atenție conversația mondenă a celorlalți, mirându-se peste măsură de banalitatea absolută a argumentelor aduse în discuție. A avut prezența de spirit de a nu se lăsa antrenată în dialoguri prea lungi, limitându-se la răspunsuri scurte atunci când cineva îi adresa o întrebare. În rest, cei de la masă nu păreau s-o considere decât o femeie frumoasă și cam neîndemânatică. În schimb, Ubaldo nu reușea să-și dezlipească privirile de la ea. Îl cuceriseră frumusețea și modestia femeii. „Trebuie să fie a mea", își repeta.

Anticipa, savurând în gând, plăcerea de a o transforma într-o femeie superioară, admirată de toţi cei din înalta societate.

După ce au participat împreună la liturghia de la miezul nopţii de la biserica parohială, Ines s-a retras în odaia sa. S-a aşezat în fotoliul de lângă şemineul în care focul ardea mocnit, contemplând jarul sângeriu şi încercând să ghicească planul secret pe care cu siguranţă îl pregătise stăpâna casei. La biserică, Ubaldo stătuse lângă ea, cu privirile pierdute în gol, dar având aerul mulţumit al bărbaţilor siguri pe ei înşişi. Apoi, odată întorşi la palat, se amestecase printre ceilalţi invitaţi, ignorând-o cu desăvârşire. Ines îndrăznise să-şi facă visuri în legătură cu invitaţia contesei, dar în cele din urmă iată că nu se întâmplase nimic. Poate că nu se ridicase la înălţimea aşteptărilor – şi-a spus în gând.

Deodată, a auzit un ciocănit uşor în uşă. A sărit din fotoliu, aproape strigând:

– Intră!

Prin crăpătura uşii şi-a strecurat capul Adelaide. Zâmbea. A intrat în cameră, a închis uşa după ea şi s-a aşezat pe unul dintre fotoliile de lângă şemineu, făcându-i semn lui Ines să vină lângă ea.

– Ai fost perfectă în seara asta. Contele Ceppi nu a avut ochi decât pentru tine. În cazul în care te-a măgulit atenţia lui, ei bine, n-ai lăsat să se observe nimic. Foarte frumos. El nu mai este chiar în floarea tinereţii, tu ai mai fost căsătorită... îmi place că ştiţi să vă comportaţi. Totuşi, cred că e de datoria mea

să-ți dau unele sfaturi. Așa cum spune și proverbul, nu tot ce lucește-i aur. Ubaldo este un bărbat dificil. Trebuie să știi de la bun început că, dacă-i accepți propunerea, viața ta nu va fi chiar fără nicio grijă, a avertizat-o.

– Ce propunere? a întrebat Ines pe un ton ezitant, iar inima a început să-i bată cu putere.

– În casa mea nu se fac oferte dezavantajoase. Îți va cere să te căsătorești cu el. Depinde de tine dacă accepți sau nu, dar dac-o vei face, să știi că te vei bucura mereu de susținerea mea.

11

Cuvintele contesei Adelaide Montini i-au revenit brusc în minte chiar în ziua nunții, în timpul călătoriei cu trenul spre Veneția, unde Ines și Ubaldo aveau să-și petreacă luna de miere.

Pentru că mireasa nu era la prima căsătorie și nici nu făcea parte din înalta societate, nunta a fost organizată cu multă discreție, doar în prezența câtorva cunoștințe foarte apropiate. Logodna durase două luni, timp în care Ubaldo încercase fără succes să-și posede viitoarea soție.

Ines se dovedise o citadelă de necucerit. Nu a capitulat, însă împotrivirea ei nu se întemeiase atât pe considerente morale, cât pe teama că, odată cucerită, căsătoria nu ar mai fi avut loc. Altfel, ar fi capitulat bucuroasă, căci Ubaldo îi plăcea și îi trezea dorința, însă instinctul îi spunea că bărbatul acela, un holtei înveterat, o iubea mai ales pentru că nu-i cedase,

hotărându-se să se însoare cu ea doar pentru a-i învinge rezistența.

Porniseră la drum imediat după gustarea oferită de contesa Montini, care-i spusese în timp ce-și lua rămas-bun: „De acum încolo să-mi spui Lillina, așa cum fac toți prietenii." Apoi o îmbrățișase, șoptindu-i la ureche: „Să ții minte că voi fi mereu aici, gata să-ți ofer ajutorul."

Călătoreau într-un compartiment de clasa întâi, rezervat complet pentru ei. Ubaldo îi oferise șefului de tren un bacșiș gras, cerându-i să nu fie deranjați de nimeni până la stația de sosire. Vespino, servitorul contelui, pregătise compartimentul conform ordinelor lui Ubaldo, iar când Ines a deschis ușa, a simțit un val de plăcere inundându-i pieptul.

Pe canapele fuseseră puse pernuțe moi, iar masa era pregătită: două cupe de cristal, o frapieră plină-ochi cu gheață, din care răsărea gâtul unei sticle de șampanie, un platou de porțelan cu tarte cu caviar, farfuriuțe, tacâmuri mici de argint și un buchet de iasomie parfumată. Rămasă fără grai, Ines privea năucă de jur împrejur.

– Dacă voiai să mă uimești, ei bine, iată că ai reușit, i-a spus zâmbind lui Ubaldo.

Deodată, bărbatul a tras-o spre el, sărutând-o pătimaș și încercând să-și strecoare mâna pe sub fusta ei. Apoi i-a spus pe un ton poruncitor:

– Dezbracă-te!

– Poftim? a exclamat Ines descumpănită, în timp ce soțul ei se grăbea să-i descheie nasturii bluzei. Ubaldo, te rog... a mai apucat ea să șoptească, copleșită de descărcarea lui pătimașă.

Bărbatul s-a dovedit un amant impetuos, dar în același timp dulce, iar când, în cele din urmă, s-a lăsat istovit lângă ea, i-a șoptit:

– Te voi acoperi cu aur și dovezile mele de iubire.

Preț de câteva clipe, Ines s-a întors cu gândul la luna de miere petrecută cu Ignazio.

Pe vremea aceea, era încă un boboc care aștepta să se deschidă. Tot cu trenul plecaseră, însă la Como. Au făcut o plimbare cu barca pe lac; ea își ținea vârful degetelor în apă, ca și cum ar fi vrut să mângâie undele, apoi, râzând, îl stropea pe Ignazio pe față. Barcagiul îi privea cu un aer răutăcios, în timp ce tânărul ei soț se uita la ea mistuit de dorință, fără să îndrăznească să facă vreun gest nepotrivit. Spre seară, se întorseseră la Milano. Se iubiseră cu duioșie, apoi adormiseră unul în brațele celuilalt.

Viața ei conjugală nu durase decât trei luni, până în ziua în care Ignazio a plecat în război. Într-o scrisoare trimisă de pe front îi scrisese: „Mi-e tare dor de tine, adorata mea Ines. Pentru mine, ești mai importantă decât aerul pe care-l respir. Voi face tot ce-mi stă în putință ca să nu-mi las oasele prin munții aceștia, căci vreau să-mi petrec lângă tine tot restul vieții. Și tu? Mă mai iubești?" Scrisoarea îi sosise când el era deja mort. Pe când își ștergea lacrimile, își

dăduse seama că nutrise multă afecţiune şi un profund respect pentru Ignazio, însă nu fusese îndrăgostită de el. Acum, privindu-l pe Ubaldo şi-a spus că, probabil, n-avea să-l poată iubi nici pe el.

Pentru Ines, viaţa însemna o continuă luptă de cucerire. Mai întâi, îşi câştigase autonomia, iar acum dobândise avere şi un statut social. Încă de pe vremea copilăriei înţelesese că femeile devin uşor victime din prea multă dragoste. Prin urmare, în suflet i se ridicase o barieră nevăzută, care o apăra de capcanele iubirii.

Zâmbindu-i soţului său, i-a spus:

– Dovezile de iubire sunt bine-venite, aurul însă atârnă greu la mers.

– Bea, i-a spus el, întinzându-i o cupă plină cu şampanie.

Ea a luat paharul şi l-a pus pe măsuţă.

– Nu-mi place, l-a informat.

Privirea lui Ubaldo a devenit brusc aspră.

– Ai să înveţi să-ţi placă. Acum bea, a insistat el.

Acea privire devenită brusc tăioasă nu i-a plăcut deloc lui Ines.

– E un ordin? l-a întrebat.

Ubaldo a părut că se înmoaie.

– Face parte din lungul instructaj pe care voi fi fericit să ţi-l ofer pe viitor.

– Eu credeam că te-ai căsătorit cu mine pentru ceea ce sunt, nu pentru cea în care ai vrea tu să mă transformi. Pentru că vezi tu, dragul meu, eu n-o

să mă schimb niciodată, i-a spus în şoaptă, pe un ton suav.

– Bine, nu vreau să te schimbi. Pur şi simplu vreau să te învăţ cum trebuie să te porţi în calitate de proaspătă contesă Ceppi. Pentru că acum nu mai eşti o simplă proprietară de tipografie, ci eşti soţia mea. Apropo, am perfectat actele prin care îţi cesionezi activitatea firmei Carini. Ştii, au plătit o sumă frumuşică... Aşa că, hai, bea! a repetat, întinzându-i din nou paharul.

Ines se simţea prinsă în capcană.

Tipografia Gariboldi fusese zestrea ei, contribuţia la căsătoria cu contele Ceppi, însă nu se aşteptase ca el să hotărască soarta afacerii fără ştiinţa ei. Pe de altă parte, cutuma vremii era cât se putea de limpede: trebuia să i se supună soţului. Numai că ea nu era o aristocrată tinerică şi vlăguită, în căutarea unui soţ care să hotărască în locul ei. Era o femeie din popor, impulsivă şi dârză. Nu, în niciun caz n-avea s-o domine un bărbat precum contele Ceppi Bruno di Calvera! Instinctul câştigase în faţa raţiunii, iar Ines a înşfăcat furioasă paharul, aruncându-l pe podea şi spunând pe un ton ferm:

– Ţi-am spus că nu-mi place şampania.

Bărbatul părea că nu-şi crede ochilor. Şi-a strâns buzele într-o grimasă de furie şi i-a dat o palmă peste obraz. Ines şi-a dus mâinile la faţă. Se simţea nu atât umilită, cât înspăimântată.

– Nebun! Eşti nebun! a spus în şoaptă, cu un aer îngrozit.

El a luat-o repede în braţe, cerşindu-i iertarea. I-a vorbit spăsit, adresându-i cuvinte dulci şi suave, sărutând-o şi mângâind-o întruna, apoi au făcut din nou dragoste.

Când au coborât din tren, la Veneţia, Ines îl ura deja. Însă şi mai mult se detesta pe ea însăşi: nu doar pentru că-şi legase viaţa de cea a unui nebun doar ca să-şi câştige un loc în înalta societate, dar mai ales pentru că atunci când făcea dragoste cu Ubaldo se simţea mai împlinită şi mai fericită decât fusese vreodată. La întoarcerea din voiajul de nuntă – în care Ubaldo o răsfăţase cu daruri şi o înconjurase cu nenumărate dovezi de iubire – Ines i-a făcut o vizită Lillinei.

– Aveai dreptate, n-am făcut o afacere bună, i-a mărturisit.

– Ba, dimpotrivă, cred că e o afacere cât se poate de bună. Acum eşti pe picior de egalitate cu toate damele de la San Vincenzo, primeşti foarte multe invitaţii în oraş sau acasă la persoane de vază, ai la dispoziţie propria armată de servitori şi eşti una dintre doamnele cele mai respectate şi invidiate din oraş. Cine s-ar lamenta în situaţia ta? a remarcat Adelaide.

– M-am întins mai mult decât îmi era plapuma. Ar fi trebuit să-l accept pe Ubaldo ca amant şi atât. Ca soţ, e necumpătat, iar prezenţa lui e stânjenitoare. Ca să nu mai spun că, după părerea mea, e nebun de legat, a adăugat Ines în şoaptă.

– Ei, hai, nu exagera! Toată lumea îl cunoaşte pe Ubaldo. E o dulceaţă de om, un băieţandru care nu s-a hotărât încă să se maturizeze.

– Atunci, cum ai defini un bărbat care mă sufocă cu crizele lui de gelozie şi care trece cu dezinvoltură de la accese de violenţă la dezmierdări şi tandreţuri?

Contesa a tuşit uşor, ca şi cum şi-ar fi dres vocea, şi-a plecat privirea şi a spus în şoaptă:

– O femeie din înalta clasă păstrează amănuntele intime numai pentru ea.

Ines n-avea să mai aducă niciodată subiectul respectiv în discuţie. S-a dedicat reamenajării palatului din via Cusani, reşedinţa tradiţională a conţilor Ceppi, gestionându-şi personalul cu aceeaşi eficienţă cu care îşi condusese propria afacere. Din iunie şi până în noiembrie a plecat în vacanţă pe moşiile soţului său de la ţară sau de lângă lacurile din nord. Reşedinţa sa favorită a devenit vila din Vertova – poate şi pentru că Ubaldo o detesta, inventând tot felul de pretexte pentru a nu o însoţi în Val Seriana.

După doi ani de la celebrarea nunţii, s-a născut Stefano. În ciuda protestelor lui Ines, Ubaldo l-a încredinţat unei doici, căci era gelos chiar şi pe propriul fiu.

Ines era din ce în ce mai îngrijorată. De la pretexte lipsite de importanţă, între ea şi Ubaldo izbucneau tot mai des certuri înfiorătoare, în timpul cărora bărbatul pur şi simplu distrugea tot ce-i stătea în cale. Mai mult, de la o vreme nici momentele înfocate petrecute în dormitor nu aveau darul să-i domolească

îngrijorarea. Dacă la început, în sălbăticia cu care o poseda se amestecau iubirea și dorința, furia sexuală de acum era doar rezultatul geloziei feroce a unui bărbat frustrat de faptul că propria nevastă avea mai multă personalitate decât el însuși.

Într-o seară de decembrie, după ce s-au întors de la teatru, Ines s-a dus spre dormitor, însă el a înșfăcat-o de rochia de mătase, sfâșiindu-i-o și încercând s-o posede. Era o rochie deosebită, cu strasuri și perle mici, la care croitoresele lucraseră luni de zile, realizând o adevărată operă de artă.

În clipa aceea, Ines a explodat, dând frâu liber întregii furii acumulate în timp.

– Ar trebui să fii internat într-un ospiciu, i-a strigat în față.

Chipul lui Ubaldo s-a metamorfozat brusc, devenind asemenea unei măști schimonosite de furie. La teatru, mulți bărbați își manifestaseră deschis admirația pentru Ines. Pe moment, contele își înăbușise gelozia, ferindu-se să se dea în spectacol, însă odată ajunși acasă trebuia să-și demonstreze că era singurul stăpân al soției sale, drept pentru care trebuia s-o posede pe loc, fără să mai aștepte să se pregătească de noapte. Reacția lui Ines și cuvintele ei grele i-au întunecat judecata. A prins-o de umeri, scuturând-o cu putere.

– Nu sunt nebun, pricepi? Dar tu? Tu cu cine mă înșeli? Recunoaște! a acuzat-o el, cu privirea răvășită, de animal turbat.

– Lasă-mă! i-a strigat Ines pe un ton poruncitor.

– Cu cine, cu contele Guaraldi? Am văzut eu bine ce fel de priviri vă aruncați! Cu Carlin, șoferul? Da, îl tratezi cu multă bunăvoință! Ori poate cu profesorul Lamberti? Dau nas în nas cu el pe aici tot timpul, cu sau fără motiv! Sau, de ce nu, cu Bortolo, grădinarul? De prea multe ori v-am surprins stând la taifas. Așadar? Hai, spune! Continua s-o scuture cu putere, urlând din răsputeri.

– Cu toți! Cu toți o fac, a replicat pe același ton Ines, încercând să scape din strânsoare.

În clipa aceea însă, bărbatul și-a încleștat mâinile în jurul gâtului ei, iar Ines a avut certitudinea că avea s-o stranguleze. A avut puterea să mai scoată doar un strigăt înăbușit, ca un horcăit. Apoi și-a pierdut cunoștința.

Când și-a revenit în simțiri, era întinsă pe pat. Aplecat peste ea, medicul familiei o asculta. La căpătâiul patului, l-a zărit pe Ubaldo, plângând.

Servitorii o salvaseră de la moarte. A doua zi, medicul l-a însoțit pe Ubaldo la o clinică privată de boli nervoase.

Ines s-a mutat la Vertova, luând cu ea o parte din servitori. A mai luat în serviciul său și două sau trei femei din sat. Printre ele se afla și Ermellina Agrestis, tânăra nevastă a dulgherului din Vertova, care născuse de curând primul ei copil, pe Arturo.

12

Când s-a întors acasă, după tratament, Ubaldo părea foarte schimbat. Ines nu se afla la palatul din via Cusani, să-l aştepte, pentru că acum dorea să stea departe de oraş; Val Cusano, regiune aspră şi lipsită de tentaţii mondene, se armoniza perfect cu starea sufletească a femeii, hotărâtă să-şi dedice viaţa propriului fiu. La Bergamo se mai deplasa doar pentru întâlnirile de la asociaţia San Vincenzo şi pentru acţiunile caritabile cărora li se dedica. Iar la Vertova o luase sub aripa sa protectoare pe Ermellina Agrestis împreună cu întreaga ei familie.

Cea mai mare parte a timpului Ubaldo şi-o petrecea la Milano, unde ducea acelaşi gen de viaţă dintotdeauna. Duminica venea s-o viziteze, iar după felul în care o privea era lesne de observat că era la fel de îndrăgostit de ea ca la început. Însă nu îndrăznea să-i ceară să se întoarcă la el.

În aparență, continuau să formeze un cuplu: uneori mergeau împreună la teatru sau luau masa acasă la diverși prieteni, ocazii în care afișau o atitudine de un formalism ireproșabil. Despre ea se știa că nu era implicată în niciun fel de aventuri sentimentale, iar despre el că refuza cu consecvență ocaziile ce i se ofereau.

Într-una din zile, Lillina, care suferea încă pentru că fusese artizanul acelei căsătorii dezastruoase, a luat-o deoparte și i-a vorbit deschis.

– Ești doar cu puțin trecută de treizeci de ani și ești încă o femeie foarte frumoasă. Oare chiar vrei să-ți petreci tot restul vieții în sătucul acela uitat de Dumnezeu? a întrebat-o.

– Nu sunt făcută pentru viața conjugală, i-a răspuns Ines.

– Bine, dar la fiul tău nu te gândești? Nu-l poți crește așa cum se cuvine înconjurat de toți acei necioplițiți care locuiesc acolo.

– Să știi că oamenii simpli sunt înzestrați cu un bun-simț care îi lipsește cu desăvârșire tatălui său.

– Orașul oferă multe alte stimulente unui copil. Continuând astfel, nu faci decât să vă pedepsiți, pe tine și pe copil.

– Așa îl salvez, Lillina. Stefano are mulți prieteni printre copiii din sat și înțelege deja că viața nu e o simplă joacă. Ce ar putea învăța de la un tată nesigur pe el, chinuit veșnic de acele schimbări bruște de temperament?

Lillina n-a ştiut ce să-i răspundă. Totuşi, înainte să-şi ia rămas-bun, i-a spus cu voce joasă:

– Întoarce-te la soţul tău. E bolnav şi are nevoie de tine.

– E bolnav? s-a mirat Ines.

– Să nu-mi spui că nu ştiai nimic. Ei bine, are probleme cu inima, a informat-o Lillina.

Ines avea să chibzuiască îndelung la cuvintele prietenei sale. Ubaldo părea acum mai echilibrat şi, în plus, nu voia să se sustragă de la îndatoririle sale de soţie. I-a propus contelui să se mute în vila de la Vertova.

– Ai nevoie de tratament şi de linişte. Îţi voi fi alături şi te voi îngriji, l-a asigurat.

Nu a fost nevoie să insiste ca să-l convingă. Cea mai mare dorinţă a contelui era să se împace cu soţia sa. Locuind din nou împreună, Ines avea să descopere încet-încet că Ubaldo era într-adevăr profund schimbat. O lăsa pe ea să ia hotărârile importante, fără să se împotrivească vreodată, avea o fire mai senină, înclinată spre meditaţie.

Continua să se ocupe de afacerile familiei, şoferul ducându-l periodic să facă turul numeroaselor sale proprietăţi. Îşi vizita prietenii atunci când aceştia veneau să-şi petreacă vacanţele pe lângă lacurile din nord sau în Brianza. Alteori, ei soseau la Vertova, ocazii cu care Ubaldo se bucura pe îndelete de calităţile lui Ines şi de splendoarea văii Seriana, pe care învăţase s-o iubească. Îşi ducea oaspeţii în plimbări lungi prin alunişuri şi păduri de acacia sau la izvoarele râului Serio,

la fântâna lui san Patrizio, cu apa ei miraculoasă pentru cei cu vederea slabă, ori prin cătunele răsfirate dinspre Clusone în jos, pe costişe. Le prezenta cu mândrie mica staţie de cale ferată din Vertova, modernizată prin contribuţia lui materială. După aproape cincizeci de ani de viaţă, Ubaldo devenise foarte religios. Repeta adesea: „Dumnezeu m-a înţeles şi m-a acceptat." Se plângea de trecerea inexorabilă a timpului. „Când îmbătrâneşti, devii invizibil", îi spunea uneori soţiei, zâmbind. O ajuta în activităţile ei caritabile, iar de Crăciun umplea puşculiţe de lut cu monede, pe care le depunea în faţa altarului bisericii. În noaptea de Ajun, după liturghia de la miezul nopţii, preotul le spărgea, iar banii erau împărţiţi familiilor sărace din sat.

Ines se surprindea uneori cercetându-şi uimită soţul, pe care trecerea vremii îl transformase în bărbatul pe care şi-l dorise dintotdeauna. Apoi, pe măsură ce anii se scurgeau şi aproape fără să realizeze, s-a îndrăgostit de el.

Uneori îl vizita în fostul chioşc din grădină, pe care bărbatul îl transformase într-un mic atelier de dulgherie. Discutau vrute şi nevrute, destinşi, în timp ce el continua să lucreze. Îşi descoperise un talent înnăscut pentru acest meşteşug, construind tot felul de obiecte de uz domestic, de la uluci sculptate până la cărucioare pentru copii. Învăţase arta de la Antonio Agrestis, soţul Ermellinei, în atelierul căruia obişnuia să stea ore întregi, atras de mirosul de lemn, clei şi lac.

Când Ermelina – care acum număra ani buni de când se afla în serviciul conților Ceppi – a aflat de la bărbatul ei că Ubaldo se dedicase trup și suflet dulgheriei, a spus:

– E o familie de nebuni, nu încape nicio îndoială.

– El însă pare un nebun de treabă, a remarcat Antonio.

– Și ea e o femeie generoasă, nimic de zis, însă amândoi au un comportament straniu.

– Toți nobilii sunt oarecum ciudați.

– Și nefericiți. Știi, ăștia doi nici măcar nu dorm împreună. Ea se culcă în odaia dinspre parc, iar el în cea mică din capătul coridorului. Se zice că sunt foarte religioși. Însă Domnul nostru n-a zis: căsătoriți-vă și dormiți separat, a remarcat femeia.

Bărbatul a zâmbit, apoi a început să povestească:

– Când trece pe la mine să-mi ceară sfatul, contele se așterne la vorbă. O vorbă ici, alta colea. Dintr-una într-alta, mi-a mărturisit că a făcut jurământ de castitate. Chiar așa mi-a zis. Atunci, eu i-am spus că și preoții fac jurământul cu pricina, numai că nu toți îl respectă. El s-a pus pe râs, apoi mi-a zis: „Asta pentru că găsesc femei care cedează ușor. Nevastă-mea însă nu-mi cedează defel, iar eu numai pe ea o vreau și, prin urmare, trebuie s-o respect."

Ermellina s-a pus și ea pe râs, provocându-și bărbatul:

– Adevărul este că de la o vreme, tu nu mă respecți mai deloc.

– Ba, eu îmi onorez datoria de soţ. Şi dacă vrei să ştii, şi dacă eşti de acord, aş vrea să mă achit de sarcină chiar în seara asta, i-a răspuns bărbatul, luând-o în braţe.

În aceeaşi seară, la vila Ceppi, Ines a ieşit din cameră şi a bătut la uşa lui Ubaldo. Contele citea, sprijinit pe un morman de perne.

– Te deranjez? a întrebat Ines, intrând în cameră.

– Am greşit cu ceva? a replicat Ubaldo.

– Hei, ce-ţi trece prin minte? Nu reuşesc să adorm şi am chef să beau o ceaşcă de ciocolată caldă.

– Trezeşte-o pe Tilde şi pune-o să-ţi pregătească.

– Mă descurc şi singură. Nu vii cu mine jos, să-mi ţii de urât?

Era aproape miezul nopţii. Contele şi contesa Ceppi stăteau faţă în faţă la masa mare din bucătărie, în semiîntuneric, cu coatele pe tăblia de marmură. Îşi ţineau ceştile în palme şi sorbeau ciocolata cu înghiţituri mici.

Din când în când, Ines arunca priviri furişe către soţul ei. Era încă un bărbat arătos, fără niciun fir de păr alb. Regimul alimentar şi tratamentul păreau să dea rezultate excelente.

– Arăţi bine, a observat ea cu un aer mulţumit, zâmbindu-i.

– Şi tu. Iar ciocolata ta e de-a dreptul delicioasă, a lăudat-o el.

Focul din sobă se stinsese, iar pe Ines a trecut-o un fior rece.

– Ți-e frig? a întrebat-o Ubaldo.

Ines și-a întins mâna, mângâindu-i degetele.

– Poate mă încălzești tu, ce zici? i-a șoptit.

Și-au terminat de băut ciocolata, au lăsat cești-le pe masă, iar Ubaldo a apucat cu gingășie mâna soției. Au urcat la etaj și au intrat în dormitorul lui.

Dimineața, vestea că doamna contesă nu dormise în camera ei, ci în cea a soțului, s-a răspândit fulgerător printre servitori.

13

– Hai, încă două linguri, dragule, ca să-mi faci pe plac, i-a spus Ines soţului său, amestecând în supa cu orez o mână bună de parmezan.

Peste lume apăsau norii negri ai războiului, însă acolo, în parcul vilei din Vertova, se anunţa o zi liniştită, scăldată de razele călduţe ale soarelui.

Se făcuse ora prânzului, iar contele Ubaldo, captiv în scaunul său cu rotile, afişa un zâmbet enigmatic. Ar fi vrut să-i spună că nu avea niciun chef să mai mănânce, nici măcar ca să-i facă ei pe plac şi că, de fapt, nu mai avea deloc chef de viaţă. Nu doar din cauza invalidităţii de care fusese lovit, ci şi pentru că ajunsese să nu se mai recunoască în lumea aceea răvăşită de război.

Îşi cerceta soţia, mult mai tânără decât el, care, deşi îşi însuşise comportamentul aristocraţiei, rămăsese aceeaşi femeie din popor impetuoasă şi dârză care-i cucerise inima. Fusese fericit alături de ea, până în clipa în care un accident cerebral îl lovise mişeleşte.

Îl duseseră de urgență la spitalul din Bergamo, unde tânărul doctor Pietro Bertola reușise să-l smulgă din ghearele morții, însă corpul îi rămăsese flasc, pe jumătate paralizat.

La externare, doctorul Bertola îi spusese lui Ines:

– Starea generală e relativ stabilă, însă are probleme serioase cu inima. Pregătiți-vă pentru ce-i mai rău, contesă.

Ines nu s-a resemnat la gândul că îl va pierde. În plus, era îngrijorată și de soarta fiului ei Stefano, trimis să lupte în Libia, la Cyrene. Ines încercase să-l scape de plecarea pe front, apelând la numeroșii prieteni cu influență ai familiei. Inutil însă, pentru că Ubaldo Ceppi era un renegat al regimului, refuzând cu obstinație să devină membru al partidului fascist. Stefano se văzuse nevoit să intre în armată.

Se întorsese chiar în ziua aceea, într-o permisie. Ines era fericită, pentru că Stefano avea să stea acasă o lună întreagă.

– Te rog, dragule, mai mănâncă puțină supă, măcar ca să-i dai satisfacție lui Tilde, care pune mult suflet când îți gătește, a insistat ea.

– Ți-o spun o dată pentru totdeauna: nu mi-a plăcut niciodată supa cu verdeață, a declarat Ubaldo.

Ines a lăsat farfuria deoparte.

– Dacă mi-ai fi zis asta acum douăzeci de ani, ar fi fost mult mai bine, nu crezi?

– Multe lucruri nu ne-am spus noi doi, a răspuns el pe un ton scăzut, zâmbindu-i.

Ea l-a mângâiat cu duioşie pe obraz.

– În orice caz, acum avem puţine opţiuni. Nu se mai găsesc toate bunătăţile de dinainte de război. Data viitoare o să cer să-ţi pregătească griş cu unt proaspăt. Îţi place grişul cu unt, nu-i aşa? l-a întrebat.

Bărbatul a încuviinţat din cap, ca să-i facă pe plac, pentru că puţine lucruri îi mai conveneau. Totul în jur îi era de acum indiferent. Nici reducerea personalului de serviciu nu-l deranjase foarte mult.

Şoferul, grădinarul, bucătarul şi toţi bărbaţii care trudeau din greu pe moşie fuseseră luaţi pe front, iar Ines nu adusese înlocuitori. Mai plecaseră spălătoreasa şi garderobiera, astfel încât nu mai rămăseseră decât Vespino, un servitor, Tilde, o fată bună la toate, Ermellina – care nu rămânea peste noapte – şi nora ei Vienna Agrestis, a cărei îndatorire era să-i ţină companie contelui.

Din fericire, odată cu reducerea personalului, scăzuseră şi cheltuielile – precizare importantă, dat fiind că familia Ceppi, asemenea multor altor nobili, trecea prin mari dificultăţi financiare. Nici casele de la oraş, nici moşiile nu mai aduceau profit. Totuşi, înainte să se îmbolnăvească, Ubaldo reuşise să tezaurizeze în Elveţia o parte consistentă a patrimoniului lor. În plus, izbutise să ascundă la loc sigur tablourile, argintăria, covoarele, bijuteriile şi obiectele de preţ, ferindu-le de lăcomia pustiitoare a fasciştilor. De câtva timp, în ţară trona autarhia, iar preţul alimentelor urcase la cote inimaginabile. Ines se adaptase

vremurilor și, cu ajutorul lui Vespino, transformase o parte a uriașului parc al vilei în grădină de legume. Din fructele câtorva pomi ce rodeau pregătea gemuri de foarte bună calitate.

– Vrei câteva căpșuni cu vin și zahăr? l-a întrebat pe Ubaldo.

– Doar câteva, de poftă. Apoi mă duc să mă culc, a răspuns el.

Pentru el, Ines transformase în dormitor sala pianului de la parter, pentru că avea uși de sticlă care dădeau spre parc, iar contele putea fi transportat mai ușor pe verandă. Salonul alăturat devenise camera Viennei: dacă bolnavul suna după ea, putea ajunge imediat la el.

– Mi-ești tare drag, i-a șoptit Ines, mângâindu-l din nou pe obraz. Îi chem numaidecât pe Vespino și pe Vienna ca să te conducă în cameră, a adăugat.

Contrariat la început, contele acceptase prezența tinerei sănătoase și pline de spontaneitate, intuindu-i bunătatea și inteligența. Mulțumită ei, Ines putea dormi liniștită noaptea, având și ziua libertate de mișcare.

Vienna îi fusese recomandată de soacra acesteia, Ermellina, pentru că fata se căsătorise de puțin timp cu Arturo, întâiul născut al slujnicei. Trăise la munte, într-o familie care creștea oi și își câștiga existența din vânzarea brânzei. După măritiș, coborâse la Vertova, însă bărbatul său plecase la Torino să muncească, iar ea se simțea cam singură.

Arturo era zidar. O vreme, muncise în Elveţia, întorcându-se în ţară când primise înştiinţarea de recrutare şi ordinul de a se prezenta la vizita medicală. La spitalul militar i s-a descoperit un lipom neoperabil pe spinare şi a fost declarat inapt pentru serviciul militar. Câteva zile mai târziu, Italia intra în război, însă Arturo a rămas acasă.

Pe Vienna o cunoscuse înainte de Crăciun şi se îndrăgostise de ea la prima vedere, pentru că era o fată frumoasă, solară şi dezgheţată.

Vorbindu-i despre el, Arturo îi spusese: „Îmi place foarte mult meseria pe care o fac. Tata, care trăieşte numai pentru dulgheria lui, nu descoperă şi pace farmecul pe care îl ascund cărămizile. Când construiesc o casă, îmi imaginez viaţa celor care urmează s-o locuiască, felul în care, încet-încet, noile familii îşi clădesc cuibul." „Eşti un poet", remarcase Vienna, cucerită de cuvintele lui. „Cine ştie, poate că sunt un simplu visător", îi răspunsese el, sorbind-o din priviri.

Se căsătoriseră în martie, iar la începutul lui aprilie, Arturo plecase să muncească la Torino, lăsând-o singură în casa Agrestis. Din când în când, devenea melancolică, însă Ermellina, soacra, o înţelegea şi se hotărâse să-i găsească o ocupaţie care să-i distragă atenţia. În casa Ceppi, Vienna se simţise folositoare de la bun început. Bătrânul conte nu era un bolnav dificil, iar ei îi făcea plăcere să-i ţină companie. De toaleta bolnavului se ocupa Vespino. Ea obişnuia să-l bărbierească, însă cel mai mult îi plăcea să-i selecteze

muzica preferată de pe discurile pentru gramofon ori să-i citească, întrucât contele iubea literatura. Când bolnavul adormea, Vienna se strecura în odaia ei și croșeta sau îi scria soțului.

În ziua aceea de mai, după prânz, Vienna l-a condus pe conte în camera lui și a continuat să-i citească piesa preferată, o comedie de Shakespeare. „E-un țărm umbrit de flori de caprifoi, / Cresc toporașii cu petale moi, / Răsuri și cimbru se apleacă-n vânt..."[1] Vienna a recitit cu voce tare versurile splendide ale lui Shakespeare, gândindu-se cu nostalgie amară la minunatul peisaj de munte unde se afla coliba părintească, un adevărat tărâm fermecat.

– Oare cine recită atât de frumos *Visul unei nopți de vară*? s-a auzit în spatele ei o voce de bărbat.

Vienna s-a întors ca un arc spre ușă: în prag stătea un tânăr fermecător. Aflase că tânărul Stefano Ceppi venise în permisie chiar în acea dimineață. Ea nu-l cunoștea, nu-l văzuse niciodată. Acum însă era acolo, iar Viennei i s-a părut atât de arătos, încât i s-a tăiat respirația.

[1] W. Shakespeare, *Visul unei nopți de vară*, trad. Dan Grigorescu, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998 (n. tr.).

14

– Vienna! De unde vine un astfel de nume? a întrebat-o Stefano Ceppi, intrând în cameră.

Tânăra s-a mustrat în gând pentru că lăsase uşa întredeschisă, căci prezenţa bărbatului în locul acela o intimida.

La sosirea acasă, Stefano fusese întâmpinat de mama sa, care îi relatase toate evenimentele petrecute în lipsa lui. Printre altele, îi povestise şi despre tânăra care îl îngrijea cu multă atenţie pe Ubaldo. Nu-i spusese însă nimic despre formele ei armonioase, despre chipul ei ca de porţelan, cu pomeţi rozalii, cu năsucul cârn, îndrăzneţ. Razele soarelui de mai care pătrundeau prin fereastra deschisă scăldau în lumină chipul Viennei şi gâtul ei mlădios şi alb, ivit de sub gulerul rochiei albastre.

– De ce tocmai Vienna? a insistat el.

Ezitând, tânăra i-a explicat:

– Cu câteva luni înainte să mă nasc eu, părinții mei au fost la cinematograf, la Bergamo. Se proiecta un film de dragoste care i-a plăcut mult mamei. Povestea se desfășura la Viena. Și astfel, au hotărât să mă boteze Vienna.

Bărbatul a zâmbit amuzat. Era înalt, puternic, chipeș, iar prezența lui părea să umple de viață odaia. Însă ea simțea că stă ca pe ace.

– Cu permisiunea dumneavoastră, trebuie să merg puțin dincolo, să mă asigur că domnul conte doarme liniștit, a încercat ea să se eschiveze.

– Am făcut-o eu deja, s-a grăbit el să precizeze.

Vienna se obișnuise de puțin timp să se adreseze membrilor familiei Ceppi fără să roșească, însă continua să se comporte cu multă băgare de seamă, temându-se mereu că ar fi putut comite cine știe ce erori de neiertat. Acum, de exemplu, era convinsă că prezența bărbatului în odaia ei nu era deloc oportună.

Prin urmare, a insistat:

– Trebuie să-l văd pe domnul conte.

Însă picioarele nu voiau s-o asculte.

– Te felicit pentru curaj! a exclamat Stefano. Apoi a continuat: Ai părăsit casa părintească din munți ca să vii să locuiești la Vertova. Mama mi-a povestit. Spune-mi, nu ți-e dor de munte?

Din tonul întrebării se ghicea simpatia tânărului pentru o fetișcană catapultată într-o lume necunoscută, printre străini.

Vienna şi-a dus mâna la gât, ca şi cum i s-ar fi tăiat repiraţia.

– Mă simt foarte bine la Vertova.

Într-adevăr, mama-soacră o tratase cu multă afecţiune, ca pe propria fiică. Cu toate acestea, Viennei îi lipsea deschiderea amplă, aerisită, a munţilor, cu liniştea lor imperturbabilă. Iată că tânărul necunoscut îi citise gândurile. Şi-a spus că Stefano era, probabil, singurul aristocrat care arăta interes pentru sentimentele unei slujnice. Între timp, bărbatul s-a aşezat comod pe pat, iar Vienna era curioasă să afle ce dorea el, de fapt, de la ea. Şi-a luat inima în dinţi şi l-a atenţionat:

– Dacă intră Vespino – şi s-ar putea să apară în orice moment –, nu mi-aţi face deloc un serviciu în cazul în care v-ar găsi aici.

Stefano s-a ridicat dintr-o săritură şi i-a spus zâmbind:

– Până acum două zile, am dormit într-un pat de campanie, în duhoare de zdrenţe şi trupuri nespălate. Mi se pare ireal că am ajuns acasă, unde totul în jur miroase a curat.

Apoi s-a făcut nevăzut la fel cum apăruse, fără ca măcar să o salute şi lăsându-i impresia că-l judecase greşit. Şi-a spus că, la urma urmelor, era un tânăr singur şi dezrădăcinat, ca ea. Poate că dorise să-i povestească despre nenorocirile şi ororile războiului, pe când ea se dovedise preocupată doar de propria reputaţie. Probabil că viaţa oamenilor de pe front era

îngrozitoare. Apoi, gândul i-a zburat la Arturo, care locuia laolaltă cu colegii de muncă într-o baracă de lemn şi tablă, lângă şantierul pe care lucrau. Probabil că nici viaţa lui nu era uşoară. S-a hotărât să-i scrie. În timp ce căuta hârtie şi toc, a făcut instinctiv comparaţie între Arturo şi Stefano. Se gândea că nu existau doi oameni mai diferiţi între ei. Arturo era puternic ca o stâncă. Trăsăturile necizelate ale feţei nu lăsau să se întrevadă duioşia din sufletul tânărului de ispravă la care Vienna ţinea atât de mult. În schimb, Stefano reprezenta esenţa graţiei şi eleganţei masculine. Ochii săi albaştri îi luminau fizionomia aristocratică. Vorba Ermellinei: fizic, nu prea-i semăna mamei, totuşi moştenise de la ea caracterul dinamic şi inteligenţa sclipitoare.

Şi-a început astfel scrisoarea către Arturo: „Dac-ai şti cât de liniştiţi eram cu toţii – noi, cei din personalul domestic – până să se întoarcă acasă fiul conţilor Ceppi! Din fericire, permisia lui durează o lună, dar apoi se duce din nou pe front. Cât despre domnul conte, continui să-i citesc cărţile preferate, ce sunt atât de frumoase. Să nu crezi cumva că am ajuns să-mi dau aere pentru că acum sunt în serviciul unei familii aristocrate..." A scris două pagini încărcate de sentimente, rugându-l în final s-o viziteze cât mai curând cu putinţă.

Apoi a coborât în bucătărie, unde mama-soacră şi Tilde pregăteau deja cina.

– Mamă Ermellina, îmi faci o favoare? a întrebat-o, întinzându-i scrisoarea pentru Arturo.

– Bineînțeles c-o voi expedia. Ești o soție de nădejde, să știi, a spus femeia.

– Of, of, biată mireasă fără mire! a compătimit-o Tilde, în timp ce frământa cartofii fierți cu făina.

– Ba, să știi că eu nu mă plâng deloc, a replicat scurt Vienna, cercetând curioasă sub capacul oalelor de pe plită.

– Foarte rău faci. În locul tău, nu i-aș mai scrie niciun rând nătărăului aceluia care te-a lăsat singură. Ce-o fi în mintea unui bărbat care-și ia o nevastă bună ca tine ca apoi s-o lase de izbeliște? a vorbit pe un ton plin de reproș Ermellina.

– Dacă l-ar fi luat în armată, ar fi plecat oricum. Acolo unde e acum, cel puțin nu-și pune viața în pericol.

– Și asta e adevărat, a încuviințat Tilde, adăugând: Uitați-vă la conașul Stefano, bietul de el. L-au trimis în permisie să se odihnească, pentru ca apoi să-l ducă Dumnezeu știe unde, poate chiar la moarte.

Ermellina și-a făcut semnul crucii.

– Nu vorbi cu păcat și nu cobi, femeie. E de ajuns că domnul conte e cu un picior în groapă. Asta ar mai lipsi, să-și piardă și fiul... biata doamnă contesă, a exclamat, înfiorată.

– Ai grijă cum vorbești. Doamna contesă nu vrea să fie compătimită. E de neclintit, ca o stâncă. Necazurile și le păstrează ferecate în suflet și vai de cel ce aduce vorba de ele. Adineauri, m-am dus în grădină să smulg câteva ridichi din pământ și am auzit-o ciondănindu-se

cu domnișorul Stefano despre logodnica dumnealui, tânăra contesă Porro, a mărturisit Tilde. Când și-a dat seama că eram și eu prin preajmă, m-a repezit: „N-ai altceva mai bun de făcut?"

Vienna, care își prepara o cafea-surogat, a devenit mai atentă.

– Și de ce se ciondăneau, mă rog frumos? s-a interesat Ermellina.

– Am auzit-o pe contesă spunând: „Margherita are averea intactă, în vreme ce a noastră s-a dus pe apa sâmbetei." Atunci, tânărul domn i-a răspuns că tatăl contesei e fascist, a explicat Tilde.

– E frumoasă tânăra contesă Margherita? s-a interesat curioasă Vienna.

– Uscată ca un băț. Tu ești frumoasă, a adăugat Ermellina, făcând aluzie la formele rotunjite ale nurorii sale. Am văzut că acum e la modă să fii slăbănoagă. M-am uitat peste un ziar în care erau fotografiile prințesei Maria José și ale contesei Ciano. Uscate de te trec fiori de groază. Și unde mai pui că unele ca ele nu duc lipsă de de-ale gurii!

Vienna și-a terminat de băut cafeaua, apoi a întrebat:

– Ce gătiți bun pentru cină?

– *Gnocchi* cu unt, *galantina* de pui cu sparanghel, salată de cicoare cu ridichi și, la sfârșit, cremă-spumă de căpșune. Avem musafiri diseară: tânăra contesă Margherita și părinții săi, a anunțat Tilde.

– Și domnului conte ce-i dăm să mănânce? s-a arătat îngrijorată tânăra.

– Și lui tot *gnocchi*. Numai să nu-i spui cumva că avem musafiri, pentru că devine agitat. Ordin de la doamna, a avertizat-o Tilde.

Contele dormea, la fel ca Vespino, care se așezase în fotoliul de lângă patul stăpânului. Vienna s-a strecurat în tăcere în odaia sa, s-a dus la fereastră și a rămas să privească gânditoare spre parc, întrebându-se de ce avusese sentimentul că i se adusese un afront atunci când aflase că Stefano Ceppi era logodit.

15

Soarele asfințise, iar aerul serii părea diafan și mângâietor.

– Vă place mâncarea, domnule conte? l-a întrebat Vienna. Tilde a pus și unt, și brânză de oaie. E sățioasă, o să vă dea putere, i-a explicat, ducându-i furculița spre buze.

– Putere ca să ce? a întrebat bărbatul, refuzând îmbucătura.

– Ca să trăiți, domnule conte, i-a răspuns ea.

– Asta numești tu viață? i-a replicat contele, cu un aer trist.

– De ce nu vă ridicați privirile spre cer, să vedeți ce noapte superbă cu lună plină vom avea? Merită să trăim, fie și numai ca să ne bucurăm de această seară splendidă.

Reușise să-l facă să zâmbească, iar el a premiat-o lăsând-o să-l hrănească.

Mai târziu, după ce contele a adormit, Vienna a ieşit în grădină, plimbându-se pe alee cufundată în gânduri.

Acceptase, fără să pună întrebări, despărţirea de soţul său şi coabitarea cu familia Agrestis. Iată însă că, acum câteva ore, un străin o lăudase pentru iniţiativa ei de a-şi urma soţul departe de locurile natale şi de familia sa. Chiar fusese un act de curaj faptul că dăduse ascultare propriilor sentimente? Iar dacă da, ce rost avusese, din moment ce soţul o lăsase aproape imediat singură? Oare într-adevăr îl iubea pe zidarul acela căruia îi plăcea atât de mult poezia nerostită a cărămizilor? Dacă era într-adevăr îndrăgostită de el, de ce-l lăsase să plece, fără să-i fi făcut niciun reproş? Tânărul conte Ceppi o obligase, prin numai câteva cuvinte, să reflecteze la propria viaţă. A constatat, cu surprindere, că până atunci nu-şi pusese întrebări legate de corectitudinea propriilor alegeri, nici înainte, nici după ce acestea se înfăptuiseră.

Se plimba cu paşi lenţi, sub bolta strălucitoare a nopţii cu lună plină, când, deodată, de după o tufă înaltă şi deasă de cimişir, au răzbătut până la ea două voci. Vienna s-a oprit brusc.

– Realizezi faptul că relaţia noastră nu mai are niciun sens, nu-i aşa? spunea Stefano.

– Te comporţi ca o domnişorică, una dintre acelea care cred în deochi, zău aşa, i-a replicat o voce feminină. „Cu siguranţă cea a tinerei contese Margherita", şi-a spus Vienna.

– Nu am dat niciodată ascultare bârfelor şi nu mă interesează ce a fost între tine şi fascistul de Emilio Invernizzi. Nu asta e problema, a continuat Stefano.

– Dumnezeule mare, atunci care să fie problema?

– Noi doi nu ne iubim. De fapt, nu ne-am iubit niciodată. Ne-am logodit pentru că aşa au vrut părinţii noştri. Dac-ar fi depins de noi, tu l-ai fi ales pe Invernizzi, iar eu o femeie neprihănită, fără să-mi pese de statutul ei social.

– Exact ca tatăl tău, care a luat-o de soţie pe maică-ta, nu-i aşa? a replicat Margherita, pe un ton ironic.

– Mama e cu câteva clase peste tine, însă tu, biată Margherita, nu vei putea înţelege niciodată una ca asta.

– O, ba da, înţeleg perfect! La fel cum am făcut-o şi astăzi, la venire, când te-am văzut din grădină lăfăindu-te în patul unei slujnicuţe.

Auzindu-i vorbele, Viennei parcă i-a înfipt cineva un cuţit în inimă. A luat-o la fugă înapoi, spre casă, şi s-a refugiat în odaia ei. Niciodată nu se simţise atât de nefericită. O persoană pe care nici măcar n-o cunoştea o umilise punându-i la îndoială reputaţia. Or, ea nu era decât o tânără soţie care aştepta să i se întoarcă bărbatul acasă.

Şi-a amintit de nunta celebrată la bisericuţa din munţi, masa şi dansurile nuntaşilor pe pajiştea din faţa sărăcăcioasei case părinteşti. Ea şi Arturo coborâseră la Vertova seara, pe întuneric, însoţiţi de toţi invitaţii, care continuau să cânte şi să glumească pe seama lor. În casa Agrestis, fraţii mai mici ai lui Arturo îi

întâmpinaseră cu zâmbete fericite, dar uşor maliţioase. În camera nupţială îi aştepta un vas mare cu flori de câmp culese pentru ei de Ermellina. Buchetul o încântase pe Vienna, iar la vederea patului matrimonial simţise o sfârşeală fizică: era foarte obosită şi nu-şi dorea altceva decât un somn bun. Arturo înţelesese imediat şi-i spusese: „Hai să dormim." Şi aşa au făcut. S-au iubit prima dată abia în noaptea următoare, când a simţit cum o cuprinde un val de fericire lăuntrică: înţelesese cât de mult ţinea la bărbatul acela puternic, dar totodată gentil, pe care-l urmase fără să stea pe gânduri.

La plecarea spre Torino, Arturo îi spusese: „Voi veni să te văd în fiecare lună. Între timp sper să-mi scrii că aşteptăm un copil."

Însă nu rămăsese însărcinată, iar el amâna mereu vizitele acasă, pe motiv că avea mult de lucru. Acum, Vienna plângea şi ar fi vrut să fugă cât mai departe. Însă unde altundeva să se fi dus decât în casa Agrestis, să continue să aştepte un soţ care părea că nu va mai veni niciodată?

Din camera contelui s-a auzit clinchetul clopoţelului. Vienna şi-a şters repede lacrimile şi a trecut dincolo.

– Vă simţiţi bine, domnule conte? l-a întrebat.

– Dormeai? a vrut să afle el.

– Nu, eram trează.

– Te superi dacă te rog să-mi citeşti ceva?

Vienna a apropiat un scaun de pat, a luat de pe noptieră volumul de sonete de Shakespeare, l-a deschis şi

a început să citească: „Când dragostea îmi jură că adevăr grăiește / eu pe cuvânt o cred, chiar dacă știu că minte..."

Vienna a înghețat. S-a gândit că în ziua aceea îi scrisese lui Arturo că îl iubește. Acum se temea că, de fapt, nu-i spusese adevărul.

16

– Prin urmare, au rupt logodna, şi-a anunţat Ines soţul.

– De parcă mi-ar păsa, a replicat bărbatul.

– Adică nu te interesează nici măcar de ce s-a întâmplat una ca asta? a insistat Ines.

– Vreo dispută între fiul nostru şi fasciştii din familia Porro? s-a prefăcut interesat contele, cu o voce obosită.

– Te rog să mă ierţi, dragule. Ţie ţi-e rău, iar eu te chinuiesc cu prostiile astea, a spus Ines, mângâindu-i degetele. Apoi a adăugat: Mi-aş fi dorit doar ca Stefano să se întoarcă pe front ştiind că are acasă o iubită care-l aşteaptă. Sentimentul iubirii e important pentru bărbaţii care pleacă la război.

– Şi ce te face să crezi că nu încearcă un astfel de sentiment? a întrebat Ubaldo.

– Nu cumva ştii ceva ce eu nu ştiu? a devenit bănuitoare Ines.

– Ba da. Știu că trebuie să-l mai slăbești pe bietul băiat.

– Bine, dar mi-ar plăcea totuși să aflu ce ați discutat voi doi azi-dimineață, când eu trebăluiam în grădină.

Ubaldo a tăcut ostentativ, iar Ines a înțeles că nu avea rost să insiste.

– Mi-ești drag oricum, i-a șoptit ea, mângâindu-l pe frunte.

Bărbatul a zâmbit. S-a gândit la soarta fiului său, care se întorsese de pe frontul din Cyrene pentru ca peste câteva săptămâni să plece cu batalionul său spre Europa de Est, unde aveau să facă joncțiunea cu trupele germane doar ca să cadă cu toții în ghearele rușilor.

La venirea pe lume a lui Stefano, contele Ubaldo l-a considerat mai degrabă o povară decât o bucurie, și asta pentru că nu avea de unde să știe cum ar trebui să se comporte un tată. Cu propriul părinte, contele Stefano Ceppi Bruno di Calvera, Ubaldo nu avusese niciun fel de relație, nici măcar nu încercaseră să se apropie puțin. De altfel, îi vorbise totdeauna cu „dumneavoastră". Pe vremea studenției, se întâlnise cu propriul tată într-un club, iar acesta nu l-a recunoscut.

– Pare-se că sunt fiul dumneavoastră, îi spusese, bâlbâindu-se jenat, tânărul Ubaldo.

– A, da, desigur. Ia te uită ce ai mai crescut! Ce mai faci, dragule? îi replicase contele, îndepărtându-se imediat, fără să mai aștepte răspunsul.

Suferise mult din cauza indiferenței tatălui, care însă se înmuiase o singură dată, rămasă pentru totdeauna

întipărită în mintea lui Ubaldo: copil fiind, riscase să moară din cauza unei pneumonii, iar contele Stefano rămăsese la căpătâiul lui până în ziua în care s-a vindecat. La moartea sa, bătrânul îl declarase moştenitorul întregii sale averi, numindu-l, spre marea sa surpriză: „Mult iubitul meu fiu, care nu m-a dezamăgit niciodată."

Totuşi, cu propriul fiu Ubaldo reuşise – mai ales datorită lui Ines – să stabilească o relaţie mulţumitoare, iar acum, când se pregătea să părăsească această viaţă, înţelegea că, de fapt, îşi iubise foarte mult fiul.

Regimul fascist şi războiul îl dezgustau, însă în toţi acei ani cel mai mult suferise ştiindu-şi băiatul pe front. Îl teroriza gândul plecării lui Stefano înspre îndepărtata Rusie, acel teritoriu întins pe care-l cunoscuse prin opera marilor scriitori slavi, de la Gogol la Tolstoi, de la Cehov la Turgheniev. Avea în faţa ochilor câmpurile nesfârşite de floarea-soarelui sub cerul senin de iulie, acoperite iarna de un strat gros, candid, de zăpadă. Pe vremea studenţiei, la Paris, avusese o relaţie cu o rusoaică din înalta nobilime, o prinţesă, vicleană şi totodată ingenuă, lipsită de prejudecăţi şi totuşi pudică, lacomă, dar generoasă. O iubise cu pasiune.

Acum se întreba dacă acolo, departe, pe Don sau în Caucaz, Stefano avea să întâlnească femeia potrivită sau, dimpotrivă, moartea.

– Cheam-o pe Vienna, i-a spus soţiei.

– Va trebui să te mulţumeşti fie cu mine, fie cu Vespino, pentru că pe Vienna am trimis-o sus, la

munte, ca să refacem proviziile de brânză. S-a dus și Stefano cu ea, spunând că simte nevoia să-și mai dezmorțească picioarele.

Un zâmbet discret a luminat chipul contelui. Îl surprinsese pe Stefano fixând-o lung cu privirea pe tânăra munteancă: drumeția aceea neașteptată îi dădea speranțe că băiatul i s-ar fi putut întoarce pe front purtând în inimă amintirea aceea dulce despre care vorbea adineauri Ines.

Spre seară, la vilă a sosit doctorul Bertola. Ca întotdeauna, l-a consultat cu atenție pe conte.

– E totul în regulă, a spus.

– Oare când ai de gând să mă lași în pace? s-a oțărât Ubaldo.

– Asta mi-e meseria, dragă domnule conte, să-i sâcâi pe pacienții ca dumneavoastră.

– Nu-mi vorbi pe tonul acesta lipsit de respect, pentru că aș putea să-ți fiu bunic. Și nu-mi mai vorbi cu „dumneavoastră": uiți că aceste spaniolisme decadente nu sunt pe placul regimului? Trebuie să-mi vorbești cu „dumneata", altminteri aș putea să te reclam, acuzându-te de defetism, a glumit contele.

Au izbucnit amândoi în râs. Apoi, Ubaldo a redevenit brusc serios, zicând:

– Îți vorbesc ca de la bărbat la bărbat. Când va sosi clipa, aș prefera să mă sting în sfânta pace, fără doctorii și fără torturi inutile. Am dreptul să-mi păstrez demnitatea.

– Dragă conte, când am terminat facultatea, am jurat să salvez viaţa pacienţilor mei şi, dacă acest lucru nu este cu putinţă, să le alin suferinţele, fără să mă împotrivesc inutil cursului naturii.

– Pot s-o consider o promisiune? a insistat Ubaldo.

– Conţii Bertola îşi onorează întotdeauna cuvântul dat.

– După ştiinţa mea, strămoşii dumitale au fost mercenari, o şleahtă de ticăloşi şi impostori.

– În vreme ce familia Ceppi Bruno?

– N-au fost niciodată buni de nimic, aşa, ca mine.

– Eu aş zice mai degrabă că au reprezentat întotdeauna un exemplu de corectitudine în relaţia dintre mai-marii zilei şi cei obidiţi.

– Oare mai poate fi cineva corect într-o lume în care domină abuzul?

– Dragă conte, eu cred că merită să rămânem aşa cum am fost hărăziţi să fim.

Vienna s-a întors la vilă la timp pentru a-i servi contelui cina, iar lui Ubaldo i s-a părut că tânăra avea o lumină nouă în priviri. Era neobişnuit de tăcută.

După ce Vespino i-a făcut bolnavului toaleta de seară, Vienna şi-a tras scaunul lângă pat şi l-a întrebat:

– Vă citesc ceva, domnule conte?

– Mai întâi, spune-mi despre tine. Ai fost azi la biserică?

– Da, m-am rugat Sfintei Fecioare, i-a răspuns ea, aşezându-se.

Era luna mai, când femeile din sat obișnuiau să meargă la biserică după asfințit, să citească rozariul, ducând cu ele flori – în special trandafiri, ale căror petale erau strânse într-un bazin. În ultima seară a lunii, preotul binecuvânta petalele și le împărțea enoriașilor, care le păstrau în săculețe de pânză, legându-și-le la gât atunci când se îmbolnăveau. Credincioșii susțineau că acele petale îi ajutau să se însănătoșească.

– Apoi am trecut pe la Agostina, a adăugat Vienna.

Oamenii din sat spuneau despre Agostina că prevedea viitorul. Prezicerile sale și petalele sfințite făceau parte dintr-o serie nesfârșită de credințe populare care îi ajutau pe săteni să înfrunte greutățile vieții.

– Mi-a spus că a văzut un leagăn de copil în odaia mea. Asta înseamnă că soțul meu se va întoarce curând acasă, a spus Vienna cu voce scăzută, fără entuziasm.

17

În dimineaţa aceea, contesa îi dăduse câteva bancnote, spunându-i:

– Du-te sus, la munte, la părinţii tăi, şi cumpără nişte brânză.

Vienna ardea de nerăbdare să-şi viziteze familia, aşa că o luase numaidecât la picior.

Nici nu ieşise bine din sat, când, pe cărarea ce ducea spre pădurea de fagi din apropiere, auzise zgomot de paşi în urma sa. Întorcându-se, dăduse cu ochii de Stefano.

Purta o pereche de pantaloni bufanţi, bocanci cu talpă cauciucată şi un pulover bleu, parcă asortat cu nuanţa ochilor.

– Vin şi eu cu tine, i-a spus tânărul, grăbindu-se să-i explice: De mult n-am mai cutreierat prin părţile astea.

– N-aţi pierdut nimic, credeţi-mă pe cuvânt. Nu-i mare lucru de văzut, i-a răspuns ea, reluându-şi urcuşul.

– Se prea poate. Totuși am crescut aici, în Val Seriana, și am multe amintiri frumoase de pe vremea copilăriei.

Cărarea șerpuia spre vârful munților Calvera, iar cei doi urcau umăr la umăr, fără să se grăbească. Au trecut prin apropierea unei mine abandonate.

– Știai că, pe vremea romanilor, la Clusone se fabricau arme? Val Seriana e bogată în minereu de fier.

– Unde e Cyrene? l-a întrebat pe neașteptate Vienna.

– Undeva în Africa, prin părțile Libiei. De ce mă întrebi?

– Pentru că de acolo ați venit dumneavoastră zilele trecute.

– În ultima vreme, italienii călătoresc mult pe cheltuiala guvernului. Din Spania în Africa, din Grecia în Rusia. Mussolini ne dă posibilitatea să cunoaștem lumea, a comentat Stefano, cu o ironie amară în voce.

S-au oprit să bea apă dintr-un mic izvor.

– În august, prin locurile acestea înfloresc ciclame. Vin să culeg, pentru că-mi place foarte mult mirosul lor, a spus Vienna.

– Ești o fată foarte dulce, a remarcat el, cu duioșie în glas.

Stânjenită, Vienna a roșit. Percepea privirea lui Stefano ca pe o dulce dezmierdare și, dintr-odată, i-au revenit în minte versurile unei vechi balade cântate de femeile locului la torsul lânii. Vorbea despre o ciobăniță care se îngrijea cu multă dragoste de oițele

sale. Într-o zi, întâlni un cavaler de vază, de care se lăsă sedusă, trezindu-se apoi singură, cu un prunc în pântece.

– Nu mai spuneți trăsnăi, domnule conte. Nici nu mă cunoașteți, a reacționat ea brusc, reluându-și drumul cu pași grăbiți.

Stefano a ajuns-o din urmă, zicându-i:

– Ești o fată inteligentă, Vienna, și știi bine că nu am vrut să te jignesc, ci că ți-am făcut un compliment.

– Vă rog, lăsați-mă să-mi urmez drumul, a replicat tânăra, fără să se oprească din mers.

Când au ajuns la cabana dintre munți, Stefano s-a întins pe pajiște, ca să se odihnească, iar ea a intrat în casă. Nu a găsit-o decât pe maică-sa. Frații și tatăl ei plecaseră la pășunat oile. A răspuns fără tragere de inimă întrebărilor mamei și a ieșit, îndreptându-se spre bisericuța în care se cununase cu trei luni în urmă. Fusese cea mai fericită zi din viața sa, pentru că se măritase cu un bărbat blând, cinstit, drăgăstos și fără vicii. Nu și-ar fi închipuit atunci că, la scurt timp și în același loc, avea să se simtă atât de neliniștită și de nefericită.

– Inteligența este dușmanul liniștii sufletești. Ce bine ar fi să știm să gândim! a spus ea cu voce tare, vorbind parcă vântului.

Pe cărarea de la marginea pajiștii a zărit-o pe bunica: mărunțică, subțire, îmbrăcată în negru, cu fusta creață care-i ajungea până la vârful saboților de lemn... Chipul brăzdat de riduri era încadrat de o broboadă albă.

Vienna a alergat s-o întâmpine, îmbrățișând-o.

– Le-am dus de-ale gurii băieților, la pășune, i-a explicat bătrâna. Apoi a adăugat: Îmbătrânesc pe zi ce trece și mă cam dor genunchii de la tot acest du-te-vino.

Apoi a vrut să știe dacă Vienna venise să cumpere brânză pentru contesă.

– Știi, ți-am pus deoparte un calup de unt proaspăt. Numai pentru tine, i-a mărturisit bătrâna.

Au plecat împreună spre casă.

– Ia spune, la slujbă se poartă frumos cu tine? Te înțelegi bine cu mama-soacră? Cumnatele și cumnații te respectă? s-a informat bunica.

– Mă întreb dacă nu cumva m-am măritat prea devreme, a spus cu voce joasă Vienna.

– Ce vorbe-s astea? Eu aveam șaisprezece ani când m-a luat bunicul tău. Tu mâine-poimâine împlinești nouăsprezece.

– Cred totuși că nu ar fi trebuit să mă căsătoresc, a repetat tânăra.

Bătrâna a privit-o indignată.

– Fă-ți imediat semnul crucii și cere-i iertare Domnului nostru Iisus Hristos pentru vorbele de ocară pe care le-ai spus, a pufnit ea.

– Bine, dar asta cred, a insistat Vienna.

– Atunci să nu mai vii niciodată să mă vezi: la anii mei, nu vreau să fiu amestecată în cine știe ce pocinog. Nenorocirea ți-ai făcut-o singură, când ai luat un bărbat de jos, din sat, în loc să te măriți cu unul dintre ai noștri. Numai că ce e făcut e bun făcut.

La cabană, Stefano ședea acum pe iarba din fața intrării, cu spatele sprijinit de un brad, citind o carte.

Mama Viennei era foarte agitată din cauza acelei vizite neașteptate.

– Aici, sus, n-a călcat niciodată picior de domn de vază, iar eu nu știu cum să mă port, a luat-o ea în primire pe Vienna când a intrat în casă, vorbindu-i în șoaptă. Apoi a adăugat: Zice că vrea să rămână peste noapte aici, la noi. Și eu unde să-l culc? Mi-a spus că la el în cazarmă, în Africa, a avut parte și de ploșnițe, și de păduchi, dar că aici totul este curat, iar el simte nevoia să respire aer de munte. Ce mă fac? a întrebat.

Vienna a ieșit din casă, s-a apropiat de Stefano și l-a întrebat, privind aspru în jos, spre el:

– Ce vreți de fapt, domnule conte? Cum tânărul zâmbea fără să scoată o vorbă, fata a continuat: Să știți că ați creat o stare de confuzie atât în viața mea, cât și a familiei mele.

Stefano a lăsat cartea în iarbă, sărind în picioare. A privit-o pe Vienna cu o expresie serioasă.

– N-am făcut decât să cer găzduire peste noapte, pentru că nu vreau să mă întorc în seara asta la Vertova.

– Aveți la dispoziție lumea-ntreagă, domnule conte. De ce tocmai aici?

– Pentru că-mi place să simt mirosul de fân proaspăt și pentru că aici mă simt mai aproape de cer. Când sunt cu tine, peste sufletul meu se așterne pacea.

Vienna a coborât în sat cărând două burdufuri mari cu brânză. S-a dus la biserică, apoi i-a făcut o vizită ghicitoarei Agostina.

Chinuită de propriile întrebări, tânăra i-a spus:

– Vreau să știu ce-mi rezervă viitorul.

– Un leagăn de copil. Curând, foarte curând, și-a întărit spusele bătrâna.

18

– Nu l-am văzut încă pe fiul nostru, a spus Ubaldo.

– Probabil că s-a hotărât să mai rămână o zi la munte, a presupus contesa, amintindu-şi că fiul său era îndrăgostit de mic copil de munţii Orobici, petrecând zile întregi în tabere sau drumeţii organizate de parohie.

– Petrece prea mult timp de unul singur, a remarcat contele.

– Mă întreb cu cine seamănă, a glumit Ines.

– Oricum aş da-o, mereu e vina mea, a bombănit bărbatul.

Ines l-a sărutat pe frunte, spunându-i:

– Ai devenit morocănos ca un urs. Acum odihneşte-te, pentru că eu am treburi importante de făcut.

Şi a ieşit din cameră, lăsându-l în grija Viennei, care încerca să aranjeze într-o vază trandafirii abia culeşi din grădină. În clipa aceea, a intrat Stefano, care a pus pe patul tatălui său un pui de câine ciobănesc.

– Uite ce ți-am adus, l-a anunțat. O să-ți țină de urât după plecarea mea.

Vienna l-a recunoscut imediat – era unul dintre urmașii celor doi câini ciobănești de Bergamo ai părinților săi –, însă n-a scos niciun cuvânt.

– Cum îl cheamă? a întrebat contele, mângâind ghemotocul cu blană mătăsoasă.

– E domnișoară, tată. Boteaz-o tu! a spus Stefano, fără să-i acorde nicio atenție Viennei.

– Până una-alta, uite că m-a botezat ea pe mine, s-a lamentat Ubaldo, arătând spre cearșaful ud.

– Nu vă faceți griji, a intervenit Vienna. Îl chem numaidecât pe Vespino să schimbe lenjeria.

Se întreba ce motivație ar fi putut avea acel dar. Oare Stefano dorise într-adevăr să-și binedispună tatăl sau voise, de fapt, să pună stăpânire pe ceva ce-i aparținea ei?

– O duc afară pe ștrengărița de colo, a spus, luând cățelușa în brațe.

– Iată, ai auzit? Vienna i-a găsit deja un nume. Așa o s-o cheme, Ștrengărița, a hotărât contele. Apoi, întorcându-se spre fată, a adăugat: Fii cu băgare de seamă să n-o atace câinii mei de vânătoare.

Pe cer se adunaseră nori groși, iar afară se răcorise. În scurt timp, avea să se stârnească furtuna.

Tilde pregătise masa cu multă atenție, pentru că Ines îi invitase la cină pe doctorul Pietro Bertola și pe tânăra lui soție, care așteptau primul lor copil. Vienna s-a așezat lângă conte, ca să-l poată hrăni. Ines

și doctorul susțineau conversația, axată, bineînțeles, pe tema războiului. Doamna Bertola prefera să-i asculte, încuviințând din când în când printr-un gest; contele părea preocupat de propriile gânduri, iar Stefano ciugulea din mâncare cu un aer absent, în timp ce Vienna nu îndrăznea să-și ridice privirea din farfurie.

– Până și baza britanică de la Tobruk a căzut în mâinile nemților. Cine ar putea să mai oprească oare monstruoasa mașinărie de război germană? a exclamat doctorul.

– Sper să nu nasc băiat, a intervenit doamna Bertola. Gândul că ar putea deveni un instrument al cauzei lui Mussolini îmi dă fiori.

– Eu încă mai trag nădejde că războiul se va termina curând, a spus Ines suspinând, îngrijorată pentru soarta fiului său.

– Dar tu Stefano, ce părere ai? a întrebat doctorul.

– Sunt militar și, prin urmare, n-ar trebui să iau aminte la ceea ce discutați aici. Pe de altă parte, întotdeauna am fost de părere că ura este un sentiment urât, de care însă nu voi fi niciodată atins. Ei bine, nu e deloc așa. Îi urăsc din toată ființa mea pe Duce și pe acoliții săi; îl urăsc pe atât de mult, pe cât de mult ne-au învățat fascismul și războiul să urâm, a răspuns tânărul.

Pentru Vienna, prezența ei la masă era un adevărat supliciu: obligată fiind să îndure privirile lui Stefano ațintite asupra sa, se simțea atât de stânjenită, încât abia mai putea respira.

Un tunet violent a rupt liniştea serii, în timp ce un fulger părea să fi sfâşiat văzduhul. Stefano s-a ridicat de la masă, scuzându-se faţă de ceilalţi.

– Ies s-o recuperez pe mica noastră Ştrengăriţă din grădină.

– Du-o în camera mea, i-a spus contele. Apoi s-a întors spre Vienna: Mergi, te rog, dincolo şi întinde câteva ziare pe jos.

– Mai întâi însă, ajută-mă să o caut, i-a propus Stefano fetei.

Picăturile mari de ploaie îi loveau în rafale în timp ce ei alergau de colo-colo, chemând puiul de câine pe nume. Vienna l-a descoperit ascuns sub o tufă de mirt. A vrut să-l ia în braţe, însă Stefano a dat-o deoparte.

– Îl ţin eu, a spus, strângând câinele la piept. Apoi, privind-o intens pe Vienna, i-a spus în şoaptă: Vezi? S-a liniştit.

Ploaia se îndesise, iar vântul bătea deja cu putere, în rafale reci.

În casă, Vienna a luat un teanc de ziare din antreu şi l-a urmat pe Stefano în camera contelui. Vespino tocmai aprindea focul în şemineu.

– Poţi să pleci, ne ocupăm noi de tot, i-a spus Stefano, arătându-i uşa.

I-a dat câinele Viennei, care l-a învelit într-o pătură, ţinându-l lângă şemineu. Între timp, Stefano a acoperit podeaua cu un strat de ziare. Apoi, s-a apropiat de Vienna, care stătea ghemuită lângă căţeluşă, zicându-i:

– Nu știu cum s-a întâmplat, însă trebuie să-ți mărturisesc că m-am îndrăgostit nebunește de tine.

– Vă rog din suflet, lăsați-mă în pace, a murmurat ea.

– Nu, e peste puterile mele. Ești ca o termită care mă roade încet-încet pe dinăuntru.

S-a ghemuit lângă ea și i-a mângâiat părul.

– Vă rog, stați departe de mine. Aveți milă, a spus ea din nou, în șoaptă.

– Scumpa mea Vienna, te iubesc. De ce nu te lași iubită? a continuat el, îmbrățișând-o brusc.

Ea s-a eliberat din strânsoare și s-a ridicat, ducându-se la fereastră.

Zărind vârfurile copacilor plecându-se sub forța vântului, și-a spus că, atunci când furtuna se domolește, natura strălucește din nou, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. În schimb, dacă ea ar fi cedat iubirii lui Stefano, ar fi frânt nu doar propriile vise, ci și inima soțului său.

A ieșit în fugă din cameră, chiar în clipa în care bătrânul conte intra, adus de Vespino.

Stefano stătea încă ghemuit în fața șemineului, cu fața în palme, ca și cum ar fi plâns. Ubaldo nu a scos niciun cuvânt, lăsându-l pe servitor să-i facă toaleta de noapte. Apoi i-a făcut semn să iasă și a așteptat ca Stefano să deschidă vorba. Cum însă tânărul continua să tacă, a întrebat:

– Vrei să-i distrugi viața?

– E ultimul lucru din lume pe care mi l-aș dori.

– E măritată, știi bine, a continuat Ubaldo.

– Nu-mi pasă.

– Ei îi pasă însă. E o fată bună, a concluzionat bărbatul.

Și-a amintit de femeile – nici nu le mai știa numărul – care-i trecuseră prin pat înainte să se îndrăgostească de Ines. Aproape toate erau căsătorite, dar își trăiau cu pasiune desfrâul. Erau tinere crescute în puf, care luptau împotriva plictiselii în compania amanților. În schimb, Vienna era onestă, sensibilă și inteligentă. Ubaldo o analizase îndelung după ce Ines îl dăduse în grija ei, ajungând la concluzia că era o ființă specială, cum rar întâlnești.

– Nici eu nu sunt mai prejos, a replicat Stefano, apropiindu-se de pat.

Furtuna se domolise, iar lângă șemineu, cățelușa încerca să se elibereze de sub greutatea păturii.

Tânărul a strâns mâna tatălui în palmele sale, anunțându-l:

– Voi fi plecat câteva zile. Familia Montini ne-a invitat pe mine și pe mama la Robecco. Cred că o mică vacanță ne va face bine tuturor.

Ubaldo a încuviințat cu un gest. Era, într-adevăr, o hotărâre înțeleaptă.

După plecarea lui Stefano și a contesei, Vienna și-a impus să-și regăsească liniștea interioară. Spre surprinderea ei, a răsuflat ușurată când, primind o scrisoare de la Arturo, a aflat că soțul ei amânase din nou întoarcerea la Vertova, sub pretextul că are foarte

mult de lucru. Ba chiar a încercat să domolească furia Ermellinei, care era supărată foc pe propriul fiu.

– Meritai un bărbat mai bun lângă tine, biată copilă! a exclamat furioasă mama-soacră.

– Ce tot vorbiți acolo? Știu multe neveste tinere ale căror bărbați sunt plecați departe de casă. Oare ar fi fost mai bine dacă era pe front?

– Aflu eu până la urmă cum stau lucrurile, a replicat Ermellina, care începuse să-și bănuiască fiul că avea o țiitoare la Torino.

În zilele următoare, Vienna a încercat să se consoleze cu amintirea vie a lui Stefano, temându-se însă de momentul în care avea să se întoarcă.

S-a trezit față în față cu el într-o după-amiază toropită, în timp ce-și prepara o cafea în bucătărie. Ubaldo dormea, iar Vespino moțăia pe fotoliul de la căpătâiul bolnavului. Afară, Strengărița alerga de colo-colo după păsări, în vreme ce Tilde și Ermellina trebăluiau în grădina de legume.

Tânărul a venit glonț la Vienna, îmbrățișând-o în tăcere. Apoi a luat-o de mână, spunându-i:

– Vino cu mine.

Au urcat la etaj, au intrat în dormitorul lui, iar Stefano a încuiat ușa. A îmbrățișat-o din nou, apoi a început s-o sărute. În cele din urmă, a împins-o cu blândețe spre pat, ajutând-o să se întindă peste cearșafuri.

– Am lăsat-o pe mama la Robecco, a anunțat-o el. Nu pot sta departe de tine, dragostea mea. Nu știu

ce se va alege de noi, nu știu dacă mă voi mai întoarce din război sau dacă tu mă vei mai dori, nu știu ce se va întâmpla în această lume în care nu mai există certitudini, însă un lucru știu sigur: că te iubesc mai mult decât îmi iubesc propria viață.

19

Încet-încet, vara lua locul primăverii, într-o explozie de culori și parfumuri. La vilă, era mult de muncă: curățenie, lucru în grădină și în parc, îngrijirea contelui Ubaldo care devenea pe zi ce trecea tot mai slăbit și dependent de cei din jur.

– E pe ducă, a anunțat cu voce tristă doctorul Bertola într-o seară, după una dintre vizitele sale obișnuite.

De față, în salonul verde de lângă camera bolnavului, se aflau Stefano și Ines.

Tânărul a prins mâna mamei între palmele sale, apoi s-a întors spre medic, întrebându-l:

– Suferă?

– Se stinge încetul cu încetul, însă fără dureri, a răspuns medicul, gâtuit de emoție.

Ines a început să plângă în tăcere.

– Ștergeți-vă lacrimile, doamnă contesă, și mergeți dincolo cu Stefano, să-i fiți aproape.

Ubaldo s-a stins chiar în noaptea aceea, avându-i alături pe Ines și pe fiul său, persoanele pe care le iubise cel mai mult în viață.

Trupul neînsuflețit a fost depus în capela familiei din cimitirul Monumentale din Milano.

Ines avea sufletul sfâșiat de durere: îl pierduse pe bărbatul pe care cu multă suferință învățase să-l iubească, iar singurul lor fiu, Stefano, se pregătea să se întoarcă pe front.

Avea să plece dis-de-dimineață, la doar câteva zile după înmormântare. Ultima noapte la vila din Vertova și-a petrecut-o alături de Vienna. S-au silit să glumească unul cu celălalt, sperând că astfel despărțirea avea să fie mai ușoară.

– Trag o fugă până în Rusia, fac zob inamicul și mă întorc, îi spunea.

– Bagă de seamă să nu faci lucrurile prea în grabă, bine?

– Prin urmare, avem întâlnire la sfârșitul verii?

– De acord. Ne vedem de Sfânta Maria, sus, la cabana din munți.

– Te rog să ai grijă de Ștrengăriță, a apus Stefano, renunțând brusc la tonul glumeț.

– O să-mi fie dor de tine, i-a murmurat la ureche Vienna.

– O să-ți scriu în fiecare zi.

– Nu, n-ai să-mi poți scrie, știi bine: S-ar afla și ar izbucni un scandal uriaș.

– Chiar şi aşa, îţi voi scrie în fiecare zi şi-ţi voi da toate scrisorile în clipa în care mă voi întoarce. În orice caz, vei afla noutăţi despre mine de la mama, pentru că nu vei pleca de aici, nu-i aşa?

– N-are rost să mai rămân, dacă domnul conte s-a dus. Am discutat deja cu doamna contesă şi, chiar dacă mi-ar fi cerut să rămân, aş fi refuzat. Ar fi mult prea dureros pentru mine să stau în casa asta fără tine. Nu vreau să sufăr şi mai mult.

Înainte de răsăritul soarelui, Vienna s-a strecurat neauzită din dormitorul lui Stefano, coborând în odaia sa, aşa cum făcuse de fiecare dată în ultimele nopţi. Era conştientă că frumoasa lor poveste de dragoste se sfârşea acolo. Întors din război, Stefano avea să-şi găsească o logodnică de rangul său social: ea însă era soţia lui Arturo şi aşa trebuia să rămână pentru tot restul vieţii.

Vienna a ieşit din serviciul contesei, întorcându-se la casa Agrestis. A găsit întreaga familie reunită în jurul mesei, pentru micul dejun.

Ermellina a întâmpinat-o cu o îmbrăţişare sinceră, spunându-i:

– Biata fată! I-ai fost alături domnului conte până în ultima lui zi de viaţă!

Tânăra i-a zâmbit cu un aer trist. Inima îi plângea de durere şi iubire. S-a îndreptat agale spre scara care ducea la camera ei şi a lui Arturo de la etaj, spunându-şi că Dumnezeu o pedepsea pentru păcatele sale trimiţându-l departe de ea pe bărbatul pe care-l iubea.

Apoi și-a reluat viața dintotdeauna. O adusese acasă pe Ștrengărița, iar seara o culca în camera sa, într-un coș pe care-l ținea lângă pat. Înainte să adoarmă, se bucura de romanele primite în dar de la Stefano. Peste zi, le ținea ascunse într-o valiză, sub pat. Citind, se oprea asupra frazelor subliniate de el.

Zilele se scurgeau una după alta, iar fiicele Ermellinei obișnuiau să spună: „E o cumnată cumsecade. Nu țipă niciodată, nu se înfurie și are întotdeauna o vorbă bună pentru fiecare." Iar frații lui Arturo, care lucrau în atelierul de dulgherie al tatălui, comentau și ei: „Fratele nostru are mintea întunecată, din moment ce nu se bucură de darul de a avea o nevastă ca ea."

În cele din urmă, contesa Ines a închis vila, concediind tot personalul, inclusiv pe Ermellina. S-a mutat la Robecco, în palatul vechii sale prietene, contesa Adelaide Montini. Trecând prin fața vilei Ceppi, pe care proprietarii o readuseseră la viață, aducând cu ei un suflu modern în Vertova, sătenii priveau cu regret la obloanele trase ale casei cufundate în tăcere.

Treptat, Vienna a înțeles că avea puține în comun cu familia Agrestis, chiar dacă toți țineau la ea, considerând-o de-a casei. De câteva ori fusese tentată să se întoarcă la coliba părintească din munți.

Ermellina o scruta adesea cu privirea, scuturând apoi din cap și murmurând parcă doar pentru ea:

– Biata fată! Are mai multă răbdare decât Iov!

Într-o zi, Vienna a coborât la râu, să spele albiturile. Freca și apoi bătea lenjeria săpunită de un pietroi,

plângând de dorul lui Stefano, pentru iubirea lor minunată, dar imposibilă.

Deodată, a simțit o mână sprijinindu-i-se pe umăr. A sărit în picioare. Soțul ei, Arturo, era chiar acolo, în fața ei, și-i zâmbea sorbind-o din ochi.

– Mi-au spus de acasă că ești aici, a spus el.

Vienna a simțit că i se taie respirația. Lacrimile au început să-i șiroiască pe obraji.

– Hai, nu mai plânge. Nu te voi mai lăsa singură niciodată, i-a promis Arturo, mângâind-o pe obraz.

Vienna și-a lăsat privirea în pământ și i-a mărturisit:

– Sunt gravidă.

20

Razele soarelui se reflectau jucăuşe pe suprafaţa apei, iar zumzetul insistent al insectelor devenise stânjenitor.

Arturo s-a dat un pas înapoi şi a privit-o pe Vienna cu chipul răvăşit de durere:

– De ce? a murmurat. Cum ea n-a scos niciun cuvânt, a prins-o de umeri şi, scuturând-o violent, a repetat, de data aceasta strigând: De ce?

Vienna continua să tacă. L-a privit cu un aer trist pe bărbatul puternic şi bun la suflet, care nu merita suferinţa şi umilinţa ce i se citeau pe chip. Simţea o compasiune adâncă pentru el, dându-şi seama că nici măcar în clipa aceea, când se afla în faţa ei, n-ar fi dorit ca pruncul pe care-l purta în pântece să fi fost al lui Arturo.

– Cine altcineva mai ştie? a murmurat el, lăsând braţele să-i cadă fără vlagă pe lângă trup.

– Nimeni, a răspuns ea dintr-o suflare.

– Relația continuă sau s-a terminat? a întrebat atât de calm, încât Vienna simțea că-i îngheață sângele-n vene.

– A durat numai o lună. Abia zilele astea mi-am dat seama că sunt gravidă, l-a informat Vienna, cu voce scăzută.

Arturo și-a spus că soția sa era o femeie prea onestă pentru a se lăsa sedusă de un bărbat dintr-un simplu capriciu, iar gândul acesta îl rănea și mai tare.

Cu mâinile înfundate în buzunarul pantalonilor, bărbatul i-a întors spatele, rămânând să privească gânditor apele repezi ale râului. Și-a spus că Vienna se măritase cu el din dragoste și că iubirea lor ar fi durat cu siguranță dacă el n-ar fi fost atât de nătărău încât s-o lase singură vreme îndelungată.

Și-a înghițit cu greu lacrimile – avea o soție frumoasă, cinstită și inteligentă, pe care o iubea, dar o pierduse.

Câteva minute mai târziu, care pentru Vienna au părut o veșnicie, Arturo s-a apropiat de ea și a mângâiat-o pe obraz, spunându-i cu voce stinsă:

– Fie ca Sfânta Fecioară să te ocrotească și să-l ocrotească și pe copilul acesta.

Apoi a luat-o de mână și s-au îndreptat amândoi spre casă. Era ora prânzului, iar când au ajuns, membrii familiei Agrestis stăteau deja la masă, fiecare cu câte un castron de ciorbă fierbinte în față. Zărindu-le privirile sticloase, toți ai casei și-au închipuit că Arturo și Vienna erau emoționați de mult-așteptata revedere.

Au mâncat în tăcere, apoi Arturo s-a ridicat spunând:

– Sunt obosit. Mă duc sus să mă odihnesc. Apoi, întorcându-se spre Vienna: Vii şi tu cu mine?

Ea l-a urmat.

Bărbatul s-a întins pe pat, întorcându-se cu spatele la ea, ca să n-o privească.

– Mâine plec din nou la Torino. Dată fiind situaţia, nu ştiu când voi mai veni la Vertova sau dacă mă voi mai întoarce vreodată. Voi continua însă să-ţi trimit bani lunar, ca până acum.

– Nu e nevoie. Aş putea lucra într-o fabrică, aşa cum fac surorile tale, sau m-aş putea întoarce acasă, în munţi, dacă ţi-e mai uşor aşa, a spus femeia.

– Mai devreme, când am ajuns acasă, mama m-a întrebat dacă am vreo ţiitoare la Torino. În clipa aceea mi-am dat seama cât de nesăbuit am putut fi. În tot acest timp, eu m-am gândit numai la tine, muncind din greu pentru noi doi, ca să ne putem construi o casă a noastră.

Vienna continua să stea pe marginea patului, neîndrăznind să se întindă lângă soţul său.

– Ascultă-mă bine, a continuat el. Copilul se va naşte la şapte luni şi va fi al meu. Tu vei locui mai departe cu cei din familia mea, care te iubesc ca pe fiica lor. Altceva nu mai este de spus.

Vienna îşi compătimea sincer soţul, însă îl compătimea la fel de mult şi pe Stefano, care nu avea cum să afle că urma să devină tată. Martina s-a născut în luna ianuarie a anului 1943, când armata germană de la Stalingrad capitula, iar ruşii făceau mii de prizonieri, dintre care mulţi erau grav răniţi. Printre aceştia se afla şi locotenentul Stefano Ceppi Bruno.

21

Contesa Ines s-a întors la Vertova în 1946, după terminarea războiului. Curând, italienii urmau să-şi aleagă forma de guvernământ: republică sau monarhie. Economia se transforma dintr-una de tip agricol într-una industrială, însă în multe zone deluroase, ca Val Seriana, schimbările se produceau într-un ritm lent.

După patru ani în care fusese nelocuită, vila Ceppi începuse să se degradeze, iar splendidul parc de altădată se transformase într-un desiş dezolant.

După ce petrecuse cele mai dificile momente ale războiului la Robecco, în casa Lillinei, Ines se întorsese la Milano după armistiţiu. Însă nu în palatul aristocratic din via Cusani, ras de pe faţa pământului de bombardamente, ci în apartamentul situat la primul etaj al unui palat seniorial din via Serbelloni, aflat, de asemenea, în proprietatea familiei. Reşedinţele rurale ale conţilor Ceppi, răspândite de-a lungul şi de-a latul câmpiei Lombardiei, fuseseră toate ocupate de

germani și transformate, în momentul retragerii, în ruine căci le jefuiseră sau incendiaseră mobilierul și toate cele trebuincioase într-o gospodărie.

Ines s-a hotărât să se dedice refacerii averii familiei, în așa fel încât fiul său Stefano să moștenească un patrimoniu onorabil.

Nu uitase cum, la sfârșitul Marelui Război, reușise să relanseze tipografia primului ei soț. Într-adevăr, trecuseră aproape trei decenii de atunci, ea avea peste cincizeci de ani, însă era încă plină de energie. Gândul la Stefano era suficient ca să-i dea curaj și hotărâre. Ultimele scrisori de la el veniseră dintr-un sat de pe malul Donului, în Rusia. În 1943 fusese dat dispărut, însă investigațiile efectuate mai târziu scoseseră la iveală faptul că fusese capturat de sovietici.

– Așadar, trăiește, și-a spus ea, agățându-se de această speranță, cu atât mai mult cu cât nu trecea zi în care să nu sosească trenuri care aduceau în țară mii de oameni eliberați din lagărele de muncă sovietice.

A hotărât să se întoarcă la Vertova, aducându-i cu ea pe Vespino, bătrân de-a binelea acum, pe Tilde, ridicată la rang de guvernantă, două slujnice tinere și un șofer.

A trimis imediat și după Ermellina.

– Doamna contesă va locui din nou aici? a întrebat-o ea.

Ines era încă o femeie plăcută și, privind-o, Ermellina nu s-ar fi mirat ca, deși rămasă de două ori

văduvă, contesa să se fi căsătorit și a treia oară. Ca și cum i-ar fi citit gândurile, Ines i-a răspuns:

– Nu am de gând să mă recăsătoresc. Tot ce vreau este să renovez camerele și să curăț grădina, cu alte cuvinte să readuc vila într-o stare acceptabilă, în cazul în care m-aș hotărî s-o închiriez.

– Vă gândiți la cineva anume? a îndrăznit s-o întrebe femeia.

– Poate. Nu știu încă. O să vedem, a zis contesa curmând brusc discuția.

În realitate, spera s-o închirieze inginerului Giovanni Biffi, proprietarul mai multor șantiere din Val Seriana. Ines și Ermellina stăteau față în față la masa din bucătărie. După câteva clipe de tăcere, contesa a spus:

– Am aflat ce s-a întâmplat cu fiul tău.

Arturo se alăturase partizanilor Republicii din regiunea Langhe, fiind ucis de nemți într-o ambuscadă. Se întâmpalse în 1944, după eliberarea Romei de către Aliați. Fiind recrutat de germani pentru construcția unor buncăre, Arturo fugise din Torino, alăturându-se mișcării secrete de eliberare.

– Astăzi ar fi trăit, dacă ar fi rămas dulgher aici, în sat, a comentat Ermellina.

– Trebuie să fii mândră că fiul tău și-a dat viața pentru libertate. Și biata Vienna? Cum se descurcă? s-a interesat Ines.

– Nora mea e o nestemată cum rar se mai găsește. Acum are o fiică și trăiește numai pentru ea. Mi-e de mare ajutor la treburile casei.

– Spune-i să mă viziteze. Îmi amintesc cu plăcere de ea, adesea. S-o aducă şi pe fetiţă, pentru că vreau să-i dăruiesc ceva.

În aşteptarea acelei vizite, contesa a făcut un drum la Bergamo, de unde a cumpărat un lănţişor de aur cu un medalion înfăţişând-o pe Sfânta Fecioară, pe spatele căruia a cerut să fie inscripţionat numele copilei: Martina.

Renovarea vilei s-a dovedit o operaţiune îndelungată şi anevoioasă. În această perioadă, Ines l-a invitat de câteva ori la cafea pe inginerul Biffi, rămas văduv la cincizeci de ani şi cu un băiat care mergea încă la şcoală, în clasele primare.

Invitaţiile repetate ale contesei l-au făcut să creadă că Ines avea gânduri de căsătorie, idee care nu-i displăcea deloc omului de afaceri.

Însă contesa avea cu totul alte planuri. Pasiunea ei amoroasă fusese consumată în braţele lui Ubaldo, iar singurul lucru pe care şi-l dorea acum era să aibă parte de bătrâneţi liniştite în preajma lui Stefano. Visa la ziua în care avea să-l îmbrăţişeze din nou, căci inima-i spunea că fiul ei urma să se întoarcă. Îşi închipuia cum aveau să arate femeia pe care Stefano ar fi ales-o să-i fie soţie şi copiii lor. Însă pentru nimic în lume nu voia un al treilea soţ. Când venea vorba despre acest subiect, obişnuia să spună: „Iubirea dintre doi tineri e minunată, cea dintre doi bătrâni e penibilă."

Ines urmărea să-l convingă pe omul de afaceri să închirieze vila, asumându-şi astfel costurile lucrărilor

de restaurare, devenite indispensabile. Biffi spera să cucerească inima contesei, iar ea să-i scuture portofelul de bani. Între timp însă, îl ţinea în suspans, enumerându-i avantajele pe care le-ar fi avut stabilindu-şi reşedinţa la vila Ceppi, o adevărată bijuterie în stil liberty.

– Nu mai puteţi să locuiţi tot la Clusone, domnule inginer, cu atât mai mult cu cât actuala dumneavoastră casă nu vă reprezintă deloc. Un blazon arătos la poarta de la intrare influenţează întotdeauna în bine relaţiile de afaceri. Ca să nu mai amintesc de faptul că vila Ceppi este foarte aproape de Bergamo. Ehe, să fi învârtit eu toate afacerile pe care le deţineţi dumneavoastră aici, în vale, aş fi închiriat-o cu ochii închişi.

Ines era convinsă că, mai devreme sau mai târziu, bărbatul avea să muşte momeala. La urma urmelor, cu aceeaşi tehnică reuşise să închirieze şi alte proprietăţi de familie.

Într-adevăr, mai repede decât s-ar fi aşteptat, Biffi a acceptat semnarea unui contract de închiriere, care stipula că omul de afaceri îşi asuma pe de-a-ntregul cheltuielile de restructurare a clădirii şi de reamenajare a parcului, însă numai după obţinerea prealabilă a acceptului proprietarei.

Îndată după semnarea contractului, când Biffi încă mai spera că Ines îl va lua în considerare ca pretendent, ea l-a condus în faţa unei oglinzi, spunându-i:

– Priviți-i cu atenție pe bătrâneii de colo. Vedeți dumneavoastră, între noi doi va fi întotdeauna o prietenie profundă și adevărată. Însă nimic altceva.

Ines și-a împachetat lucrurile, pregătindu-se să se întoarcă la Milano, cu personalul de serviciu cu tot. Într-o duminică dimineața, înainte de a pleca din Vertova, a asistat la liturghie și la ieșirea din biserică a zărit-o pe Vienna, care își ținea copila de mână.

Deși slăbise mult, tânăra i s-a părut mai frumoasă acum. Și-a amintit de medalionul de aur cumpărat de la Bergamo.

– De ce n-ai trecut pe la vilă? Te-am așteptat, nu ți-a spus Ermellina? a întrebat-o.

Vienna i-a confirmat printr-un gest că fusese anunțată, apoi a roșit.

– Timidă și discretă ca întotdeauna, a comentat contesa, apoi și-a coborât privirea spre fetiță.

– Fiica ta? a întrebat.

– Ea e Martina mea, a spus cu voce abia auzită Vienna, care-și simțea inima bătându-i vijelios.

Nu avusese puterea să se întoarcă la vila Ceppi, locul unde trăise minunata poveste de dragoste cu Stefano și în care o concepuseră pe Martina. Nici acum, față în față cu contesa Ceppi, nu reușea să-și rețină lacrimile.

– Biată fată! a murmurat Ines, învăluind-o cu o privire încărcată de compasiune. Știu că ți-ai pierdut soțul, însă ești tânără, iar bunul Dumnezeu va avea grijă de tine și-ți va da un alt tovarăș de viață. Eu, în

schimb, sunt bătrână, singură și nici nu știu dacă-mi voi mai vedea vreodată fiul, a spus ea, emoționându-se pe măsură ce vorbea. Apoi s-a aplecat spre fetița cu ochii ca azuriul cerului senin și părul negru ca pana corbului. A privit-o îndelung, cu duioșie, și a comentat: Ce ciudat, totuși... copila nu-ți seamănă deloc. Năsucul, eventual. Însă n-are nimic din trăsăturile celor din familia Agrestis.

Vienna a simțit că rămâne fără aer, dar, din fericire, Ines a deschis geanta, a scos cutiuța cu medalionul și a spus:

– Uite, drăguță. Pune-i-l la gât Martinei și fie ca Fecioara Maria s-o ocrotească întotdeauna.

După asta s-a întors și s-a îndepărtat.

22

La scurt timp după ce s-a mutat din nou în apartamentul de pe via Serbelloni din Milano, Ines a primit o comunicare din partea Ministerului Forţelor Armate prin care era anunţată că „locotenentul de infanterie Stefano Ceppi Bruno di Calvera a decedat în luna august 1944 într-un lagăr de prizonieri din Rusia".

Odată cu scrisoarea, a sosit şi un cufăr conţinând efectele personale ale fiului său.

Ines a descuiat lacătul, apoi a ridicat capacul, repetând întruna:

– Nu e adevărat. Nu cred. Nu se poate să fie adevărat.

A mângâiat cu vârful degetelor boneta şi mantaua militară a lui Stefano, apoi a îngenuncheat, afundându-şi faţa în materialul lor aspru, fără niciun suspin, fără să verse nicio lacrimă, împietrită de durere.

A chemat-o imediat pe Tilde şi i-a spus pe un ton poruncitor:

– Trimite cufărul în camera mea. Vreau să fie așezat la picioarele patului.

A încuiat lada, iar cheița lacătului a agățat-o de lanțul de aur de la gât.

Cu inima sfâșiată de durere, nu a mai ieșit din dormitor vreme de două zile, refuzând să vadă pe cineva sau să coboare la masă. Când și când, deschidea ușa doar pentru a lua un fruct sau un castron cu supă de pe tava pe care Tilde i-o lăsa pe scrinul de pe coridor. Petrecea ore întregi plângând, fie întinsă în pat, fie îngenuncheată lângă cufăr.

În cea de a treia zi, a auzit pe cineva ciocănind ușor în ușă, și o voce care-i spunea:

– Ines, eu sunt, lasă-mă să intru.

A recunoscut cu greu vocea bunei sale prietene Lillina și acesteia i-a deschis.

Contesa Adelaide era acum o aristocrată bătrână, apăsată de suferințe fizice, însă la fel de plină de vitalitate și spirit întreprinzător ca altădată. A cuprins-o pe după umeri pe Ines, ținând-o îndelung între brațele sale. Apoi i-a spus, pe un ton blând, aproape șoptit:

– Lasă-i pe cei care țin la tine să te ajute. Iar eu, draga mea Ines, țin foarte mult la tine, știi asta foarte bine.

S-a întors spre Tilde și spre tânăra servitoare, care rămăseseră stană de piatră în pragul camerei, poruncindu-le:

– Să aerisiți aici, căci miroase deja a cavou, apoi pregătiți o baie caldă și o carafă cu ciocolată fierbinte.

Tilde a încuviințat cu un aer mulțumit: ea fusese cea care-i telefonase contesei Montini, chemând-o de urgență în via Serbelloni.

Ines și Adelaide au petrecut restul zilei discutând, plângând una pe umărul celeilalte și depănând amintiri. În cele din urmă, bătrâna contesă a convins-o pe Ines să plece din Milano. A doua zi dimineață, s-au urcat în mașină, îndreptându-se spre Robecco. Lillina a insistat ca mai tânăra ei prietenă s-o ajute în noua ei afacere – o fermă agricolă – și cu numeroasele opere de caritate pe care le patrona. Încet-încet, datorită activității, a prieteniei și afecțiunii cu care o înconjura Lillina, Ines a reușit să depășească durerea pricinuită de pierderea lui Stefano.

Primăvara a trecut, la fel și vara. Într-o zi mohorâtă și rece, spre mijlocul toamnei, în timp ce pierdeau vremea împletind în fața focului încins în șemineu, Ines i-a spus gazdei sale:

– Vreau să mă întorc acasă.

– Deja? s-a arătat mirată Lillina.

– Probabil că nu ți-ai dat seama, dar sunt aici de aproape șase luni.

– Foarte bine. Și?

– Trebuie să reîncep să-mi trăiesc viața.

– Ei bine, mi se pare o inițiativă excelentă!

În șemineu, lemnele trosneau, lansând scântei care păreau că dansează printre limbile de foc. Vechea pendulă din sufragerie și-a făcut simțită prezența, anunțând scurgerea unei noi ore cu câteva bătăi solemne.

Lillina împletea un pulover albastru pentru unul dintre numeroșii săi nepoței. Deodată, a lăsat andrelele deoparte și și-a întors privirea spre prietena sa, întrebând-o:

– Îți mai amintești ziua în care ai venit pentru prima dată aici, în casa asta?

– Aveam aproape douăzeci și cinci de ani, eram văduvă, iar tu mă considerai protejata ta. Dacă mă gândesc bine, cred că te-ai născut cu harul acesta, de a-i ajuta pe ceilalți.

– Erai atât de încordată, încât credeam c-ai să plesnești, asemenea unei coarde de vioară întinse prea mult. Erai atrasă, dar și speriată de mine, de lumea pe care o reprezentam. Erai asemenea unui boboc care dă în floare, un vulcan în plină erupție. Ubaldo se îndrăgostise de tine, tu ai prins ocazia din zbor și, dacă nu mă înșel, ai sfârșit prin a-l iubi din toată inima, și-a amintit Lillina.

– Ehe, câți ani au trecut de atunci și câte s-au întâmplat! a suspinat Ines. Apoi a adăugat: Am acceptat moartea lui Ubaldo, iar acum, mă resemnez acceptând-o și pe cea a lui Stefano. Rămân totuși cu un regret mare în suflet: nu am niciun nepot, prin venele căruia să curgă sânge din sângele lor, viață din viața lor. Ce pot să fac? Așa a fost să fie.

– O lume întreagă are nevoie de tine, dincolo de zidurile acestea, a încercat s-o consoleze Lillina, privind pe fereastră, de-a lungul aleii mărginite de plopi.

Ţinându-şi copiii de mână, administratorul fermei se întorcea acasă. Peste vară Ines îi ajutase pe cei mici la temele pentru vacanţă.

– Se prea poate, a comentat Ines, adăugând: Un lucru însă e sigur, şi anume că eu nu am nevoie de lumea de dincolo de zidurile acestea.

Odată ajunsă înapoi, la Milano, a cerut să fie mutat cufărul lui Stefano din dormitorul ei în fosta cameră a fiului ei. Simţea că trebuia să mai treacă mult timp până când va fi avut puterea să-l redeschidă.

În schimb, s-a dedicat trup şi suflet activităţilor de caritate, administrării propriei averi şi a reluat obiceiul recepţiilor de joi seara, pentru prieteni.

La masa de lucru, i se întâmpla adesea să rămână mult timp cu privirea asupra fotografiei din apropierea călimării de argint, care-l înfăţişa pe Stefano în ţinută militară. Analiza forma ovală a feţei, buzele perfect conturate, nasul drept şi ferm, ochii albaştri ai iubitului ei fiu.

Într-una dintre zile, s-a simţit cuprinsă brusc de un sentiment ciudat. Peste trăsăturile lui Stefano păreau să se suprapună cele, uşor confuze, ale unui chip de copil. Unde, când şi în ce împrejurări văzuse oare un copil care semăna cu fiul său? A făcut eforturi să-şi amintească, însă memoria nu i-a venit în ajutor. Poate şi pentru că nu avea ce să-şi amintească – s-a consolat Ines. Şi totuşi – şi-a mai spus ea –, ar fi fost reconfortant să descopere că băiatul ei continua să trăiască prin cineva care era sânge din sângele lui, viaţă din viaţa lui.

23

În timp, Vienna devenise astrul în jurul căruia gravita întreaga familie Agrestis. Ajunşi la maturitate, fiii Ermellinei s-au căsătorit unul după celălalt, continuând să lucreze în fostul atelier de dulgherie al tatălui, care se dezvolta văzând cu ochii, căpătând din ce în ce mai multă importanţă economică în zonă. Cererile de mobilier curgeau cu nemiluita: la Vertova şi în satele vecine se construia într-un ritm nemaivăzut până atunci. Şi casa familiei Agrestis s-a mărit considerabil, fiindu-i adăugate câteva camere noi, băi interioare şi fiind dotată cu instalaţie de încălzire centralizată.

– Nu e chiar o vilă, obişnuia să spună Ermellina prietenelor din sat, însă acum avem parte de tot confortul, inclusiv o maşină de spălat. Am terminat cu truda spălatului rufelor la râu.

Ermellina se ocupa de familie cu ajutorul Viennei, care se îngrijea de toate treburile gospodăreşti.

După moartea lui Arturo, tânăra considerase oportun să se întoarcă la casa părintească, în munți. Însă familia Agrestis, care ținea la ea și nu voia s-o piardă, o convinsese să rămână la Vertova, apelând la un întreg arsenal de argumente, atât emoționale, cât și raționale.

– Nu te gândești, oare, la viitorul Martinei? Aici, la Vertova, există grădiniță, sunt și școli bune. Ce fel de viață îi va fi dat să trăiască dacă o duci sus, în munți?

În realitate, Vienna avea remușcări la gândul că fiica sa le uzurpa numele. Era foarte mirată că nimeni nu realiza cât de mult se deosebeau trăsăturile Martinei de cele ale celorlalți membri ai familiei. În același timp, se temea ca nu cumva, la un moment dat, cineva să remarce totuși această diferență. Povestea ei de dragoste cu Stefano trebuia să rămână un secret din moment ce Arturo hotărâse să păstreze această taină; așa trebuia să fie.

Uneori, Martina privea gânditoare fotografia lui Arturo și îi cerea:

– Povestește-mi despre tata.

– Tatăl tău era bărbatul cel mai bun și cel mai frumos din lume, îi spunea Vienna.

În timp ce îi relata toate acestea, copila privea fotografia lui Arturo, iar Vienna se gândea la Stefano. Oare cum avea să reacționeze la vederea fiicei lor? Nu trecea zi în care Vienna să nu-și amintească, iar și iar, acele clipe dragi ei – prea puține, din păcate – petrecute împreună.

Între timp, Ermellina a intrat din nou în serviciu – doar câteva ore pe zi – la vila Ceppi, unde acum locuiau inginerul Biffi şi fiul său, Bruno.

Seara, în mijlocul familiei, Ermellina comenta:

– Adevărată e vorba care spune că prinţ te naşti, nu devii. Pe vremea conţilor Ceppi, alta era viaţa la vilă. Cât despre inginerul Biffi, e un bădăran, iar fiu-său îi seamănă întru totul.

– Cine te obligă să mai lucrezi acolo? Nu ţi-e de niciun folos, o repezea soţul său, iar ceilalţi membri ai familiei îi dădeau dreptate.

Însă pe Ermellina munca o ajuta să spargă rutina vieţii de zi cu zi şi nu intenţiona deocamdată să renunţe la slujbă.

Într-una din seri, s-a întors acasă cu o veste îngrozitoare. A aşteptat să se adune cu toţii la masa de seară, apoi a anunţat:

– Fiul conţilor Ceppi e mort. Doamna contesă Ines a primit comunicatul oficial din partea ministerului. Am aflat de la domnul Biffi.

Vienna a pălit brusc, ridicându-se instinctiv de la masă.

– Simt că se învârte casa cu mine, s-a scuzat ea, repezindu-se spre uşa bucătăriei. Una dintre cumnate a dat s-o însoţească, însă Vienna a oprit-o spunându-i: Nu-i nimic grav. Ies doar să iau o gură de aer.

A coborât la râu, s-a aşezat pe un colţ de stâncă, şi-a ascuns faţa în palme şi a izbucnit într-un plâns deznădăjduit. Inima-i spunea de mult că tatăl fiicei

ei nu avea să se mai întoarcă niciodată, însă încercase să creadă cu înverşunare ceea ce vorbea gura satului: că tânărul conte Ceppi era prizonier în Rusia.

Astfel, se agăţase cu disperare de speranţa că avea totuşi să-l revadă cândva. Iată însă că Stefano murise fără să ştie că avea o fiică. Vienna a chibzuit o vreme, spunându-şi că nu putea nimeni s-o consoleze: cel mai bine pentru toată lumea era să-şi ascundă durerea. Şi-a făcut palmele căuş şi şi-a spălat faţa cu apă din râu. Şi-a aranjat ţinuta şi apoi s-a întors în bucătărie.

Ceilalţi terminaseră de mâncat şi se împrăştiaseră. Mai rămăsese doar Ermellina, aşezată în continuare la masă.

– Ţi-am păstrat supa caldă. Cum te simţi?

– Bine, a răspuns ea, încropindu-şi un zâmbet.

– Eşti atât de tăcută din fire, încât nu ştiu niciodată ce anume te frământă, a continuat bătrâna, cu un aer îngrijorat.

– Şi ce anume credeţi că m-ar putea frământa?

– Noi, femeile, avem întotdeauna câte o suferinţă tainică, a comentat Ermellina.

Vienna nu i-a răspuns. A terminat de mâncat supa, apoi a anunţat:

– E vremea rozariului.

În fiecare zi, după cină, toţi membrii familiei se adunau laolaltă pentru citirea rozariului. În seara aceea, printre sufletele celor adormiţi pentru care familia Agrestis înalţa rugăciuni Fecioarei Maria, Ermellina l-a adăugat şi pe cel al lui Stefano.

Mai târziu, ducând-o pe Martina la culcare, Vienna i-a spus:

– În seara aceasta o să ne rugăm ca tatăl tău să vegheze asupra noastră.

Martina s-a gândit la fotografia lui Arturo, Vienna la chipul solar al lui Stefano.

ASTĂZI

24

– Chiar dacă am îmbătrânit, durerea din inimă mi-e intactă, ca și cum totul s-ar fi petrecut ieri, a spus Vienna. După câteva clipe de tăcere, a continuat: Atât timp cât a trăit mama voastră, am simțit că, într-un fel, Stefano a continuat să-mi fie alături. Acum însă, că și ea m-a părăsit, îl rog pe bunul Dumnezeu să mă ia cât mai curând și pe mine la El, pentru că vreau să fiu alături de ei. Una peste alta, ați aflat de ce vă spuneam mereu că mama voastră este o doamnă de viță nobilă, a concluzionat bătrâna.

– Acesta-i motivul pentru care a moștenit vila? a întrebat Giuliana.

– Vila și multe altele, a precizat Vienna.

– Prin urmare, a știut și cineva din familia Ceppi ce s-a întâmplat? a intervenit Maria.

– La un moment dat a aflat contesa Ines. Însă aceasta este o altă poveste lungă, iar eu am obosit și mă duc la culcare.

Vienna l-a îmbrățișat pe Leandro, apoi pe nepoate și s-a retras în dormitor.

– Așadar, prin venele mele curge și un pic de sânge albastru, s-a minunat Osvalda.

– Ești toantă de-a binelea! a lăsat să-i scape Maria.

Spre mirarea tuturor, Osvalda nu a ripostat.

Cele trei surori fuseseră atât de captivate de povestirea bunicii, încât nu-și dăduseră seama că se făcuse de mult noapte. Afară continua să ningă.

Leandro, care, deși cunoștea bine întreaga istorie, o ascultase răbdător pe Vienna, a întrebat:

– Cât e ceasul?

– Unsprezece, a răspuns Maria, adăugând grăbită: Trebuie s-o sun pe Maura. Copiii mei stau la ea în seara asta.

În clipa următoare însă, chipul i s-a posomorât: telefonul celular nu funcționa.

– Mergem acasă? le-a propus Osvalda surorilor sale.

Cele trei femei și Leandro s-au îndreptat spre ieșire. Priveliștea care-i aștepta afară i-a lăsat fără grai: un strat gros de zăpadă bloca ușa casei, iar pe stradă, mașinile acoperite de neaua pufoasă păreau dulciuri ornate cu frișcă.

– Suntem izolați, a dat sentința Leandro.

– Bine, dar nu se poate să rămân aici! s-a alarmat Giuliana.

– Închideți ușa odată, altfel înghețăm cu toții, a spus Maria.

Giuliana a încercat totuşi să-şi facă drum prin nămeţi, însă s-a afundat în zăpadă până la genunchi. S-a întors cu greu în casă şi a început să-şi scuture zăpada de pe pantaloni.

– Fetelor, eu mă duc să mă culc, a anunţat Leandro, care cunoştea foarte bine casa.

Din coridor a intrat în dormitorul pe care-l ocupa împreună cu Martina atunci când se opreau amândoi să doarmă la Vienna. A dat deoparte cuvertura de lână, întinzându-se pe pat îmbrăcat. Se simţea obosit, dar mai ales singur, deznădăjduit şi chinuit de dureri prin tot corpul. Şi-a tras pătura peste el, sperând să adoarmă repede.

Cele trei surori s-au întors în bucătărie, fiecare cufundată în propriile gânduri.

– Nici telefonul bunicii nu funcţionează. Nu pot vorbi cu copiii, a spus îngrijorată Maria.

– N-aveau ce să păţească, a încercat Giuliana s-o liniştească.

– Azi-dimineaţă am lăsat ferestrele de la parter întredeschise. Dumnezeu ştie ce dezastru găsesc când ajung acasă! s-a plâns Osvalda.

S-au aşezat din nou în jurul mesei, ronţăind biscuiţi.

– Sunt moartă de oboseală. Prea multe emoţii dintr-odată. Nu ştiu dacă să mă pun pe plâns sau să încerc să dorm, însă de un lucru sunt sigură: nu vreau să-mi petrec toată noaptea în bucătărie, pe scaunul acesta, a spus Giuliana, ridicându-se.

– Unde te duci? a întrebat-o Osvalda.

– În camera unchilor noştri.

Era o încăpere largă, cu un pat matrimonial uriaş, pe care Giuliana s-a lăsat să cadă. Celelalte două surori au urmat-o şi s-au întins lângă ea.

– E cam frig aici, nu vi se pare? a observat Maria.

– Doar ştii şi tu că bunica face economie şi închide caloriferele din camerele nefolosite, i-a amintit Osvalda.

Au găsit o pătură groasă de lână şi s-au învelit cu ea, trăgând-o până sub bărbie.

– Dacă mă gândesc mai bine, mă bucur că am rămas blocate aici. Nu mi-ar fi plăcut să dorm singură la vilă în noaptea asta, a spus Osvalda, reţinându-şi cu greu căscatul.

– Ca să vezi cine a fost bunica noastră! a exclamat Maria. Cine ar fi crezut că ascunde un secret atât de răscolitor?

– Aşadar, bunicul Arturo nu era, de fapt, bunicul nostru. Bunic ne-a fost Stefano Ceppi. Oare i-am văzut vreodată fotografia? s-a interesat Giuliana. Apoi a adăugat: Oare chiar să fi fost atât de arătos pe cât se spune?

– Pe toate trei ne cheamă Agrestis, însă prin venele noastre nu curge nici măcar o picătură din sângele lor! Ca să nu mai amintesc de faptul că avem trei taţi diferiţi, a evaluat situaţia Maria, grăbindu-se să precizeze: Cel puţin eu m-am căsătorit şi copiii mei sunt legitimi.

– Bună afacere ai mai făcut, nimic de zis! a ironizat-o Osvalda.

– Odată, mama mi-a zis că şi-a petrecut jumătate de viaţă intrând în tot felul de buclucuri, iar cealaltă jumătate încercând să le rezolve, şi-a amintit Giuliana.

– Şi-a trăit viaţa cum a vrut, dând cu tifla tuturor celor cu prejudecăţi şi, în cele din urmă, s-a căsătorit cu bărbatul pe care l-a iubit toată viaţa. Cât despre noi, n-o să avem niciuna norocul să găsim pe cineva ca Leandro, aşa că mai bine ne luăm gândul, a comentat Maria.

Şi totuşi, în starea dintre somn şi veghe în care se afla, în faţa ochilor i-a apărut figura lui Raul Draghi, farmacistul. Şi-l imagina în cămaşă albă, cu trăsăturile sale severe şi totodată dulci – portretul gentilomului de altădată. A adormit cu gândul la el. Dimineaţă, a trezit-o zgomotul unor lopeţi scrâşnind pe asfaltul din faţa casei. Prin ferestre pătrundea o lumină diafană.

S-a strecurat de sub pătură şi a ieşit din cameră pe vârfuri, ca să nu le trezească pe Osvalda şi Giuliana, şi a intrat în baie.

Pe o bară de lemn atârnau câteva prosoape albe de in cu franjuri lungi şi cu marginile brodate cu roşu. A deschis dulăpiorul de lângă oglindă, descoperind câteva periuţe de dinţi de unică folosinţă. Pe ambalaj, numele hotelurilor de unde proveneau. „Giuliana", şi-a spus. Sora sa mai mare i le făcea cadou Viennei la întoarcerea din numeroasele ei călătorii, iar bătrâna le păstra „pentru eventualitatea unor situaţii neprevăzute" – cum obişnuia ea să comenteze. „Uite că tocmai trecem printr-o situaţie neprevăzută", şi-a zis Maria.

În bucătărie, l-a găsit pe Leandro: înmuia câțiva biscuiți într-un bol cu *caffellatte*. Avea cearcăne și obrajii umbriți de barba nerasă. La aragaz, bunica punea cafetiera pe foc. În bucătăria amplă, încăpătoare, se răspândea o căldură învăluitoare, intimă. Maria și-a sărutat bunica pe obraz și l-a salutat zâmbind pe Leandro.

– Au reparat liniile telefonice, iar pe stradă au început deja să deszăpezească, a informat-o bărbatul.

– Păcat, a spus cu voce scăzută Maria, așezându-se la masă.

I-ar fi plăcut să poată uita de tot și de toate, să oprească timpul în loc ca să nu mai plece niciodată din camera aceea caldă și liniștită.

– Păcat! s-a mirat Leandro.

– M-am simțit foarte bine aici, și aseară, și azi-noapte. Îmi place extraordinar de mult să stau cu voi și cu surorile mele. Și îmi place tovărășia unui trecut de care nu aveam habar până aseară. E ca atunci când eram de-o șchioapă și descopeream ceva nou. Mă încerca un sentiment minunat, un fel de gâdilat plăcut chiar aici, în coșul pieptului. Îmi sunteți dragi, a declarat femeia, zâmbindu-le sincer.

– Ehe, mai sunt încă multe lucruri de care n-aveți habar, a spus bătrâna, turnându-i și ei cafea.

– Mai devreme sau mai târziu, o să ni le spui pe toate, a replicat Maria, adăugând lapte fierbinte peste cafea.

– Mai devreme sau mai târziu, într-adevăr, a repetat Vienna, ridicându-și privirea spre Osvalda și

Giuliana, care tocmai intrau în încăpere. Mai devreme sau mai târziu va trebui să vă citesc testamentul Martinei. Îl păstrez de câțiva ani buni în sertarul unei comode, dar niciodată n-am crezut că voi ajunge să-l citesc, pentru că nicio mamă n-ar trebui să-și îngroape fiica. După ce mi l-a luat pe Stefano, cred că bunul Dumnezeu ar fi trebuit să mă scutească de o nedreptate atât de cruntă.

25

Maria zăbovea mai mult decât de obicei sub jetul cald al dușului, în timp ce, în pat, copiii încinseseră o bătaie cu perne. Râsetele lor îi mergeau drept la inimă, pentru că, la urma urmelor, erau însăși esența bucuriei de a trăi. O bucurie pe care își dorea s-o guste din nou cât mai curând, chiar dacă acum era îndurerată de pierderea mamei.

Și-a spus că sosise clipa să-și refacă viața și cu siguranță că aceasta ar fi fost dorința Martinei.

Amintirea mamei îi domina fiecare gând. Îi ținuse tovărășie pe drumul de întoarcere de la Vertova la Milano, apoi în timp ce răspundea întrebărilor curioase ale copiilor și iată că și acum, sub duș. Fusese o mamă specială, care obișnuia să se joace, să râdă sau să plângă împreună cu ea pe vremea când Maria era de-o șchioapă, care știuse să-i dezvăluie farmecul pădurilor de munte, învățând-o numele păsărilor și plantelor sau spunându-i povești cu spiriduși care locuiau în

scorburile copacilor bătrâni. O mamă sincer emoționată la aflarea primelor experiențe romantice ale fiicei sale: „Vai, ce frumos! Hai, spune-mi tot, îmi plac la nebunie poveștile de dragoste." O mamă care-și petrecea aproape tot timpul cu ea și cu Osvalda, în timp ce alte mame lucrau de dimineață până seara.

Uneori pleca pe neașteptate de acasă, întorcându-se a doua zi sau chiar peste o lună, radiind de fericire, încărcată de cadouri pentru toți ai casei, în timp ce bunica Vienna clătina din cap, spunând: „Așa e felul ei, n-ai ce-i face. Totul sau nimic, asta e Martina mea." Iar Maria își zicea: O iubesc.

Deodată, din cealaltă cameră s-a auzit un sunet asurzitor, urmat de o liniște ireală. Maria a ieșit de sub duș, s-a înfășurat într-un prosop de molton și s-a repezit în dormitorul lui Pietro, de unde provenise zgomotul: în joacă, mezinul trântise de pământ prețiosul scrin din secolul al XIX-lea – cadou de nuntă de la Giuliana – și acum o privea încremenit.

– Azi e Ajunul Crăciunului. Pentru fapta asta, Moș Crăciun nu mai trece diseară pe aici, l-a amenințat, opintindu-se să ridice piesa de mobilier și încercând să evalueze costul restaurării.

– Adică vrei să spui că nu ne mai dai cadourile ascunse pe dulap? a întrebat Pietro.

Din camera alăturată s-a auzit un gâfâit prelung, însoțit de un șuierat sinistru.

– Oh, Doamne! Elisabetta se simte rău! Repede, medicamentul! Unde e inhalatorul pentru astm? a strigat

Maria, repezindu-se în camera fiicei sale, care, speriată din cauza zgomotului de mai devreme, reacționase ca întotdeauna, cu o criză de astm. Dac-o fi să am parte de voi și într-o altă viață, vă debarc frumușel la orfelinat pe amândoi, i-a amenințat în glumă Maria, pulverizând medicamentul în gura deschisă a fiicei sale.

Elisabetta, pe care crizele de astm o făceau să se rușineze, și-a recăpătat suflul, relaxându-se și prinzând din nou culoare în obraj. Apoi a zâmbit, iar Maria a îmbrățișat-o, spunând:

– Acum trebuie să mă îmbrac și să plec la magazin.

S-a dus din nou în baie, și-a uscat părul cu föhnul și a căutat într-un dulăpior crema hidratantă primită cadou de la mama sa. N-o folosise niciodată. A desigilat-o și și-a aplicat-o pe tot corpul, hotărând că sosise vremea să aibă din nou grijă de ea însăși. Și-a ajustat culoarea obrajilor și a nasului cu un fard, ocupându-se apoi de conturul ochilor și al buzelor. S-a îmbrăcat și apoi și-a sărutat copiii de rămas-bun, spunându-le:

– Mai avem doar câteva ore până diseară, când o să facem o petrecere mare!

A zâmbit remarcând expresiile de o viclenie nostimă ale copiilor. Deja nu-i mai păsa nici cât negru sub unghie de piesa scumpă de mobilier făcută țăndări.

– Te-ai dat cu parfum? a întrebat-o mirată Elisabetta, îmbrățișând-o.

– De ce, am făcut rău?

– Parfumul acesta îmi amintește de bunica Martina, a șoptit fata.

Oricum, maică-sa n-ar fi putut-o auzi, deja cobora scările în fugă.

– Ca să-ți spun sincer, un Crăciun ca ăsta n-am mai văzut, i-a declarat cu fereală Maura, când Maria a ajuns la chioșcul său de flori. Am vândut aproape toată marfa, a adăugat, arătând spre rafturile dezolant de goale.

Mai rămăseseră doar câteva flori în ghiveci, niște trandafiri roșii – marfa cea mai scumpă, de altfel – și o duzină de compoziții mixte de flori proaspete și uscate. Soțul Maurei, care se ocupa de servirea clienților, a răsuflat ușurat văzând-o pe Maria. Frigul de afară și ninsoarea deasă nu reușiseră să oprească afluxul continuu de mușterii, care alergau agitați după ultimele cumpărături pentru Sărbători.

– Din momentul acesta, toată marfa se vinde la jumătate de preț, i-a anunțat Maria pe cei care-și așteptau rândul să fie serviți. Apoi, întorcându-se spre Maura, i-a spus cu voce joasă: Îți mulțumesc pentru tot.

– Te-ai dat cu parfum? a întrebat-o prietena ei în șoaptă.

– Începi și tu? a pufnit Maria. Oare e chiar atât de ciudat că o femeie se dă cu parfum?

– În cazul tău, da, a murmurat Maura, aranjând un buchet de trandafiri.

– Sincer vorbind, îl primisem cadou de la mama, de aceea l-am folosit, a explicat Maria, suspinând.

După plecarea ultimilor clienți, Maura a anunțat-o:

– Am gătit câte ceva pentru masa de Ajun. Nu mă întreba cum și când am reușit. Te aștept cu copiii mai târziu pe la noi.

Era trecut de ora opt seara când au închis chioșcul.

– Mă duc acasă să iau copiii, a spus Maria, plecând imediat.

După câțiva pași însă, s-a oprit, întrebându-și prietena:

– Și zici că domnul farmacist s-a ocupat de livrări?

– A lucrat ca un apucat. Apropo, l-am invitat și pe el la masă, i-a răspuns Maura, cu un zâmbet maliții.

26

Zborul decurgea fără probleme: avionul plutea lin, scăldat de razele soarelui, deasupra unei întinderi nesfârșite de norișori albi, pufoși. Deranjată de lumina puternică, Giuliana a coborât jaluzeaua din dreptul hubloului. Reușise să găsească un loc liber la zborul de Roma. Așa cum stătea acum, ghemuită pe scaunul avionului, femeia altădată sigură de ea, puternică și plină de viață, se simțea slăbită, singură, fără apărare.

Întotdeauna o considerase pe Martina o mamă cu un comportament unic, de neînțeles. Însă abia acum, când nu mai era, Giuliana realiza cât de importantă fusese prezența ei în toți acești ani. Pierderea Martinei îi provoca un soi de vertij, ca atunci când, de-o șchioapă fiind, mama o prindea de încheieturi, învârtind-o în loc din ce în ce mai repede, până când picioarele i se ridicau de la pământ. Apoi, Martina se oprea, își îmbrățișa fiica și spunea: „Am amețit. Nu

ne mai jucăm niciodată așa." Câteva minute mai târziu însă, o luau de la capăt.

Adesea, după o zi întreagă de hoinărit, râsete și joacă, Giuliana spunea: „Mamă, mi-e foame." Atunci, Martina se uita mirată la ea cu ochii săi mari și albaștri precum cerul. „Zău?" exclama. „Jur că da", o asigura fetița. „Aoleo, căscată mai sunt! Bine, și ce să-ți dau să mănânci?" se întrista mama. Deschidea frigiderul și, rămânând câteva clipe pe gânduri, se întreba cu un aer încurcat: „Oare ce să-ți pregătesc de mâncare?" „Mamă, dar ție nu ți-e foame niciodată?" o întreba Giuliana. „Ba sigur că da! Mai ales dacă mă gândesc la o ceașcă de ciocolată caldă", îi răspundea ea. Ciocolata caldă reprezenta singura „mâncare" pe care Martina știa s-o gătească. Desigur, cu excepția salatelor cu ton din conservă sau a sendvișurilor cu brânză.

Când Giuliana a împlinit zece ani, mama ei nu avea decât douăzeci și cinci, așa că pe stradă păreau două fetișcane. Erau nedespărțite: cântau împreună melodiile festivalului de la San Remo, învățau dansuri noi, își făceau una alteia părul permanent, jucându-se de-a coafezele. Uneori, Martina o lua de mână, zicându-i: „Hai la biserică, să stăm puțin de vorbă cu Doamne-Doamne."

Bunica Vienna era foarte supărată pe Martina pentru felul în care își educa fiica. „O să faci din ea o pierde-vară, ca tine."

Martina însă îi răspundea, îmbrățișând-o: „La urma urmelor, nu e chiar atât de neplăcut să fii pierde-vară."

Iar Giuliana, crescând, își alesese o meserie care îi permitea să trăiască întocmai ca un hoinar. Avea un apartament la Roma, însă locuia foarte puțin timp acolo, pentru că – așa îi plăcea să spună – casa ei era lumea largă. Asemenea tuturor actrițelor de teatru, pleca dintr-un oraș în altul și de la un hotel la altul cu ușurința unui fluture în zbor. De aceeași ușurință dăduse însă dovadă și în împletirea poveștilor de iubire – scurte, dar pasionale, așa cum era și relația ei actuală, cu un bărbat mult mai tânăr ca ea. Realiza că legătura ei cu Stefano era pur și simplu imposibilă, numai că își putuse permite o astfel de aventură știind că, oricum, în viața sa exista un reper statornic: propria mamă. Acum însă, ea o părăsise pe neașteptate.

– Mi-e dor de tine, a murmurat Giuliana când aparatul de zbor își începea coborârea deasupra Romei.

Pe scara avionului, și-a deschis telefonul mobil. Câteva secunde mai târziu, cineva o suna deja: era Camilla, fiica sa.

– Unde ești? a întrebat-o.

– Chiar în clipa asta am coborât, a răspuns Giuliana.

– Te aștept acasă, a anunțat-o Camilla, care o înștiințase cu câteva ore mai devreme că se întorcea la Roma, scutind-o astfel de călătoria la Londra.

– Ajung cât pot de repede.

Acasă, ușa i-a fost deschisă de Dora, care i-a spus:

– Condoleanțe, doamnă.

Vestea morții Martinei, mama celebrei actrițe venerate de foarte multă lume, se răspândise rapid, iar telefonul țârâia întruna.

– Sună din toată lumea, a informat-o menajera, luându-i paltonul.

– Nu răspunde, i-a poruncit Giuliana, îndreptându-se spre camera fiicei sale.

Camilla i-a ieșit înainte, îmbrățișând-o.

– Țineam atât de mult la bunica Martina, a spus ea, reținându-și cu greu lacrimile.

– Da, știu. Și eu sunt foarte tristă.

A luat-o de mână, conducând-o spre canapeaua din sufragerie.

– Aș vrea s-o vizitez pe străbunica, a spus Camilla, referindu-se la Vienna.

– Cu prima ocazie, vom merge împreună, a asigurat-o Giuliana, spunându-și că tot atunci avea să-i dezvăluie povestea Martinei.

Camilla a vrut să afle cum se întâmplase nenorocirea.

– Un infarct. Ne-am făcut mereu griji din cauza durerilor ei de cap, și când colo, adevărata problemă era la inimă, i-a explicat mama.

Giuliana și-a amintit că migrenele Martinei le marcaseră adesea existența.

Uneori, când era de-o șchioapă, o auzea pe Martina spunându-i: „Acum, lasă-mă puțin să stau liniștită." Lua o aspirină și apoi se închidea în cameră, cu draperiile trase. Dacă se întâmpla să facă prea mult

zgomot, bunica o admonesta imediat: „Du-te și te joacă afară și n-o mai deranja pe maică-ta." Iar Giuliana o întreba: „De ce o doare mereu capul pe mama? O să mă doară și pe mine când voi fi mare?" „Nu, numai pe ea o doare, pentru că este o persoană mai specială", îi răspundea Vienna. „Asta pentru că s-a născut la șapte luni, nu-i așa?"

La Vertova, toată lumea credea că Vienna o născuse pe Martina prematur. În clipa când copilei i-a picat ca din cer moștenirea, oamenii au comentat: „Ehe, prematurii ăștia se nasc totdeauna sub o stea norocoasă!" Acum, deși Giuliana știa că nu fusese nimic adevărat în toată povestea aceea, a preferat să țină pentru ea orice fel de apreciere, spunându-i Camillei:

– Anul acesta nu vom avea parte de un Crăciun prea vesel.

– Unde mai pui că nici eu nu trec printr-o perioadă grozavă, a mărturisit tânăra.

– Ce s-a întâmplat? s-a interesat Giuliana, brusc îngrijorată.

– Am rupt relația cu prietenul meu. Știi, devenise prea posesiv și nu era capabil să înțeleagă că am totuși nevoie de independență.

De circa un an, Camilla avea o legătură cu un hair-stilist din Roma, care se mutase la Londra ca să învețe engleza și coafurile șic de dincolo de Canal. Giuliana s-a panicat puțin:

– Nu cumva ești...?

– Însărcinată?

Femeia a confirmat printr-un gest că asta dorise să întrebe. Inițiativa de a părăsi un bărbat purtându-i în pântece copilul ar fi fost în deplină concordanță cu tradiția familiei.

– Nu știu încă, a spus Camilla, iar Giuliana a simțit că rămâne fără aer.

27

Osvalda şi-a petrecut mai bine de două ore curăţând şi încercând să usuce pardoseala salonului de la parter, căci, întorcându-se acasă, descoperise că zăpada intrase în voie pe geamurile uitate întredeschise, formând mormane impresionante. Ştergea podeaua, plângea şi se gândea iar şi iar la povestea familiei sale. Poate că ar fi fost mai bine să nu afle nimic. Dacă mama ţinuse totul secret, probabil că avusese motivele ei bine întemeiate: oare nu ar fi fost mai bine să fi rămas lucrurile aşa cum fuseseră şi cum le ştiuse toată lumea?

A realizat faptul că pardoseala inundată era cea a camerei transformate în dormitor pentru străbunicul Ubaldo Ceppi Bruno di Calvera, după ce acesta se îmbolnăvise.

Martina moştenise caracterul fluşturatic al străbunicului Ubaldo şi frumuseţea bunicului Stefano. În schimb, caracterul întreprinzător al bunicii Ines fusese

transmis Mariei. Şi ea? Oare ce trăsături primise de la conţii Ceppi? Nu se recunoştea în niciunul dintre membrii familiei. Nu-i pica tocmai bine să admită, însă probabil că prin venele ei nu curgea decât sângele bunicii Vienna.

De dimineaţă, telefonul sunase întruna. Mai întâi, cei din neamul Agrestis – care acum locuiau la Milano –, apoi cunoscuţii din sat şi prietenii de familie, elevii de la şcoala ei şi mamele acestora, cu toţii intrigaţi de discreţia păstrată în jurul tristului eveniment. Osvalda se văzuse nevoită să repete la nesfârşit aceeaşi explicaţie – „Am respectat ultima dorinţă a mamei" – pe care n-o împărtăşea deloc, considerând-o de fapt o hotărâre arbitrară a bunicii, susţinută de ambiţia inconştientă a celor două surori mai mari.

La un moment dat, sunase şi Galeazzo Bigoni, insistentul ei pretendent.

– Îmi pare foarte rău pentru pierderea suferită de familia voastră, i-a spus el, simplu.

Osvalda a început din nou să plângă.

– Umblă vorba prin sat că mama ta s-ar fi căsătorit cu doctorul Bertola, i-a dezvăluit bărbatul.

– Încălcându-şi astfel propria regulă de a nu se căsători niciodată, a completat Osvalda, printre lacrimi.

– Vin la tine, a hotărât brusc Galeazzo.

– Nu! a răspuns ea.

Însă tânărul nu i-a mai auzit refuzul pentru că pusese deja receptorul în furcă.

Pardoseala se usca greu. Osvalda a rotit butonul încălzirii spre maxim căci începuse să strănute. „La câte am pe cap, atât mi-ar mai lipsi acum, să fi răcit", și-a spus.

A urcat la etaj, a intrat în baie, a deschis robinetul de apă fierbinte, apoi s-a cufundat în cadă, lăsând apa s-o acopere până la gât.

Dintre elevii pe care-i avusese de-a lungul anilor, și i-a amintit pe cei orfani de mamă. Li se dedicase mai mult decât celorlalți, însă abia acum realiza ce însemna de fapt să fie lipsită de cea care-i dăduse viață. Fără Martina, simțea că universul său urma să se prăbușească asemenea unui zid vechi, lovit de lama buldozerului. Tot viitorul și-l construise pornind de la ideea că avea să locuiască mereu cu ea; își justifica atașamentul morbid față de propria mamă prin faptul că aceasta, distrată și neajutorată cum era, avea nevoie de ajutor. Acum însă, realiza că, de fapt, Martina nu fusese deloc dependentă de ea; dimpotrivă, marea problemă se demonstrase a fi chiar ea, Osvalda, deoarece în realitate era o femeie fragilă, nesigură și înspăimântată.

Și-a amintit un episod din copilărie când, căutându-și mama prin livada casei, o găsise cocoțată într-un smochin: alegea de pe ramuri fructele coapte, punându-le apoi cu delicatețe într-un coșuleț.

– Mămico, vreau să culeg și eu smochine, i-a strigat de jos Osvalda.

– Cațără-te până la mine, a îndemnat-o Martina.

– Mi-e frică să nu cad și să mă lovesc, a răspuns Osvalda.

– Dacă nu încerci, nu vei ști niciodată dacă poți ajunge sus sau nu. Vei rămâne numai cu frica, a mustrat-o mama.

A agățat imediat coșul de o ramură și a coborât spre Osvalda. A prins-o de mână, îndemnând-o:

– Hai, urcă. Ține-te bine.

Osvalda se încredea orbește în propria mamă așa că s-a avântat în sus, însă în clipa în care picioarele i s-au desprins de pământ, a cuprins-o frica și a început să țipe:

– Ajutor! Ajutor! Lasă-mă jos, lasă-mă jos!

Apoi a început să plângă în hohote.

Martina i-a dat drumul, a coborât și ea rapid și a luat-o în brațe:

– Of, sărmana de tine, ești la fel de fricoasă ca taică-tu.

– De ce-i este frică tatei? a întrebat-o ea, curioasă.

– Pentru că așa sunt toți bărbații. La început, se poartă ca și cum ar fi un port sigur, cu ape liniștite, în care corabia se refugiază din fața furtunii, pentru ca apoi să-și arate adevăratul chip: niște bieți copii mari, paralizați de frică, i-a explicat Martina, zâmbindu-i.

Cu toate astea, în cele din urmă, Martina se căsătorise. Cine știe, poate că Leandro era altfel decât alți bărbați, și-a spus Osvalda. Nu putea însă uita că mama făcuse tot ce-i stătuse în puteri ca să-i ascundă faptul că se măritase. Oare de ce? De teamă ca ea, Osvalda, să nu devină geloasă? Cu cât încerca să se insinueze mai

mult în tainele vieții Martinei, cu atât figura mamei i se părea mai misterioasă. Și dacă, totuși, nu era nimic special de înțeles? s-a întrebat, ieșind din cadă.

Cineva suna insistent la poartă. Și-a tras pe ea halatul de baie, a ieșit pe coridor și a apăsat butonul de deschidere și apoi a rămas în capul scărilor. Înfofolit în palton și cu fular de lână la gât, Galeazzo a intrat, uitându-se dezorientat de jur împrejur.

– Aici sunt, i-a strigat Osvalda.

El și-a ridicat privirea spre ea.

– Iar eu sunt aici.

– Urcă, l-a invitat ea.

El și-a scos fularul și paltonul și s-a repezit în sus pe scări, în timp ce Osvalda s-a dus în dormitor, strecurându-se sub plapumă.

Galeazzo s-a ivit în prag.

– Ce faci aici?

– Am trecut din cada cu apă fierbinte la căldurica de sub plapumă. Sper să reușesc astfel să alung răceala. Știi, e o rețetă învățată de la mama, i-a explicat ea, trăgându-și plapuma până sub bărbie.

Rămas fără replică, bărbatul continua să stea în picioare lângă patul Osvaldei, întrebându-se dacă putea să zâmbească în această situație ridicolă sau, dimpotrivă, trebuia să se arate afectat de pierderea suferită de tânără. Zâmbetul a avut câștig de cauză.

– Ești caraghioasă, i-a spus el cu afecțiune.

– Sunt o catastrofă, a mărturisit ea, întorcându-și de la el ochii scăldați în lacrimi.

A simțit mângâierea degetelor lui pe păr. Galeazzo se așezase pe marginea patului și acum îi zâmbea cu duioșie.

– Dacă-mi faci loc, mă întind lângă tine, i-a șoptit el.

Osvalda s-a conformat, iar bărbatul s-a strecurat lângă ea.

Soarele asfințise de mult când Osvalda și-a coborât piciorul pe covorul de lângă pat, lăsându-se apoi să iasă de sub plapumă. A trecut-o un fior de gheață: era goală-pușcă. A zâmbit amuzată amintindu-și de cele întâmplate sub plapuma moale și caldă: Galeazzo devenise primul bărbat din viața ei.

– Așadar, a trebuit să ajung la treizeci de ani ca să descopăr iubirea, i-a spus ea bărbatului, punându-și pe ea un capot de flanel.

– Avem toată viața înainte, putem să recuperăm, a asigurat-o el, continuând să lenevească în pat.

– Nu-mi vine să cred! Nu ne-a deranjat nimeni.

– Cred și eu! Știi, am scos telefonul din priză, a mărturisit el candid, făcându-i semn să se întoarcă lângă el, în pat.

Osvalda s-a conformat, spunându-și: „La urma urmelor, mama asta și-ar fi dorit pentru mine. Și avea dreptate."

28

Abia dimineață, când a intrat în bucătărie, Vienna și-a dat seama că Leandro și cele trei nepoate ale sale înnoptaseră în casa ei. Descoperirea îi făcuse plăcere, la fel și micul dejun luat în compania lor.

Acum, după plecarea lor, a început să facă ordine prin camere, ignorând telefonul, care suna încontinuu. Apoi și-a preparat o cafea mare, tare și cu mult zahăr, așa cum o bea de obicei. S-a apropiat de fereastră ținând în căușul palmelor ceașca aburindă și parfumată și a început să bea cu înghițituri mici, admirând peisajul de iarnă, cu zăpada care părea să limpezească cerul opac, în timp ce apa repede a râului căpătase nuanțe plumburii. De la streașină atârnau câteva mici stalactite de gheață. Temându-se că ar putea aluneca pe stradă – cel mai apropiat magazin era la șosea – a hotărât să nu iasă la cumpărături până când vremea nu avea să se mai încălzească. A băut cafeaua până la ultima picătură. S-a dus în dormitor, a deschis dulapul și a scos

cutia primită de ziua ei de la Martina. A pus-o pe pat, a deschis-o, oprindu-se să admire delicateţea cadoului preţios.

Şi-a amintit de ziua în care, cu cinci ani în urmă, fiica sa se prezentase în casa sa cu Leandro, spunându-i:

– Mamă, noi doi ne-am căsătorit.

„Leit el", îşi spusese atunci Vienna, privind-o, căci într-adevăr Martina îi semăna foarte mult tatălui ei: aceeaşi siluetă zveltă, aceeaşi graţie în mişcări, aceeaşi frumuseţe.

Purta un taior crem de caşmir moale, care-i punea în evidenţă talia subţire. Pantofii cu toc, crem cu bej, îi subliniau picioarele zvelte şi lungi, ca de ciută. Afişa un zâmbet solar, din toată inima. Vienna îşi spusese atunci: „O, Doamne, cât de elegantă şi fină e Martina mea."

Lângă ea, Leandro era imaginea fericirii. Îi întinsese un buchet mare de bujori albi, spunându-i:

– V-am adus un buchet cu florile dumneavoastră preferate.

– V-aţi căsătorit pe ascuns? îi întrebase Vienna.

– Bineînţeles. Şi aşa va rămâne şi de aici încolo, un secret al nostru, răspunsese pe un ton melodios Martina.

– De ce?

– Ei, mamă, dacă am fi avut douăzeci de ani... Aşa însă, la vârsta noastră...

– Şi tu ai fost de acord? se întorsese ea spre Leandro.

– Eu totdeauna sunt de acord cu Martina, îi răspunsese medicul, cu un aer serafic. Apoi adăugase:

Fiica dumitale trebuie luată așa cum este. De altfel, o cunoști foarte bine.

– Nu vreau să-mi iasă tot felul de vorbe și, mai presus de orice, vreau s-o scutesc pe biata Osvalda de chinuri – știi bine că ar face o tragedie din asta, îi explicase Martina.

– Mai devreme sau mai târziu tot o să afle, remarcase Vienna.

– Fata asta e crucea pe care mi-e dat s-o port, pentru că Giuliana și Maria au propria lor viață, însă ea nu mă are decât pe mine. De aceea am hotărât ca, cel puțin deocamdată, să nu știe nimic. Dacă nu vom spune nimănui, nu va afla nici ea, concluzionase Martina.

– Mă întreb doar de ce nu vă veți fi căsătorit când aveați douăzeci de ani? De iubit, știu că vă iubiți încă de pe vremea când erați doi copii, spusese Vienna. Apoi le făcuse o urare: Domnul să vă binecuvânteze și să vă hărăzească mulți ani împreună.

Însă Domnul le îngăduise puțini, foarte puțini.

– Nicio mamă n-ar trebui să-și înmormânteze fiica, a murmurat ea acum, trecându-și degetele peste cadoul Martinei, pentru care Osvalda o criticase vehement. Apoi a zâmbit, spunând, ca și cum i-ar fi vorbit fiicei sale: Are dreptate Osvalda. Eu sunt o muntеancă, ar fi fost mai bine să-mi cumperi un capot de lână. Însă sunt fericită că n-ai făcut-o.

Telefonul continua să sune, însă Vienna n-avea nici cea mai mică intenție să răspundă. Doar atunci

când s-a auzit soneria de la intrare, s-a văzut obligată să deschidă.

Erau Lily și Giusy, fiicele a doi cumnați de-ai săi, care locuiau la Bergamo, într-un palat de epocă restaurat de arhitecți cunoscuți.

Resemnată, Vienna le-a invitat în casă.

– Azi e Ajunul Crăciunului, avem o mulțime de lucruri de făcut și iată-ne obligate să lăsăm totul baltă ca să dăm fuga aici, la dumneata, pentru că refuzi să răspunzi la telefon, i-a reproșat Lily.

– Știți bine că sunt cam tare de urechi. Se vede treaba că nu l-am auzit, a mințit Vienna.

Nou-venitele s-au grăbit să-și exprime durerea profundă pricinuită de moartea Martinei, la care, evident, se adăugase neliniștea provocată de tăcerea Viennei și a celor trei nepoate ale lor.

Vienna era la curent cu părerile deloc măgulitoare ale clanului Agrestis la adresa sa și a Martinei.

Cei din familia Agrestis erau oameni cu un pronunțat cult al muncii, câștigându-și cu multă trudă bunăstarea de care se bucurau în prezent. Prin urmare, nu le puteau ierta pe Vienna și, mai ales, pe fiica ei care, fără să miște un deget toată viața ei, se procopsise cu vila cea mai frumoasă din sat și cu un cont gras în bancă, fără ca nimeni să fi aflat vreodată de la cine sau de unde provenise o asemenea avere. Și, mai ales, nu-i puteau ierta Martinei că era atât de diferită de ei, atât fizic, cât și în comportament. Era un mister pe care niciunul din familia Agrestis nu izbutise să-l dezlege.

Vienna s-a scuzat, spunând:

– Vă mulțumesc că v-ați făcut griji pentru mine, însă acum, vă rog, lăsați-mă singură. Fiica mea s-a stins, iar eu vreau s-o plâng în pace.

Lily și Giusy s-au văzut nevoite să se dea bătute, deși ar fi preferat un doliu colectiv, așa cum se obișnuia în sat. S-au consolat însă cu gândul că și mătușa Vienna era, la rândul ei, o tipă originală, o intelectuală care citea romane și poezii.

– Mătușico, mâine venim cu toții la Vertova. Mergem la cimitir, la mormântul Martinei, apoi te ducem la Bergamo, ca să luăm masa împreună. Ce spui? i-a propus Giusy.

– Vă mulțumesc, însă prefer să stau acasă, singură, ca să pot sărbători Crăciunul cu Martina mea. Așa cum eu am respectat voința fiicei mele, care nu ne-a vrut la înmormântare decât pe mine, pe fiicele și pe soțul ei, tot așa vă rog și eu să vă supuneți acestei dorințe ale mele.

În clipa următoare, și-a dat seama că vorbise mai mult decât trebuia.

– Prin urmare, e adevărat că Martina se căsătorise cu doctorul Bertola! a exclamat Lily.

Una peste alta, pocinogul fusese făcut. Totuși, era nevoie de o precizare, care să tempereze valul de bârfe care ar fi urmat.

– Martina și Leandro erau căsătoriți de câțiva ani buni, însă nimeni n-a știut, cu excepția mea. Așa cum ați spus și voi mereu, fiica mea era asemenea unei

planete misterioase. Acum însă vă rog să mergeți acasă și să-i liniștiți pe ceilalți din familie. Eu mă simt bine și vă urez tuturor Crăciun fericit.

Femeile n-au mai stat pe gânduri și s-au făcut nevăzute: aveau multe noutăți de transmis.

Vienna a zâmbit imaginându-și puzderia de rude reunite pentru masa de Crăciun care, în loc să critice, ca de obicei, umplutura din *ravioli* sau pe cea a claponului, aveau să disece secretele Viennei, ale fiicei sale, ale nepoatelor și ale familiei Bertola. Simpla rostire a acestui nume, Bertola, suscita în regiune un profund respect.

S-a hotărât să iasă la cumpărături. Întoarsă acasă, a întins o față de masă dantelată, așezând în mijlocul mesei o vază cu flori proaspete și o fotografie a fiicei sale de la prima împărtășanie. Apoi a deschis un album cu pozele Martinei, de când era în scutece până la ultima, făcută de Leandro în ziua în care îi declarase iubirea. Răsfoindu-l, și-a amintit de dimineața de vară când o întâlnise din nou pe contesa Ines.

IERI

29

Contesa Ines s-a întors la Vertova, făcându-şi pe neaşteptate apariţia în zgomotoasa curte a casei Agrestis. Era spre prânz, când femeile din familie se aflau încă la fabrică sau făceau cumpărături prin sat, iar bărbaţii trudeau în atelierul de dulgherie. Huruitul fierăstraielor electrice, al polizoarelor, al maşinilor de rindeluit şi al ciocanelor se contopea cu gâlceava provocată de liota de copii, toţi de-o şchioapă, care săreau şi se rostogoleau pe un stog de paie, ridicat special pentru ei. Între timp, Vienna, cenuşăreasa casei, pregătea masa de prânz pentru întreaga familie.

Zărind-o venind spre ei, în ţinuta ei austeră, purtând o rochie mai degrabă neagră decât albastră şi o pălărie de rafie cu boruri largi, copiii au amuţit brusc. Ea însă i-a cercetat cu privirea pe toţi, unul câte unul, oprindu-se asupra Martinei. I-a adresat un zâmbet larg. Vienna, intrigată de tăcerea bruscă a copiilor – fiii cumnaţilor săi, pe care avea sarcina să-i supravegheze

peste zi –, s-a ivit în cadrul uşii de la bucătărie. Recunoscând-o pe contesă, a ieşit s-o întâmpine, cu inima bătându-i nebuneşte.

– Bun venit, doamnă contesă, i-a spus.

– Bună ziua, drăguţă, i-a răspuns femeia, continuând s-o fixeze cu privirea pe Martina.

– Nu mă aşteptam să ne vizitaţi, a recunoscut tânăra femeie.

– Treceam prin apropiere şi m-am gândit să mă opresc să te salut, i-a explicat. Ce mulţi copii frumoşi în curtea voastră, zău aşa! a continuat, adresându-le tuturor un zâmbet larg.

Vienna a chemat-o lângă ea pe Martina, spunându-i:

– Uite, ea este doamna care ţi-a dăruit medalionul cu Fecioara Maria pe care-l porţi la gât.

Martina şi-a încolăcit braţele în jurul coapsei mamei, ascunzându-şi faţa în faldurile fustei.

– Lasă, nu te mai ruşina. Mai degrabă i-ai spune „mulţumesc" doamnei contese.

– Mulţumesc, a murmurat Martina, cercetând curioasă chipul femeii.

Între timp, ceilalţi copii îşi reluaseră joaca.

– Te văd bine, sănătoasă, i-a spus Ines Viennei.

– Mulţumesc lui Dumnezeu, i-a răspuns tânăra, întrebând-o însă imediat: Cu ce vă pot fi folos?

– Cum ziceam mai devreme, treceam întâmplător prin zonă, a repetat contesa pe un ton ezitant, fără să-şi desprindă privirea de la Martina, care continua

să se țină strâns de fusta mamei. Ai o fată frumoasă, a adăugat bătrâna.

– Care e și foarte silitoare la școală, a precizat cu mândrie Vienna.

– Aș vrea să treci diseară pe la vilă, a continuat Ines.

Familia Biffi locuia cu chirie în vila Ceppi, însă n-o ocupau în totalitate, pentru că Ines ținuse pentru ea câteva camere, în care-și păstra tablourile, argintăria, covoarele, lenjeriile de pat și câteva obiecte de mobilier vechi, de mare valoare. Din când în când, venea la Vertova pentru a lua sau, dimpotrivă, a depozita alte lucruri importante, dar și ca să controleze cum păstrau chiriașii casa. Însă niciodată nu se întâmplase să vină în plină vară, când familia Biffi închidea vila și pleca în vacanță.

– I-ai putea spune soacrei tale că vreau să fac ordine printre lucruri și ți-am cerut ajutorul, i-a sugerat.

Vienna și-a spus că era mai bine să nu-și pună prea multe întrebări legate de acea invitație neașteptată. Seara, după cină și după ce copiii fuseseră trimiși la culcare, a hotărât să onoreze invitația.

– Mamă, ce vrea de la tine doamna aceea? a întrebat-o Martina, terminându-și de spus rugăciunea.

– S-o ajut să facă puțină ordine printre lucruri, i-a explicat Vienna.

– Dar de ce tocmai tu?

– Într-o vreme, înainte să te naști tu, am lucrat la vilă. Ți-am mai spus asta, îți amintești? Ei bine, eu cunosc casa aceea chiar mai bine decât contesa Ines.

– Bine, dar și bunica Ermellina o cunoaște la fel de bine.

– Da, însă doamna contesă mi s-a adresat mie.

Martina nu părea prea convinsă de motivul acelei activități nocturne care o priva de prezența mamei.

– Mă întorc repede, a asigurat-o Vienna.

Ines a venit să-i deschidă poarta, conducând-o apoi de-a lungul aleii până la veranda din spatele casei, cu canapele și fotolii de bambus. Pe o măsuță fuseseră pregătite două pahare și o carafă cu limonadă proaspătă.

– Ia loc, Vienna, a invitat-o contesa.

Purta o rochie fără mâneci, iar Vienna a putut să-i remarce brațele subțiri, fragile, cu pielea îmbătrânită. Pe chip, trecerea anilor îi săpase riduri adânci.

– Acum câteva săptămâni – a început contesa să povestească – am deschis cufărul cu efectele personale ale fiului meu, pe care ministerul mi l-a trimis odată cu înștiințarea morții lui. Abandonasem lada într-una dintre camere, simțind nevoia să las timpul să-mi vindece rănile înainte de a-mi găsi curajul să mă uit printre lucrurile lui Stefano. Înăuntru erau obiecte de îmbrăcăminte și de toaletă, cărțile de care nu se despărțea niciodată, binoclul primit cadou de la tatăl său, aparatul de fotografiat și un pachet de scrisori adresate ție, dar niciodată expediate.

Vienna și-a încleștat brusc degetele pe brațele fotoliului, silindu-se să nu izbucnească în plâns.

– Am avut o revelație, asemenea unei străfulgerări care brăzdează bezna adâncă. Mi-am amintit de ziua

în care ne-am întâlnit la ieşirea din biserică, iar tu mi-ai prezentat-o pe fiica ta. M-a izbit atunci albastrul ochilor ei, identici cu cei ai fiului meu. Ines a făcut o pauză, apoi a întrebat-o: De ce nu mi-ai spus nimic?

Vienna nu i-a răspuns. Simţea un nod dureros în coşul pieptului, care o împiedica să vorbească.

– Probabil că, în locul tău, orice altă femeie ar fi emis pretenţii. În schimb, tu ai păstrat taina. Îmi închipui cât de mult ai suferit aflând că Stefano a murit în război. Pentru că, în vreme ce eu puteam vesti lumii întregi suferinţa prin care treceam, căutând consolarea, tu ai îndurat în tăcere. De ce ai păstrat tăcerea şi faţă de mine?

– Eram măritată. În clipa în care soţul meu a aflat că eram gravidă, şi-a asumat paternitatea copilului. Toată lumea, inclusiv familia Agrestis, ştie că Martina s-a născut prematur, fiind fiica lui Arturo. Aceasta a fost voinţa soţului meu şi aşa am făcut, i-a explicat Vienna, cu vocea înecată de lacrimi, gândindu-se cât de mult şi-ar fi dorit să citească scrisorile de la Stefano.

– Şi nu te-ai gândit niciodată că fiica ta este şi nepoata mea? Că e sânge din sângele meu? a întrebat Ines, cu blândeţe în glas.

– Doamnă contesă, dacă Stefano s-ar fi întors din război, iar dumneavoastră aţi fi descoperit că avea o fetiţă cu mine, oare aţi fi primit-o tot cu braţele deschise? Nu cumva aţi fi vrut mai curând ca mama copilei să nu creeze complicaţii, întrucât fiul dumneavoastră se cuvenea să se căsătorească cu o femeie de rangul său?

– Acum înțeleg de ce fiul meu s-a îndrăgostit de tine. Ești o persoană aparte, Vienna.

– Atunci vă rog, lăsați-ne în pace, fie și numai din respect pentru familia Agrestis, care m-a primit și se poartă cu mine ca și cu propria lor fiică. Martina nu duce lipsă de nimic, crește în sânul unor oameni onești, dintr-o bucată, și are o copilărie fericită. Nu ne dați viața peste cap, a rugat-o Vienna, cu voce blândă, dar fermă.

– În ultimele săptămâni, înainte să mă hotărăsc să te caut, m-au frământat mii de întrebări. Trebuie să știi că în făptura Martinei eu îmi revăd fiul, iar o parte din Stefano al meu continuă să trăiască prin ea. Oare este chiar atât de nelalocul ei dorința mea de a o vedea crescând? Iată, el este mort, fiica lui se află aici, la câțiva pași de mine, însă eu n-o pot îmbrățișa.

– Doamnă contesă, l-am iubit pe Stefano mai mult decât vă puteți imagina. Știam că povestea noastră de iubire nu avea niciun viitor, însă o păstrez aici, în inimă, retrăindu-i taina prin fiica mea, Martina.

Ines plângea în tăcere. Razele lunii de august îndulceau umbrele grădinii; un arici s-a încumetat să traverseze aleea de pietriș alb, campanila bisericii Assunta anunța ora exactă cu dangăte solemne, iar din stradă, dincolo de ziduri, veneau râsetele pline de viață ale unui grup de tineri care tocmai treceau prin fața vilei.

– Am adus cu mine scrisorile pe care fiul meu n-a putut să ți le trimită. Ia-le, sunt ale tale, a spus

bătrâna, arătând spre teancul legat cu o panglică de pe masă.

– Țineți-le dumneavoastră, doamnă contesă. Aș jigni familia Agrestis și aș întina memoria lui Arturo dacă le-aș lua, a răspuns Vienna.

S-a ridicat brusc, iar Ines a imitat-o. Tânăra și-a pus mâna pe umărul contesei.

– Capul sus, i-a murmurat. Așa e viața: ne aduce mai multe necazuri decât bucurii.

– Însă tu, cel puțin, o ai pe Martina, a spus Ines, strângându-i mâna.

– Iar dumneavoastră, amintirile, a replicat tânăra.

Acasă, toată lumea dormea, iar Vienna a mulțumit cerului.

30

După absolvirea claselor elementare, școlarii din Vertova care doreau să meargă la gimnaziu erau nevoiți să facă naveta la Clusone.

Învățătoarea Martinei îi spusese Viennei:

– Fiicei tale îi place cartea. Dacă ești de acord, voi face meditații cu ea pentru admiterea la gimnaziu.

– În regulă, acceptase Vienna, mândră să știe că Martina se afla printre premianții școlii.

Trecuse examenul cu note maxime, iar acum, în fiecare dimineață se urca în automotorul de Clusone. Cu ea, se urca în tren și Leandro Bertola, singurul dintre băieții de vârsta lui care se înscrisese la gimnaziu.

După război, familia Bertola se întorsese să locuiască în vila lor istorică din Bergamo. La Vertova, în clădirea construită la sfârșitul secolului al XIX-lea, rămăseseră bunicii și Leandro, fiul cel mic al doctorului Pietro.

În primii ani postbelici, în Bergamo era adesea dezordine socială, iar părinții hotărâseră să-l lase în casa bunicilor de la țară până la absolvirea gimnaziului, când vrând-nevrând urma să meargă la oraș, la liceu.

Dacă până atunci, Martina și Pietro fuseseră colegi, la gimnaziu frecventau clase diferite, însă se duceau și se întorceau împreună de la școală. În tren, stăteau unul lângă celălalt, făceau schimb de cartonașe cu actori și fotbaliști, își verificau reciproc temele și-i criticau pe profesori, clasificându-i în părtinitori și imparțiali. Erau primii la învățătură și se mândreau cu această poziție privilegiată.

De Crăciun și de Paște, Leandro se urca în mașină cu bunicii și se ducea la Bergamo. Vara, își petrecea vacanțele la mare, de unde îi expedia câte o vedere Martinei, rămasă la Vertova.

Pentru fiica Viennei, vacanțele erau perioade foarte deprimante, în care nu știa cum să-și umple timpul. Termina de făcut în numai câteva zile temele primite, apoi pierdea vremea pe lângă casă până când Vienna hotăra s-o trimită la munte, la ai săi. În scurt timp însă, Martina se plictisea și în casa bunicilor și, mistuită de dorul mamei, cerea să fie dusă înapoi la Vertova.

Uneori, se plângea:

– Ceilalți colegi ai mei merg la mare, numai eu sunt obligată să stau la Vertova.

– Care ceilalți? o întreba Vienna.

– Leandro, de exemplu.

– Bertola e familie cu stare. Noi însă nu ne putem permite.

– Atunci, de ce nu mă trimiți în tabără? Mi-ar plăcea acolo.

– Știu eu ce-ți poate pielea. Indisciplinată și sălbatică cum ești, ai fugi de acolo după nici două zile.

Martina realiza că mama avea dreptate. Din când în când, seara, Vienna o ducea la cinematograful în aer liber organizat de parohie, unde vizionau filme vechi alb-negru, care de obicei se întrerupeau chiar în momentul culminant, fiincă se rupea pelicula. Duminica luau trenul de Bergamo și se duceau la oraș să mănânce înghețată la *Bar Centrale*.

Vara, Martina obișnuia să spună:

– Dac-ar fi după mine, aș interzice vacanțele de vară.

Însă nu le-ar fi interzis pentru nimic în lume pe cele de Crăciun, când bunicul și unchii săi închideau atelierul, mașinăriile tăceau și toată familia se aduna laolaltă, petrecând în tihnă. Tot de Crăciun soseau și pachetele de la contesă.

Conții Ceppi aveau dintotdeauna obiceiul să dăruiască personalului de serviciu pachete de Crăciun cu cozonac și vin spumos.

Contesa Ines păstrase această tradiție chiar și după ce se mutase la Milano, renunțând la personalul din sat.

Ermellina și Vienna primeau fiecare câte un pachet, iar acestea, după terminarea războiului, conțineau și batoane de alviță sau de ciocolată, cutii cu bomboane, borcane cu miere și cremă de ciocolată cu alune,

prăjituri cu migdale, curmale și smochine caramelizate. Martinei nu-i plăceau exagerat de mult dulciurile, însă toată acea abundență o binedispunea. Se înfuria pe verișorii săi care atentau la rezerva ei de dulciuri și, fiind mai mare decât ei, nu ezita să-i certe sau chiar să-i altoiască din când în când. Se mai întâmpla ca pachetele de la contesă să conțină și câte un cadou mai special: un fular, o pereche de mănuși, o cutie cu batiste sau ciorapi de nailon.

Începând cu Crăciunul din anul când Martina a împlinit șapte ani, adică la câteva luni după discuția avută de contesă cu Vienna la vila Ceppi, Ermellina a început să găsească în pachetul său și câte un plic conținând o sumă importantă de bani, însoțită de un bilet prin care Ines o ruga să cheltuie banii pentru nevoile copiilor din casa Agrestis.

Deși familia bătrânului dulgher trăia acum în bunăstare de pe urma câștigurilor importante aduse de atelier, banii contesei prindeau foarte bine tuturor. Ermellina îi împărțea în mod egal, încredințându-i apoi Viennei, care avea mai multă școală decât toți ceilalți, sarcina de a-i scrie contesei o scrisoare de mulțumire. Vienna știa că banii erau în realitate destinați Martinei, fiindu-i recunoscătoare contesei pentru faptul că, procedând astfel, dădea dovadă de discreție și evita s-o pună într-o situație stânjenitoare.

Cu partea ei de bani, Vienna pleca la Bergamo împreună cu Martina și o îmbrăca din cap până-n picioare, spunându-i:

– Când vei fi mare, va trebui să-i mulțumești personal doamnei contese.

Într-un an, Vienna i-a cumpărat un palton căptușit cu blană de iepure. Martina l-a inaugurat în dimineața de Crăciun, împăunându-se în fața celorlalți chiar în timpul liturghiei.

În prima zi de școală din clasa a șaptea, cu puțin timp înainte să împlinească paisprezece ani, Martina s-a așezat în tren lângă Leandro, ca întotdeauna până atunci. El însă a rămas mut de uimire, fixând-o cu privirea, deoarece peste vară, fetița de până mai ieri crescuse atât de mult, încât era de nerecunoscut. Era frumoasă-coz, iar Leandro nu a întârziat să i-o declare.

– M-am îmbolnăvit și am avut febră atât de mare, încât am zăcut la pat câteva zile. Când mi-am revenit și m-am ridicat, eram mai înaltă, i-a explicat ea.

– Da, văd. Ești chiar mai înaltă ca mine, a remarcat el, neplăcut surprins.

– Lasă, ai să crești și tu, a încercat ea să-l consoleze.

– Da' de unde! O să rămân toată viața o piticanie, ca tata.

Schimbarea Martinei se datora însă și altui fapt petrecut peste vară, pe care Martina nu i-l putea mărturisi lui Leandro. În schimb, tatăl său, doctorul Pietro Bertola, aflase motivul în ziua în care Vienna o dusese pe Martina la o consultație.

– Copila mea se plânge tot mai des de dureri de cap, în special în preajma menstruației, îi spusese Vienna.

Doctorul Pietro o consultase, dând apoi verdictul:

– E sănătoasă ca un elefant. Şi nu-i mai spune „copila mea", pentru că acum e domnişoară în toată regula. E frumoasă ca luna de pe cer şi prevăd că în curând va trebui să alungi peţitorii cu mătura de la poartă. Când mai are migrene, dă-i o aspirină.

Acum, în tren, Leandro, i-a spus:

– Semeni cu Ava Gardner, ba chiar aş zice că eşti mai frumoasă ca ea.

Apoi a roşit. Martina a zâmbit mulţumită: prietenul ei o plăcea, ceea ce era foarte bine, pentru că şi ea ţinea foarte mult la el.

La şcoală, Leandro a început s-o caute în timpul pauzelor dintre ore, când toată lumea cobora de obicei în curtea şcolii. Remarcând cât de apropiaţi erau, colegii au început să-i supranumească „cei doi iubiţei".

În ziua când au aflat asta, Martina şi Leandro s-au supărat foarte tare. Pe tot drumul de întoarcere au stat unul lângă altul fără să scoată niciun cuvânt. Apoi, Leandro a încetat s-o mai caute în timpul pauzelor, iar Martina nu încerca să facă nimic ca să şi-l apropie din nou. De fapt, băieţandrul ar fi vrut să-i spună că nu-i păsa ce comentau colegii, că era suficient s-o zărească în treacăt pentru ca inima să-i bubuie în piept. Şi ea ar fi vrut să-i mărturisească acelaşi lucru, însă amândoi au ales să tacă şi să se evite unul pe celălalt.

Şi totuşi, la sfârşitul anului şcolar, el a invitat-o la un *brunch* organizat în parcul vilei Bertola.

– Vor fi acolo și surorile mele cu un grup de prieteni. Mi-ar face plăcere să vii, i-a propus Leandro, roșind.

Martina a acceptat invitația. Parcursese deja jumătate din aleea spre parc, când Leandro a zărit-o, rămânând cu gura căscată. Purta o rochiță clasică, roz cu picățele albastre, cu corsajul strâns pe bust și poalele largi. În picioare avea sandăluțe de piele care îi puneau în evidență pulpele lungi și subțiri. O bentiță de catifea albastră îi ținea în ordine coama de păr negru, ondulat. Avea pasul măsurat și o ținută elegantă și dezinvoltă. Părea o adevărată prințesă. Leandro era atât de intimidat de frumusețea ei, încât, în loc să o întâmpine, a roșit vizibil, plecându-și privirea și continuând să discute cu unul dintre invitați, fără să știe nici el ce vorbe îi ieșeau din gură.

Pe tăpșanul verde din fața vilei era o adevărată harababură. De la un gramofon se auzea vocea lui Bill Haley cântând la volum maxim *Rock Around the Clock*, surorile lui Leandro și prietenele lor dansau pe ritmurile nebunești de rock'n-roll cu câțiva băieți mai mari pe care Martina nu-i văzuse niciodată. În schimb, l-a recunoscut pe Bruno, fiul inginerului Biffi, care era în anul doi de liceu, iar acum dansa cu mișcările unui acrobat.

Când Delia Bertola, sora lui Leandro, acum în vârstă de optsprezece ani, a zărit-o pe Martina, l-a întrebat pe Bruno Biffi, partenerul ei de dans:

– Oare de unde o fi venind minunea aceea?

– Nu știu, n-am văzut-o în viața mea, a răspuns el, vizibil impresionat de noua apariție.

În cele din urmă, de primirea fetei s-a ocupat doctorul Pietro Bertola:

– Bravo, Martina! Mă bucur că ai venit.

– Leandro m-a invitat, a precizat ea, intimidată de prezența acelor multe persoane pe care nu le cunoștea.

– Leandro, a sosit prietena ta, a strigat doctorul, încercând să acopere muzica dată la maximum.

Învingându-și timiditatea, băiatul s-a hotărât să vină lângă ea.

– Suntem colegi de școală, a menționat el cu voce tare, ca să nu existe niciun echivoc în privința relației lor.

Și nici n-ar fi existat, dacă Leandro s-ar fi abținut să facă acea precizare. Așa însă, doctorul Bertola și soția sa au remarcat roșeața din obrajii lui Leandro și privirile stânjenite ale amândurora, trăgând concluzia că între ei exista un început de idilă. Ca să-i scoată din încurcătură, doamna Bertola și-a trecut afectuos brațul pe după umerii Martinei, întrebând-o de membrii familiei.

– Sunt cu toții bine sănătoși, mulțumesc, a răspuns ea.

– Dureri de cap mai ai? a întrebat-o, la rândul său, doctorul.

– Nu atât de des, a precizat Martina.

– Când simți că migrena este pe cale să debuteze, ia repede o aspirină cu un pahar mare de apă, însă

atenție, niciodată pe stomacul gol. Niciun medicament nu este mai bun ca aspirina, și-a întărit spusele medicul, încredințat că durerile de cap ale fetei erau de origine psihosomatică.

Pietro Bertola fusese de la bun început de părere că Martina nu era o Agrestis. Cu ani în urmă, pe când îl îngrijea pe contele Ubaldo, remarcase privirile intense pe care și le aruncau Stefano Ceppi și frumoasa Vienna. Tot el o adusese pe lume pe Martina, dându-și seama imediat că nou-născutul nu era prematur, așa cum susținea mama. În plus, Martina fusese întotdeauna total diferită de familia al cărei nume îl purta, iar hemicraniile sale puteau fi manifestarea altor afecțiuni, necunoscute.

– Leandro, de ce n-o prezinți pe colega ta celorlalți invitați? și-a îndemnat doamna Bertola fiul.

– Nu este nevoie. Toată lumea a remarcat-o, a mormăit el, rămânând lângă Martina și începând să se legene de pe un picior pe altul, intimidat.

Își spunea că fusese o prostie din partea sa s-o invite pe Martina la o petrecere de doi bani unde, colac peste pupăză, era plin-ochi de băieți mai mari decât el care se dădeau peste cap să atragă atenția fetei.

Unul dintre ei s-a apropiat de Martina, invitând-o la dans.

– Nu știu să dansez, s-a eschivat ea.

– Te învăț eu, s-a oferit tânărul.

– M-aș simți ridicolă, a mărturisit fata, gândindu-se că Leandro s-ar fi amuzat pe seama stângăciei ei.

Apoi, de ei s-a apropiat Bruno Biffi, care l-a întrebat pe Leandro:

– Câți ani are colega ta?

– De ce îl întrebi pe el? s-a oțărât Martina. Crezi că eu nu am limbă sau ce?

– Am întrebat doar așa, ca să intru în vorbă, a recunoscut Bruno. Apoi a încercat să ghicească: Șaisprezece? Șaptesprezece?

– Ei bine, are mai puțini decât tine, care ai trecut de douăzeci de ani, dar nu și de anul doi de liceu, a izbucnit Leandro, agasat de îndrăzneala lui Biffi.

Bruno nu i-a luat cuvintele în seamă, ci și-a apropiat buzele de urechea lui, șoptindu-i:

– Pentru mine, e un fruct pârguit, numai bun de cules.

– În cazul ăsta, încearcă-ți norocul, ce mai stai? l-a provocat Leandro, înțelegând dintr-odată cât de naiv era în comparație cu celălalt, un bărbat în toată puterea cuvântului, obraznic și îngâmfat.

Bruno n-a așteptat să i se spună de două ori: și-a încercat norocul. Pentru Leandro, petrecerea s-a terminat în clipa aceea, însă numai din vina lui. Și-a abandonat invitații, a intrat în casă și s-a închis în camera sa, simțindu-se dintr-odată profund nefericit.

31

Dimineaţă de dimineaţă, în zori, Martina lua trenul de Bergamo. Acum frecventa clasa a patra de gimnaziu la liceul Paolo Sarpi, mândră de rolul său de elev-model, după ce noii profesori o lăudaseră pentru rezultatele excelente din anul trei. În Vertova nu erau mulţi cei care făceau şcoala la oraş. În afara Martinei, mai erau fiica farmacistului, aflată deja în anul întâi de liceu, Bruno Biffi, care repeta anul trei, Carmine Gurrado, fiul şefului de post – în anul cinci de gimnaziu.

Uneori, în trenul acela plin de navetişti se mai urcau don Angelo, preotul satului, care avea audienţe periodice la episcop, şi Luigi Nalocchi, fiul brutarului, elev la liceul ştiinţific, supranumit şi „Luigina" – un tip înalt şi uscat, cu nas uriaş, voce piţigăiată, purtări efeminate şi caracter irascibil. Prefera compania fetelor, simţindu-se mult mai compatibil cu ele, iar pe băieţi alegea să-i soarbă din priviri, mai ales

dacă erau arătoşi. Bruno Biffi era marea lui pasiune, pe care nu prea reuşea s-o ascundă. La rândul său, Bruno îl lua mereu peste picior, iar Luigi roşea, replicând: „Cine se tachinează se iubeşte."

Luigi descoperise că, stând în preajma Martinei, căreia Bruno îi făcea o curte asiduă de când o întâlnise la petrecerea de la familia Bertola, reuşea să-l provoace pe Bruno, atrăgându-i atenţia asupra sa.

Acesta reacţiona spunându-i Martinei: „Dacă tipul de colo nu încetează s-o facă pe deşteptul, îi tăbăcesc spinarea." Apoi îşi aprindea o ţigară şi începea să-şi povestească succesele sentimentale şi sportive.

Odată coborâţi în gara din Bergamo, elevii străbăteau strada Roma, luând-o apoi pe drumul care, şerpuind printre case şi grădini, ducea în oraşul de sus, unde se afla liceul.

Uneori se întâmpla ca don Angelo să treacă pe lângă cei doi, aruncându-i peste umăr Martinei un avertisment de genul: „Ţine-te departe de Bruno. E un pierde-vară, nimic mai mult."

Însă tânărul părea să se mândrească cu asta.

– Eu, unul, iau femeile, le folosesc cât am nevoie, apoi le arunc, susţinea el în gura mare.

Bruno Biffi era idolul colegelor sale de clasă, care îi sorbeau din ochi fiecare mişcare, detestând-o însă din toată inima pe Martina, mucoasa din anul patru de gimnaziu care nu se desprindea de el. La rândul lui, Leandro, ros de gelozie, îl ura pe Bruno. Nici Martina, pe de altă parte, nu uitase afrontul suferit în grădina

casei Bertola din Vertova, când Leandro o invitase la petrecere pentru a o lăsa apoi singură în mijlocul unor necunoscuți, iar acum părea că vrea să i-o plătească: se plimba dinadins pe culoarele liceului însoțită de Bruno, ieșindu-i mereu în cale lui Leandro și atrăgându-i atenția asupra sa. Băiatul se străduia din răsputeri să pară indiferent, deși în realitate suferea cumplit.

Într-una din zile, Martina l-a zărit plecând de la școală ținând-o de talie pe Valentina, o colegă de clasă aparținând unei bogate familii din Bergamo. I-a ajuns din urmă și, potrivindu-și pasul cu al lui Leandro, i-a spus:

– Păcat!

– De ce? a întrebat-o el.

– Păcat că te-ai dovedit a fi un Mincinos cu „m" mare, a spus ea pe un ton zeflemitor, depărtându-se cu pas impunător și cu fruntea sus.

Leandro a ajuns-o din urmă, a prins-o cu putere de braț și a întrebat-o pe un ton răstit:

– De ce? De ce consideri că sunt un mincinos?

– Din două, una: ori m-ai mințit pe mine, ori o minți pe ea, i-a răspuns Martina, întorcându-i spatele și luând-o la fugă.

El s-a înroșit, apoi a simțit c-o urăște și a hotărât că din momentul acela nici măcar n-avea s-o mai salute.

Colega lui de clasă, care urmărise întreaga scenă, a remarcat:

– Mai aveați puțin și vă luați la bătaie. Mi s-a părut că era o ceartă între îndrăgostiți.

– Eu, îndrăgostit de creatura aceea? Eşti nebună de legat, zău aşa, i-a replicat el, încă furios.

La rândul ei, Martina era furioasă şi ea pe toată lumea, aşa că în următoarele câteva zile s-a purtat urât cu oricine îndrăznea să i se adreseze.

Când Vienna a încercat să afle de ce era atât de indispusă, fata a izbucnit într-o tiradă aproape isterică:

– Prin urmare mă spionezi! Toţi din casa asta mă spionaţi! Credeţi că nu mi-am dat seama? Gata, am terminat cu voi, m-am săturat să vă mai suport! i-a strigat ea printre lacrimi.

Adulţii din familia Agrestis i-au spus atunci Viennei:

– Fii blândă cu ea. La urma urmelor, e de înţeles, pentru că a crescut fără tată.

Toţi ai casei erau afectuoşi cu ea, însă Martina ajunsese să-i considere propriii duşmani.

S-a concentrat pe studiu: când Martina se aşeza la masa din bucătărie ca să-şi facă temele, maică-sa se grăbea să le spună celorlalţi copii din casă: „Nici musca să nu se audă: Martina învaţă."

În realitate, Martina avea o memorie ieşită din comun: reţinea cu exactitate lecţiile predate de profesori la ore, iar această calitate îi permitea să fie prima din clasă la învăţătură. Acasă, rezolva repede temele pentru a doua zi, apoi citea – Françoise Sagan, Vasco Pratolini, Tolstoi –, căutând, probabil, în cărţi explicaţia neliniştilor şi nemulţumirilor sale. Nici Vienna nu se putea declara fericită, întrucât fiica era o fire complicată şi de cele mai multe ori nu erau pe

aceeași lungime de undă. Aproape că îi invidia pe ceilalți copii ai clanului Agrestis – școlari mai puțin dotați, într-adevăr, și cu o personalitate mai rudimentară, dar mai firească.

În anul acela, de Crăciun, Martina a ignorat până și monumentalul pachet primit de la contesa Ines, refuzând să-i trimită obișnuitul bilet de mulțumire – sarcină care acum îi fusese atribuită ei.

– E la vârsta aceea dificilă, a concluzionat într-o zi bătrâna Ermellina, acum bolnavă de artrită reumatoidă și obligată să-și petreacă cea mai mare parte a timpului într-un fotoliu, împletind.

– Bine, dar ceilalți copii de ce nu sunt ca ea? a întrebat Vienna.

Ermellina a tras adânc aer în piept și a răspuns:

– Fiica ta e lebădă, pe când ceilalți sunt niște simple rățuște.

Vienna nu a mai comentat, absorbită de propriile gânduri.

Într-o dimineață de ianuarie, după sărbători, în casa Agrestis s-a prezentat contesa Ceppi.

Țintuită în fotoliul din sufragerie, Ermellina s-a scuzat pentru că nu se putea ridica s-o întâmpine cum se cuvine. Vienna a invitat-o pe Ines să ia loc pe canapea, așezându-se lângă ea.

– Am vândut vila, le-a anunțat contesa.

– Familiei Biffi? s-a interesat Ermellina.

– Nu. Unei societăți elvețiene.

– Şi Biffi? a întrebat Vienna.

– Rămân să locuiască acolo până-şi găsesc altceva. Oricum, au câteva luni bune la dispoziţie.

Apoi le-a înştiinţat că Vespino murise şi că Tilde, biata de ea, era bolnavă de cancer şi fusese internată în spital.

– Tare greu e să-ţi duci bătrâneţile, a suspinat Ermellina, enumerând şi suferinţele sale fizice.

– Necazul este că nimeni nu vrea să moară sănătos, a încercat să glumească Ines. Apoi, întorcându-se spre Vienna, i-a spus: Te deranjează dacă te rog să vii cu mine la vilă, să mă ajuţi să împachetez câteva lucruri?

Vienna a înţeles că voia să-i vorbească despre Martina şi s-a pregătit s-o însoţească.

Şoferul contesei le aştepta în stradă, ducându-le imediat la vila Ceppi.

Ines a condus-o pe Vienna prin camerele ce nu fuseseră închiriate şi, ajungând într-un mic salon, a invitat-o să se aşeze într-un fotoliu de catifea, spunându-i:

– Societatea elveţiană îmi aparţine. Am înfiinţat-o pentru ca, atunci când eu nu voi mai fi, fiica ta să-mi moştenească averea fără ca altcineva să afle. Totuşi, trebuie să te întreb: eşti sigură că vrei să ţii şi pe mai departe secretă paternitatea nepoatei mele?

– Martina îmi face deja suficiente probleme. Imaginaţi-vă ce s-ar întâmpla dacă ar afla că este fiica lui Stefano Ceppi. Nu, nici nu se pune problema să mă răzgândesc, i-a răspuns Vienna hotărâtă.

– Cum adică îți face probleme? E frumoasă ca soarele de primăvară, iar la școală are numai note bune, a întrerupt-o Ines.

– Dar dumneavoastră de unde știți? s-a arătat curioasă Vienna.

– Am sursele mele. Și, trebuie să-ți mărturisesc, săptămânal fac drumul până la Bergamo numai ca s-o urmăresc pe ascuns când iese de la școală. Seamănă ca două picături de apă cu fiul meu. Iar eu sunt, probabil, singura bunică din lume care nu poate nici măcar să-și îmbrățișeze nepoata, s-a lamentat bătrâna. Te întreabă vreodată de tatăl ei?

– Obișnuia s-o facă pe când era de-o șchioapă, însă atunci îi arătam fotografiile lui Arturo. În orice caz, când va depăși această vârstă complicată, îi voi mărturisi adevărul.

– Scuză-mă că-ți spun, însă ești încăpățânată ca un catâr. În plus, îi răpești Martinei posibilitatea de a trăi într-un mediu mai stimulant și mai potrivit pentru calitățile pe care le are.

– Nu mai insistați, pentru că nu veți reuși să mă faceți să-mi schimb hotărârea. Oricum, vă mulțumesc pentru banii pe care ni-i trimiteți an de an. Cât despre moștenire, aș prefera să nu i-o lăsați Martinei.

– Asta e treaba mea și nu te privește pe tine. Acum însă, te rog să mă ajuți să împachetez câteva lucruri. N-am mare lucru de luat, însă mă văd obligată să joc teatru din cauza secretomaniei tale, a bombănit contesa.

Au ambalat câteva servicii de farfurii, pălăvrăgind vrute și nevrute.

Pregătindu-se să cheme șoferul ca s-o conducă pe Vienna acasă, Ines a avertizat-o:

– Să faci în așa fel încât Martina să se țină departe de Biffi.

– De ce? s-a impacientat Vienna.

– Că n-are nimic în cap n-ar fi niciun necaz, pentru că-i plină lumea de nătărăi. Însă, dincolo de asta, tânărul acela nu-mi face deloc o impresie bună, a precizat bătrâna.

Pe drumul spre casă, Vienna a realizat că acum avea un motiv de îngrijorare în plus.

32

Martina a bătut cu putere la uşa casei parohiale, trezindu-l pe don Angelo din obişnuitul lui somn de după-amiază. Preotul a ieşit la fereastră şi, recunoscând-o, a întrebat-o:

– Ce vrei?

– Vreau să intru în biserică să mă rog, însă e închisă, i-a răspuns Martina, adăugând: Vă rog să-mi deschideţi, don Angelo, vă rog mult.

Câteva minute mai târziu, preotul a deschis o uşă laterală, lăsând-o să intre.

– Ştii bine că biserica e închisă până la ora patru, i-a reproşat cu blândeţe.

Avea reverenda descheiată şi potgalţul pus strâmb, iar puţinele fire de păr grizonant pe care le mai avea încadrau discret chelia strălucitoare ca o tonsură.

Martina i-a zâmbit, spunându-i:

– Vă cer iertare, însă trebuie să vorbesc numaidecât cu Domnul nostru Iisus Hristos.

Apoi a străbătut cu paşi repezi naosul până la statueta lui Iisus de lângă altar.

Preotul şi-a împreunat mâinile, apoi şi-a ridicat ochii spre tavan, spunând:

– Doamne, fii răbdător cu ea, ascult-o şi dă-i o mână de ajutor.

La rândul lui a traversat naosul, a îngenuncheat în faţa altarului şi imediat după s-a făcut nevăzut în sacristie. Rămasă în genunchi, Martina a contemplat o vreme frumuseţea statuetei. Apoi s-a aşezat pe banca din apropiere, şi-a prins faţa în mâini şi a spus în şoaptă:

– Doamne al nostru bun şi drept, de data asta am făcut-o lată rău. Iar Tu ştii asta foarte bine, pentru că pe toate le ştii. Pe unde scot eu acum cămaşa, asta aş vrea să aflu? Apoi a tăcut, ca şi cum ar fi aşteptat un răspuns. După un timp, şi-a ridicat privirea spre chipul de ghips al lui Iisus, continuând: De ce m-ai abandonat? Pentru că un lucru e sigur: nu erai acolo, în maşina în care The Platters se auzeau cântând *Only you* în timp ce Bruno şi cu mine făceam dragoste. Iar acum sunt gravidă.

Chipul frumos al lui Iisus o privea cu blândeţe, zâmbindu-i. Martina şi-a plecat încet capul, începând să plângă în tăcere. Tocmai atunci a intrat din nou don Angelo, care fusese să-şi astâmpere setea. Văzând-o aşa deznădăjduită, preotul s-a îngrijorat.

Şi-a amintit că, fie pe ocolite, fie mai explicit, o avertizase pe Vienna în legătură cu bârfele care circulau prin sat despre relaţia dintre Martina şi Bruno Biffi.

Însă femeia își recunoscuse neputința.

– Și ce să-i fac? îl întrebase ea. S-o închid în casă?

– N-am spus asta.

– Să-i pândesc fiecare mișcare, ca polițiștii?

– Apropo de poliție, în locul tău m-aș duce să schimb două vorbe cu șeful de post, îi sugerase parohul.

Acum, don Angelo s-a apropiat de Martina, mângâind-o pe păr într-un gest de consolare.

– Oricum, l-aș putea lua de bărbat, a murmurat fata, privindu-l în ochi.

Alarmat, don Angelo a întrebat-o:

– Ce vrei să spui, de fapt? Că l-ai putea lua de bărbat sau că trebuie să-l iei de bărbat?

Ea a ezitat, apoi a răspuns în șoaptă:

– Trebuie.

Imediat s-a ridicat și a ieșit în fugă, plângând în hohote.

Ajunsă acasă, s-a refugiat în brațele Viennei, povestindu-i totul.

Femeia a ascultat-o până la capăt, apoi a concluzionat:

– Păcatele mamelor cad întotdeauna asupra copiilor.

– Ce vină ai tu în toată daravera asta?

– E o poveste lungă și complicată. Când vei fi mai mare, o să ți-o spun. Deocamdată ești o copilă, chiar dacă pari femeie în toată regula.

– Crezi că ar trebui să mă mărit cu Bruno? a întrebat-o tânăra pe un ton ezitant.

– Nu știu, copila mea, i-a răspuns mama, cu voce stinsă.

După discuția cu don Angelo și aducându-și aminte și de cuvintele contesei Ceppi, Vienna se hotărâse să urmeze sfatul părintelui, întâlnindu-se în secret cu șeful de post și dezvăluindu-i temerile sale în privința relației dintre Martina și Biffi. Plutonierul Gurrado însă îi vorbise astfel:

– Doamnă Agrestis, în locul dumneavoastră nu mi-aș face griji. Tânărul Biffi este, cum să vă spun... este oarecum...

Și-a desfăcut degetele ca un evantai, făcând un semn circular în dreptul urechii.

– Adică e... Duce-s-ar pe pustii! s-a arătat uluită Vienna, neștiind sigur dacă interpretase corect gestul.

– Păi, da. Se ține cocoș când sunt fete de față, dar în realitate... În realitate, se ține cu un consătean de vârsta lui.

– Cu „Luigina"? Cu băiatul brutarului?

– Eu n-am dat niciun nume, doamnă Agrestis. În orice caz, din cuvinte puține înțeleptul înțelege...

Vorbele în doi peri ale șefului de post reușiseră totuși s-o liniștească pe Vienna.

Acum se întreba din nou dacă nu cumva pricepuse greșit ce-i dezvăluise polițistul.

– Du-te în camera ta și așteaptă-mă acolo. Eu lipsesc puțin, i-a spus Martinei și s-a dus glonț la plutonierul Gurrado.

– Dacă v-aș spune că tânărul Biffi s-a ținut cocoș față de fiica mea mai mult decât permite legea, ce ați face? V-ați flutura din nou degetele pe lângă ureche? l-a întrebat, înfuriată.

– Dacă mi-ați spune una ca asta, m-aș întrista foarte mult. Însă ce ați face dumneavoastră dacă – tot teoretic vorbind – v-aș spune eu că o patrulă de-a noastră l-a surprins acum câteva nopți pe tânărul mai sus pomenit într-un, să-i zicem, colocviu intim cu persoana de care știm amândoi? i-a replicat polițistul.

– Aș zice că e un depravat, a exclamat Vienna.

– Și ați avea perfectă dreptate. Băiatul e, cum să vă spun, și în căruță, și în teleguță.

– Păi, mie treaba asta nu mi-ați spus-o, domnule plutonier.

– Pentru că nici eu nu știam, doamnă Agrestis. Știam doar de căruță, nu și de teleguță. Îmi pare rău.

Pe drumul spre casă, Vienna simțea că i se frânge inima de mila Martinei. Fiica sa era minoră, iar Biffi era obligat să se însoare cu ea. Însă ce suflet ar fi avut ea, Vienna, dacă și-ar fi dat fiica pe mâna unui asemenea individ?

Pățania Martinei avea să fie curând pe buzele tuturor, iar de suferit ar fi avut de suferit nu doar ea, ci și întreaga familie Agrestis. Desigur, ar fi putut-o duce la oraș, la un obstetrician oarecare, să facă întrerupere de sarcină. N-ar fi fost singura fată din sat care ar fi recurs la această soluție. Însă numai gândul și o îngrozea. Avortul – și-a spus ea – era cel mai grav păcat,

o crimă asupra unei făpturi care nu are nicio posibilitate să se apere. S-a agățat de o ultimă speranță: poate că totuși Martina nu era însărcinată. A găsit-o plângând, întinsă în pat.

Vienna s-a dus lângă ea și i-a mângâiat chipul.

– Ești sigură că ești gravidă? a întrebat-o.

– Au trecut două luni de când nu am mai avut menstruație.

– Crezi că n-ar putea fi vorba de o afecțiune trecătoare?

– Și greața? Mătușile mele vomitau întruna când erau însărcinate, a spus Maria, cu lacrimile șiroindu-i pe obraji.

– În cazul ăsta, e limpede, a concluzionat Vienna. Apoi a întrebat: Bruno știe?

– Încă nu.

– Răspunde-mi sincer: vrei să te măriți cu el?

Auzind întrebarea, Martina a început să plângă în hohote.

– Nu sunt îndrăgostită de Bruno nici cât negru sub unghie. Am fost cu el o singură dată și n-aș mai face-o încă o dată nici în ruptul capului, a mărturisit ea, deznădăjduită.

– Atunci, de ce ai făcut-o? i-a reproșat Vienna pe un ton aspru.

– Nu știu, n-am nicio explicație. Poate pentru că eram profund nefericită și nu-mi mai păsa de nimeni și de nimic, a spus fata.

– O femeie face dragoste cu bărbatul pe care-l iubește, fiind gata să-și asume consecințele. Un copil este cel mai prețios dar pe care o femeie și-l poate face ei înseși, a spus Vienna, pe un ton sec. Să faci în așa fel încât Bruno să nu afle niciodată.

– O să bage de seamă că îmi crește burta, a comentat Martina, continuând să plângă.

– Nu va observa nimic, pentru că nu te vei mai duce la școală, iar el se va muta din Vertova. Nu ți-am spus că familia Biffi își face bagajele? Contesa Ceppi a vândut vila, i-a destăinuit Vienna, și în clipa aceea i-a venit o idee.

33

Familia Agrestis, care era și familia Viennei și a fiicei sale, avea un obicei sfânt: nimeni nu avea secrete, astfel încât problema unuia devenea a tuturor. Prin urmare, sarcina Martinei nu putea fi tăinuită. Înainte de a aduce problema în discuție, Vienna a crezut de cuviință să ceară sfatul cuiva mai luminat.

– Trebuie s-o găsim pe contesa Ceppi, a anunțat-o ea pe Martina. Contesa va ști să ne spună care e cea mai bună soluție.

– Ce legătură are contesa cu toată istoria asta? s-a mirat fata.

– Am încredere în ea, iar tu trebuie să ai încredere în mine, i-a răspuns Vienna, care în aceeași zi i-a telefonat lui Ines ca să-i solicite o întâlnire urgentă.

Contesa se afla la mare, în Liguria, fiind invitata vechii sale prietene Adelaide Montini.

– Martina a dat de necaz. Mă gândesc că, poate, dumneavoastră ne-ați putea ajuta, i-a spus franc Vienna.

– Îl trimit numaidecât pe șofer la Vertova, să vă aducă încoace, la San Michele. Discutăm când ajungeți, i-a propus Ines, fără să stea nicio clipă pe gânduri.

Vienna s-a impacientat.

– O limuzină cu șofer aici? Nu, vă rog, nu vreau să-mi iasă vorbe. Unde mai punem că oricum nu vom scăpa de gura lumii după ce se va afla toată tărășenia.

În cele din urmă șoferul le-a luat din fața gării din Milano, ducându-le apoi la vila din San Michele – o construcție cocoțată pe o stâncă, la țărmul mării.

Ines, care le aștepta, le-a venit în întâmpinare străbătând cu pași repezi aleea mărginită de leandri.

Văzându-și nepoata, a îmbrățișat-o bucuroasă, spunându-i:

– Martina, ești o adevărată minune!

– Vă veți schimba curând părerea, doamnă contesă, i-a spus fata, cu voce stinsă.

– N-aș crede, a insistat Ines, bătând-o afectuos pe umăr.

Nimic n-ar fi putut să-i tulbure fericirea de a o avea alături pe fiica dragului ei Stefano.

A luat-o de braț pe Vienna, conducându-și musafirele în casă și spunându-le:

– Cu siguranță că sunteți obosite de pe drum. Eu zic să vă odihniți puțin și să nu vă mai faceți griji, pentru că totul pe lumea asta are un leac.

Cuvintele acelea s-au dovedit un adevărat panaceu pentru neliniștile Viennei, care avea acum

convingerea că făcuse cea mai bună alegere adresându-i-se contesei.

– Duceți-vă să vă întremați puțin, apoi discutăm tot ce vreți, a insistat Ines, care radia de fericire: după o așteptare atât de lungă, iată că în sfârșit i se acorda și ei rolul mult așteptat în viața nepoatei sale.

Câteva ore mai târziu, Ines și Vienna s-au retras într-un salon ale cărui ferestre dădeau spre mare, iar Vienna i-a povestit contesei totul, de-a fir a păr.

– Mare scandal ne paște! Fiica mea va fi arătată cu degetul de tot satul. Nu mai are niciun viitor. S-a zis cu ea, a concluzionat femeia, printre lacrimi.

– Nu trebuie să ne intereseze ce gândește sau ce spune lumea, a început să vorbească Ines, care până atunci ascultase fără să scoată niciun cuvânt. Din moment ce nici avortul, nici căsătoria cu Biffi nu pot intra în discuție, nu ne rămâne decât să înfruntăm situația cu fruntea sus. Și încă ceva: amintește-ți că fiica ta e o Ceppi, iar conții Ceppi nu-și plâng niciodată de milă, a încheiat Ines pe un ton sentențios.

Apoi au început să ticluiască un plan.

Între timp, Martina trecea în revistă camerele străvechii reședințe de vară, care oglindea – fără ostentație, însă – puterea și soliditatea familiei care o locuia. Cât privea rangul ei social, și-a spus că, în realitate, n-ar fi știut unde să se plaseze, întrucât nu se simțea în largul ei nici în sânul familiei Agrestis, nici stând la masă cu asemenea familii nobile, importante.

Când era de-o şchioapă, nu acorda nicio atenţie diferenţei sociale dintre ea şi Leandro. Acum însă, realiza că de fapt între ea şi înalta societate se înălţa un zid. Era adevărat că reuşise să spargă câteva breşe în acest zid – mai întâi prin relaţia cu Leandro, apoi prin cea cu Biffi, iar acum cu contesa Ceppi –, însă Leandro se depărtase de ea, Biffi se dovedise un nemernic, şi probabil că nici în cazul doamnei contese lucrurile n-aveau să decurgă altfel.

A ieşit în grădină, plimbându-se printre agavele înflorite, spalierele cu bouganvillea şi răsadurile de lavandă şi hortensie răspândite din loc în loc. A rămas un timp să admire marea de pe o terasă cu balustradă de piatră, lăsându-se mângâiată de adierea vântului. Şi preotul satului, şi propria mamă susţineau că, rămânând însărcinată, asupra ei se abătuse o mare nenorocire. Şi totuşi, chiar era o nenorocire acest copil? Fără îndoială că da, din moment ce ea nu avea un soţ. „Chiar şi aşa, ce vină are bietul sufleţel? Cred că mama are mare dreptate atunci când spune că, de fapt, «este cel mai preţios dar al unei femei»", şi-a zis ea, mângâindu-şi afectuos pântecele. Era prima dată când se gândea la propriul copil ca la o făptură în carne şi oase, intuind că avea să-l iubească mai mult decât orice pe lume.

Noul sentiment o făcea să se simtă brusc importantă: aparţinea propriului copil, la fel cum acesta îi aparţinea ei. Orice altceva era lipsit de relevanţă.

A urcat din nou treptele spre vilă, îndreptându-se spre camera sa. În atriumul de la intrare, a remarcat

o doamnă în vârstă, care înainta greu, ajutându-se de o cârjă.

– Tu trebuie să fii Martina, i-a spus în loc de salut bătrâna, cercetând-o din cap până-n picioare. Apoi a adăugat, zâmbindu-i cu afecțiune: Bineînțeles că ești Martina, nu poți fi altcineva.

Fata nu știa ce ar fi trebuit să spună, așa că s-a limitat să-i strângă mâna bătrânei, cu un aer stingher.

– Eu sunt Lillina, prietena contesei Ines.

Fusese gata-gata să spună „prietena bunicii tale", pentru că fetișcana era, practic, imaginea în oglindă a lui Stefano.

– Aveți o casă splendidă și, dacă tot v-am întâlnit, dați-mi voie să vă mulțumesc pentru ospitalitate, a spus Martina.

În cadrul unei uși s-a ivit Ines, care i-a făcut semn Martinei s-o urmeze în salon.

– O să vă rog să mă scuzați, a întrerupt copila discuția cu bătrâna contesă, îndepărtându-se.

Adelaide Montini și-a continuat drumul spre grădină, în timp ce ușa salonului se închidea în spatele Martinei.

– Ia loc și ascultă ce avem de zis, i-a spus Ines nepoatei sale.

Martina avea sentimentul că n-o interesa foarte mult ce puseseră la cale mama și contesa Ceppi. Simțea un fel de gâdilat plăcut în coșul pieptului, o dorință de nestăvilit să zâmbească vieții. Nu avea nicio explicație, însă iată că, după zile lungi petrecute plângând,

o cuprinsese brusc o exaltare care aducea a fericire. A încercat din greu să aibă o atitudine reținută în fața celor două femei.

– Doamna contesă s-a oferit să te găzduiască în casa ei, să te ajute pe toată perioada sarcinii și chiar să facă în așa fel încât să-ți continui studiile și să nu pierzi anul școlar, i-a explicat succint Vienna.

– Este o propunere foarte generoasă, a spus Martina. Apoi, privind-o în ochi pe Vienna, a întrebat-o: Și tu, mamă, ești de acord?

– Da, mai mult decât de acord, i-a răspuns mama.

Ines se simțea în al nouălea cer.

Fata și-a spus că soarta, ajutată de uneltirile acelei doamne atât de bogate și atât de singure, hotărâse ca ea, Martina, să pășească astfel spre o sferă socială total opusă celei a familiei Agrestis. Totuși, avea oare să se simtă în largul ei în lumea aceea la care aspira, însă căreia nu-i aparținea?

I-a adresat această întrebare contesei, care a asigurat-o:

– Nu știu să existe cineva care să nu se obișnuiască imediat cu confortul, crede-mă pe cuvânt.

În timpul discuției, privirile Martinei au fost atrase de o fotografie înrămată și pusă la vedere pe o masă de scris. O înfățișa pe contesă într-un elegant taior deschis la culoare, cu ochii pe jumătate ascunși în spatele voaletei unei pălărioare șic, pozând la braț cu un tânăr chipeș, cu un cap mai înalt decât ea. Instantaneul părea să fi fost făcut pe o stradă din Milano,

întrucât în spatele lor se profila silueta maiestuoasă a Domului.

– Cel de colo e fiul dumneavoastră? a întrebat-o brusc Martina pe contesă.

Vienna a simţit că i se taie răsuflarea, în timp ce ochii lui Ines se umpleau de lacrimi. Ar fi vrut să se repeadă la Martina, s-o strângă la piept şi să-i strige, în sfârşit, adevărul. „Este tatăl tău, copila mea. E tatăl tău, cel mai frumos tată din lume, pe care războiul crud ni l-a răpit şi mie, şi ţie." În schimb, a scos din buzunar o batistă, şi-a şters ochii, încuviinţând din cap.

– Un bărbat foarte frumos, a murmurat Martina, confuză, întrucât a observat că nu doar Ines, ci şi Vienna avea ochii în lacrimi.

– Într-adevăr, era foarte frumos, a confirmat Ines, sperând că nepoata sa avea să-şi recunoască tatăl după trăsături.

– Cred că voi fi în stare să înfrunt cu demnitate problemele continuând să locuiesc la Vertova, cu mama şi cu toţi ai mei. Cea mai bună soluţie este să renunţ deocamdată la şcoală: într-adevăr, voi pierde anul şcolar, însă voi câştiga un copil. Gândul că voi avea un copil al meu mă umple de fericire, iar dacă mie îmi face plăcere, aşa se va întâmpla şi cu ceilalţi. Martina Agrestis nu se ascunde de nimeni şi nu dă bir cu fugiţii, a spus, cu un orgoliu de care nu fusese niciodată conştientă.

După plecarea Viennei şi a Martinei, Ines i-a povestit toată întâmplarea bunei sale prietene Adelaide.

– Jos pălăria, nimic de zis! a comentat bătrâna. Trebuie să recunoşti că Martina este o autentică Ceppi Bruno di Calvera. Numele pe care-l poartă n-are nicio importanţă, deoarece a dovedit că, într-adevăr, este fiica lui Stefano.

34

Luna iunie se apropia de sfârşit, iar Leandro se hotărâse să plece din Bergamo, refugiindu-se câteva zile la casa bunicilor din Bertola: curând avea să dea bacalaureatul, iar vila Bertola era locul unde putea învăţa în tihnă. Odată ajuns, a lăsat teancul de cărţi pe masa din grădină, anunţând:

– Trag o fugă la râu, să-mi dezmorţesc picioarele.

De fapt, spera ca, trecând pe lângă reşedinţa familiei Agrestis, s-o revadă pe Martina.

Trecuseră trei ani de când Martina făcuse să se vorbească în tot satul despre ea.

La şcoală, profesorii le recomandaseră elevilor să evite clevetelile şi ponegririle, dat fiind că era vorba despre un caz dificil, care afecta şansele unei eleve foarte promiţătoare.

Aducând vorba despre păţania fetei, soţii Bertola îi spuseseră lui Leandro:

– Martina merită tot respectul pentru curajul de care a dat dovadă. Nu a vrut nici să scape de sarcina care-i pune viitorul sub semnul întrebării, nici să se refugieze într-o căsnicie reparatorie. A dat dovadă de o demnitate pe care cei mai mulţi oameni n-o au.

Doctorul Pietro Bertola se deplasase special la Vertova ca s-o asiste pe Martina la naştere. Întors acasă, anunţase: „Martina are o fetiţă de toată frumuseţea, puternică şi foarte sănătoasă."

Umbla vorba prin sat că tatăl fetiţei ar fi fost Bruno Biffi. Însă nu erau decât zvonuri, pentru că dinspre familia Biffi nu se auzise niciun comentariu. De altfel, ar fi fost destul de greu, întrucât inginerul Biffi şi fiul său părăsiseră Val Seriana înainte să se afle despre sarcina Martinei, mutându-se undeva, în Marche. Şantierele din nord au fost preluate de o familie de industriaşi din Verona, iar după un timp, despre familia Biffi n-a mai vorbit nimeni.

După ce tatăl său l-a anunţat că Martina născuse, Leandro s-a refugiat în camera sa, izbucnind în lacrimi. Nu ştia nici el foarte bine de ce, însă nu avea puterea să-şi reţină lacrimile. Într-un târziu, a înţeles: de fapt, ar fi vrut să fi fost el tatăl acelei fetiţe abia venite pe lume.

De nenumărate ori fusese tentat să se întoarcă la Vertova şi s-o caute pe Martina, numai că de fiecare dată simţise că-l părăseşte curajul. Iată însă că trecuseră deja trei ani şi, cum gândurile continuau să-i zboare la ea, Leandro a hotărât că vrea s-o revadă.

Avea nouăsprezece ani, era un bărbat în toată puterea cuvântului, în toamnă urma să se înscrie la Universitate și, în plus, era oarecum logodit cu o tânără englezoaică. Se cunoscuseră la Londra, în timpul vacanței lui de studii, își scriseseră câteva luni, se reîntâlniseră în perioada dintre Crăciun și Anul Nou, continuând apoi să-și scrie cu regularitate. Îl anunțase că după bacalaureat avea să-l viziteze în Italia, urmând să petreacă împreună vacanța de vară în Spania, însoțiți de un grup de prieteni.

Leandro a tras poarta după el, a luat-o înspre biserică, pentru a putea coborî apoi cărarea spre râu.

Vertova se afla în plin proces de schimbare. Periferia fusese invadată de fabrici și case cu fațade oribile, alte cartiere construindu-se chiar atunci. Bunicii săi obișnuiau să-i spună: „După ce noi n-om mai fi, să vinzi casa și nu cumva să te stabilești aici, pentru că Vertova nu mai este oaza liniștită de odinioară."

Într-adevăr, dacă pe vremea copilăriei îi cunoștea pe aproape toți locuitorii satului, acum întâlnea adesea pe stradă oameni pe care nu-i mai văzuse niciodată.

În ziua aceea, și Martina coborâse la râu, însoțită de Giuliana. Pentru ea, copila era asemenea unui joc magic, de care nu se putea plictisi niciodată. Dormeau împreună, mâncau împreună, se jucau de dimineața până seara, nedespărțite. Era mândră de ea și n-o lăsa în grija nimănui altcuiva, cu excepția Viennei, și asta numai când nu avea de ales.

O alăptase până la vârsta de un an, când doctorul Pietro Bertola s-a hotărât să pună piciorul în prag, spunându-i: „Ajunge! A sosit vremea să-i mai dai și altceva de mâncare."

Ghemuite pe malul unui mic ghiol în care undele păreau că s-au oprit ca să se odihnească, Martina și fiica ei culegeau flori de păpădie. După un timp, Giuliana s-a hotărât să declanșeze obișnuitul tir de întrebări încuietoare.

– Când mergem la mare?

– Săptămâna viitoare.

– Când se face săptămâna viitoare?

– Peste șapte zile.

– De ce?

– Cum adică, de ce?

– De ce mergem la mare?

– Ca să învățăm să înotăm.

– Ce înseamnă să înotăm?

– Să ne lăsăm mângâiate de apă.

– Asta de aici nu e tot apă?

– Ba da, și asta este tot apă, numai că este un râu, nu mare. Și nu întreba de ce.

Giuliana a râs, amuzată. Martina a îmbrățișat-o, acoperind-o cu sărutări.

– Tu ești minunea-minunilor, știi? Nu există pe lume o fetiță mai minunată ca tine.

– De ce?

– Pentru că ești fiica mea. Și nu cumva să mă întrebi de ce, a spus râzând Martina.

Apoi a luat-o de mână și au pornit pe cărarea care ducea spre stradă.

– Unde mergem?

– La biserică, să stăm de vorbă cu Doamne-Doamne.

– Doamne-Doamne vorbește?

– Bineînțeles că vorbește.

– Și eu de ce nu-l aud?

– Pentru că vocea lui nu ne ajunge la urechi, ci ne pătrunde direct în inimă. Uite, pune mânuța aici, la piept, să simți bătăile: bum, bum, bum. Da, aceea este vocea lui Iisus.

Au intrat ținându-se de mână în biserică, trecând pe lângă don Angelo, care tocmai scotea monedele adunate în cutia milei.

– Știam eu: și astăzi tot cu brațele dezgolite și fără batic pe cap, a bombănit pe un ton moale preotul, zâmbindu-i fetiței.

Apoi, a privit lung după ele, în timp ce se îndreptau spre frumoasa statuetă a lui Iisus dinspre altar. Martina a lăsat-o pe Giuliana să aștepte în strană, făcând cale-ntoarsă spre locul în care se afla părintele.

– N-am niciun ban la mine. Îmi dați o lumânare cu împrumut? V-o plătesc duminică, i-a spus.

Don Angelo a zâmbit și i-a oferit lumânarea cea mai frumoasă. În ciuda aparențelor, Martina, așa nechibzuită cum era, avea de fapt un suflet smerit: de multe ori ar fi vrut s-o dea de exemplu celorlalte enoriașe de vârsta ei, care, în spatele unei integrități aparente, erau mai veninoase ca niște vipere.

Giuliana ştia că, atunci când mama vorbea cu voce joasă privindu-l în ochi pe Iisus, ea trebuia să n-o deranjeze, ci să aştepte în tăcere să termine ce avea de spus. Aşa a făcut şi acum.

Când au ieşit din biserică, era deja ora prânzului, aşa că s-au îndreptat spre casă. Strada era inundată de razele jucăuşe ale soarelui.

– Mi-e foame, a spus Giuliana.

– Ne aşezăm la masă de îndată ce ajungem acasă.

– Vreau paste cu carne şi cartofi prăjiţi, a anunţat-o copila.

– Iarba numită „eu vreau" nu creşte nici măcar în grădina regilor, i-a răspuns Martina.

În clipa aceea, l-a văzut pe Leandro, care se oprise chiar în faţa lor. Îşi mijise ochii, ferindu-se de lumina orbitoare a soarelui. Ea, în contre-jour, l-a privit lung, simţind că inima începea să-i bată nebuneşte.

– *Ciao*, a salutat-o Leandro.

În clipa următoare a roşit, simţind că i se taie răsuflarea: Martina era parcă şi mai frumoasă decât şi-o amintea. Părul negru, revărsat pe umeri, avea reflexe albăstrii. Purta o rochie înflorată, atât de strânsă pe trup încât ar fi părut o lipsă de cuviinţă dacă ar fi fost îmbrăcată de o femeie cu forme mai generoase. Martina însă era subţire, cu sâni abia schiţaţi, pântece plat şi picioare lungi, subţiri, cu o formă perfectă.

– *Ciao*, i-a răspuns ea.

– Ce mai faci? a întrebat el, afundându-şi mâinile în buzunarul pantalonilor, semn că era teribil de emoţionat.

– Bine, mulţumesc. Ea este Giuliana, fiica mea.

Leandro a privit-o zâmbind pe fetiţă, care l-a întrebat direct:

– Cine eşti tu?

– Eram un prieten al mamei tale, a răspuns el.

– Că bine zici. Pe urmă, anii trec, lucrurile se schimbă... a intervenit Martina.

– Mamă, mergem la masă sau nu? a întrerupt-o Giuliana.

Martina şi Leandro s-au despărţit aruncându-şi din nou un simplu *ciao*.

Continuându-şi drumul, Leandro se gândea că Martina era femeia vieţii lui şi că nu-i păsa nici că ea făcuse dragoste cu un alt bărbat, nici că avea o fiică. O voia aşa cum era, pentru că era singura femeie pe care o putea iubi. În schimb, ea părea să trăiască pe o altă planetă. „Trebuie să mă străduiesc să mi-o alung din minte", şi-a spus, cuprins de deznădejde.

– Mamă, acum de ce nu mai vorbeşti cu mine? a întrebat-o Giuliana pe Martina când se apropiau de casă.

– Pentru că am pălăvrăgit amândouă destul în dimineaţa asta, i-a răspuns, cu gândul în altă parte.

O măcina ideea că, deşi îl iubea pe Leandro cu toată fiinţa sa, el se mulţumise s-o întâmpine cu un *ciao* sec. Un simplu *ciao*, nimic mai mult.

Şi-a spus: „Sunt o prostănacă, asta-i. Oare când o să încetez să-l iubesc? Din păcate, cred că niciodată, asta-i problema mea."

35

Martina și Giuliana au ajuns acasă exact când Vienna ducea la masă porțiile de *tagliatelle al ragù*. Copiii stăteau deja la masă, cu furculițele pregătite, așteptând să fie serviți. Unul câte unul, bărbații întrerupeau lucrul din atelierul de dulgherie și veneau să mănânce, în timp ce femeile stăteau în jurul mesei, supraveghindu-și odraslele. Ermellina nu mai era printre ei. Se stinsese în urmă cu un an, la câteva luni după moartea soțului ei, iar Vienna fusese învestită oficial cu rolul de „stăpâna casei".

Văzând-o pe Martina intrând, a descoperit dintr-o privire norii de furtună. De altfel, tânăra mamă i-a spus:

– Ai tu grijă de Giuliana.

Apoi a luat o aspirină și s-a făcut nevăzută în camera de la etaj.

– Copii, nu faceți gălăgie, pentru că pe mătușa Martina o doare capul, i-a avertizat Vienna pe țâncii de la masă.

După masă, s-a dus la fiica sa. Martina era întinsă în pat, cu capul ascuns sub pernă.

– Doare tare? a întrebat-o.

– Destul de tare, a răspuns Martina.

– Hai, spune-mi ce s-a întâmplat, a îndemnat-o Vienna.

Își cunoștea fiica și știa că migrenele ei periodice nu-i justificau încruntarea din priviri.

– M-am întâlnit cu Leandro, i-a mărturisit tânăra.

Viennei i-a scăpat un suspin lung. Știa că Martina era îndrăgostită de tânărul Bertola încă din copilărie, însă era limpede că el nu-i acorda atenție. Cu atât mai puțin ar fi fost atras de ea acum, când Martina era adolescenta-mamă a satului. Era imposibil, deși ea nu avea niciun pretendent. Bărbații nu îndrăzneau să-i dea târcoale, pentru că, în ciuda situației sale speciale, era evident că Martina nu era în căutarea unor aventuri. Știa să impună suficient de mult respect, astfel încât ei s-o ocolească.

– A venit să învețe pentru bacalaureat. Azi-dimineață, la farmacie, contele cel bătrân i-a anunțat asta pe toți cei prezenți, i-a explicat Vienna.

– De parcă mi-ar păsa, a bombănit fata.

– Mai bine.

– Lasă-mă să dorm, a rugat-o Martina.

– Ți-am păstrat mâncarea caldă.

– Mănânc diseară.

Mințea, iar mama știa bine asta. Se folosea de orice pretext ca să sară peste mese. O speranță mai era,

totuşi: urma să plece cu Giuliana la mare, la vila contesei Montini de la San Michele, unde le aştepta Ines. Se duceau acolo pentru a doua oară, iar cu un an în urmă Martina se întorsese într-o formă fizică de invidiat. Cu siguranţă, departe de casă, era mai liniştită sufleteşte.

Vienna a ieşit din cameră pe vârfuri, coborând în bucătărie ca să se ocupe de copii.

Tot atunci a telefonat şi Ines, interesându-se de data când urmau să sosească Martina şi Giuliana.

– De ce nu vii şi tu? i-a propus Viennei.

– Ştiţi foarte bine, doamnă contesă, că este nevoie de mine aici. Oricum, vă mulţumesc pentru invitaţie, s-a eschivat ea.

Era conştientă de faptul că Ines ţinea şi acum să-i mărturisească adevărul Martinei, însă n-ar fi făcut-o fără permisiunea ei.

De la o vreme, Vienna începuse să aibă ea însăşi îndoieli asupra propriei obstinaţii de a nu-i dezvălui Martinei cine fusese tatăl ei. La început, procedase astfel din respect pentru familia Agrestis. Totuşi, când Martina rămăsese însărcinată, numele ei ajungând pe buzele tuturor, se gândise că ar fi fost o ocazie bună să lămurească întreaga poveste. Însă ezitase, continuând să păstreze tăcerea, iar acum înţelegea de ce: era foarte geloasă pe Ines, temându-se că bătrâna contesă i-ar fi putut răpi dragostea fiicei sale.

Atât timp cât Martina o considera pe contesa Ceppi doar o persoană generoasă – care îi făcea toate voile

ca să se revanşeze pentru devotamentul cu care Vienna îi îngrijise pe vremuri soţul bolnav şi ca să-şi umple cumva golul propriei existenţe –, Vienna se simţea în siguranţă. Însă ce s-ar fi întâmplat cu ele din ziua în care Martina ar fi aflat că Ines era bunica sa? Oare cum ar fi reacţionat? Oare nu cumva, descoperindu-şi gradul de rudenie cu familia Ceppi, Martina i-ar fi spus: „Voi accepta invitaţia contesei pe care am refuzat-o cu ani în urmă şi mă voi muta la Milano, împreună cu Giuliana"? Fără îndoială că, în această situaţie, Vienna s-ar fi simţit părăsită.

Oricum, pentru că era o femeie inteligentă, Vienna ştia că asemenea temeri erau cauzate de propriile incertitudini. Altmiteri, îşi punea adesea întrebări în legătură cu viitorul fiicei sale, pe care o iubea foarte mult, dar care-şi abandonase studiile, nu ştia nicio meserie şi nu avea nicio slujbă. Deocamdată, se juca de-a mama, însă Giuliana creştea. Ce avea să se întâmple cu Martina, când fiica sa va fi pe propriile-i picioare?

– Încercaţi dumneavoastră, vă rog, să vă daţi seama ce vrea să facă cu viaţa ei fătuca asta a mea, care deocamdată se-nvârte fără niciun rost pe aici, prin casă, fără niciun proiect de viitor, i-a spus Vienna lui Ines, aflată la capătul celălalt al firului.

A auzit imediat un hohot de râs.

– N-are decât nouăsprezece ani. Ce proiecte de viitor ai vrea să aibă la vârsta asta? a întrebat-o contesa.

– Dacă nu are, ar trebui să i le sugerăm noi.

– Nu cumva îi face cineva curte? s-a impacientat brusc Ines.

– Nu, nici vorbă. Probabil că acum, după ce s-a fript cu ciorbă, suflă și-n iaurt, așa că fuge de bărbați ca dracu' de tămâie. Și nici asta nu e bine, pentru că o femeie de vârsta ei nu poate sta fără bărbat.

– Și totuși, tu așa ai făcut.

– Eu aveam o familie de care să mă ocup și, după cum bine știți, mai aveam și amintirea unei mari iubiri. În schimb, Martina, n-a avut parte de așa ceva.

– Vienna, amesteci lucrurile și eu nu mai înțeleg nimic. Până la urmă, ce vrei de la fiica ta: să pună mâna pe o slujbă sau pe un bărbat? a întrebat Ines, ușor agasată.

– Vreau să fie fericită, pentru că acum nu este, a răspuns sec Vienna, gândindu-se că Martina purta în suflet povara iubirii pentru un băiat care nu avea aceleași sentimente față de ea.

– Vienna, eu cred că a sosit momentul ca fiica ta să afle adevărul, să știe care-i sunt rădăcinile. Nu-ți dai seama că o obligi să trăiască în ambiguitate?

În ziua plecării spre mare, așteptând trenul în gara din Vertova, Vienna a luat-o deoparte pe Martina, spunându-i:

– S-ar putea ca doamna contesă să-ți istorisească o anumită poveste de familie. Te rog să nu mă judeci prea aspru.

– Cu alte cuvinte, îmi va dezvălui cine este adevăratul meu tată? a întrebat Martina, mângâind-o pe obraz.

Vienna a simțit că-i fuge pământul de sub picioare.

– Știi? a murmurat.

– Da, cred că știu.

– De când?

– De când eram de-o șchioapă, iar tu nu-mi vorbeai aproape niciodată de tata. Când totuși o făceai, cuvintele tale nu coincideau niciodată cu descrierile celorlalți din familie. Apoi, când am mai crescut, o vedeam mereu pe contesa Ines dându-ne târcoale. Unde mai pui că venea chiar și la școală, la Bergamo, să mă spioneze. Pe urmă, când am aflat că sunt însărcinată și am vizitat-o la San Michele, am zărit fotografia lui Stefano Ceppi. M-am recunoscut imediat în trăsăturile lui și am înțeles.

– De ce nu ai spus nimic?

– Știam că nu voiai să vorbești despre asta.

Când a sosit trenul, Martina și-a îmbrățișat mama îndelung.

– Poate că am greșit, i-a spus Vienna în șoaptă, forțându-se să nu izbucnească în plâns.

– Ai procedat cum ai crezut că-i mai bine pentru toată lumea. E în regulă, crede-mă. Ești o mamă minunată și te iubesc, i-a răspuns Martina.

Apoi s-a urcat în vagonul de clasa întâi ținând-o în brațe pe Giuliana. Câteva secunde mai târziu, când s-au arătat la fereastra compartimentului, Martina i-a trimis o bezea din vârful degetelor.

Când trenul s-a pus în mișcare, dispărând la orizont, Vienna a început să plângă în hohote.

– Ei, hai, capul sus. Doar n-au plecat în America, i-a spus șeful de gară care o cunoștea, interpretând greșit motivul răbufnirii ei nervoase.

Era copleșită de durere, remușcări și rușine: nu avusese curaj să vorbească despre viața ei cu propria fiică, însă Martina intuise de mult cum stăteau lucrurile de fapt, ferindu-se totuși s-o judece. Da – și-a spus – fata ei era o ființă cu adevărat specială, iar ea trebuia să se simtă onorată că-i era mamă. Rămăsese aceeași munteancă simplă dintotdeauna, în timp ce fiica sa era o demnă descendentă a familiei Ceppi, având înnăscută demnitatea rangului ei nobil.

Ajunsă acasă, primul lucru pe care l-a făcut a fost să-i telefoneze lui Ines.

36

În vara aceea, la San Michele, s-au petrecut două evenimente importante pentru Martina: pe de o parte, s-a familiarizat cu figura lui Stefano Ceppi, tatăl ei natural; în al doilea rând, în viața ei a intrat impetuos, ca un ciclon, Sandro Montini.

Ines i-a înmânat Martinei scrisorile lui Stefano pentru Vienna, precum și câteva fotografii care, împreună cu povestea împrejurărilor în care fuseseră făcute, au animat într-atât amintirea tatălui Martinei, încât tânăra avea acum sentimentul că-l simte lângă ea. Ines i-a povestit despre firea lui țâfnoasă, adesea indescifrabilă, despre lucrurile pe care Stefano le iubea și despre cele pe care le detesta, despre micile sale tabieturi maniacale și obsesia pentru ordine, ori despre predilecția lui pentru mediul rural și aversiunea față de viața mondenă.

– Era leit taică-su, a decretat contesa, adăugând: Însă, asemenea tatălui său, ar fi știut s-o facă fericită

pe femeia care i-ar fi devenit soție. Dacă te-ar fi cunoscut, dacă ar fi avut posibilitatea să te țină în brațe, să te vadă crescând, ai fi fost lumina ochilor lui. Bineînțeles – a concluzionat bătrâna – că ți-ar fi dat și numele de familie care ți se cuvine.

Martina s-a prefăcut că n-aude ultimele cuvinte, părând absorbită de teancul de fotografii alb-negru. Într-una, despre care contesa își amintea că fusese făcută de Tilde, Stefano și Vienna se jucau cu un pui de câine ciobănesc.

– Bine, dar asta e Ștrengărița noastră! a exclamat Martina, adăugând: Practic, am crescut împreună. Eram nedespărțite, ba chiar îmi ținea loc de pernă noaptea. Numai eu știu de câte ori m-a mustruluit mama pentru că o găsea pe Ștrengărița în pat, lângă mine. Trebuie să recunosc că n-am văzut creatură mai murdară ca Ștrengărița, deși mama făcea tot ce-i stătea în putință s-o țină curată. Da, eram nedespărțite. N-am știut că s-a născut la munte, în casa bunicilor. Biata de ea, a avut totuși o viață lungă, pentru că a murit recent, după ce s-a născut Giuliana.

Se aflau pe terasa dinspre mare, de unde puteau s-o vadă pe Giuliana jucându-se pe plajă. Cu ea se mai aflau Lillina și o guvernantă adusă de Ines de la Milano. Din când în când, Martina arunca priviri temătoare în direcția ei.

– Mă duc pe plajă să-mi iau fiica, a anunțat deodată, ridicându-se.

Ines a prins-o de braț.

– Încearcă să nu-i transmiți propriile tale temeri. După cum vezi, este supravegheată așa cum se cuvine. Și, mai ales, nu te minți pe tine însăți, făcând din Giuliana singurul tău scop în viață.

– Bine, dar ea chiar este singurul meu scop în viață, a precizat Martina, pe un ton ferm.

– Nu, așa încerci tu să te păcălești, pentru că în realitate nu știi ce să faci cu viața ta.

– Nu e chiar așa, dar ești pe-aproape, a recunoscut fără entuziasm Martina.

– Uite, îți fac din nou propunerea pe care ți-am adresat-o și în urmă cu trei ani. Vino să locuiești la Milano, pentru că îți vei putea relua studiile și-ți vei face mulți prieteni. Ei, fir-ar să fie, dac-aș avea vârsta ta, aș răsturna munții.

– Mă certi?

– Încerc doar să te scutur, să te impulsionez.

– În octombrie, îmi reiau oricum studiile. La Bergamo există o școală particulară care-i pregătește pe cei ca mine și pe repetenți. M-am informat deja și am făcut rost și de programa școlară. Cred că peste doi ani aș putea da bacalaureatul.

– De ce n-ai spus așa de la bun început?

– Așteptam un impuls.

Din largul mării s-a apropiat o barcă cu motor, acostând la debarcaderul privat al vilei. Din ea au coborât doi tineri și o fetișcană.

Martina părea agitată.

– Ei, hai, nu face mutra asta și nu cumva s-aud că fugi să te ascunzi. Tinerii de colo sunt Nicoletta și Alessandro Montini, iar al treilea este Giovanni Paganessi, logodnicul Nicolettei. Cred că vin direct de la Lerici, unde au petrecut peste zi la vila familiei lui Giovanni, i-a explicat contesa.

Cei trei au rămas pe plajă, în timp ce Lillina, Giuliana și guvernanta s-au îndreptat spre casă.

Înainte de masa de seară, Martina a ieșit să se plimbe prin grădina vilei, cu Giuliana de mână. Alessandro Montini i-a apărut pe neașteptate în față. Era un bărbat de aproape treizeci de ani, atletic, cu fața arsă de soare și părul blond într-o neorânduială desăvârșită.

A privit lung spre ele, apoi a spus:

– Oare acesta să fie îngerașul care o distrează la nebunie pe bunică-mea? Apoi, îndreptând un deget spre Martina, a întrebat: Sau să fie vorba despre tine, care pari mai degrabă un înger al tenebrelor?

Giuliana s-a prins de piciorul mamei, privind în sus la necunoscutul acela ciudat, fără să scoată însă niciun cuvânt.

– Eu sunt Martina, iar ea este fiica mea, Giuliana, i-a explicat tânăra.

Alessandro a luat-o pe Giuliana în brațe.

– Știu. M-a informat bunica. Apoi și-a petrecut brațul liber pe după umerii Martinei, spunând: Haideți, toată lumea la masă. Sora mea și cu mine am pescuit astăzi câțiva pești minunați.

Martina i-a prins brațul, încercând să i-l îndepărteze, și apoi i-a spus:

– Nu ți-am reținut numele.

– Pentru că nu ți l-am comunicat. Sunt atât de încrezut, încât am senzația că toată lumea trebuie să știe cu cine discută. Apoi, ținând-o pe Giuliana pe umeri, și-a dus o mână la piept, a făcut o reverență demnă de un muschetar al regilor Franței și a spus: Cer permisiunea Alteței Voastre să mă prezint: numele meu este Sandro Montini, notar din Milano cu un număr considerabil de clienți. Burlac înveterat și bufonul familiei. Mama m-a supranumit „durerea ei de cap", iar bunica a decretat că, în cazul meu, „nu mai există speranțe".

– Speranțe pentru ce? s-a interesat Martina, amuzată.

– Nu știu și nici n-am încercat vreodată să aflu.

Giuliana nu înțelegea motivul pentru care mama încerca s-o coboare din cârca necunoscutului. Își ținea mâinile încolăcite de gâtul lui Sandro, renunțând cu greu la el în clipa în care au fost nevoiți să se așeze la masă. Când în cele din urmă a făcut-o, l-a întrebat cu voce scăzută:

– Ești cumva tatăl meu?

El i-a zâmbit, răspunzând-i:

– Mi-ar plăcea să-ți pot spune că da.

Resemnată, Martina a realizat că Giuliana ajunsese la vârsta întrebărilor dificile.

După cină, a urcat în camera în care copila dormea deja, liniștită, în pătuțul ei.

S-a întins lângă ea și a adormit.

S-a trezit în toiul nopții, deranjată de un răpăit agasant: cineva arunca pietricele în fereastră. Alarmată, a ieșit pe balcon.

– În sfârşit! a exclamat o voce, sub balcon.

– Sandro? Ce e, ce s-a întâmplat? a întrebat Martina.

– Hai, grăbeşte-te, trebuie să ajungem la Santa Margherita.

– La ora asta? s-a mirat ea.

Nu era decât unsprezece, însă pentru ea – obişnuită să se culce devreme şi să se trezească în zori, odată cu Giuliana – era foarte târziu.

– Dacă nu te grăbeşti, mă caţăr până la balconul tău asemenea lui Romeo, iar dacă îmi rup gâtul, mă vei avea pe conştiinţă.

– Mai încet, îmi trezeşti fata, l-a repezit ea.

– Martina, te rog, nu te mai lăsa rugată, a intervenit Nicoletta, apărând din beznă. Îmbracă-te şi coboară, a îndemnat-o.

Nu-şi putea imagina ce voiau de la ea nepoţii Lillinei. Nici nu se cunoscuseră bine, iar ei se purtau ca şi cum ar fi fost vechi prieteni. Probabil – şi-a spus tânăra – că stăpâna casei pusese la cale un plan prin care s-o scoată pe Martina din izolarea în care se complăcuse. Oare cum s-o convingă că nu se simţea deloc izolată? Într-adevăr, la Santa Margherita erau o mulţime de localuri de noapte, exista clubul *Covo*, unde cânta Pino Donaggio – un univers paralel care se anima pe timpul nopţii. Ea însă nu avusese niciodată curiozitatea să intre în lumea aceea.

Din umbra nopţii s-a ţiţit şi silueta lui Giovanni Paganessi.

– Guvernanta vine chiar acum spre tine, să-ți țină locul lângă copil. Uite, îți acordăm maximum cinci minute ca să ajungi jos, lângă noi.

În mașina decapotabilă a lui Sandro, pe drumul spre Santa Margherita, Martina și-a spus că, practic, era ostatică în mâinile a trei răpitori.

Însă cel mai mult o mira spontaneitatea acelor tineri, care păreau s-o considere o soră mai mică pentru care erau responsabili. Singura problemă era că Martina nu avea atâta încredere în ei încât să se pună la adăpostul aripii lor protectoare.

Au găsit o masă liberă la Covo, au comandat coca-cola și s-au pus pe discutat vrute și nevrute. Martina oscila cu gândul între Giuliana, sperând că guvernanta avea să se descurce cu ea, și ea însăși, care iată, fusese catapultată brusc într-o lume complet străină.

– Hai să dansăm, i-a propus Sandro.

– Nu știu să dansez, a mărturisit ea.

– Nici eu. Adică vreau să spun că n-aș coborî niciodată în ring dacă n-ar exista perspectiva plăcută de a strânge o fată frumoasă în brațe. Prin urmare, hai, cu Dumnezeu înainte!

Martina l-a urmat, întrebându-l amuzată:

– Și dacă fata frumoasă nu s-ar lăsa îmbrățișată?

– Știai că dansul face parte din categoria nevoilor primordiale ale omului? Dacă vrei, e la fel ca nevoia de a crede în Dumnezeu. Pentru popoarele

primitive, dansul însemna preludiul actului sexual. Și așa a rămas până în zilele noastre.

– Acum înțeleg de ce nu mă interesează.

– Ce anume?

– Preludiile. De cele mai multe ori sunt o formă de ipocrizie, a comentat Martina.

Între timp, ajunseseră pe ring și încercau stângaci să se miște în ritmul muzicii.

– Știi ceva? Aveai dreptate. Hai s-o ștergem de aici, a aprobat-o el, luând-o de mână.

– Hei, frumoaso, ți-ai ales un instructor de divizia C, a strigat după ea un tânăr, prinzând-o de braț și încercând s-o tragă din nou spre ring.

Martina a încercat zadarnic să se elibereze din strânsoare.

– Poate că ar trebui s-o întrebi pe domnișoara dacă vrea să danseze cu tine, a intervenit Sandro, fixându-l cu o privire feroce pe celălalt, un fanfaron de provincie tipic, nimerit acolo din greșeală.

– Te-a întrebat cineva ceva? Nu vezi că nu te bagă nimeni în seamă? l-a înfruntat individul, cu o căutătură la fel de agresivă.

– Cere-i scuze chiar acum domnișoarei și las-o să plece, a spus pe un ton poruncitor Sandro.

– Ce vrei tu, de fapt? s-a înfuriat fanfaronul, strângând-o și mai tare de braț pe Martina și forțând-o să-l urmeze.

În clipa următoare, croșeul fulgerător de dreapta al lui Sandro l-a trântit la pământ.

Orchestra s-a oprit din cântat, iar dansatorii din ring s-au dat înapoi câțiva pași, formând un cerc în jurul celor trei. Bădăranul a scuturat din cap, a sărit în picioare și, la fel de iute, l-a lovit pe Sandro în stomac. Martina a auzit un zgomot care aducea cu cel al coastelor rupte și l-a văzut pe Sandro chircindu-se de durere, fără aer și cu ochii bulbucați.

– Hei, ce se întâmplă, s-a terminat petrecerea cumva? a strigat individul spre orchestră.

În clipa următoare, tânărul Montini l-a izbit cu forța unui baros cu un pumn plasat la baza gâtului. Adversarul său s-a prăbușit greoi la podea. Doi bodyguarzi l-au imobilizat pe Sandro, târându-l imediat spre ieșire, în vreme ce câțiva dansatori s-au aplecat îngrijorați spre trupul inert al adversarului său.

– L-a trimis pe lumea cealaltă, s-a auzit o voce feminină.

Martina rămăsese stană de piatră, nereușind să înțeleagă ce se întâmplase.

Fanfaronul nu murise, ci doar leșinase. În cele din urmă, a fost luat pe sus și dus, la rândul lui, la poliție. Martina, Nicoletta, Giovanni și alți doi martori, prieteni cu frații Montini, au luat-o și ei într-acolo, pentru declarații.

– S-a bătut pentru tine, i-a spus Nicoletta.

Ajunși la San Michele, Sandro a fost nevoit să stea la pat, cu două coaste rupte. Bunica Lillina a clătinat din cap, spunând:

– E limpede, pentru el nu mai există speranțe.

37

Mai târziu s-a aflat că fanfaronul era recidivist, condamnat anterior tot pentru încăierare în locuri publice.

Sandro a rămas la pat câteva zile bune, cu dureri atroce. Însă faptul că era obligat să stea nemișcat nu a reușit să-i diminueze buna dispoziție.

– Întotdeauna a dat o interpretare ludică vieții, i-a explicat Nicoletta Martinei. Practic, nu există întâmplare, nici măcar una încărcată de dramatism, căruia el să nu-i confere un aer amuzant. Dacă ți-aș povesti ce trăsnăi face la biroul notarial, chiar și când este vorba de situații grave, ți-ai pune mâinile-n cap... Și totuși, clienții țin la el, iar tata a renunțat să se mai scandalizeze. Soarta n-ar fi putut să-mi dăruiască un frate mai adorabil, zău așa. Și, oricât de ciudat ți s-ar părea, află că rar găsești o persoană mai de încredere ca el.

Martinei îi era limpede că Nicoletta își iubea și-și respecta foarte mult fratele.

În timp ce Nicoletta și logodnicul ei se foloseau de orice pretext ca să dispară de lângă bolnav, Martina își petrecea mult timp ținându-i companie.

Giuliana o însoțea aproape întotdeauna. Se cățăra în pat, întinzându-se lângă el și rămânând nemișcată și tăcută.

Într-una dintre zile, Sandro i-a spus Martinei:

– În noaptea aceea, înainte să se iște încăierarea, voiam să te duc pe plajă.

– De ce?

– Pentru că sunt sigur că n-ai fost niciodată pe plajă noaptea.

– Ai dreptate.

– Noaptea simți cu adevărat spiritul mării.

– Eu știu că noaptea se duc pe plajă cuplurile de-o seară.

– Ba, uite că mă duc și eu. Aproape întotdeauna singur. Sar într-o barcă, una oarecare, mă întind pe spate și privesc stelele în timp ce valurile mă leagănă încoace și-ncolo. Este o senzație de nedescris.

– Iar când nu te duci singur?

– Atunci mă duc cu o tipă.

– Și în seara aceea, hodoronc-tronc, m-ai ales pe mine...

– Dacă abordezi problema astfel, mă pui într-o lumină proastă, zău așa, s-a lamentat el. Apoi, adoptând o mină serioasă, a adăugat: Tu nu ești o tipă. Ești mama îngerașului de colea. E cu totul altceva, înțelegi?

– Uite cum stau lucrurile: sunt genul pentru care nu tot ce zboară se mănâncă.

Îngerașul asculta cu atenție dialogul celor doi, sorbind fiecare cuvânt.

– Am sentimentul că ai suferit mult din cauza cuiva, a spus Sandro.

– Te referi la faptul că am un copil, dar n-am și un soț? Vezi tu, dacă abordezi rațional și cu bun-simț experiențele pe care ți le oferă viața – chiar și pe cele negative –, acestea se pot transforma în mari oportunități. Alături de copila mea, m-am maturizat mult mai repede. Mi-am lămurit multe curiozități de-a lungul timpului și am învățat un lucru: acolo unde nu este iubire, nu se poate înfiripa nimic important. Cu alte cuvinte, Sandro, eu nu sunt o femeie potrivită pentru plimbat noaptea pe plajă, a concluzionat Martina, continuând să zâmbească.

Briza mării umfla perdelele ca pe velele unei corăbii.

– Are dreptate bunica: pentru mine nu mai există speranțe, a suspinat tânărul.

– Speranțe ca să ce? l-a întrebat ea.

– Ca să devin irezistibil în ochii tăi.

– Bine, dar eu chiar te consider irezistibil. Altminteri, n-aș fi aici.

– Cine reușește să te înțeleagă câștigă Premiul Nobel, zău așa! a exclamat Sandro, confuz.

– De fapt, ai descoperit că apa este udă, ceea ce eu știam deja de ceva vreme. În viața mea există doar două certitudini: mama și fiica mea. Acum, o am și

pe a treia, și anume că te prefaci a fi bolnav. În realitate, plesnești de sănătate.

Spunând acestea, a luat-o în brațe pe Giuliana, care adormise lângă Sandro, și s-a strecurat afară din cameră.

Lăsând-o pe copilă în grija guvernantei, a plecat s-o caute pe Ines.

Contesa Ceppi se afla în salon cu Lillina, care se întinsese pe o canapea ca „să-și odihnească piciorul" – cum obișnuia să spună.

– Ar trebui să mă hotărăsc dacă mă operez sau nu, spunea Adelaide Montini, care șchiopăta de câțiva ani buni din cauza unei rupturi de menisc, iar acum își exprima temerile pentru posibilele complicații ale unei eventuale intervenții chirurgicale.

– Eu nu te sfătuiesc nici într-un sens, nici în celălalt. Însă dacă te vei hotărî pentru operație, află că vei avea în mine cea mai devotată infirmieră, a asigurat-o Ines.

– Știi cum ziceau doctorii odată? *Quieta non movere.*

– *Et mota quietare.* Știu, sunt câțiva ani buni de când mi-o repeți.

– În cazul ăsta, hai să vorbim despre altceva.

– De exemplu?

– Despre copiii aceștia ai noștri. Am sentimentul că Sandro s-a îndrăgostit.

Așa, „fără speranțe" cum era, Sandro era nepotul ei favorit din mai multe motive, dar mai ales pentru că știa întotdeauna cum s-o binedispună.

– Aș vrea să pot spune același lucru și despre Martina, a suspinat Ines.

– Şi totuşi, e mai mereu în preajma lui.

– Asta pentru că are inima bunului samaritean, a precizat Ines.

– Ehe, dacă ai reuşi s-o faci să accepte numele Ceppi, am avea parte de o nuntă ca-n poveşti, a gândit cu voce tare Lillina.

– Cu o mică pată: Giuliana.

– Familiile Montini şi Ceppi se situează deasupra unor asemenea cleveteli. Şi, ca să ţi-o spun pe-a dreaptă, Martina este mult mai de încredere decât toate celelalte tinerele pe care le văd roind în jurul lui. Apropo, ştii că Sandro s-a despărţit de fiica lui Taverna Broggi?

– M-ai anunţat acum trei luni, iar de atunci mi-ai repetat-o nici eu nu mai ştiu de câte ori.

– Of, înseamnă că într-adevăr am îmbătrânit şi, asemenea tuturor bătrânilor, repet nişte lucruri la nesfârşit.

În clipa aceea, Martina a apărut în cadrul uşii.

Ines şi Lillina o fascinau, pentru că în ochii ei reprezentau chintesenţa universului nobilimii. Ines era trecută de şaizeci de ani, în timp ce prietena ei avea mult peste optzeci. Cu toate acestea, erau mereu elegante şi rafinate, iar conversaţia cu ele era vivace şi foarte plăcută. Niciodată nu se plictisea în prezenţa lor. Avea obiceiul să le observe cu atenţie, luând aminte la gestica şi elocvenţa lor, ferindu-se totuşi să le imite.

– Deranjez? a întrebat.

– Tu, niciodată, a răspuns Lillina. Apoi a întrebat: Cum se mai simte bolnavul nostru?

– Cred că durerea lui de coaste e un simplu pretext ca să trândăvească. De fapt, se simte foarte bine, a precizat tânăra, așezându-se lângă Ines.

– Orice bărbat ar trândăvi la pat dac-ar avea parte de o infirmieră ca tine, a remarcat stăpâna casei.

– Ei bine, infirmiera de care vorbiți a hotărât să se întoarcă acasă, a anunțat.

– Cum așa? Deja vrei să pleci? s-a impacientat Ines.

– Da, și sper să nu te întristezi prea tare.

– E ceva în neregulă? a întrebat contesa, gândindu-se că, probabil, subevaluase inteligența nepoatei sale, care acum părea să aplice o străveche strategie a îndrăgostiților: câștigă cel care fuge de celălalt.

– Nimeni n-ar putea spune că ceva poate fi în neregulă în această casă. Aici, totul este de o perfecțiune încântătoare, însă mi-e dor de sat și de mama. Vă rog, spuneți-mi amândouă că pot pleca fără să mă simt prea vinovată.

– Dacă așa ai hotărât, atunci îl voi ruga pe nepotul meu să te însoțească, a propus Lillina.

– Nu.

Fusese un „nu" pronunțat aproape cu teamă, astfel încât în clipa aceea, cele două bătrâne au înțeles ce se întâmpla: Martina fugea de Sandro.

Lucrurile stăteau într-adevăr așa. Își dăduse seama că Sandro îi plăcea, că ar fi vrut să fi mers cu el, noaptea, pe țărmul mării. Însă nu era îndrăgostită de el. Tânărul acela intrase în viața ei ca o furtună, iar Martinei îi era teamă să se lase dusă de val.

– Chiar nu ți-ai dat seama că Sandro s-a îndrăgostit de tine? Lillina, care-l cunoaște bine, este convinsă că te va cere de soție, i-a spus Ines.

Martina a îmbrățișat-o, replicându-i pe un ton duios:

– Nu sunt încă pregătită să mă căsătoresc. În orice caz, să știi că te iubesc, bunico.

Era prima dată când îi spunea „bunico", iar Ines a simțit că i se înmoaie genunchii. „Este leit Stefano: încăpățânată ca un catâr", și-a spus bătrâna.

Conducându-le la mașină, Sandro a îmbrățișat-o mai întâi pe Giuliana, apoi pe Martina.

– Spune-mi unde am greșit, i-a cerut el.

– N-ai greșit cu nimic, ți-o jur.

– Aș fi vrut tare mult să fim împreună. Și nu doar pentru o zi sau două, ci pentru toată viața. Lămurește-mi, totuși, un aspect important: iubești pe altcineva?

– Încă de când eram de-o șchioapă. Deocamdată, nici măcar nu exist pentru el, însă eu sunt încăpățânată ca un catâr și, într-o zi, va fi al meu.

38

Vienna a întins cu dexteritate aluatul pe fundul tăvii, apoi a luat din bufet borcanul de gem preparat din caisele culese de Martina din livada de la vila Ceppi – acum, închisă de ani buni. Cu o lingură, a întins pasta de fructe peste foaie.

Fiica și nepoata erau și ele în bucătărie, la masă. Martina urmărea fiecare cuvânt din traducerea unei oraţii de Cicero – tema Giulianei pentru a doua zi.

– După părerea mea, e în regulă. Încearcă însă să nu mai traduci cuvânt cu cuvânt, și-a sfătuit ea fiica.

– Mai am de terminat și câteva exerciţii la matematică, a anunţat-o Giuliana.

– Pentru matematică îl aștepți pe unchiul Lucio, i-a spus Martina, care niciodată nu se împăcase cu știința numerelor.

– Păi, unchiul vine când se lasă întunericul. Prin urmare pot să plec acum? a întrebat fetișcana.

– Unde te duci?

– Avem repetiție la parohie, a răspuns Giuliana, eliberând masa de cărți și caiete.

Vechiul paroh, don Angelo, atât de iubit și de ascultat de săteni, trecuse la cele sfinte. În locul său venise don Luigi, un preot tânăr și plin de inițiativă. Printre noutățile sale era și înființarea unei trupe de teatru. Textele le scria chiar el, încropind povești moralizatoare, cu figuri negative care erau pedepsite la final și cu personaje întruchipând binele care erau premiate. Giuliana primea întotdeauna rolul principal.

– Fiica ta este o actriță înnăscută, obișnuia să-i zică don Luigi Martinei, care, împreună cu ceilalți părinți, asista la toate reprezentațiile, pentru plăcerea de a admira talentul preafrumoasei sale copile. Îi spunea „copila mea", deși Giuliana avea aproape paisprezece ani, fiind o elevă eminentă, în anul trei de gimnaziu.

Textele erau copilărești, însă Giuliana salva reprezentația cu abilitățile ei scenice.

Din instinct, știa să-și moduleze timbrul vocii după cum o cereau exigențele dialogului, iar când textul o cerea, putea chiar să plângă din senin. Publicul se întreba: „Oare cum îi reușește?" La fel i se întâmpla și Martinei. „Nu știu cum anume, mamă. Uneori nu înțeleg nici eu replicile pe care le dau, însă când trebuie să plâng, îmi comprim stomacul, îmi mijesc ochii și-mi dau imediat lacrimile", îi răspundea ea. Sau: „De fiecare dată când trebuie să intru pe scenă, simt că-mi tremură picioarele. Știu că nu joc în fața publicului stilat din Bergamo, de exemplu, însă chiar și așa sunt emoționată.

În clipa aceea, îmi imaginez că o să apar în fața unor spectatori în pielea goală, în vreme ce eu sunt singura îmbrăcată din sală. Și atunci, teama mi se risipește."

După plecarea Giulianei, Vienna a anunțat:

– Leandro se căsătorește.

Martina cosea la o cămașă și, de surprindere, s-a împuns cu acul în deget. Fără să scoată niciun cuvânt, a așteptat continuarea.

– Am fost la primărie, să-mi reînnoiesc cartea de identitate. La rând, am auzit-o pe învățătoarea Ghisolfi discutând cu Locatelli. Se însoară cu fiica doctorului Boriani, cel mai renumit anestezist din regiune.

Martina continua să tacă.

– Nu spui nimic? a întrebat-o mama.

– Nu, n-am nimic de spus, a răspuns ea cu voce neutră.

– Dacă ai recunoaște că-ți pare rău, poate c-ar fi mai bine.

– Ar fi o minciună, pentru că nu-mi pare rău deloc. În schimb, simt cum mi se sfâșie inima.

Vienna a oftat din greu.

– Fată dragă, ai aproape treizeci de ani. Vrei oare s-ajungi la bătrânețe copleșită de toată această obsesie pentru Leandro?

Meditând la vestea primită de la mama sa, Martina s-a simțit profund jignită. Și-a spus că Leandro ar fi putut avea onestitatea s-o înștiințeze despre apropiata lui căsătorie atunci când se întâlniseră întâmplător la Milano, nu cu mult timp înainte.

A lăsat cămaşa deoparte, a ieşit în curte şi s-a dus glonţ spre cuibar, să caute ouă. Apoi a intrat în şopron ca să pregătească mâncarea pentru porc. Familia Agrestis păstra tradiţia şi continua să-şi crească propriul porc în gospodărie, pe care, la Crăciun, un măcelar îl înjunghia şi-l tranşa, membrii familiei împărţindu-şi-l apoi între ei. Totul se desfăşura după un ritual care dura câteva zile bune şi pe care Martina îl detesta.

În timp ce frământa cartofii fierţi cu boabele de porumb, şi-a amintit cum decursese ultima sa călătorie la Milano, când se întâlnise cu administratorii propriei averi.

Bunica Ines se stinsese cu doi ani în urmă, desemnând-o moştenitoarea celei mai mari părţi a averii sale, al cărei titular oficial era o societate elveţiană oarecare. Martina preferase să nu schimbe rostul lucrurilor gândit de Ines, aşa că lăsase administrarea patrimoniului pe seama contabililor aleşi de contesă. Atât apartamentul din via Serbelloni din Milano, cât şi vila Ceppi din Vertova îi aparţineau şi ar fi putut alege oricând să se stabilească într-una dintre ele. Cu toate acestea, continua să locuiască în casa Agrestis, cu mama.

Vizitase biroul experţilor contabili din via Montenapoleone ca să se intereseze de dividentele ce i se cuveneau, apoi intrase la bancă pentru o retragere de numerar şi, în cele din urmă, îşi îngăduise un răgaz la cafeneaua *Cova*.

La bar, îl zărise pe Leandro, însoţit de doi prieteni.

A văzut-o și el și-și zâmbiseră. Apoi, el s-a îmbujorat în timp ce o prezenta pe Martina celor doi colegi, medici cardiologi ca și el. Urmând tradiția bărbaților din familia Bertola, Leandro se licențiase în medicină, specializarea cardiologie, urmând să devină într-o zi medic primar.

– Toate fetele din Bergamo sunt frumoase ca ea? a comentat unul dintre colegi, încercând, stângaci, să pară galant.

– Nu, nu toate, Martina este excepția de la regulă, a replicat Leandro, roșind până în vârful urechilor.

– În primul rând, nu sunt din Bergamo, ci dintr-un sat din Val Seriana; în al doilea, sunt de părere că o femeie trebuie apreciată în funcție de inteligență, nu de frumusețe, a ripostat Martina, comandând apoi o ciocolată caldă.

Era toamnă și afară se lăsase frigul. Pe stradă, unele doamne se afișau deja în blănuri scumpe, în timp ce altele preferau paltoane călduroase de cașmir. Martina, cu silueta sa lungă și subțirică, purta un taior-pantalon, doar mantela de lână gri-perlă aruncată pe umeri ferind-o oarecum de frig. De câțiva ani avea părul tuns scurt, înfoiat și pieptănat pe spate. Nu folosea farduri, considerându-le inutile. Oricum, ar fi fost imposibil să nu-i remarce cineva ochii de un albastru deconcertant și buzele roșii, pline. De altfel, i se întâmpla adesea să fie confundată cu un fotomodel.

– Într-adevăr, am uitat să precizez că Martina nu este doar frumoasă, ci și de o inteligență prodigioasă.

S-a licențiat în litere la vârsta de douăzeci și cinci de ani, după ce a fost nevoită să-și întrerupă studiile liceale pentru trei ani, a menționat Leandro.

– Nu-mi place să se vorbească despre mine, a comentat ea sec, ducându-și ceașca la buze.

Ceilalți doi au invocat o scuză și s-au făcut repede nevăzuți. Înțeleseseră că Leandro și fermecătoarea femeie întâlnită întâmplător erau mai mult decât simple cunoștințe.

– Ți-ai păstrat intactă capacitatea de a-ți pune în dificultate interlocutorii, i-a reproșat Leandro când au rămas singuri.

– Chiar? a spus ea, cu o candoare prefăcută.

– Gheața din cuvintele și gesturile tale mi-a trecut prin oase, zău așa.

În timp ce discutau, Martina îl cerceta în oglinda din apropiere. Era același puști de altădată, nu foarte chipeș, dar plăcut la vedere, încântător de stângaci în mișcări, un domn cu staif, însă avea în continuare complexul propriei staturi: Martina era mai înaltă cu câțiva centimetri decât el.

– Comandă-ți o ciocolată caldă, te mai încălzești, l-a sfătuit ea, ironică.

– Parcă nu erai atât de antipatică pe vremea copilăriei noastre, a provocat-o el.

O iubea la nebunie, însă nici picat cu ceară nu i-ar fi declarat asta: ar fi fost în stare să-i râdă în nas, iar el nu ar fi suportat un asemenea afront.

– Nici tu. Chiar şi aşa, mi-a făcut plăcere să te revăd. Rămâi cu bine, Leandro.

Apoi, pur şi simplu fugise, ca să nu-i dea bărbatului din faţa ei satisfacţia de a-i remarca ochii înecaţi în lacrimi. Era încă îndrăgostită de el şi nu putea îndura răceala şi zidul pe care Leandro le ridicase între ei – un zid atât de înalt încât nici măcar nu-i spusese că se logodise şi că în curând avea să se căsătorească.

Acum, Martina frământa cartofii fierţi cu boabe de porumb şi vărsa lacrimi fierbinţi. Şi-a spus că trebuia cu orice preţ să reacţioneze, să facă ceva ca să şi-l alunge pe Leandro din minte. S-a întors în bucătărie. Au întâmpinat-o torpoarea focului moale din cuptor şi aroma de vanilie a tartei coapte la cuptor.

– Când vin ceilalţi pentru tăierea porcului? a întrebat.

– Mâine, i-a răspuns Vienna.

– În cazul ăsta, eu plec de azi. De fapt, chiar din clipa asta, a anunţat-o. Ştii bine că ritualurile acestea barbare îmi fac rău.

– Unde te duci?

– La Milano. Mi-e dor de luminile de Crăciun ale unei metropole.

39

Moştenit de pe urma contesei Ines Ceppi, vastul apartament din via Serbelloni ocupa un întreg palier. Administratorii îi sugeraseră să-l închirieze, însă Martinei îi era greu să le dea ascultare: în scurtele sale vizite la Milano, adora să locuiască în casa aceea mare, primitoare şi plină de amintiri, pe care o menajeră o întreţinea curată. Alteori, se oprea la Milano mai multe zile, vizitându-şi, pe rând, prietenii.

Cum Martina dorise să respecte onoarea familiei Agrestis chiar şi după moartea bunicilor Antonio şi Ermellina, Ines s-a conformat până la sfârşit dorinţei nepoatei sale, prezentând-o în cercurile sale drept o simplă protejată.

Odată cu trecerea anilor, Martina îşi lărgise cercul de prieteni, cultivând o relaţie specială cu familia Montini. Cel mai mult ţinea la Sandro, care continua să ducă aceeaşi viaţă de holtei, deşi se îndrepta spre patruzeci de ani. Era foarte apropiată şi de Nicoletta,

sora lui Sandro, care se căsătorise cu Giovanni Paganessi, cu care avea deja trei copii.

Cum Nicoletta o rugase insistent să petreacă împreună Ajunul Crăciunului, Martina a hotărât că sosise momentul să dea curs invitației, cu atât mai mult cu cât în felul acesta se ținea departe de cronicile mondene din Vertova, în care capul de afiș era ținut de apropiata căsătorie a lui Leandro cu frumoasa fiică a doctorului Boriani.

În seara de Ajun a sunat-o Vienna.

– Ai lipsit de la recitalul Giulianei, un veritabil triumf, de altfel. Mâine e Crăciunul. Să nu-mi spui că nu vii, pentru că Giuliana este nerăbdătoare să te revadă. Pe de altă parte, se strânge toată familia la masă, iar fiica ta te vrea aici, așa că tu vei veni, pentru că ea nu are de ce să sufere din cauza ideilor tale fixe legate de Leandro, a mustrat-o Vienna, furioasă.

Când voia, mama știa s-o rănească unde o durea mai tare. Însă nici Martina nu era mai prejos. I-a răspuns cu aceeași monedă.

– Nu mă învăța tu cum să-mi cresc copilul! Uiți că m-ai ținut atâția ani departe de familia mea naturală?

Vienna a resimțit în plin lovitura și, fără să mai rostească niciun cuvânt, a pus receptorul în furcă. Până să ajungă Martina la maturitate, Vienna îi ascunsese fiicei sale identitatea adevăratului ei tată, atât pentru a respecta dorința defunctului ei soț, cât și pentru că în felul acesta își putuse păstra imaginea onorabilă pe care și-o crease. Întotdeauna îi făcuse plăcere

să fie considerată ireproşabilă din toate punctele de vedere, iar rolul de cap al familiei care i se încredinţase tacit îi răsplătise aspiraţiile.

Acum însă, de când făcuseră avere cu fabricile de mobilă, cei mai mulţi membri ai familiei Agrestis se mutaseră la Bergamo, locuind în palate luxoase din centrul istoric. Neştiind dacă să vândă sau nu casa părintească de la Vertova, se hotărâseră să i-o lase Viennei, care locuia acolo cu fiica şi nepoata sa. Cu ele mai stătea şi Lucio, un cumnat al Viennei, care însă urma să se căsătorească şi să se mute, la rândul său, în oraş. Nimeni din familia Agrestis nu ştia că Martina moştenise averea contesei Ines Ceppi, cu atât mai mult cu cât ea continua să ducă aceeaşi viaţă dintotdeauna. Cum însă în ultimii ani începuse să cheltuiască din ce în ce mai mult, familia şi sătenii erau convinşi că mai păstra legătura cu cei din neamul Biffi, aflat acum departe, iar aceştia, probabil, o întreţineau. Acesta era un alt echivoc pe care Vienna se ferise să-l clarifice.

Existau multe laturi întunecate în trecutul vieţii sale şi al propriei fiice. De câteva ori, atunci când familia obişnuia să se reunească de Sărbători, fusese pe punctul de a mărturisi adevărul, luându-şi astfel o greutate de pe suflet, însă nu găsise curajul s-o facă, preferând să păstreze mai departe tăcerea.

– De ce plângi, bunico? a întrebat-o Giuliana, intrând în bucătărie cu un coş plin cu ouă proaspete din cuibar.

– M-am certat cu mama ta, i-a mărturisit, ştergându-şi lacrimile.

– Parc-ar asta ar fi o noutate, a pufnit fetişcana.

– Nu cred că va fi lângă noi de Crăciun.

– Iar tu nu ştii cum să-i motivezi absenţa în faţa unchilor şi mătuşilor mele, nu-i aşa? Pentru că aşa eşti tu obişnuită: să-i justifici purtarea, în loc s-o accepţi aşa cum este, a comentat Giuliana, lăsând-o pe Vienna fără replică.

Giuliana era foarte sensibilă şi intuia multe, dincolo de adevărurile pe care mama şi bunica ei îi permiteau să le afle. Pe când frecventa încă şcoala primară, pusese piciorul în prag în privinţa identităţii propriului tată, obligând-o pe Martina să-i spună adevărul: „Te-ai născut dintr-o greşeală, din primul şi singurul meu raport fizic cu un bărbat, cu totul întâmplător. Eram o fetişcană de cincisprezece ani, suficient de naivă încât să n-am habar la ce riscuri mă expuneam. El avea cu câţiva ani mai mult ca mine şi era un tânăr absolut iresponsabil. Nu a ştiut niciodată că am rămas însărcinată şi nici n-am simţit vreodată nevoia să-i spun, pentru că pur şi simplu nu ne iubeam."

Giuliana acceptase explicaţia fără alte comentarii. Cu toate acestea, nu era sigură că împărtăşeşte punctul de vedere al mamei: îşi dorise întotdeauna un tată, iar lipsa lui îi provoca suferinţă. Acum, la cei paisprezece ani ai săi, Giuliana învăţase să-şi privească mama ca pe o prietenă de nădejde, care n-o dezamăgea niciodată. Acesta era şi motivul pentru care îi luase

apărarea în fața Viennei, știind că, a doua zi, Martina avea să fie acasă, să sărbătorească Crăciunul împreună cu ea, aducându-i multe cadouri și însoțind-o la sfânta liturghie.

O auzea pe Vienna bombănind încetișor, în timp ce întindea aluatul pentru *ravioli*. Giuliana a lăsat coșul cu ouă pe pervazul ferestrei și s-a făcut nevăzută: mirosul de mâncare o dezgusta.

Cam pe la aceeași oră, Martina se pregătea de vizita la familia Paganessi, alături de care urma să petreacă seara de Ajun. Și-a pus o rochie din cașmir, mulată și cu mâneci scurte, încingându-și talia cu un lanț aurit, și a încălțat o pereche de balerini negri, din piele de căprioară. A ales niște cercei lungi, apoi și-a aranjat părul din două-trei mișcări cu peria. Ines îi lăsase moștenire toate bijuteriile de familie, însă preferase să le depoziteze la bancă într-o casetă de valori, păstrând numai câteva piese pe care oricum le purta foarte rar.

A presupus că după masa de Ajun, urmau să asiste la liturghia de la Dom și, cum afară se lăsase un frig aspru, a ales să se îmbrace cu un palton căptușit, negru, din piele de castor.

A ieșit din casă, îndreptându-se pe jos spre locuința familiei Paganessi, din via Bigli. Ducea cu ea o geantă mare, în care avea cadouri pentru prietenii de familie și copiii acestora. Când a ajuns, cei mici dormeau deja, iar Nicoletta a pus cadourile sub brad, scriind pe ele: „De la mătușa Martina."

– Suntem numai noi patru, a informat-o Nicoletta.

I-a explicat că ceilalți membri ai clanului Montini preferaseră să-și petreacă sărbătorile fie la casa de vacanță de la Cortina d'Ampezzo, fie în străinătate. De când bunica Lillina trecuse în lumea celor drepți, familia începuse să se împrăștie. Nicoletta și Giovanni optaseră pentru un Crăciun liniștit, în oraș. Pe Sandro, veșnicul holtei, îl „adoptau" pe rând.

Acum, de exemplu, se afla acolo, în sufragerie, ciocnind cu Giovanni un pahar de lichior. Văzând-o pe Martina, s-a repezit s-o îmbrățișeze.

– Nu mi-a venit să cred când am auzit că te-ai hotărât, în sfârșit, să petreci Ajunul cu noi. De ce n-ai adus-o și pe fiica ta?

– Giuliana participă la recitalurile de Crăciun organizate de parohia noastră, iar eu m-am decis să vin încoace pentru că mama a chemat măcelarul pentru tăierea porcului, un obicei pe care-l detest. Prin urmare, am dat bir cu fugiții, dar mâine mă întorc la Vertova, le-a explicat ea.

După cină și obișnuitul schimb de cadouri, au plecat cu toții să asiste la slujba de la Dom, după care Sandro a condus-o pe Martina acasă.

– Nu mă inviți la tine pentru paharul de rămas-bun? a întrebat-o Sandro, parcând în fața locuinței din via Serbelloni.

Au desfăcut o sticlă de șampanie, savurând-o în fața focului din șemineu, în liniștea apartamentului.

– Cu mulți ani în urmă, ți-am cerut să te căsătorești cu mine. Să știi că propunerea mea este valabilă încă, i-a declarat Sandro.

Martina a încuviințat tăcută din cap, mângâindu-i degetele.

– Nu cred că ai reușit să pui mâna pe tipul pe care-l iubeai încă din copilărie, a adăugat bărbatul.

– Mda, ai dreptare.

– Oare chiar vrei să rămâi singură toată viața, în timp ce eu mor, cu inima frântă, de dorul tău?

Ea a râs, mai mult ca să-și ascundă stânjeneala care o cuprinsese, constatând că, de fapt, continua să nutrească pentru Sandro un sentiment mai puternic decât o simplă prietenie.

– Nu, n-ai să mori de inimă rea, i-a promis.

– De acord, însă numai dacă vei fi a mea.

A stâns-o cu putere în brațe, apoi a sărutat-o.

Au petrecut noaptea împreună, iar Martina nu s-a mai gândit la Leandro.

– Crăciun fericit! Așa a trezit-o Sandro, dându-i o sărutare.

– Crăciun fericit și ție! i-a răspuns ea, zâmbind.

– Te măriți cu mine?

– Nu mă zori, a spus Martina, ridicându-se din pat.

– Eu mă referam la sentimente, nu la unități de timp, a precizat Sandro.

– Deocamdată, mă duc la bucătărie să pregătesc micul dejun, a anunțat Martina.

Bărbatul şi-a tras un halat pe el şi a urmat-o. Ea a pus pe masă lapte, cafea şi cozonac.

– Nu mi-ai răspuns, a insistat Sandro, turnându-şi cafea într-o ceaşcă.

– Lasă-mi timp de gândire, te rog, a spus ea cu voce joasă, dându-i apoi o sărutare pe vârful nasului.

– Alte o sută de Crăciunuri ca ăsta, a proclamat el, toastând cu ceaşca de cafea.

– Şi încă o sută pe deasupra, a răspuns Martina, adăugând: Nu se poate spune că între noi doi a fost dragoste la prima vedere, însă vreau să te asigur că în dimineaţa asta sunt foarte fericită.

Lui Sandro i-ar fi plăcut totuşi s-o audă zicând altceva: că îl iubeşte la nebunie, de exemplu.

Exista şi o latură pozitivă a lucrurilor: îi ceruse timp de gândire, ceea ce era un serios pas înainte. Bineînţeles, avea să-i acorde tot timpul pe care ea îl credea necesar.

Martina s-a apropiat de fereastră, a privit cerul şi a spus:

– O să ningă.

– De unde ştii?

– Uiţi că sunt născută la ţară? Ştii, cerul ar avea multe să ne povestească, dacă am învăţa să-i recunoaştem semnele. De exemplu, acum ne spune că va ninge curând, iar asta nu poate decât să mă înveselească.

– Te duc cu maşina la Vertova, a hotărât el.

– Am venit cu maşina mea.

– Las-o aici. Vreau să mai stau cu tine, măcar un pic.

Intraseră de puțin timp pe autostradă când a început să ningă.

Martina și-a lăsat capul pe umărul lui Sandro și, cu ochii închiși, i-a spus în șoaptă:

– Acum este cu adevărat Crăciunul, iar eu cred că te iubesc.

40

Ca de obicei dimineața, Vienna a coborât în bucătărie și a pregătit micul dejun. Apoi și-a pus paltonul pe ea, a luat geanta și a plecat la cumpărături. Afară însă, drept în fața ușii, o aștepta un pluș multicolor, cu trăsăturile lui Pluto, celebrul personaj din desenele animate ale lui Walt Disney.

Era îmbrăcat asemenea pajilor din perioada Renașterii, iar la gât purta o pancartă pe care scria cu litere de-o șchioapă: MARTINA, VREI SĂ PETRECEM REVELIONUL ÎMPREUNĂ?

S-a grăbit să-l ducă în casă, înainte să-l vadă vreun ochi indiscret.

Apoi a strigat-o pe Martina, care întârzia în pat.

– Asta ce mai e? a repezit-o de cum a zărit-o intrând în bucătărie.

– Clovnul! a murmurat Martina, cu un zâmbet mulțumit pe față.

– Vreau să știu ce fel de glumă mai este și asta? a chestionat-o Vienna.

– Este pur și simplu o invitație din partea lui Sandro Montini. Îi place la nebunie s-o facă pe bufonul și trebuie să recunosc că glumele lui sunt adorabile, după cum vezi și tu.

– Și foarte discrete, a replicat, ironică, Vienna.

– Sandro este un bărbat încântător și teribil de amuzant. Chiar n-are rost să te superi atât de tare.

– Ba mă supăr, pentru că te-ai încurcat cu el numai din răzbunare, i-a reproșat femeia.

– Nu m-am încurcat cu nimeni din răzbunare.

– Nu minți! Ai aflat că Leandro al tău se însoară, iar tu, hodoronc-tronc, te-ai gândit c-ar fi bine să-i plătești cu aceeași monedă. Te avertizez că nu în felul acesta se pun bazele unei relații, a continuat Vienna.

– Oare de ce nu-ți vezi, mai bine, de treaba ta? a răbufnit Martina, deși știa că mama avea dreptate, într-o oarecare măsură.

Sandro îi plăcea foarte mult, ba chiar era posibil să se fi îndrăgostit de el.

Își amintea cu plăcere de noaptea petrecută împreună în apartamentul din Milano. Între ei, totul părea perfect. Așteptase cincisprezece ani ca să se dăruiască din nou unui bărbat, însă acum era convinsă că îl alesese pe cel mai bun. Era tandru și totodată hotărât, dezinvolt și totodată atent. Aveau gusturi comune, le plăceau aceleași cărți și aceeași muzică. Era un bărbat chipeș, robust și emana un parfum

îmbătător. „Ce mai la deal, la vale, bărbatul perfect", şi-a spus Martina.

Cât despre ea, ei bine, era o femeie cu capul pe umeri care îşi cerea dreptul la iubire.

– Să-mi văd de treaba mea, zici? Foarte bine, să nu vii să-mi plângi pe umăr când îţi vei frânge gâtul. Până una-alta, ia chestia asta din calea mea, că mi se face pielea de găină când mă uit la ea, i-a spus pe un ton poruncitor.

Apoi s-a îndreptat cu pas hotărât spre ieşire. Martina a dus câinele de pluş în camera sa, apoi s-a îmbrăcat şi s-a îndreptat glonţ spre biserică. A traversat naosul până la statuia lui Iisus, s-a aşezat pe băncuţa din apropiere şi a rămas îndelung să se roage. Pe drumul spre casă, a avut sentimentul că Iisus i-a sugerat ce avea de făcut.

Şi a procedat întocmai. A parcurs pe jos drumul până la vila Ceppi, a descuiat uşa şi a bâjbâit pe întuneric după întrerupător, deşi avea îndoieli că instalaţia electrică mai funcţiona. Şi totuşi, luminile s-au aprins, ceea ce i s-a părut un semn bun. Şi-a amintit că, în urmă cu mulţi ani, în casa aceea locuise Bruno Biffi. S-a mirat să constate că nu-şi mai amintea nimic din trăsăturile tânărului care o lăsase însărcinată acum cincisprezece ani. Îşi şterse din memorie şi chipul, şi timbrul vocii, şi gesturile. Îşi mai amintea doar paltonul lui din păr de cămilă şi o frază pe care obişnuia s-o repete din când în când: „Estetic vorbind, bărbatul este mai frumos ca femeia." O dată, Martina îi dăduse replica întrebându-l: „Dacă-i aşa, atunci de ce se holbează

bărbații la fotografii cu femei goale?" Iar el îi răspunsese: „Pentru că nu reușesc să înțeleagă esența nudului feminin, grecii antici preamărindu-l numai pe cel masculin. De altfel, tot așa stau lucrurile și în lumea animalelor. Exemplarul mascul este întotdeauna mai frumos decât femela."

Așadar, iată ce-și mai amintea despre tatăl fiicei sale – s-a gândit Martina, făcând turul camerelor pe măsură ce aprindea luminile, una câte una. De frig, a început să dârdâie. Mobilierul, canapelele și fotoliile erau acoperite cu huse pline de praf. A trecut în revistă mai întâi încăperile de la parter: veranda, sala de biliard, sala mare pentru servirea prânzului, cea mică pentru micul dejun, saloanele, biroul, bucătăria imensă. Apoi a coborât la demisol: debaralele, spălătoria, camerele personalului de serviciu, sala cazanelor de încălzire și depozitul pentru combustibil. A descoperit că mai rămăsese încă destul cărbune uscat, numai bun de pus pe foc. Apoi și-a amintit de Stefano Ceppi, tatăl pe care nu apucase să-l cunoască, dar care crescuse acolo, în casa aceea. „Probabil că te-aș fi iubit mult, mult de tot", a murmurat Martina, ca și cum el ar fi putut-o auzi. A urcat agale scările spre încăperile de la parter, încercând să-și dea seama care fusese, de fapt, motivul pentru care se ferise atât de mult timp să se stabilească în casa aceea care îi aparținea de drept. Acum realiza că, în realitate, povestea vieții sale era strâns legată de acea splendidă vilă în stil liberty.

Nu se deosebea prea mult de Vienna – şi-a spus –, pentru că, asemenea mamei, preferase siguranţa şi concreteţea familiei Agrestis. Cu toate acestea, acum luase o hotărâre definitivă: avea să locuiască în casa tatălui său. Pentru asta însă, trebuia să repună cât mai repede în funcţiune instalaţia de încălzire.

A ieşit în grădină. Soarele se profila deasupra coamelor înzăpezite ale munţilor.

I-ar fi plăcut să facă o escapadă la schi, însă deocamdată trebuia să-l găsească pe Bortolo, fochistul.

A găsit-o pe Gigliola, nevasta lui Bortolo, care îşi făcea de lucru prin magazie.

– Bortolo e prin sat, i-a spus.

– Atunci, uite, îţi las cheile de la vila Ceppi. Vreau să treacă soţul tău pe acolo să dea drumul la încălzire, pentru că e foarte frig înăuntru. Vreau să fie cald şi curat în casă când o să mă mut, a informat-o Martina.

– Hai, spune-mi tot! a exclamat Gigliola, incitată de noutatea neaşteptată.

Gura satului îşi cerea birul, însă de data aceasta Martina era pregătită să-l plătească.

– Mama e o femeie extraordinară – doar o cunoşti bine –, însă e şi foarte posesivă. Ca toate mamele, are mereu ceva de comentat, orice aş face, şi nu realizează că nu mai sunt un copil. Apropo, ştii că în curând fac treizeci de ani? Ei bine, simt nevoia să fiu liberă să fac ce-mi place, i-a explicat ea.

– Adevărate vorbe grăit-ai. Ai tot dreptul la propria viaţă, s-a arătat întru totul de acord Gigliola.

– De curând, mi s-a oferit oportunitatea să închiriez vila Ceppi. Şi n-am stat pe gânduri. Societatea care o deţine în proprietate mi-a cerut o chirie rezonabilă, a minţit Martina, oferind cea mai plauzibilă explicaţie.

Ştia că vestea avea să devină repede publică şi de aceea ţinuse să sublinieze faptul că era doar chiriaşă în vilă: era singura modalitate de a ţine în frâu curiozitatea morbidă a consătenilor.

– Nici nu ştii ce mult mă bucur. De fiecare dată când trec pe acolo şi văd obloanele trase peste tot, mă cuprinde nostalgia. Ţin minte şi acum ce forfotă era la vilă pe vremea conţilor, iar parcul era o minunăţie. Aşa cum arată acum, pare mai degrabă o casă bântuită de fantome, a comentat Gigliola. Apoi a întrebat-o: bei o cafea?

Fără să mai aştepte răspunsul, şi-a strigat soacra, chemând-o să pună de cafea.

– Agostina are minţile din ce în ce mai rătăcite şi parcă surzeşte tot mai mult pe zi ce trece, a comentat Gigliola.

Agostina, mama lui Bartolo, era trecută bine de optzeci de ani şi continua să prevadă viitorul, refuzând să mai iasă din casă, pe motiv că suferea continuu de dureri de cap, care se domoleau doar dacă-şi punea pe frunte comprese cu oţet.

– Ai fi de acord să mă ajuţi să fac curăţenie la vilă? a întrebat-o Martina pe Gigliola.

– Mai întrebi? Am obosit să stau aici, s-o ascult toată ziulica pe soacră-mea cum bombăne. Când ar trebui să încep?

Agostina a intrat ducând o tavă cu ceşti de cafea. Se îmbrăca precum ţărăncile de altădată, cu fustă lungă până la călcâie. A lăsat tava pe o masă, apoi s-a întors spre nora sa, întrebând-o:

– Pentru ce a venit în vizuina asta nobila doamnă de colea?

Ducându-şi un deget la tâmplă, Gigliola a comentat în şoaptă la urechea Martinei:

– Cum îţi spuneam, e aproape complet dusă cu capul. Şi totuşi, îţi vine să crezi că femeile din sat mai vin la ea ca să le ghicească viitorul?

– Sunt Martina, fiica Viennei.

Femeia a rămas în mijlocul încăperii, privind-o lung. Apoi a spus:

– Eşti cea care a născut un copil deşi n-avea bărbat.

– Văd că ai ţinere de minte, a comentat Martina, zâmbind.

– Mamă, te rog, încetează cu bazaconiile astea, a avertizat-o Gigliola, stânjenită.

Agostina şi-a lăţit buzele într-un zâmbet omniscient, spunând:

– Copiii sunt ca florile: când încolţeşte una, încolţesc şi celelalte.

– Ţi-am zis eu! E dusă cu sorcova, ce mai la deal la vale! a exclamat pe un ton compătimitor nora bătrânei.

După plecarea Martinei, Gigliola a rămas să comenteze cele aflate cu soacra.

– Martina are o atitudine rezervată, aici îi seamănă maică-sii. Totuşi, povestea asta cu închiriatul vilei Ceppi nu mă convinge deloc.

41

Martina și Giuliana s-au mutat în vila Ceppi.

– În sfârșit, avem o casă în care mă regăsesc, a spus într-o zi fetișcana.

– Nu-mi place deloc ce ai zis, i-a reproșat mama, adăugând: Încearcă să nu-ți dai prea multe aere, mai ales pentru că tot ce avem îi datorăm contesei Ceppi. Nu suntem bogate, iar patrimoniul trebuie gestionat cu mare grijă.

Martina era conștientă cât de privilegiată era că putea duce un trai decent fără să fie nevoită să-și ia o slujbă. Cu siguranță că, dacă ar fi fost nevoită să se întrețină, ar fi muncit fără nicio tragere de inimă. Probabil că moștenise înclinația spre *dolce farniente* a bunicului Ubaldo Ceppi și cu atât mai mult îi era recunoscătoare contesei Ines, care, pe lângă case îi lăsase moștenire sume de bani și rente generoase. Cu toate acestea, viitorul Giulianei o preocupa, în sensul că și-ar fi dorit ca fiica ei să învețe să se descurce în viață prin propriile puteri.

– Totuşi, nici sărăntoace nu suntem, a remarcat Giuliana.

– Avem din ce trăi, a precizat mama.

Acasă nu se vorbea niciodată de bani, iar atunci când Giuliana exprima vreo dorinţă neobişnuită, Martina îi răspundea: „Nu ştiu dacă ne putem permite." În felul acesta, tânăra se simţea în largul său atât cu prietenii din Vertova, cât şi cu odraslele familiilor milaneze înstărite care veneau să-i viziteze mama duminica sau de sărbători.

Era duminica Paştelui. În parcul vilei Ceppi, Giuliana juca volei cu copiii familiei Paganessi. Unul dintre ei a lovit mingea cu suficient de multă forţă încât s-o treacă dincolo de zidul ce despărţea proprietatea Ceppi de cea a familiei Bertola.

– Şi acum ce facem? s-a întristat Giuliana.

– Ne urcăm pe o scară şi aruncăm o privire dincolo, să vedem unde a ajuns, a sugerat unul dintre copii.

Sarcina i-a revenit băiatului mai mare al familiei Montini, care, din vârful scării, a cercetat cu privirea grădina casei alăturate.

– O văd! a strigat. E sub o tufă cu frunze verzi şi galbene.

Tufa cu frunze verzi şi galbene era un splendid exemplar de aucuba, după cum a constatat Giuliana, urcându-se la rândul ei pe scară pentru a evalua situaţia. Nu, era cu neputinţă să treacă cineva de partea cealaltă a zidului, însă a zărit lumină la ferestrele de la

parterul vilei alăturate, deducând astfel că familia Bertola era acasă.

– Avem noroc. Mă duc să sun la poartă, i-a anunțat pe ceilalți, ieșind în stradă.

I-a deschis Leandro, care se hotărâse să petreacă Paștele la Vertova, cu soția.

– Putem să recuperăm mingea din grădina dumneavoastră? l-a întrebat Giuliana.

Bărbatul a recunoscut-o și i-a făcut semn să intre.

– Simte-te ca acasă, i-a spus zâmbind.

– Oare facem prea multă gălăgie? Vă deranjăm? s-a interesat ea, puțin stânjenită.

– Ia te uită ce bine semeni cu mama ta. E impresionant, zău așa, a constatat Leandro.

– Toată lumea îmi spune asta.

– Martina și cu mine eram foarte buni prieteni când aveam vârsta ta, a adăugat medicul.

De după zid, copiii familiei Paganessi au început să strige:

– Ai găsit mingea?

– Scuzați-mă o clipă, a spus Giuliana, îndreptându-se spre arbustul de aucuba.

A luat mingea și a aruncat-o dincolo de gard. Apoi s-a întors spre Leandro.

– Îmi cer scuze pentru deranj, domnule doctor.

– Fiica Martinei nu mă poate deranja niciodată.

În ușa casei s-a arătat o tânără blondă, însărcinată. Își ținea mâinile împreunate pe pântece, uitându-se la cei doi.

– Ce face mama ta? a întrebat Leandro, conducând-o pe Giuliana spre ieşire.

– Excelent, ca întotdeauna. Dar dumneavoastră, domnule doctor, ce mai faceţi?

– Ce vezi, a replicat el zâmbind.

Giuliana le auzise de câteva ori pe bunica şi pe mama vorbind despre el ca despre un vechi prieten, însă nu reuşea să înţeleagă de ce nu se vizitau niciodată, salutându-se doar distant în rarele ocazii când se întâlneau.

– Giuliana, vii azi? o strigau copiii de dincolo.

La poartă, Giuliana s-a oprit şi l-a privit pe Leandro în ochi, spunându-i:

– S-ar putea ca mama să se căsătorească.

Răspunzându-i, zâmbetul lui Leandro s-a stins:

– Felicit-o din partea mea.

– Am spus că s-ar putea să se căsătorească, însă nu e sigur, a precizat fetişcana.

– Felicit-o oricum.

Era aproape ora prânzului. În casă, Martina făcea ultimele retuşuri pentru masa festivă, ajutată de Gigliola, care acum lucra cu normă întreagă la vilă.

Giuliana a intrat în fugă şi s-a proţăpit în faţa maică-sii care tocmai ieşea din bucătărie, informând-o:

– Doctorul Bertola îţi transmite felicitări.

– Cu ce ocazie să-mi transmită mie doctorul felicitări? s-a impacientat Martina.

– Nu Pietro, ci fiul lui, Leandro, a precizat fata.

Giuliana intuia de mult timp existența unui mister de nepătruns în viața celor două femei ce reprezentau unicul ei punct de referință: mama și bunica. Un secret care, fără să-și dea seama, o deranja. Prin urmare, încerca să afle mai mult punându-le pe jar, așa cum proceda și acum cu Martina, care o privea având în ochi o scânteiere indescifrabilă.

– I-am spus că s-ar putea să te căsătorești, i-a mărturisit.

– Ai înnebunit de-a binelea! a exclamat Martina, vizibil deranjată.

Era limpede că, de fapt, Giuliana o provoca, la fel de evident fiind și faptul că își dorea mai mult decât orice să-și vadă mama căsătorindu-se cu Sandro. Într-adevăr, cei doi se înțelegeau de minune, vizitându-se cu regularitate. „Însă de aici și până la a mă căsători cu el e cale lungă", îi spusese cu câteva zile în urmă, înduioșându-se la vederea umbrei de dezamăgire de pe chipul fiicei sale. „Nu pricep și pace: toate mamele au un soț. Tu de ce vrei să faci excepție?", atacase Giuliana. „Poate pentru că este o alegere complicată, îi răspunsese. Apoi încercase să-i dea o explicație detaliată: Să-ți spun cum văd eu lucrurile. Motivele care împing o femeie spre căsnicie sunt multe și foarte diferite între ele. O persoană se poate căsători fie din dragoste, fie din interes, ori din dorința de a se simți în siguranță, din posesivitate, ca să nu fie mai prejos decât prietenele, din teama de a nu rămâne fată bătrână sau ca să nu fie judecată de cei din jur, care

ajung să spună: de vreme ce nu s-a căsătorit până la vârsta asta înseamnă că nimeni n-a vrut-o, iar dacă niciun bărbat nu s-a încurcat cu ea, or fi ştiut ei de ce. În sfârşit, ceea ce voiam să spun este că o femeie ajunge să se mărite din foarte multe motive. Eu însă, am avut parte de o viaţă mai specială, şi astfel am ajuns la convingerea că o căsătorie înseamnă, mai presus de toate, o promisiune indisolubilă de iubire şi de fidelitate veşnice, o taină divină. Căsătoria este un act intim şi solemn, care atrage după sine alegerea unei căi definitive şi responsabile în viaţă."

– Mi-ar plăcea să te ştiu măritată, i-a spus acum Giuliana.

– Bine, numai că, de exemplu, dacă m-aş fi căsătorit cu tatăl tău, am fi fost toţi trei nefericiţi. Crede-mă pe cuvânt, Giuliana.

– Însă cu Sandro eşti fericită, iar el te iubeşte la nebunie.

– Şi eu sunt îndrăgostită de el, într-adevăr.

– Însă nu ştii dacă vei putea să-l iubeşti toată viaţa, nu-i aşa? a întrebat-o fata, punând degetul pe rană.

– Da, aşa este, îi confirmase Martina. Apoi, schimbând tonul, a început: Cine ţi-a permis să-i dai lui Leandro informaţii despre mine, mai ales că nu sunt adevărate?

– Iartă-mă, mamă, n-o să mai fac, a spus Giuliana, adăugând: Totuşi, ce ciudat! Mi s-a părut că doctorului nu i-a picat deloc bine vestea că te măriţi.

– Așa ți s-a părut? a devenit brusc curioasă Martina, iar fiica sa a încuviințat printr-un gest.

Seara, toți musafirii, inclusiv Sandro, au plecat spre Milano. Martina s-a refugiat în pat, greu încercată de o migrenă rebelă. Înainte să adoarmă, s-a gândit care să fi fost motivul pentru care Leandro se arătase deranjat de vestea că ea avea să se căsătorească.

42

Soneria insistentă a telefonului a sfâşiat liniştea profundă a nopţii. În somn, Martina percepea un bâzâit iritant de insecte, care în cele din urmă a trezit-o. A aprins veioza şi s-a uitat la ceas: era ora trei noaptea.

– Alo..., a răspuns ea mormăind.

– Martina, sunt Giovanni, soţul Nicolettei, s-a prezentat bărbatul de la capătul firului.

– De ce suni la ora asta? l-a întrebat ea, îngrijorându-se brusc.

– Păi... în sfârşit... uite, sunt la spitalul din Bergamo.

– De ce, ce s-a întâmplat? s-a interesat Martina, înspăimântată.

– Am fost implicaţi într-un accident, la scurt timp după ce am plecat de la tine.

– Nicoletta? Sandro? l-a chestionat ea cu răsuflarea tăiată.

Și-a amintit că musafirii plecaseră cu două mașini: într-una se aflau Giovanni și copiii, iar în cealaltă Sandro și sora sa.

– Păi, da... despre ei e vorba... Dacă vrei să vii până aici...

– Sosesc cât pot de repede, a spus, punând receptorul în furcă.

În timp ce Martina se îmbrăca, Giuliana s-a ițit în pragul ușii, cu ochii cârpiți de somn.

– Cine a sunat la ora asta? s-a interesat.

– Giovanni era. Au avut un accident de mașină, dar nu e nimic grav, a asigurat-o mama, adăugând: Eu o să mă duc până la Bergamo, la spital. Tu întoarce-te în pat, iar mâine dimineață îți povestesc tot. Dormi liniștită.

De la Urgențe, Martina a fost îndrumată spre blocul operator.

În fața ușilor mari de sticlă ale secției de chirurgie, dincolo de care doar personalul medical avea acces, l-a recunoscut pe Giovanni Paganessi.

– Copiii? s-a interesat Martina când a ajuns lângă el.

– Copiii sunt bine. Sunt ținuți sub observație, la infirmerie, a răspuns bărbatul. În clipa în care Martina l-a îmbrățișat, Giovanni a izbucnit într-un plâns sfâșietor, spunându-i: Nicoletta mea nu mai este, iar copiii încă n-au aflat că nu mai au mamă.

– Și Sandro? abia a reușit să îngaime Martina.

– Încearcă să-l opereze. E foarte grav, i-a mărturisit Giovanni, îmbrățișând-o.

Apoi, printre lacrimi, i-a povestit ce se întâmplase. La intrarea pe autostradă dinspre Val Seriana fuseseră întâmpinați de același trafic haotic, specific sfârșitului perioadei de sărbători. Sandro încercase să depășească mașina din fața sa, însă fusese lovit violent de un alt automobil, care circula cu viteză foarte mare. Impactul fusese îngrozitor, iar Giovanni, care se afla ceva mai în față, văzuse întreaga scenă în oglindă.

– Ce dezastru, a precizat bărbatul. Soția mea a murit pe masa de operație. Sandro se află încă înăuntru.

Martina și Giovanni au rămas îmbrățișați, plângând unul pe umărul celuilalt.

– Hai, acum du-te la copii, i-a spus Martina după un timp. Eu rămân aici, să aștept noutăți.

S-a ghemuit pe un scaun, ținându-și capul între palme și întrebându-se dacă nu cumva ar fi putut schimba cursul destinului cu o seară înainte, permițându-i lui Sandro să rămână peste noapte la vila Ceppi. Și cu siguranță că așa s-ar fi întâmplat dacă obișnuitele ei crize de hemicranie ar fi cruțat-o atunci. Însă ea îi spusese lui Sandro: „Mă doare capul îngrozitor. Cred că-i mai bine să te duci acasă. Ne auzim mâine." Apoi își luase rămas-bun de la musafiri și se închisese în dormitor.

Contrar celor afirmate de Vienna, Martina ținea foarte mult la Sandro. Cu o zi în urmă, pe când copiii se jucau în grădină, stătuseră îndelung la taclale, iar ea își spusese că, într-adevăr, Sandro părea să fie bărbatul cel mai potrivit să-i fie soț. Acum însă, în

locul ei hotăra soarta, dincolo de uşile acelea din sticlă, în sala de operaţii în care chirurgii se străduiau să-i salveze viaţa lui Sandro. „Iisuse Hristoase, dacă îl scapi de moarte, mă căsătoresc cu el", s-a rugat ea în gând, ştergându-şi lacrimile.

A simţit o mână pe umăr, după care o voce cunoscută i-a spus:

– *Ciao,* Martina.

Ridicându-şi privirea, l-a văzut pe Leandro uitându-se la ea cu blândeţe. Era îmbrăcat în uniforma verde a chirurgilor din blocul operator.

– Spune-mi... ai veşti? a întrebat ea cu vocea gâtuită de emoţie.

– Îmi pare nespus de rău, însă logodnicul tău n-a supravieţuit. Fii tare, Martina, a încurajat-o Leandro, adăugând: Hai să mergem la mine în cabinet. A ajutat-o să se ridice şi, ţinând-o de braţ, a condus-o de-a lungul coridorului. Tina, adu-mi, te rog, două cafele, i-a spus unei infirmiere.

Au intrat în cabinet, iar Leandro a aşezat-o pe Martina pe scaunul din faţa biroului.

Infirmiera a intrat ducând ceştile cu cafea fierbinte. Aroma puternică a neutralizat pentru o vreme mirosul aseptic, de spital.

Martina, care până atunci se lăsase ca un robot în voia bărbatului, incapabilă să schiţeze vreun gest, a început din nou să plângă, ascunzându-şi faţa în palme. Leandro i-a pus zahăr în cafea şi i-a întins-o.

– Uite, bea, i-a spus, mângâind-o pe păr cu un gest plin de compasiune.

Cu o zi în urmă, în dimineaţa de Paşte, când Giuliana îi dezvăluise că mama ei urma să se căsătorească, se lăsase dominat de un acces de gelozie, ca şi cum doar el ar fi avut dreptul să năzuiască la un asemenea premiu. Era de acord că, odată ce o luase de soţie pe Emanuela, şi-l pierduse. Totuşi, continua s-o considere pe Martina un fel de proprietate personală pe care nimeni n-o putea uzurpa, nici chiar Sandro Montini. Martina i-l prezentase în seara de Crăciun, în curtea bisericii, după liturghia la care asistase şi el împreună cu Emanuela. Martina venise însoţită de Sandro şi de Giuliana. Leandro remarcase fără nicio plăcere că partenerul prietenei sale dragi era chipeş şi cu clasă, recunoscând că Martina făcuse de data aceasta o alegere excelentă. Nu fusese deloc mulţumit de ce văzuse şi continuase să spere, într-un mod absurd, că relaţia celor doi avea să se destrame. Admitea că era dorinţa unui om nechibzuit, însă totul fusese nechibzuit în relaţia lui cu Martina.

În noaptea aceea, când fusese chemat de urgenţă la spital, nu-şi imaginase că pacientul era Sandro Montini însuşi. Aflase abia în timpul operaţiei, ocupat să ţină în viaţă inima bărbatului de pe masă. Unul dintre asistenţi i-a pomenit numele, iar Leandro şi-a dat toată silinţa să-l salveze. Zadarnic însă.

Martina a luat o înghiţitură de cafea, apoi l-a întrebat:

– A suferit?

– Nu. A intrat în comă în momentul impactului şi nu şi-a mai revenit, a informat-o el. Îmi pare nespus de rău.

Martina şi-a şters lacrimile, în timp ce Leandro a trecut de partea cealaltă a biroului.

– S-ar zice că nu prea am noroc la bărbaţi, nu-i aşa? a murmurat ea.

– El a avut mult mai puţin noroc decât tine, a remarcat doctorul.

– Fiica mea şi-ar fi dorit mult ca Sandro să-mi fie soţ. Era ca un tată pentru ea.

– Dar tu? Voiai să te căsătoreşti cu el?

– Cred că da. Voiam să-i ofer un tată copilului pe care-l port în pântece, i-a mărturisit Martina cu voce scăzută.

– Aştepţi un copil? a întrebat el.

Martina a dat afirmativ din cap.

43

Vienna se pregătise pentru acea vizită, iar membrii clanului Agrestis nu i-au dezamăgit așteptările: Agnese și Antonia cu bărbații lor și Ermanno cu soția au descins valvârtej la Vertova. Vestea celei de-a doua sarcini a Martinei se răspândise fulgerător și cu toții se declaraseră cutremurați de o asemenea grozăvie: nepoata lor, niciodată căsătorită, avea să aducă pe lume al doilea copil.

– Numele fiicei tale este pe buzele tuturor, de la Bergamo până la Clusone, a spus Ermanno în loc de bună ziua.

Era cel de-al doilea născut al lui Antonio și al Ermellinei și, după moartea tatălui, era considerat piatra de temelie a familiei.

Vienna tocmai trăsese de pe foc ceaunul cu mămăligă, în care topise câteva mâini bune de brânză de oaie. În bucătărie se răspândise o mireasmă îmbietoare.

– Aţi sosit numai bine ca să vă puteţi aşeza la masă, a spus, neluând în seamă vorbele cumnatului.

Şi i-a imaginat pe membrii clanului Agrestis înroşind telefoanele – pentru că în ultima vreme, de când fiecare dintre ei avea propria vilă, propriile maşini şi propriile bijuterii, obişnuiau să discute mai mult la telefon. În rest, erau foarte prinşi în rolurile lor de industriaşi în plină ascensiune, catolici practicanţi sau democrat-creştini convinşi, cu un nume a cărui onoare trebuia apărată.

La rândul ei, Vienna era la curent cu multe secrete neştiute de nimeni altcineva referitoare la cei din familia Agrestis, considerându-i printre ultimii oameni îndreptăţiţi să dea lecţii de moralitate. Deocamdată însă, a preferat să tacă, punând pe masă o sticlă de *barolo* de Piemonte.

Era o duminică frumoasă de septembrie, dezmierdată de razele molatice de soare şi de mireasma strugurilor copţi din via ce invadase pereţii vechiului atelier, acum nefolosit.

– Să nu cumva să crezi că ne îmblânzeşti punându-ne pe masă toate bunătăţile astea, a avertizat-o Agnese, care etala un taior înflorat de mătase. Părul înfoiat semăna mai degrabă cu o budincă de ciocolată abia scosă din cuptor, iar unghiile atent îngrijite, date cu lac roşu, îi scoteau în evidenţă degetele aducând a cârnăciori.

– Nici nu mi-am propus aşa ceva. Vreau doar să vă ofer terciul de mămăligă cu brânză care vă plăcea

atât de mult pe vremuri, a răspuns Vienna, cu o privire serafică și schițând un zâmbet îmbietor.

Acum, în casele cumnaților săi se găteau *penne all'arrabbiata, spaghetti alla putanesca, saltimbocca alla romana* – specialități care-i făceau să se simtă persoane moderne. În realitate, ei tânjeau după salamul de casă, cârnații cu pilaf și pâinea cu untură cu care fuseseră obișnuiți de mici, la Vertova.

Femeile discutau despre diete și colesterol, iar la micul dejun mâncau un iaurt în locul pâinii cu cafea și lapte dintotdeauna.

– Pun de cafea, i-a anunțat Vienna strângând masa.

Era convinsă că acum, cu burțile pline, aveau să fie mai puțin agresivi.

– Draga mea, constat că nu ai deloc grijă de aspectul tău, a comentat Antonia în timp ce ducea la gură ceașca, ținându-și degetul mic ridicat. Același capot de lână și aceeași pieptănătură de când lumea, a continuat pe un ton compătimitor, cu aerul unei prietene importante care împarte povețe.

– Da, ai dreptate. Lumea se schimbă, însă eu nu reușesc să țin pasul cu ea. Ca să fii în pas cu moda, îți trebuie mulți bani, iar eu n-am decât pensia de pe urma bietului Arturo, puținul pe care l-am moștenit de la ai mei și casa aceasta pe care mi-ați lăsat-o voi, a răspuns Vienna cu voce mieroasă.

– Casa o meritai cu vârf și îndesat, după cât ai muncit s-o întreții, a recunoscut Ermanno.

În momentul acela, Vienna a lansat prima salvă de tun.

– Ca să fim drepți până la capăt, mi s-ar fi cuvenit mult mai mult, după testamentul lui tata-socru. El a hotărât ca averea să se împartă egal între cei opt copii, incluzându-l aici și pe Arturo, chiar dacă bietul de el murise de mult.

– Bine, dar ai fost de acord! a intervenit Agnese.

– Și-mi menținpărerea. Numai că nu vreau să mi se reproșeze că nu mă îngrijesc și că datorez generozității voastre casa în care locuiesc, a precizat Vienna.

Vorbise în termeni concreți, pe limba lor, și reușise să-i pună în dificultate, ceea ce era de bun augur, gândindu-se la reproșurile pe care era sigură că aveau să i le aducă.

– Ei, oricum, fiica ta n-o duce deloc rău, chiar dacă nu știe nimeni de unde are atâția bani, a remarcat soția lui Ermanno, roasă de curiozitate.

– Și?

Raționamentul cumnatei a fost dus la bun sfârșit de Antonia:

– Nu poți să nu te gândești că, de fiecare dată când rămâne însărcinată, există cineva care trebuie să-și desfacă băierele pungii.

Vasăzică asta era în mintea lor, și-a spus Vienna. Mai întâi bani de la familia Biffi, iar acum și de la Montini. Raționamentul lor era întru totul greșit, însă poate că era mai bine așa.

– Se vede treaba că este norocoasă, le-a replicat.

– Şi cam iresponsabilă, a pufnit Agnese.

– Tu să-ţi clăteşti gura înainte să vorbeşti despre Martina, a ripostat pe un ton aspru, ca o tigroaică arătându-şi colţii.

– Nu mi-ar fi greu, însă ce te faci că nu doar eu spun asta, ci toţi locuitorii văii.

– Asta vă roade pe voi? Că are copii, dar nu e măritată? Mă întreb totuşi de ce nu priviţi mai întâi în ograda voastră? Martina duce viaţa pe care o crede de cuviinţă, dar cel puţin nu se ascunde de nimeni. Însă tu, şi tu, şi tu – a continuat, arătând cu degetul către fiecare, pe rând – puteţi jura cu mâna pe inimă că sunteţi curaţi ca lacrima?

– Ce vrei să spui? s-a revoltat Ermanno.

Despre el, Vienna aflase că, de când prosperase în afaceri, îşi luase amantă o roşcată zdravănă din Castione, pe care o numea „gazela mea". Toată lumea ştia, cu excepţia neveste-sii.

– Ermanno, să nu mă faci să dezvălui lucruri asupra cărora e mai bine să păstrăm tăcerea. O sarcină nu se poate ascunde. Altele însă, mult mai neplăcute decât naşterea unui copil, da.

– Acum, hai, dacă tot ai început, spune până la capăt ce ai de zis, a îndemnat-o Antonia, în vreme ce fratele său s-a ridicat furios de la masă.

– Tu te consideri femeie cu frica lui Dumnezeu, prin urmare ştii bine ce ne învaţă Sfânta Scriptură: Daţi Cezarului ce-i al Cezarului şi lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu. Asta nu te împiedică să ţii o contabilitate

dublă la firmele tale, iar ăsta să ştii că-i un păcat, a răbufnit Vienna.

Membrii familiei Agrestis aveau aceleaşi metehne ca toţi cei îmbogăţiţi peste noapte: ocoleau plata taxelor prin practicarea contabilităţii duble – cea oficială şi cea la negru, ceea ce le permitea acumularea de venituri inimaginabile. Vienna avea propriul său sistem de evaluare a păcatelor, şi, conform acestuia, a fura statul şi, implicit, cetăţenii lui, era o faptă mult mai gravă decât cea a unei femei nemăritate care aducea copii pe lume.

– Aici vorbim despre moralitate. Ce amestec are contabilitatea la negru? a intervenit soţul Antoniei, expertul contabil care se pricepea de minune să ascundă profiturile, considerând această manevră absolut normală.

– Revenind la oile noastre, trebuie să recunoşti că doi copii nelegitimi înseamnă un mare afront adus onoarei familiei noastre, a spus Agnese, scuturându-şi zgomotos brăţările de pe mână.

Era mezina lui Antonio şi a Ermellinei Agrestis, singura care trecuse de clasele primare, lăudându-se cu o diplomă de şcoală profesională. Se căsătorise cu un desenator tehnic care acum lucra la una dintre firmele familiei. Angajaseră acasă o menajeră tânără şi graţioasă, pe care soţul lui Agnese a sedus-o. Deşi a aflat, aceasta a preferat să păstreze tăcerea, însă în ziua în care a descoperit că tânăra rămăsese însărcinată a

concediat-o, iar desenatorul nu a mișcat un deget ca s-o ajute. Vienna îi dispreţuia pe amândoi.

– Nu e singura din familie care are copii în afara căsătoriei, a observat.

Nu voia să-i judece, însă nu accepta ca tocmai ei să critice felul în care Martina își trăia viaţa. Veniseră la Vertova să investigheze, să dea verdicte și să pedepsească. În cele din urmă, au plecat cu coada între picioare, cugetând în tăcere la propriile păcate. O scânteie a onestităţii de altădată a familiei Agrestis părea să mai dăinuiască totuși în sufletul lor, căci Ermanno a comentat:

– Cred că ar fi fost mai bine să ne vedem de treburile noastre.

44

Medicul Pietro Bertola, şeful secţiei de medicină internă, a aflat de la o soră că Martina Agrestis, o consăteancă de-a sa, născuse cu câteva zile în urmă.

– Nu e o simplă consăteancă, a precizat el. Am adus-o pe lume acum treizeci de ani. Aş putea s-o consider fina mea. Am văzut-o crescând şi îi cunosc pe toţi din familia ei. Apoi adăugase: Mulţumesc pentru informaţie, soră. Îi voi face o vizită mai târziu.

După-amiază, a bătut la uşa salonului.

– Se poate?

Lungită în pat, Giuliana o cerceta cu privirea pe Martina, care, într-un fotoliu, îşi ţinea în braţe fetiţa nou-născută.

– Bine aţi venit, domnule doctor, a spus fetişcana, ridicându-se. Haideţi să-mi admiraţi surioara.

– Aşadar, încă o fetiţă, a constatat medicul, punându-şi protector mâna pe umărul Martinei, care părea în al nouălea cer.

Bebelușul dormea, iar doctorul a întârziat o vreme admirând-o.

– Cam urâțică, nu-i așa? a comentat Giuliana.

– Ehe, să te fi văzut pe tine când erai ca ea, a glumit bătrânul doctor, care o asistase pe Martina la prima naștere.

– Ba este foarte frumoasă, a protestat mama.

– Am discutat cu obstetricianul tău. Mi-a spus că au fost unele complicații, a spus Pietro.

– Zgâtia asta mică voia să iasă mai întâi cu picioarele. Din fericire, simțisem că ceva nu era în regulă și mă internasem înainte să intru în travaliu.

– Eu am stat la ușa sălii de nașteri și i-am auzit urletele de durere. Un lucru e sigur: n-o să fac copii niciodată, a spus Giuliana.

– Cu toate astea, mama ta se află aici, întreagă și surâzătoare. Ce importanță are puțină suferință când rezultatul este o minunăție de copil ca surioara ta? a întrebat-o medicul.

– I-am pus numele Maria, ca mama lui Iisus, l-a informat Martina.

În clipa aceea, copila a deschis ochii, a început să-și agite vehement brațele, plângând zgomotos.

Martina și-a desfăcut capotul și cămașa de noapte, începând s-o alăpteze. Bebelușul a început să sugă lacom, calmându-se brusc.

Pe doctorul Bertola îl emoționa întotdeauna imaginea sacră a mamei care își alăptează odorul. În plus, i se părea că Martina avea în gesturile sale o noblețe

care impunea respect și admirație. Și-a amintit că fusese o vreme când sperase că Martina și fiul său Leandro se vor căsători. Pe atunci, era convins că erau făcuți unul pentru celălalt, și la fel considera și astăzi, când remarca cum propriul fiu era tot mai plictisit de relația cu vrednica lui soție, în timp ce Martina ducea o viață extravagantă, aflându-se parcă mereu în căutarea unui țel pe care nu reușea să-l găsească încă.

– Mama o răsfață pe Maria mai mult decât trebuie. Nici nu-ncepe bine să plângă, că o și pune la sân, s-a jelit Giuliana.

Pietro a zâmbit, apoi a ieșit.

– Ești geloasă? a întrebat-o Martina când au rămas singure. Apoi a adăugat: Să știi că la fel procedam și cu tine. Ai uitat că-ți satisfăceam orice capriciu, că te alintam și-ți făceam totdeauna pe plac? Apoi, întinzând mâna, a luat din sertarul noptierei un pachețel și i l-a oferit: Uite, ăsta e pentru tine, scumpa mea. Un cadou care consfințește învestirea ta în funcția de soră mai mare.

Giuliana a deschis cutia inscripționată cu numele unui bijutier: primise în dar o brățară de aur incrustată cu safire și rubine minuscule.

– Dacă mă gândesc bine, nu e chiar atât de rău să fii sora mai mare.

Și-a sărutat mama pe frunte, înțelegând că, deși pierduse statutul de fiică unică, Martina avea s-o iubească la fel de mult.

În zilele următoare au venit în vizită rudele din familia Agrestis și prietenii Martinei, aducând fel de fel de cadouri pentru micuța Maria: cămășuțe de mătase, jucării zornăitoare speciale pentru sugari, medalioane de aur, cutii muzicale argintate și multe flori. Cu toții sărbătoreau venirea pe lume a micuței, fără să îndrăznească să facă remarci nepotrivite. De la Milano a venit și Giuseppe Paganessi, care a întrebat-o de ce refuzase să-i dea micuței numele de familie al lui Sandro.

– Ar fi nedrept față de Giuliana, poate ar considera că vreau să scot în evidență că Maria are un tată, iar ea nu. E mai bine așa, a hotărât Martina.

Se simțea extenuată din cauza vizitelor și frazelor de complezență pe care fusese nevoită să le inventeze. A suspinat ușurată când toate astea au încetat.

Era sfârșit de noiembrie. Soarele apunea devreme, copleșit de umbrele înserării.

De regulă, la secția de recuperare a spitalului din Bergamo vizitele încetau la ora șase seara, când infirmierele treceau prin saloane să debaraseze farfuriile și tacâmurile de la masa de seară, iar asistentele medicale luau pacienților, pe rând, temperatura.

Martina abia dacă se atinsese de supa cu tăiței „cu gust de spital", preferând desertul – măr copt într-un sirop de zahăr mult prea dulce. A luat-o în brațe pe Maria și s-a așezat în fotoliu ca s-o alăpteze.

Micuța părea să fi fost foarte înfometată și, privind-o, s-a gândit la tatăl ei, la Sandro. Îi păstra o

amintire vie: chipul solar, zâmbetul sincer, talentul lui de a lua totul în joacă, dragostea pe care i-o dăruise, parfumul pielii sau visurile despre care Martina nu-i povestise niciodată. Cu el, Martina fusese pe deplin fericită. În brațele lui își simțise împlinită propria feminitate. Experiența din urmă cu cincisprezece ani cu Bruno Biffi fusese o greșeală din tinerețe care o aruncase în prăpastia fără fund a neliniștilor și a deznădejdii, însă cu tatăl micuței Maria avusese o relație responsabilă, bazată pe respect reciproc, bucurii și clipe emoționante.

– Imaginează-ți, draga mea, că printr-un miracol tatăl tău ar fi aici, cu noi, să te vadă, a spus în șoaptă.

Ochii i s-au umplut de lacrimi, realizând că ținea în brațe rodul unei scurte, dar intense povești de iubire; se întreba dacă Vienna fusese încercată de aceleași sentimente, dacă își amintea de Stefano Ceppi în clipele când își alăpta fiica, pe ea, Martina.

– Simt că el e aici, cu noi, că ne vede și este fericit, a adăugat.

Micuța Maria a abandonat într-un târziu sânul mamei, care a șters-o cu delicatețe la gură, sprijinind-o apoi pe umăr și bătând-o ușor pe spate. Martina continua să plângă în tăcere, însă lacrimile sale erau lacrimi de fericire: îi era profund recunoscătoare propriei sorți pentru bucuria de a-i fi pus în brațe o nouă viață.

În salon au intrat două asistente medicale.

– Plângeți, doamnă, nu vă jenați. Toate lehuzele plâng, a spus una dintre ele, pe când cealaltă a luat-o

pe Maria și a pus-o în pătuț. Apoi a adăugat: Acum însă, ar fi bine să vă ridicați din fotoliu și să vă băgați în pat, la somn.

Martina s-a supus.

– Nu prea e-n regulă cu toate florile astea în salon, a remarcat cealaltă. Vreți să le ducem în capelă, la statuia Sfintei Fecioare?

– Mai bine împărțiți-le între voi și luați-le acasă. Iernile par mai vesele când ai flori în casă, a spus Martina.

Femeile nu s-au lăsat rugate.

Una dintre ele a luat-o în brațe pe Maria spunând:

– O duc în salonul pentru sugari, să puteți dormi liniștită.

Martina a sărit ca arsă:

– Maria mea e cuminte: adineauri am hrănit-o și acum doarme liniștită, după cum vedeți. O vreau aici, cu mine, peste noapte.

Cele două asistente au ieșit, stingând lumina. În salon mai pâlpâia acum doar becul veiozei mici de pe noptieră.

Curând, Martina a adormit.

S-a trezit simțind o mână care o mângâia pe frunte. În lumina slabă a încăperii l-a recunoscut pe Leandro. Stătea în picioare lângă pat, zâmbind.

– Ce faci aici? l-a întrebat Martina.

– Sst! Vorbește încet, să nu trezești fetița, a spus el în șoaptă, ducându-și degetul la buze. Apoi a adăugat: Acum am ieșit din sala de operații. Tata mi-a spus că ai născut, așa că am venit să te văd. Ai o fetiță

superbă, să-ți trăiască. Știu că o cheamă Maria. Tu cum te simți? a întrebat-o cu blândețe.

– Ia loc, a spus Martina.

Leandro a tras un scaun lângă pat, s-a așezat și i-a luat mâna între palmele sale.

– Știi că acum două luni am devenit și eu tată pentru a doua oară?

– Da, am aflat.

– Cine știe, poate că într-o zi, Maria ta se va căsători cu fiul meu.

După mulți ani, în liniștea adâncă a unui salon de spital, sufletele lor păreau să se fi regăsit, deschizându-se unul către celălalt cu aceeași puritate ca în adolescență.

– Ești fericit? l-a întrebat Martina.

– Sunt împăcat cu viața. Dar tu?

În clipa aceea, micuța Maria a început să plângă, rupând vraja momentului magic.

– Trebuie să mă îngrijesc de fetița mea, a răspuns ea, trăgându-și mâna dintre palmele lui Leandro.

45

În scurtele sale sejururi la Milano, Martina obișnuia să-și invite prietenii apropiați la masă în apartamentul din via Serbelloni. Oaspeții acelei seri, Giovanni Paganessi și copiii, au sosit mai devreme, în timp ce ea o pregătea de culcare pe Maria. În locul ei, amfitrion a fost Giuliana, care se pricepea de minune să facă onorurile casei. Și-a servit musafirii cu lichior, apoi a inițiat o conversație neutră.

– Maria nu adoarme dacă mama nu-i citește o poveste. E șireată foc: alege mereu poveștile cele mai lungi, le explica tânăra, turnând în pahare.

– Numai că de data asta a adormit înainte de sfârșit, a întrerupt-o Martina, făcându-și apariția în cadrul ușii.

Musafirii s-au repezit s-o îmbrățișeze. Cei din familia Paganessi țineau mult la Martina, considerând-o practic de-a casei.

– De data asta cât timp rămâi la Milano? s-a interesat Giovanni.

– Atât cât să înțeleg ce pune la cale Giuliana, i-a răspuns pe un ton scăzut, profitând de faptul că tinerii se strânseseră lângă pick-up, pregătindu-se să asculte ultimele succese discografice ale momentului.

– Te neliniștește?

– Să zicem că încerc să-mi dau seama de unde bate vântul, a explicat Martina, conducându-l pe Giovanni spre terasa cu camelii și rododendroni înfloriți. Apoi a adăugat: Insistă de câteva luni să o las să folosească apartamentul acesta, iar eu nu pricep de ce, din moment ce are o garsonieră în piața Mercanti.

– A, nu încerca să afli de la mine ce zace în mintea întortocheată a copiilor noștri. De când biata Nicoletta ne-a părăsit, îmi bat mereu capul cu ei, s-a autocompătimit Giovanni.

Trecuseră deja cinci ani de când îi murise soția, însă el continua s-o plângă.

– De ce nu-ți cauți pe cineva? l-a întrebat Martina, pe un ton blând.

– Toți cei din familie îmi spun același lucru. La fel și cei din neamul Montini, de parcă aș putea găsi o altă Nicoletta cât ai bate din palme. Știi, dincolo de a fi soț și soție, noi doi eram foarte buni prieteni. Am crescut împreună, am frecventat aceleași școli, în sfârșit, eram genul de cuplu care se înțelege dintr-o singură privire. Nutresc convingerea că ne-a fost sortit încă de la naștere să ne iubim. Nu știu dacă m-am făcut înțeles.

Martina s-a gândit la Leandro. Povestea lor ar fi putut fi identică, dacă el ar fi iubit-o așa cum ea îl iubea pe el.

– Știu foarte bine la ce te referi. Și totuși, ești încă un domn bine și cred că e datoria ta să-ți refaci viața, i-a spus ea, atenționându-l în glumă.

– Există o singură persoană alături de care aș putea, probabil, s-o iau de la început. Iar tu știi bine despre cine vorbesc, a comentat Giovanni.

Era vorba chiar despre ea, iar Martina știa foarte bine acest lucru. De circa doi ani, apelând la jocuri laborioase de cuvinte, Giovanni făcea cu regularitate aluzii la o eventuală căsătorie a lor, însă Martina se prefăcea, de fiecare dată, că nu înțelege.

– Sper sincer că nu despre mine, a răspuns ea de data aceasta.

Dinspre sufragerie se auzeau acordurile drăcești ale unei melodii rock și râsete de adolescenți. Luna nu se înălțase încă la orizont. Maria a tras adânc în piept aerul învăluitor al asfințitului. S-a gândit la Giuliana, care, de când se înscrisese la școala de teatru, se ținea departe de Vertova, Milano devenind orașul ei de adopție. Iată că, într-un fel sau altul, ramura milaneză a familiei Ceppi își făcea simțită prezența în preferințele fiicei ei celei mari. Cât despre ea, Martina rămânea puternic ancorată în Val Seriana și niciodată nu ar fi încurajat o legătură cu cineva care ar fi încercat s-o smulgă din universul ei. Vertova era orice, numai un loc de basm nu, însă era singurul

care-i conferea siguranță. Valea – cu sătenii clevetitori, cu apele reci ca gheața ale râului Serio, cu fumul emanat de fabricile nou-construite și mireasma florilor de munte – era parte a ființei sale. Întâi de toate, nu-și dorea un soț, iar în al doilea rând, Giovanni nu reprezenta pentru ea decât soțul văduv al celei mai bune prietene.

– Bineînțeles că despre tine vorbesc, Martina. Ba chiar aș spune că fac asta de ani buni, a precizat bărbatul.

– Într-adevăr, însă ai făcut-o pe același ton cu care negociezi cumpărarea unei noi firme sau societăți pe acțiuni, a răspuns Martina pe un ton care se dorea glumeț.

– Iartă-mă, însă altfel nu mă pricep, s-a întristat el. Apoi a continuat: Totuși, gândește-te la micuța Maria. La urma urmelor, este o Montini, iar dacă noi doi ne-am căsători, s-ar putea zice că, de fapt, am reîntregit familia.

– Giovanni, uită-te în ochii mei și răspunde-mi: mă iubești?

– Țin foarte mult la tine. Oare nu-i același lucru?

– Nu, nu este. Te rog, hai să nu stricăm frumoasa noastră prietenie. Am pretenția că te cunosc suficient de bine și, prin urmare, știu că mă vrei numai pentru că ți-e prea lene să cauți pe altcineva. Te rog să mă contrazici dacă greșesc!

Menajera a anunțat că cina era servită. La masă, Martinei și lui Giovanni le-a revenit buna dispoziție, zâmbindu-și amical unul celuilalt, așa cum nu se mai

întâmplase de mult: în sfârșit, relația dintre ei se limpezise, fiind eliberată acum de sub povara unor așteptări imposibile. Giuliana a fost protagonista serii, povestind anecdote din lumea teatrului, care în spatele cortinei ascundea vicii, manii, gelozii, rivalități, cruzime și, uneori, virtuți. Era o lume în care, spunea ea, „cuțitele șuieră prin aer" și în care „mulți sunt dispuși să se prostitueze ca să obțină o felie, cât de mică". Apoi a concluzionat:

– Cu toate acestea, teatrul e singurul loc în care trăiești magia materializării unui mod de gândire.

Cu toții erau numai ochi și urechi, iar Martina o cerceta cu atenție. Un lucru îi era limpede: fiica sa îi ascundea ceva, iar acest lucru o îngrijora.

La desert, și-a făcut apariția, pe neașteptate, Maria. Stătea în mijlocul sufrageriei desculță, cu ochii umflați de somn și încruntată. S-a uitat de jur împrejur și, zărind-o pe Martina, s-a refugiat în brațele ei, plângând.

– Ce s-a întâmplat? a întrebat-o mama.

– Am visat urât.

– Povestește-mi și mie ce ai visat.

– Nu mai țin minte, a spus fetița, smiorcăindu-se.

Martina și-a luat rămas-bun de la musafiri, lăsându-i în grija Giulianei. A luat-o pe Maria în dormitorul ei, s-a întins lângă ea în pat și a început s-o legene, până când a simțit că a adormit.

Veioza de pe noptieră răspândea în jur o lumină caldă, rozalie. Martina a mai rămas câteva minute să admire chipul bucălat al fiicei sale care, în somn,

dezvăluia natura oarecum placidă a firii sale. Nu le semăna nici celor din familia Ceppi, nici celor din clanul Montini. În schimb, era leit Vienna.

– Ai să ajungi un câine de stână, ca bunica ta, i-a spus în şoaptă, mângâindu-i părul.

Giuliana şi-a strecurat capul pe uşă.

– A plecat toată lumea. Mă duc şi eu acasă, a informat-o ea cu voce joasă.

Martina a ieşit după ea în antreu.

– De ce nu rămâi aici peste noapte? a întrebat-o.

– Ce rost ar avea, din moment ce nu-mi permiţi să mă mut aici? i-a reproşat.

– Giuliana, fă-mă să înţeleg: ce motiv aş putea avea ca să las un apartament de cinci sute de metri pătraţi pe mâna unei fete de nouăsprezece ani?

– În cazul acesta, permite-mi şi mie să te întreb ceva: ţi se pare normal să ai un apartament atât de luxos în oraş, iar tu să te încăpăţânezi să trăieşti la ţară, în Val Seriana? Practic, nu stai niciodată aici, aşa că nu văd de ce n-aş putea locui eu în apartament.

– Acum eu pun întrebările. Aşadar, cum se face că, brusc, garsoniera din piaţa Mercanti a devenit prea strâmtă pentru gusturile tale?

– Parcă e căsuţa păpuşii Barbie, zău aşa. Nu-mi pot primi prietenii acolo.

– Ştii ceva? Pune mâna şi munceşte, câştigă-ţi pâinea şi pe urmă n-ai decât să închiriezi tot Palatul Regal, dacă ţi se năzare, i-a replicat Martina, din ce în ce mai neliniştită.

Înfuriată, Giuliana s-a îndreptat cu paşi hotărâţi spre sufragerie şi, aşezându-se într-un fotoliu, i-a spus:

– Noi două avem de discutat.

– Sunt întru totul de acord, a zis zâmbind Martina şi s-a aşezat în fotoliul din faţa ei.

– Ştii foarte bine că, şi dacă voi reuşi vreodată să mă afirm în teatru, va mai trece mult timp până să pot să trăiesc din propriile câştiguri. Până atunci însă, vreau să ştiu în ce ape ne scăldăm, pentru că în familia noastră există secrete despre care nu vorbeşti niciodată. Sărăntoace nu suntem, acest lucru e evident. Ba chiar te bănuiesc că ai fi o femeie foarte bogată. În cazul acesta, de unde vin banii? Familia Agrestis e putred de bogată, înţeleg, dar bunica trăieşte decent cu ce a agonisit într-o viaţă de om. Însă tu, pe lângă vila de la Vertova, îţi permiţi să ţii şi acest megaapartament la Milano. Cum e cu putinţă?

Zâmbetul de pe chipul Martinei se stinsese, fiind înlocuit de o expresie de stupoare.

– De când trebuie să-ţi dau ţie socoteală?

– De când ai şi tu aceeaşi pretenţie de la mine. Eşti o mamă foarte misterioasă. În regulă, însă eu simt nevoia să fac puţină lumină în realităţile de care depinde şi viaţa mea.

Martina şi-a spus că intrase pe un teren minat şi că trebuia să scape cât mai repede, fără să recurgă la minciuni – dacă acest lucru era posibil. De data aceasta, dialectica obişnuită nu mai era suficientă pentru găsirea unei explicaţii plauzibile.

– Ţi-o aminteşti destul de bine pe contesa Ines, nu-i aşa? După cum ştii, nutrea o simpatie aparte pentru noi. Era foarte ataşată de bunica ta, fiindu-i recunoscătoare din diferite motive. A ţinut foarte mult şi la mine şi, fiind singură pe lume, a dorit să-mi dovedească această afecţiune lăsându-mi moştenire o rentă viageră şi uzufructul celor două case – vila de la Vertova şi apartamentul de aici. După cum vezi, nu este niciun mister la mijloc. N-aş putea spune acelaşi lucru şi în cazul tău, pentru că simt că-mi ascunzi ceva.

Giuliana s-a prefăcut că dăduse crezare poveştii, deşi înţelesese că dincolo de cuvintele mamei adevărul era mult mai complex.

– Vreau să fac o figură frumoasă în faţa unei persoane la care ţin foarte mult, i-a mărturisit ea, cu voce stinsă.

Martina a dat din cap, compătimitoare. Era limpede că Giuliana se pregătea să se implice într-o nouă poveste de iubire. Constatarea o liniştea, însă nu justifica în niciun caz cererea ei de a se muta în apartamentul din via Serbelloni.

46

Ţinând-o de mână pe Maria, Martina s-a strecurat nevăzută în sala de spectacole, acum goală, a teatrului Piccolo. Venise, la invitaţia Giulianei, să asiste la repetiţiile pentru *Hamlet*. După disputa din urmă cu câteva seri se împăcaseră, deşi fiecare rămăsese fermă pe poziţie.

Locurile spectatorilor erau cufundate în întuneric, doar scena pe care se vedeau câţiva actori fiind luminată.

A zărit-o pe Giuliana. În blugi şi tricou, aceasta purta o discuţie animată cu nişte colegi. Fusese distribuită în rolul Ofeliei, premiera urmând să aibă loc în stagiunea de toamnă. O alesese pentru rol însuşi Kuno Gruber, regizorul celebru atât pentru talentul său extraordinar, cât şi pentru excesele amoroase care ţineau prima pagină a ziarelor de scandal. Acum, Martina îl zărea stând pe un taburet în stânga scenei şi recitind replicile, în vreme ce actorii discutau încetişor între ei.

– Uite, o vezi pe sora ta? şi-a întrebat Martina mezina.

– Da. Pot s-o strig?

– În niciun caz. Ne-au dat voie să intrăm cu condiţia să nu scoatem o vorbă. Uite, ne aşezăm pe scaunele de colo şi rămânem aici până termină Giuliana repetiţiile.

– În regulă, a spus copila.

Martina a rămas să-şi admire fiica mai mare, care pe scenă părea chiar mai înaltă şi subţire decât era în realitate. Prezenţa ei părea dominantă în relaţia cu restul actorilor.

– Aşadar, suntem acasă la Polonius. Intră Laerte şi Ofelia.

Giuliana continua să sporovăiască, nepăsătoare, cu un coleg.

– Am spus: intră Laerte şi Ofelia. Pe Laerte îl văd, Ofelia însă e ocupată să converseze. Giuliana! a tunat regizorul, agitând foile cu scenariul deasupra capului, împodobit cu o splendidă coamă argintie.

Vocea puternică a bărbatului a făcut-o pe Maria să tresară violent.

– De ce ţipă domnul acela la sora mea? şi-a întrebat mama în şoaptă.

– Pentru că, în loc să muncească, stă la taclale, i-a răspuns Martina.

Apropiindu-se de Kuno, Giuliana a schiţat o reverenţă, spunând:

– Ofelia e prezentă în carne și oase, și plină de viață. Pentru moment...

Regizorul a lăsat foile jos, s-a dus lângă ea și a condus-o spre locul de pe scenă pe unde ar fi trebuit să-și facă intrarea.

– Ține minte: ești Ofelia cea blândă și fragilă, răvășită de promisiunile de iubire pe care tocmai ți le-a făcut Hamlet. Apoi, întorcându-se spre actorul care-l juca pe Laerte, a continuat: Tu te pregătești să pleci pe mare și ești îngrijorat pentru că lași singură această făptură inocentă. Haideți, să aud replicile.

– „Ia seama deci; scăparea e-n veghere", a declamat tânărul.

– „Povața ta-nțeleaptă voi păstra ca strajă inimii. Dar, bune frate, nu-mi arăta doar asprul drum spre ceruri asemeni preoților fără har"[1], i-a dat replica Giuliana.

– Nu, nu, nu! a tunat din nou Kuno Gruber, aruncând foile și năpustindu-se furios în direcția Giulianei. Îl privești pe Laerte ca și cum ți-ar fi iubit! Ți-e frate, pentru numele lui Dumnezeu! Iar tu ești sora cea cuminte. Păstrează-ți arsenalul erotic pentru altă ocazie, fir-ar să fie!

– Acum ce face? O bate? a întrebat Maria, înspăimântată.

---

[1] W. Shakespeare, *Hamlet*, trad. Ion Vinea, în: William Shakespeare, *Henric al V-lea, Hamlet, Othello, Macbeth, Poveste de iarnă*, București, Editura Univers, 1971 (n. tr.).

– A, nu! Părerea mea este că o iubește, a răspuns Martina, absorbită de cele ce se întâmplau pe scenă.

Înainte ca Martina să poată schița vreun gest, Maria s-a lăsat să alunece de pe scaun și a luat-o la fugă în direcția actorilor. A încercat s-o ajungă din urmă, dar în zadar: Maria a urcat pe scenă și s-a prins strâns de piciorul Giulianei.

– Iisuse Hristoase, ce se întâmplă aici? a strigat regizorul.

– Îmi cer iertare, maestre. Ea este surioara mea, iar cea de colo e mama. Au venit să asiste la repetiții, a explicat Giuliana, luând-o pe Maria în brațe.

Maestrul a privit lung la copilă, dar mai ales la frumoasa mamă a actriței sale. Într-o fracțiune de secundă, expresia de pe chip i s-a îndulcit, pentru a-și etala apoi faimoasa lui privire de seducător.

– Fetișcana aceasta splendidă să fie mama ta? a întrebat el, plin de curtoazie. Apoi, străduindu-se să-și reia o mină severă, i s-a adresat Martinei, suav: Stimată doamnă, aici nu este grădiniță. Sau cel puțin așa ar trebui, să nu fie. Sunteți amabilă să luați fetița de pe scenă și...

– Și să ne ducem unde a-nțărcat mutu' iapa? l-a completat Martina cu un zâmbet larg pe chip. În regulă, vă cer scuze, a adăugat. A luat-o de mână pe Maria și, la plecare, i-a spus Giulianei cu voce scăzută: Ne vedem acasă.

În numai câteva minute înțelesese mult mai multe decât ar fi reușit să afle dintr-o eventuală destăinuire a fiicei sale mai mari.

Prin urmare, tânărul care-l întruchipa pe Laerte îi făcea ochi dulci fetei sale, de care însă era îndrăgostit și regizorul, iar Giuliana era pe cale să-i împărtășească sentimentele acestuia din urmă. Avea să se îndrăgostească de el pentru că era un artist de geniu, în timp ce el o iubea pentru că era frumoasă, avea charisma unei actrițe rasate ce urma să devină o mare vedetă. Un singur gând o consola: acela că Gruber știa să o ducă pe Giuliana pe cele mai înalte culmi ale actoriei. Acum înțelegea și de ce fiica sa insistase atât de mult să se mute singură în apartamentul din via Serbelloni – voia să-l impresioneze pe regizor.

Giuliana a sosit acasă la ora cinei. Maria își trăsese în față o tavă plină cu budincă de ciocolată, la care Martina încerca s-o facă să renunțe.

– Vrea s-o mănânce pe toată? s-a crucit sora mai mare.

– Știi foarte bine că Maria e ca un sac fără fund. Stai să vezi cum o să se pună pe țipat când îi voi lua budinca.

De data aceasta, previziunea ei nu s-a adeverit. Mezina era foarte interesată de cele întâmplate după-amiază, la teatru. A întrebat-o pe Giuliana:

– De ce țipa la tine bărbatul acela rău?

– Pentru că așa se procedează la teatru.

– Așa cum?

– Se țipă, se muncește pe brânci, uneori se mai și râde. Acum însă, hai, dă-mi pupicul ce mi se cuvine.

Maria a sărutat-o zgomotos pe obraz, mânjind-o cu ciocolată.

– Acordă-mi puţin timp ca s-o pregătesc pe cea mică pentru noapte, apoi vin să stăm împreună la masă. Avem sufleu de conopidă şi salată de peşte.

– Ştii, a intervenit o schimbare în program. Prietenii mei mă aşteaptă la un restaurant mic şi încântător din via Brera. Le-am promis că te iau cu mine, a spus Giuliana.

Martina s-a declarat de acord.

La restaurantul respectiv mâncarea nu era cine ştie ce, însă Martina s-a lăsat antrenată de buna dispoziţie a tinerilor actori, gândindu-se că, de acum, fiica sa cea mare nu mai avea nevoie de protecţia ei. Era asemenea puilor dintr-un cuib care, după ce le-au crescut aripile, zboară departe, spre zări necunoscute. Nici măcar frumosul Laerte, care în viaţa reală se numea Sergio Nu-ştiu-cum, n-ar fi reuşit să o ţină pe loc. O încerca un sentiment de compasiune profundă pentru băieţandrul acela care o privea cu adoraţie pe Giuliana, căci aceasta era pe cale să se îndrăgostească de Kuno Gruber, un escroc sentimental care avea s-o facă să sufere, dar care nu va reuşi, nici el, s-o împiedice să zboare mai sus, tot mai sus.

S-a prefăcut măgulită de curiozitatea admirativă cu care o înconjurau colegele Giulianei şi de frazele galante ale băieţilor. Le-a povestit câte ceva despre Vertova şi despre viaţa la ţară, despre ritualul sacrificării porcului şi despre găinile la care Vienna ţinea ca la ochii din cap, precum şi despre primele recitaluri ale Giulianei pe scena teatrului parohial.

– La doisprezece ani mi-a mărturisit cum reușea să-și învingă tracul: își imagina că joacă în fața unui public complet dezbrăcat.

– Mamă, te rog! a implorat-o Giuliana, stânjenită.

Apoi, și-a îndreptat atenția asupra unui bărbat încă tânăr, cu chipul palid și păr auriu, cu ochi albaștri ca azurul cerului, tras la față și cu o gură mică, cu buze subțiri. Purta pantaloni de catifea și o cămașă cadrilată. Ceilalți i l-au prezentat. Se numea Oswald Graywood și era profesor de literatură la Universitatea din Oxford, un reputat specialist în studiul operei lui Shakespeare și al teatrului elisabetan. Vorbea puțin și roșea foarte repede. Venise în Italia pentru un curs cu tinerii actori de la teatrul Piccolo, iar Giuliana îi vorbise despre el ca despre un izvor nesecat de cunoștințe.

„Profesorul Graywood spune că teatrul este o exigență legată indisolubil de viața socială" îi spusese. Apoi adăugase: „Profesorul Graywood susține că actorul este un adevărat sacerdot, în timp ce teatrul este una dintre cele mai sublime forme de artă, conferind un sens gândurilor, sentimentelor și moravurilor, transformându-se într-un instrument educativ extraordinar atunci când exaltă virtuțile umane, condamnând în schimb viciile."

Martina îl privea cu coada ochilor pe charismaticul și foarte timidul profesor de literatură, care roșea ca o mironosiță la bancurile celorlalți bărbați de la masă, pe care însă ea nu le putea înțelege, fiind spuse în engleză.

– Eu mă duc acasă, i-a anunțat la un moment dat.

– Bine, mamă, dar noaptea nici n-a început. Uite, mai târziu mergem cu toții într-un local unde se ascultă jazz. Trebuie neapărat să vii cu noi.

– Oh, Doamne, nu! Abia dacă pot să ascult din când în când muzică clasică, s-a arătat Martina înspăimântată, amintindu-și de seara în care Sandro o târâse într-un asemenea local de noapte, din piața Domului (rezistase cu greu o jumătate de oră, după care i-a șoptit la ureche: „Dacă nu mă scoți în clipa asta de aici, mă apucă toate istericalele").

– Lasă-mă să te conduc acasă, a spus Giuliana.

– Aș putea-o conduce eu pe doamna, dacă, desigur, îmi acordă permisiunea. Cu atât mai mult cu cât, în materie de jazz, suntem de aceeași părere, a intervenit profesorul englez, roșind.

Giuliana i-a făcut cu ochiul mamei, șoptindu-i apoi la ureche:

– Ești o adevărată bombă sexy. L-ai dat gata pe Oswald, despre care toată lumea știe că este misoginul perfect.

Martina a acceptat oferta profesorului, însă avea să regrete în scurt timp, căci Oswald, în italiana lui stricată, a încercat să lege un dialog bazat pe întrebări de-a dreptul imposibile.

– Doamnă Agrestis, ce credeți despre situația actuală a teatrului italian? Sunteți de părere că originea sacră a teatrului antic mai are vreun sens în epoca

contemporană? Cum interpretați trecerea de la reprezentația religioasă la cea profană?

La un moment dat, Martina a izbucnit:

– Domnule profesor, vă rog, aveți milă de mine. Vorbiți-mi mai bine despre stâncile albe din Dover, despre Big Ben sau despre regină, dar nu-mi purtați pașii pe un teren pe care nu-l cunosc și care, ca să vă spun sincer, nici nu mă interesează.

Surprinzător, bărbatul a izbucnit într-un hohot sănătos de râs.

– Sunteți foarte pragmatică, a constatat.

– Ba nu, sunt ignorantă, recunosc, însă conviețuiesc foarte bine cu ignoranța mea, a declarat Martina.

– Probabil că, dintre noi doi, ignorantul sunt eu. Într-adevăr, sunt specialist în domeniul meu, însă în rest sunt catastrofal, a mărturisit Oswald.

Ajunși în piața teatrului Scala, au virat pe strada Hoepli, trecând prin fața unui local la modă, camuflat sub înfățișarea unui vechi bistrou.

– Mi-aș putea permite să vă invit la un pahar de vin? a întrebat-o el.

Înăuntru, același vacarm ca în localul de unde tocmai plecaseră: grupuri de tineri discutau aprins, râdeau și își savurau paharele cu băutură.

Au găsit o masă liberă și au comandat o sticlă de *dolcetto* de Alba. Profesorul vorbea întruna, enumerând calitățile Giulianei, care avea o capacitate surprinzătoare de a descoperi esența textului teatral. Apoi

i-a vorbit despre el, despre eseurile publicate şi cele la care lucra încă, despre vacanţele petrecute în Italia pe vremea studenţiei, despre farmecul Peninsulei şi al locuitorilor ei, precum şi despre viaţa conjugală, recent naufragiată.

Martina se mulţumea să asculte fără să comenteze.

– Bine, dar nu mi-aţi spus nimic despre dumneavoastră, a constatat la un moment dat profesorul.

Ea şi-a îndreptat umerii, declarând sec:

– Viaţa mea este atât de normală şi insignifiantă, încât nu merită să fie povestită.

– Recunoaşteţi, mai bine, că v-am plictisit de moarte. Adevărul este că sunt în Italia de două săptămâni, dar este prima dată când întâlnesc pe cineva care are răbdare să mă asculte. Fie şi pentru atâta lucru, eu vă mulţumesc, doamnă Agrestis.

– Spuneţi-mi Martina.

– Iar dumneavoastră mie, Oswald.

Fără niciun motiv, au izbucnit în râs.

– Acum, că ne-am împrietenit, permiteţi-mi să vă pun o întrebare: de ce nu veniţi o dată în vacanţă în Anglia? Aţi învăţa engleza mai repede decât vă puteţi închipui. Dacă vreţi, vă las adresa şi numărul meu de telefon, i-a spus, întinzându-i o carte de vizită. Apoi a adăugat: Peste câteva zile, mă întorc la Oxford. Dacă vă hotărâţi să veniţi, sunaţi-mă şi vă voi organiza un sejur foarte instructiv.

– Voi analiza această propunere, i-a promis Martina.

47

Giuliana sosise în vizită la Vertova ca să-şi ia rămas-bun înainte de plecarea în vacanţă.

– Cu cine? s-a interesat Martina.

– Suntem mai mulţi, a răspuns vag tânăra.

Masa fusese aranjată afară, sub pergolă. Maria, înarmată cu găletuşă şi lopăţică, săpa o groapă în pietrişul de pe alee, secondată cu conştiinciozitate de prietenul ei nedespărţit, Mattia – fiul lui Leandro şi al Emanuelei, pe care aceştia îl lăsau în grija bunicilor la fiecare sfârşit de săptămână. Bătrânii îi povestiseră Martinei că soţia lui Leandro aştepta acum al treilea copil, însă sarcina părea să fie dificilă, putând apărea nişte complicaţii. Maria era foarte apropiată de Mattia. Într-o zi, Leandro repetase pe un ton glumeţ ceea ce-i spusese cu câţiva ani în urmă, la naşterea Mariei: „Judecând după cum se caută şi întreabă unul de celălalt, nu m-aş mira ca atunci când vor fi mari să se căsătorească."

Gigliola adusese la masă un platou cu carne de vițel în sos de ton și maioneză și o salată preparată cu verdeață proaspătă din grădină. Având farfuriile goale în față, nici Martinei, nici Giulianei nu păreau să le fie prea foame. Stăteau de vorbă la un pahar de vin rece de Collio, cântărindu-și cu atenție cuvintele.

– Vine cu voi și tânărul acela, Sergio Nu-știu-cum? a întrebat Martina, pe un ton aparent dezinteresat.

– A, nu ți-am spus? Am terminat-o cu Sergio.

– Nici măcar nu știam că aveai o relație cu el, a mințit mama.

Martina își cerceta fiica din priviri, frumoasă-coz, într-adevăr, însă se lăsase îmbrobodită de farmecul renumitului regizor. I se părea totuși că Giuliana își păstrase propria independență, cel puțin deocamdată.

– Era foarte posesiv, s-a lamentat tânăra.

– Te înțeleg, totuși să știi că-l compătimesc, pentru că avea aerul unui tânăr de ispravă, a comentat Martina.

– Poate că da, însă era destul de limitat. Îi lipsește ceva, nu va ajunge niciodată un nume mare.

– Așa zice Kuno Gruber?

– De unde știi?

– Să-i spunem oare intuiție maternă? a răspuns ironică Martina, înțelegând că fiica sa i se dăruise pe tavă vulpoiului de regizor, care acum o degusta bucățică cu bucățică.

– Ba, să spunem mai degrabă că-ți vâri nasul unde nu-ți fierbe oala.

– Chiar de-ar fi așa, oricum aș fi îndreptățită s-o fac, din dragoste de mamă. Însă eu nu m-am amestecat niciodată în viața ta sentimentală și nu am de gând s-o fac nici de aici înainte. Îți voi fi mereu alături, chiar dacă mi-e teamă că uneori vei face alegeri greșite. De altfel, sunt convinsă că din fiecare greșeală învățăm câte ceva. Eu, de exemplu, am făcut multe greșeli și probabil că voi mai face, dar dacă rezultatul lor sunteți tu, Maria, casa aceasta și iubirea care ne unește, atunci eu zic să toastăm în cinstea greșelilor, a declarat Martina, ridicând paharul.

– Putem să toastăm și noi? a intervenit Maria, punând capăt minuțioaselor lucrări de excavare a aleii.

Se apropiase de ele ținându-și de mână prietenul de-o șchioapă, față de care demonstra dintotdeauna o atitudine exagerat de protectoare. La rândul lui, Mattia înțelesese că astfel era foarte avantajat și se lăsa bucuros în voia ei.

– Duceți-vă la Gigliola și cereți-i câte un pahar cu suc de portocale. Copiii n-au voie să bea vin, le-a spus Martina, pe un ton pe care îl dorea dojenitor.

Cei doi s-au supus, iar femeia s-a întors spre Giuliana.

– Mâncăm? a întrebat, punându-i în farfurie câteva felii de friptură.

– Plecăm în Anglia. Avem în plan să vizităm Londra cu teatrele sale, inclusiv Old Vic. În sfârșit, toate locurile care poartă amprenta lui Shakespeare: ne familiarizăm cu epoca elisabetană, în vederea premierei cu *Hamlet*, din toamnă. Acum, că ți-am spus tot, n-o

face pe sarcastica, întrebându-mă dacă ne însoţeşte şi Gruber. Pentru că vine şi el, a avertizat-o Giuliana.

Au început să mănânce pe îndelete, fiecare meditând preocupată. Giuliana se gândea la Kuno Gruber, pe care-l considera cel mai fermecător dintre toţi bărbaţii pe care-i fusese dat să-i întâlnească. Se dovedea un povestitor într-atât de ieşit din comun, încât felul lui de a istorisi emana o încărcătură erotică irezistibilă. Actriţele din compania lor de teatru obişnuiau să spună despre el: „Când îţi vorbeşte, te simţi ca şi cum ar face dragoste cu tine." De făcut dragoste însă, făcea cu ea, cu Giuliana, iradiind o impetuozitate amestecată cu delicateţe care pur şi simplu îi tăia răsuflarea. Era de ajuns s-o privească pentru ca Giuliana să simtă un freamăt plăcut străbătându-i tot corpul. Era conştientă de faptul că se lăsase subjugată complet de Gruber, însă el era cel care îi modela talentul de actriţă, făcând-o să înflorească şi purtându-i paşii spre culmile perfecţiunii în arta dramatică. La rândul ei, Giuliana îi oferea ce avea mai bun: voioşia şi capacitatea de a se bucura şi de cele mai neînsemnate lucruri, naturaleţea celor nouăsprezece ani ai săi şi dragostea necondiţionată pentru meseria privilegiată, dar foarte dificilă, de actriţă.

La rândul ei, Martina pusese la punct un plan care fusese schiţat cu câteva săptămâni în urmă, când acel profesor universitar din Anglia o asigurase că va învăţa foarte repede engleza dacă îşi aranja un sejur pe Insulă.

În clipa aceea, Maria şi Mattia au ieşit din casă, venind cu paşi ezitanţi către ele, pentru că duceau,

într-un echilibru precar, câte un pahar plin-ochi cu suc de portocale.

– Putem să stăm și noi cu voi? a întrebat Maria.

Când era cu Mattia, vorbea întotdeauna la persoana întâi plural, asociindu-l implicit și pe el la propriile decizii. De altfel, Mattia nu i-ar fi ieșit din vorbă nici mort.

– Ai observat că soră-mea îi seamănă leit bunicii?

– Rotundă și molcuță ca o prăjitură cu frișcă, iar năsucul cârn este leit cu cel al Viennei, a aprobat-o Martina.

– Știi, când voi fi mare mă voi căsători cu mama, i-a spus Maria prietenului său, ștergându-și gura cu dosul palmei.

– Când voi fi mare, și eu mă voi căsători cu mama, a imitat-o Mattia.

– Îl auzi? De mic este sclavul femeilor, a observat Giuliana, amuzată.

– Nu sunt mic. Eu sunt pirat, iar Maria este regina. Eu fur comori pe care i le dau Mariei.

– Eu nu vreau nicio comoară de la pirați. O vreau pe mama și cu asta basta, a precizat copila.

A lăsat paharul de suc deoparte și a cerut să fie luată în brațe de către mama sa.

Ofensat de acea schimbare bruscă de atitudine, Mattia a izbucnit într-un plâns zgomotos, făcând stânga-mprejur spre ieșire.

– Ce l-a apucat? s-a mirat Giuliana.

– Micile drame ale copilăriei, draga mea, i-a explicat Martina, adăugând: Te rog, condu-l tu până la casa bunicilor.

Maria s-a strâns la pieptul ei, sugându-şi degetul.

Ţinând-o în braţe, Martina a intrat în casă, a urcat la etaj şi a deschis uşa de la dormitorul copilei.

– Acum e ora de somn, i-a spus.

– Nu aici. Vreau în patul mare din camera ta, s-a smiorcăit Maria.

– În regulă, însă cu condiţia să dormi.

– Promit.

Câteva minute mai târziu, Giuliana şi-a iţit capul pe uşă.

– Plec şi eu acasă, i-a spus cu voce joasă, ca să n-o trezească pe mezină.

– Ştii, mă gândeam să vin şi eu în Anglia cu voi, i-a comunicat Martina, ieşind din dormitor.

Tânăra s-a întunecat brusc la faţă.

– Mamă, zău aşa! a exclamat indignată.

– Fii pe pace, mă referam doar la drumul până acolo. Ştii, profesorul acela, Graywood, m-a convins să învăţ limba engleză. Ba chiar s-a oferit să-mi organizeze un sejur în Anglia, i-a explicat Martina. Bineînţeles că nu m-am lăsat în baza lui şi mi-am făcut propriile aranjamente. Am închiriat un mic apartament într-un *cottage* din apropiere de Oxford şi chiar am găsit o şcoală în zonă care ţine cursuri pentru străini. Cu alte cuvinte, mi-ar plăcea să-mi petrec luna august în Anglia.

– Şi Maria?

– O să stea la bunica.

– Pe mine nu m-ai lăsat niciodată singură când eram mică.

– Te rog să nu inventezi asemenea pretexte ca să nu vin cu tine.

Giuliana a suspinat, resemnată.

– Îmi promiţi că nu faci comentarii răutăcioase pe seama lui Gruber?

– Jur solemn.

– În regulă. O să trec să te iau.

A doua zi dimineaţă, Martina s-a prezentat acasă la Vienna, ţinând-o de mână pe Maria.

– Trebuie neapărat s-o însoţesc pe Giuliana la Londra, i-a spus. Te superi dacă te rog să ai grijă de Maria?

– Câte zile vei fi plecată? a întrebat-o mama, bucuroasă să se ocupe de nepoţică, fără să fie la fel de entuziasmată de călătoria fiicei.

– Depinde. Ştii, mamă, nu am încredere s-o las pe Giuliana singură printre străini. Mă înţelegi, nu-i aşa? a minţit Martina fără nici cea mai mică urmă de remuşcare.

Vienna o înţelegea, chiar dacă avea o suspiciune că, de fapt, Martina îi cam turna gogoşi.

S-a întors spre Maria şi, desfăcându-şi larg braţele, i-a spus zâmbind:

– Hai la bunica, frumuseţea mea! Să vezi ce bine o să ne distrăm noi două, fără mama asta nesăbuită a ta.

48

Martina nu se aşteptase ca profesorul Oswald Graywood s-o întâmpine la aeroport. Totuşi, era acolo, aşa că Martina şi-a luat rămas-bun de la Giuliana şi ceilalţi, inclusiv de la vulpoiul de Gruber.

– Să fii cuminte, i-a murmurat la ureche fiica sa.

– Mi-ai luat vorba din gură, i-a răspuns Martina.

– Să ştii că n-am glumit decât pe jumătate. Graywood este un intelectual rasat şi fermecător, iar tu eşti o doamnă frumoasă, bogată şi singură... Este ca şi cum s-ar apropia un chibrit aprins de un stog de paie, a atenţionat-o Giuliana.

– Observ că ai devenit o maestră a intrigilor, nimic de zis! Însă mai bine ţi-ai face griji pentru tine însăţi: nu te lăsa jucată pe degete de pramatia bătrână de colo, i-a spus, referindu-se la Gruber, presupunând că Giuliana descoperise la regizorul şi maestrul său figura paternă care îi lipsise întotdeauna.

– Atunci, ne revedem aici de astăzi în patru săptămâni, de acord? a întrebat Giuliana.

– Nu știu sigur. N-ar fi exclus să-mi fac bagajele și să mă întorc acasă peste numai câteva zile. Încep deja să mă simt dezorientată în locul acesta unde toată lumea vorbește englezește. În orice caz, ți-am lăsat numărul de la *cottage:* sună-mă, altminteri nu știu cum aș putea să dau de tine.

Apoi, Martina s-a urcat în Mini Morrisul profesorului, dându-i adresa apartamentului închiriat.

Proprietăreasa îi aștepta. În livingul larg, dar cu tavan scund, decorat cu piese de mobilier întunecat la culoare, încărcat de dantelărie și mirosind vag a mucegai, Martina a asistat neajutorată la conversația animată dintre femeia cu formele generoase ale casnicelor și longilinul profesor de literatură. Se întreba dacă avea puterea să reziste în locul acela o lună întreagă, din moment ce nu era capabilă nici măcar să ceară un pahar cu apă în limba engleză.

Stăpâna casei i-a condus prin toate camerele, atrăgându-le atenția la fiecare câteva cuvinte asupra confortului și aspectului seniorial, căci aici, de-a lungul anilor, fuseseră găzduiți oaspeți iluștri, ca George Bernard Shaw – în perioada când aștepta să se finalizeze lucrările la noua sa reședință de la Ayot St Lawrence. Oswald se străduia să-i traducă toate informațiile furnizate de vorbăreața lui interlocutoare.

– Oswald, te rog să-i spui doamnei că reședința dumneaei atât de confortabilă miroase a mucegai și necesită o curățenie generală, a comentat Martina.

– Nici vorbă. În schimb, o voi ruga pe menajera mea să-ți trimită o persoană de încredere pentru curățenie. Nu uita că totuși suntem englezi, și probabil că unitățile noastre de măsură diferă de cele de pe continent și în privința gradului de curățenie, a spus glumeț profesorul, care nu părea să-i împărtășească întru totul punctul de vedere.

– Îmi vine să plâng, zău așa, a murmurat ea.

Se întreba ce sens ar fi putut găsi vieții într-un loc pierdut de lume ca acela, departe de toate reperele ei, departe de micuța Maria, de mama Vienna și chiar de Giuliana – chiar dacă aceasta din urmă cu siguranță nu se gândea atunci la ea. Bagajele erau încă la ușă. Nu trebuia decât să cheme un taxi, care s-o ducă înapoi la aeroport.

Se vedea treaba că profesorul îi intuise descumpănirea, pentru că și-a trecut brațul pe după umerii ei, încurajând-o:

– Mâine vei vedea lucrurile cu totul altfel, dragă Martina. Îți dau cuvântul meu.

– Bine, dar până mâine? l-a întrebat ea.

– Vom vizita această mică urbe, după care luăm cina la un *pub* unde gătesc niște crabi de râu excelenți. În primul rând însă, te conduc la cel mai apropiat supermarket, să-ți cumperi ce ai nevoie.

Martina a întârziat cu privirea asupra lui, pentru că acum îi apărea într-o lumină cu totul nouă. Oswald era mai tânăr decât i se păruse la prima întâlnire și renunțase la aerul său de profesoraș distrat. Martina

s-a hotărât să se lase pe mâna lui, chiar dacă o voce interioară îi repeta insistent: „Vreau înapoi acasă! Vreau la Vertova!"

– De ce faci toate astea? l-a întrebat.

– Ca să dau un sens zilelor pe care le vei petrece în ţara mea, i-a răspuns el.

Străbăteau Queen's Lane, îndreptându-se spre centrul din St Albans.

– Din altruism sau de ce? a insistat Martina.

– Dimpotrivă, aş zice că din pur egoism. Nu mi s-a întâmplat niciodată să fiu ghidul unei femei atât de frumoase ca dumneata, a recunoscut el.

A doua zi dimineaţă, a fost trezită de soneria de la intrare. Deschizând uşa, a dat nas în nas cu o indiancă îmbrăcată într-un *sari* strălucitor, cu o bulină mare, roşie, pe frunte.

Se numea Salinda şi fusese trimisă s-o ajute la curăţenie. Îi zâmbea cu o naturaleţe cuceritoare. Martinei i se părea o făptură încântătoare. Comunicau mai mult prin gesturi decât prin cuvinte, însă au reuşit să se înţeleagă perfect de la bun început. Până la asfinţit, au muncit pe brânci, cot la cot.

Seara, Martina se simţea foarte obosită, însă şi foarte mulţumită. Când profesorul a apărut la uşă invitând-o să ia masa în oraş, l-a îmbrăţişat recunoscătoare.

– Ai avut o idee genială, i-a spus.

– Acum îţi mai vine să plângi? a întrebat-o el, zâmbind.

– Ca să-ţi spun drept, nici măcar n-am avut timp să mă gândesc la ale mele.

– Cum a fost prima zi de şcoală? s-a interesat Oswald.

– A, n-am fost şi nici nu cred că o să mă duc la vreun curs. Trei ore de lecţii pe zi nu valorează cât cele învăţate de la Salinda, care îmi ţine companie de dimineaţa până seara.

A fost cea mai neobişnuită lună august din viaţa Martinei. Se simţea asemenea unei studente aflate în vacanţă. Zilele treceau repede şi uneori era surprinsă să constate că, din când în când, uita până şi de existenţa celor două fiice ale sale. Părea că vrea să recupereze dintr-odată toţi cei cincisprezece ani în care, prea ocupată cu rolul ei de mamă, uitase să trăiască. Îi plăcea să-i confere timidului profesor Graywood rolul unui *boyfriend* din liceu: mereu într-o ţinută ireproşabilă, Oswald o scotea seara în oraş, pentru ca la întoarcere să-şi ia rămas-bun sărutându-i galant mâna.

Noaptea, în patul cu baldachin din care coborau perdele din dantelă albă, se lăsa, cu seninătate, purtată pe aripile visurilor.

Spre sfârşitul sejurului, a sosit Giuliana, care însă i-a tulburat liniştea cu propriile poveşti. Era îndrăgostită până peste urechi de Kuno Gruber şi nici nu se mai ferea s-o recunoască.

– Eşti pur şi simplu strălucitoare. Am senzaţia că relaţia asta îţi face bine totuşi. Cel puţin deocamdată, a constatat Martina.

– Și tu arăți splendid. Trebuie oare să deduc că tu și domnul profesor...? a întrebat-o Giuliana pe un ton insinuant.

– Deduci greșit. Oswald este un adevărat gentleman, iar eu sunt o fată cuminte care nu vrea să-și complice inutil viața, i-a răspuns.

– Păcat, în cazul ăsta am pierdut rămășagul, s-a arătat dezamăgită fiica.

– Ce rămășag? Și cu cine, mă rog frumos?

– Cu mine însămi. Eram încredințată că ai bătut atâta amar de drum numai de dragul profesorului Graywood, a mărturisit Giuliana, ajutându-și mama să-și strângă bagajele, căci a doua zi urmau să se întoarcă împreună în Italia. Altminteri, n-ai fi lăsat-o singură pe fetița ta de numai patru anișori.

– Îți reamintesc că Maria nu a rămas singură, ci cu bunica ei. În al doilea rând, mi-am permis și eu o vacanță deconectantă, pentru că – asta ar trebui s-o știi – nu există doar fiicele mele pe lumea asta. Mai exist și eu, Giuliana, pentru că sunt mamă, nu preș de șters pe picioare, s-a revoltat Martina, realizând din nou că își dedicase întreaga tinerețe creșterii celor două fiice.

Giuliana a îmbrățișat-o strâns.

– Ești cea mai bună mamă din lume, iar eu te iubesc mult, mult de tot. Totuși, hai, spune-mi adevărul: îți place de domnul profesor?

– Poate că da, a răspuns Martina zâmbind. Însă, dacă nu ți-e cu supărare, asta nu este treaba ta.

Seara, Oswald le-a invitat pe amândouă să ia masa în oraș. Întorși acasă, Giuliana s-a retras imediat în camera sa, în timp ce Martina și profesorul au mai zăbovit în grădină, să-și ia rămas-bun.

– Nu am cuvinte să-ți mulțumesc. Chiar dacă nu am învățat englezește, te asigur că în aceste câteva săptămâni m-am simțit excelent aici. Și-ți mărturisesc că totul ți se datorează ție, pentru că mi-ai creat un sentiment de siguranță pe care nu l-am mai avut niciodată. Ori de câte ori am avut o problemă, ai fost aici, să mă ajuți. Îți mulțumesc din inimă, i-a spus Martina în șoaptă, dându-i un cadou de despărțire – o ediție rară a pieselor lui Shakespeare, cumpărată de la un anticariat din Londra.

– Nu știu care din noi doi trebuie să-i fie recunoscător celuilalt, pentru că tu mi-ai dat posibilitatea să petrec o lună irepetabilă. Pur și simplu am uitat de fosta soție, iar datorită ție a renăscut în mine pofta de viață.

Aproape fără să realizeze, s-au regăsit îmbrățișați, sărutându-se cu pasiune.

De la fereastra camerei sale, de unde îi pândea, Giuliana a zâmbit, murmurând pentru sine însăși:

– Așadar, aveam dreptate. Mama îl place pe domnul profesor. Și încă cum!

49

În cele din urmă, Giuliana s-a întors în Italia singură, pentru că Martina a rămas la *cottage*-ul din Queen's Lane, unde trăia o nouă poveste de iubire.

Nu se întreba nici dacă, nici cât avea să dureze, mulțumindu-se cu prezentul, care o satisfăcea pe de-a-ntregul.

Vara părăsise meleagurile din nord, peste care puseseră acum stăpânire vânturile și ploile. Razele soarelui răzbăteau doar când și când printre nori.

În ultima noapte din septembrie, Queen's Lane a fost lovit de o furtună violentă. Tunetele și răpăitul ploii pe acoperiș au trezit-o pe Martina. Instinctiv, și-a întins brațul, căutându-l pe Oswald. Dormea adânc. Martina, în schimb, nu a mai reușit să închidă ochii, așteptând nerăbdătoare primele semne ale dimineții ca să se ridice din pat. Și-a tras pe ea o haină groasă de lână și a ieșit în grădină. Daliile zăceau cu corolele în noroi. Hortensiile arătau ca și cum fuseseră sfâșiate

de o forță necunoscută. Pietrișul de pe alei, inundat de valurile de apă căzută din cer, se adunase în mici movile, lăsând ici-colo vederii petele brune ale pământului de dedesubt. Pe gazonul din fața bovindoului se adunaseră mormane de ramuri și frunze smulse de vânt din salcâmul galben din apropiere. Furtuna violentă de peste noapte aproape că distrusese grădina.

Martina a intrat înapoi în casă, a răsucit la maximum termostatul încălzirii centrale, apoi s-a dus în baie, s-a spălat și s-a îmbrăcat cât mai gros cu putință: pantaloni gri de vigonie, pulover de lână cu guler înalt, iar în picioare o pereche de mocasini. A mers din nou în dormitor, unde Oswald continua să doarmă. A coborât în bucătărie, preparându-și obișnuita cafea de dimineață. A ieșit s-o bea în grădină, ghemuindu-se pe o canapea de răchită, în fața bovindoului. Soarele se înălța încet-încet pe cerul de un albastru-cobalt, străbătut de nori albi care pluteau precum o flotă de galioane pe mare. Începea să se mai încălzească. Martina a lăsat ceașca goală direct jos, a luat o creangă de salcâm și a început să scrijelească pământul ud. Euforia primelor săptămâni cu Oswald se stingea, transformându-se treptat într-un sentiment de stânjeneală. A șters desenele fără înțeles cu talpa pantofului și a început să schițeze o casă: pereții, acoperișul în două ape, hornul prin care ieșea un firicel de fum, patru ferestre mici și o ușă. O imagine pe care-o repeta din copilărie: pe hârtie, pe geamurile aburite, pe nisip.

Uneori, trasa o cărăruie care ducea către casă, terminându-se exact în faţa uşii închise. Acum însă, pentru prima dată, desenase casa cu uşa deschisă. S-a mirat şi ea în faţa acelei neaşteptate variaţiuni şi şi-a închipuit că trece de ea, pătrunzând în interior. A întâmpinat-o un vestibul, în care se prefigurau mai multe uşi, toate închise. Putea deschide una, la întâmplare, şi astfel să treacă mai departe, însă nu se hotăra pe care s-o aleagă.

– Nu, nu sunt în stare s-o fac, a murmurat.

Cuprinsă de un sentiment neplăcut, a şters desenul cu talpa.

– Eşti gânditoare dis-de-dimineaţă, a spus Oswald, apropiindu-se.

– Sunt trează de mult, a răspuns ea. A luat ceaşca goală de jos şi i-a întins-o, spunându-i: Mi-a intrat frigul în oase. Hai înapoi în casă.

El şi-a trecut braţul pe după umerii ei.

– Tremuri, a constatat.

– Înseamnă că se impune o a doua cafea fierbinte, a stabilit ea, intrând în bucătărie.

– Lasă, du-te dincolo. Aşază-te comod pe canapea, iar eu îţi pregătesc micul dejun, i-a promis bărbatul, sărutând-o pe vârful nasului.

Martina l-a ascultat şi s-a instalat pe canapeaua din living, învelindu-şi picioarele cu un pled.

Câteva minute mai târziu, Oswald a intrat împingând un cărucior de servit masa, pe care tronau bucate apetisante. Au mâncat în tăcere.

– Mă simt foarte bine cu tine, a spus bărbatul.

– Mi-au înghețat picioarele.

Oswald s-a așezat pe un colț al canapelei, i-a cuprins talpa între palme și a început să i-o maseze. Maria a închis ochii, redesenând în gând căsuța de mai devreme: ușa era deschisă, iar ea a intrat în vestibulul imaginar, un coridor lung și îngust. Din capătul lui irumpea o lumină orbitoare, pe fondul căreia se distingea silueta Viennei. Își ținea brațele larg deschise, însă nu în semn de bun venit, ci ca s-o împiedice să meargă mai departe. Oare ce se găsea acolo, la capăt? De ce nu voia Vienna s-o lase să treacă? Oricum, ar fi putut-o împinge într-o parte, continuându-și drumul.

A deschis ochii și a spus sec:

– Mă întorc în Italia.

– Nicio problemă. Îmi amân câteva cursuri și te însoțesc.

– Prefer să mă duc singură.

Chipul bărbatului s-a întristat brusc, căpătând expresia unui câine bătut.

– Mi-e dor de Maria. Vreau să înțeleg ce pune la cale Giuliana. Și simt nevoia să stau de vorbă cu mama, i-a explicat Martina.

Vorbise seara la telefon cu toate trei, la fel cum făcea la sfârșitul fiecărei zile. Maria era bine, sănătoasă. De la o vreme, Vienna nici măcar n-o mai întreba când se întoarce, ceea ce însemna că nepotica îi umplea viața de bucurie. Cât despre Giuliana, devenise deja

celebră, deși urma să debuteze pe scenă abia la mijlocul lui octombrie. Fotografia sa apăruse în revistele de specialitate și în tabloide, fiind caracterizată de toată lumea drept marea speranță a teatrului italian. Fără îndoială că în spatele ofensivei mediatice se afla Kuno Gruber, care, încercând să stârnească un cât mai mare interes pentru *Hamletul* regizat de el, o folosea pe Giuliana ca să și-l promoveze.

De fapt, Martina se întreba de câteva zile bune dacă sejurul ei prelungit în Anglia putea avea vreun rezultat, fără niciun proiect de viitor.

– Pari prinsă între două lumi, a spus Oswald.

– Chiar așa este, a admis Martina.

El a zâmbit, apoi a început să-i mângâie pulpele.

– Când ți s-au limpezit gândurile, îți vine ușor să iei o hotărâre, a observat bărbatul.

– Vreau să mă întorc la viața mea dintotdeauna, fără să-mi pun prea multe întrebări existențiale, însă absența ta m-ar face să sufăr. Am venit în Anglia nu atât ca să învăț limba țării tale – pe care, de altfel, nici nu mi-am însușit-o –, ci ca să arunc zarurile destinului în speranța că va ieși un șapte sau un nouă câștigător.

– Și când colo, ce ți-a ieșit?

– N-aș ști să-ți spun. Nu reușesc să deslușesc numerele. De aceea și vreau să mă întorc acasă. Cine știe, poate că acolo, la Vertova, vederea mi se va limpezi.

– Iar eu ce ar trebui oare să fac în tot acest timp?

Renunțase s-o mai mângâie și, ridicându-se, se apropiase de fereastră. Acum privea afară, spre un

punct îndepărtat, cu mâinile înfundate în buzunarele pantalonilor.

– Cu alte cuvinte, încerci să-mi spui că sunt egoistă? a reacționat Martina.

– Ai făcut doar ce ai vrut tu. Ai sosit pe neașteptate, te-ai lăsat alintată și, în cele din urmă, chiar iubită. Însă acum pur și simplu pleci, invocând cea mai stupidă scuză din lume: nevoia de a reflecta. Cum ar trebui să mă simt eu?

– Bine, dar tu m-ai invitat.

– Bineînțeles! Te-am întâlnit întâmplător, te-am invitat să bem împreună un pahar cu vin și ți-am spus: „Te aștept în Anglia." Exista o probabilitate de unu la un milion să accepți invitația. Eu eram cu moralul la pământ, tu simțeai nevoia să aibă cineva grijă de tine. Nu m-am plictisit nici măcar o secundă stându-ți alături. Te iubesc și mi-aș dori să cobori din nori, să fii cu picioarele pe pământ și să te hotărăști ce vrei să faci de aici înainte.

– Și eu te iubesc, Oswald, însă trebuie să mă întorc la familia mea.

– Care familie? Giuliana ta și-a luat deja zborul, mama ta este o persoană independentă, iar Maria ar putea crește foarte bine în Anglia.

– Verbal, totul pare foarte simplu, a răspuns Maria, înțelegând că Oswald n-avea niciodată să înțeleagă atașamentul ei față de locurile natale.

– Ești o femeie complicată, iar acest lucru te face și mai fermecătoare. În orice caz, dacă ai hotărât să

te întorci în Italia, fă-o cât mai repede. Eu voi fi aici, așteptându-te.

– Și dacă nu mai revin?

– O vei face sau voi veni eu la tine.

Martina a luat avionul de Milano a doua zi de dimineață. La aeroport o aștepta Giuliana, care a condus-o acasă, la Vertova. Acolo, încă mai era vară.

50

– Ce s-a întâmplat de te-ai întors atât de repede? a întrebat-o Vienna cu sarcasm, când fiica sa a intrat în casă.

– Credeam că te bucuri să mă revezi.

– Cum să nu! Ai plecat pentru câteva zile și iată că au trecut două luni de atunci. Chiar și așa, văd că arăți foarte bine și mă bucur, a replicat femeia, care, deși furioasă, încerca să pară calmă.

– Alo, bunico, iuhu, sunt și eu pe aici, a intervenit Giuliana cu intenția de a dezamorsa tensiunea momentului, apoi a îmbrățișat-o.

– Mda, te-am văzut. Păcat însă că te văd mai des în ziare decât în carne și oase.

– Mă antrenez pentru când voi deveni o celebritate, a glumit tânăra, împăunându-se.

– Unde e Maria mea? a întrebat Martina, ieșind în curte.

Copila își făcea de lucru jucându-se cu o pisică. Insista să-i pună pe cap o bonetă dantelată, însă animalul refuza să se supună. Zărindu-și mama, și-a luat o mină serioasă, spunând simplu:

– *Ciao.*

– Ia te uită, ce mare te-ai făcut! a exclamat Martina, deschizându-și larg brațele și așteptând ca Maria să alerge s-o îmbrățișeze.

Profitând de ocazie, pisica s-a făcut nevăzută.

– Iubire, nu-mi dai nici măcar un pupic? a întrebat-o mama.

Maria n-a făcut nicio mișcare. Era supărată pe ea.

– Te-ai împăcat bine cu bunica?

– Da.

– N-ai nimic frumos să-mi povestești?

– Nu.

Martina s-a repezit s-o ia în brațe, iar copila a strâns-o cu putere, ca și cum s-ar fi temut c-avea s-o părăsească din nou.

– Ți-am adus o mulțime de cadouri, a spus Martina.

– Mulțumesc.

– Nu vrei să le vezi?

– Nu.

– Facem amândouă o plimbare?

– Dacă vrei tu..., a convenit copila.

Au coborât la râu, poposind în dreptul unei pietre uriașe de pe mal. Soarele asfințea, iar aerul era impregnat cu mireasmă de iarbă proaspăt cosită. Martina a început să-i povestească despre locurile prin care

fusese, cu tufe de trandafiri și pajiști verzi, despre micul lac pe care oamenii se plimbau cu barca, despre râul care semăna leit cu Serio și despre prietena sa indiancă, Salinda, care părea să aibă un al treilea ochi, în frunte.

– Chiar ai cunoscut o femeie cu trei ochi?

Curiozitatea avusese darul să înmoaie supărarea îndărătnică a Mariei.

– Am și câteva fotografii cu ea în valiză. Ți le arăt acasă.

Apoi, Maria a vrut să știe de ce mama n-o adusese la Vertova pe femeia cu trei ochi, dacă era adevărat că lebedele de pe lacul cu pricina ciupeau copiii de picioare și dacă limba engleză era greu de învățat, pentru că ar fi vrut s-o învețe și ea.

Seara, Maria era încredințată că mama n-avea s-o mai părăsească niciodată. Martina i-a promis Viennei că aveau să se revadă a doua zi, apoi și-a luat fetele și s-a instalat din nou la vila Ceppi.

Gigliola le aștepta cu masa pregătită.

– Eu trebuie să plec, le-a spus după ce s-au salutat. Casa este curată oglindă. Ne vedem mâine.

Apoi s-a făcut nevăzută.

Maria a ținut să cerceteze cadourile de la mama: hăinuțe fistichii, jocuri educative, un cimpoi în miniatură, săpunuri multicolore modelate sub forma personajelor lui Walt Disney și un mini-Big Ben de argint, care ascundea un mecanism muzical.

După masă, a dus-o la culcare, iar Maria a insistat să aibă toate cadourile cu ea, în pat. Martina a rămas lângă ea până a fost sigură că adormise. Apoi a coborât la parter. Giuliana era prinsă într-o conversație telefonică cu Gruber: Martina i-a cerut prin gesturi să scurteze convorbirea.

Câteva minute mai târziu, așezate comod în fotolii, pe verandă, mama și fiica se întreținеau ca două vechi prietene. Cu toate că nu debutase încă pe vreo scenă renumită, Giuliana era deja o celebritate.

Sosind la Vertova, unde toată lumea o cunoștea, nu fusese deloc fericită să constate că era privită cu multă curiozitate.

– Gruber spune așa: pe măsură ce steaua ta se înalță, îți faci din ce în ce mai mulți dușmani. Ca să nu mai menționez că personajul Ofelia nu place deloc criticilor. Ai să vezi, vor trage în mine din toate pozițiile, mă vor ciurui pur și simplu.

Tonul pe care vorbea, de actriță hârșită, a amuzat-o pe Martina.

– Tipul ăsta, Gruber, nu-mi place deloc, s-a hotărât ea în cele din urmă să-și spună păsul.

– Te porți cu mine la fel cum face bunica cu tine. Judeci oamenii fără să-i cunoști.

– Eu te cunosc foarte bine pe tine. Te știu ca pe o persoană independentă, rațională, însă de la o vreme doar enunți părerile emanate de mintea maestrului tău.

– Să nu-mi spui că ești geloasă.

– Bineînțeles că sunt. Cât despre Gruber, în spatele măștii lui de intelectual rasat, dedicat trup și suflet teatrului, se află de fapt un vulpoi viclean, uns cu toate alifiile. Tu, în schimb, ești floarea râvnită de toți, însă Gruber n-ar ezita să te calce în picioare, dacă acest lucru i-ar satisface egoismul feroce care-l caracterizează.

– În regulă. Uite, ți-ai făcut datoria de mamă preocupată de bunăstarea propriei fiice, însă te rog, hai să închidem subiectul aici. Să discutăm, mai bine, despre tine. Știi, când te-am văzut în brațele lui Oswald Graywood mi-am zis că, în sfârșit, a sosit și pentru tine clipa să te bucuri de acea vârstă de aur a fiecărei femei și am fost fericită pentru tine. Acum însă, ești iarăși singură. De ce?

– Vârsta mea de aur, cum îi spui tu, e încă departe, ori poate că nu va veni niciodată. Uneori, mă gândesc la poveștile mele de iubire... Tatăl tău, cum ți-am mai spus, era un personaj de care o femeie trebuie să stea cât mai departe. Tatăl Mariei, în schimb, a fost într-adevăr un bărbat extraordinar. Dumnezeu mi-e martor și știe cât de mult am suferit la moartea lui. Îl iubeam, însă mă întreb dacă aș fi reușit să-l iubesc toată viața. Pentru că nimic nu este mai trist decât un cuplu care continuă să existe din tot felul de motive, mai puțin din iubire, a explicat Martina.

– Totuși, eu te-am întrebat despre profesorul Graywood, a insistat fiica.

– Cred că îl iubesc, însă sora ta are nevoie de mine. Poate crezi că ar fi fost mai bine s-o iau pe Maria și

să mă întorc la el. Exclus, pentru că rădăcinile noastre se află aici. Pe de altă parte, este cu neputință ca Oswald să se mute în Italia, de vreme ce viața lui aparține altor meleaguri.

– Observ însă că nu iei în calcul sentimentele lui, a remarcat Giuliana.

– Când l-am părăsit, am făcut-o și spre binele lui, a mărturisit Martina.

Giuliana s-a întors a doua zi la Milano, iar mama ei și-a reluat viața obișnuită, bucurându-se s-o vadă pe micuța Maria fericită.

Câteva zile mai târziu, s-a hotărât să aibă o discuție lămuritoare cu Vienna, deși se temea de termenii în care avea să fie pusă problema.

La rândul ei, Vienna aștepta explicații.

– Vasăzică, de data asta ți-ai găsit un iubit englez, a început ea.

– Exact, a venit replica fiicei.

– Măcar e și el vreun baronet sau o face pe hamalul în porturile de pe Tamisa? a ironizat-o Vienna.

– Renunță, te rog, la tonul sarcastic. Încerc să stau cât mai departe de el și, crede-mă, nu traversez un moment prea fericit.

– Se prea poate să nu fie un moment fericit, însă trebuie să recunoști că tactica asta a ta, mușcă-și-fugi, descumpănește pe oricine.

– Auzi cine vorbește! Viața mea este dată peste cap din cauza ta, să știi!

– Mda, când nu știi cum să te aperi, ataci. Cunosc tactica.

– Vorbeam cât se poate de serios, mamă. M-ai crescut într-o ambiguitate totală, refuzându-mi orice explicație, a acuzat-o Martina. Apoi a continuat: La suprafață, viața pe care mi-ai oferit-o era construită pe baze solide, curată, impecabilă chiar. A trebuit să intuiesc singură adevărul despre nașterea mea și, colac peste pupăză, nu tu, ci bunica a fost cea care mi-a destăinuit totul. Crezi oare că, de-o șchioapă fiind, n-am perceput această ambiguitate cultivată de tine? Să știi un lucru: copiii au nevoie de adevăr, nu trebuie să se lupte cu mistere de neînțeles. Crezi oare că dacă aș fi fost o adolescentă cu picioarele pe pământ, m-aș fi oferit pe tavă nemernicului de Bruno Biffi?

Fața Viennei a devenit roșie, apoi vânătă și brațul i-a zvâcnit brusc, aproape fără vrerea ei, iar palma grea s-a abătut cu putere peste obrazul fiicei.

Ochii Martinei s-au umplut brusc de lacrimi.

– Înțeleg nevoia de a-ți salva imaginea de soție, văduvă și mamă integră. Însă ar fi fost mai indicat să găsești puterea de a privi realitatea în față, chiar dacă acest lucru ar fi afectat reputația ta impecabilă. Ai fi fost împăcată cu tine însăți și împăcată cu mine însămi aș fi crescut și eu. Îmi amintesc cum te imploram să-mi vorbești de tata, iar tu inventai întotdeauna o diversiune ca să ocolești subiectul. Țin minte și acum că te auzeam plângând noaptea și suferam, însă nu-mi dădeai nicio explicație, la fel cum

țin minte și discuțiile tale cifrate cu Ines Ceppi, care produceau tot mai multă confuzie în mintea mea. Am fost o copilă cu inima frântă, fără să înțeleg din ce cauză. Acum, sunt o femeie care încearcă să pună cap la cap toate aceste frânturi din viața ei. Te iubesc mult, mult de tot, pentru că ești o femeie extraordinară. Însă nu-ți poți închipui cu cât respect te-aș fi privit dacă ai fi avut curajul să-mi arăți latura ta vulnerabilă. Cred că te-aș fi iubit și mai mult, dacă așa ceva este cu putință.

Vienna o asculta cu fruntea plecată. Apoi și-a ascuns fața în palme, izbucnind în lacrimi.

Martina a mângâiat-o pe spate, apoi a sărutat-o pe păr, a ieșit în curte și, luând-o de mână pe Maria, s-a întors la vila Ceppi.

Două săptămâni mai târziu, Vienna a sunat-o.

– Am gătit mămăligă cu frigărui de porc și costiță, i-a spus.

– În sos de salvie și rozmarin? a întrebat Martina.

– Da, așa cum vă place ție și Mariei.

– Sunt sigură că-i va plăcea și bebelușului meu. Sunt însărcinată, mamă.

Vienna a pus receptorul în furcă, ducându-și mâna la piept ca și cum ar fi vrut să domolească bătăile năvalnice-ale inimii.

– Fata asta și-a pus în minte să mă omoare cu zile, a murmurat.

51

La casa parohială, Martina participa la acțiunea de pregătire a pachetelor de Crăciun pentru nevoiași. La Vertova, ca în tot restul Italiei de Nord, se stabileau din ce în ce mai multe familii din Sud, aflate în căutarea unei slujbe, dar, din păcate, nu toți își găseau de lucru. Cu fiecare zi, creștea numărul șomerilor și al tinerilor neadaptați, niște rebeli fără cauză. Familiile cele mai avute din sat, credincioase unei străvechi tradiții de solidaritate, se dedicau acțiunilor de ajutorare a săracilor, îndeosebi în perioada sărbătorilor.

Martina se ocupa de relațiile asociației cu societățile comerciale din zonă care, din când în când, donau produse alimentare și îmbrăcăminte. Ba chiar izbutea să strângă și mici sume de bani de la bănci. Adesea se întâmpla însă ca ea să scoată în secret fonduri din contul personal pentru acțiunile de caritate, însă preotul își dăduse seama ce face și o admonestase cu blândețe:

– Nu credeți că exagerați, doamnă Agrestis?

– Încerc să-mi fac iertate păcatele, îi răspundea ea pe un ton glumeț.

La spovedanie, îi mărturisise lui don Luigi că, în ciuda veșnicei sale condiții de femeie nemăritată, urma să nască un al treilea copil.

În ceea ce-l privea, don Luigi asista neputincios la marile frământări din lumea largă și din propria țară – revendicările feministelor, legiferarea divorțului și a avortului. Deși uneori se simțea depășit de evenimente, lăsându-se pradă deprimării, alteori căuta să se autoîncurajeze discutând îndelung cu episcopul. Oricum, în sufletul lui, nu izbutea să condamne întru totul aceste valuri revoluționare. În Val Seriana ajungeau doar ecouri vagi ale marilor mișcări de protest – suficient însă ca să răspândească panica printre enoriașii lui conservatori, care îi cereau imperios să anatemizeze cu înverșunare orice violare a cutumelor tradiționale.

El prefera să condamne inechitățile sociale, comportamentul arogant al claselor dominante sau exploatarea săracilor de către cei recent îmbogățiți. Cât despre Martina, era convins că era sinceră în credința ei, chiar dacă reușise neplăcuta performanță de a isca mereu scandaluri.

S-a mulțumit să facă aceeași observație – că exagerează – și atunci când Martina i-a dezvăluit noua sarcină.

– Cum să vă absolv eu de păcate dacă nu vă căiți pentru ele? a întrebat-o.

– Este oare un păcat, don Luigi, să aduc pe lume copilul unui bărbat pe care l-am iubit? Dacă aș spune că mă căiesc, aș minți, pentru că în realitate sunt fericită că voi mai avea un copil.

Preotul s-a înfuriat.

– Copiii trebuie să aibă tată. Când vă veți decide să le dați un tată copiilor? Uitați ce e, după slujbă vă aștept în sacristie. Deocamdată, vă iert în numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh. Amin, a concluzionat preotul, resemnat.

Don Luigi nu era îngrijorat într-atât de salvarea sufletului Martinei, cât de faptul că femeia, încă tânără, frumoasă și bogată, reprezenta un punct de referință pentru adolescente. Încercau cu stângăcie să se îmbrace ca ea, să-i imite coafurile, gesturile și limbajul. Unde s-ar fi ajuns dacă s-ar fi pus și ele pe făcut copii fără să se căsătorească?

Don Luigi le-a făcut semn copiilor din cor să se îndepărteze și, scoțându-și veșmântul liturgic, a întrebat-o:

– Nu luați totuși în calcul posibilitatea de a vă căsători cu tatăl copilului?

– Nu m-a cerut de soție, i-a răspuns ea.

– Nici atunci când a aflat că sunteți însărcinată?

– Nu știe.

– Și ce așteptați ca să-l înștiințați?

Martina i-a explicat cum stăteau lucrurile: profesorul Graywood fusese părăsit de soție, însă nu erau divorțați legal, era de religie anglicană și era dificil

pentru amândoi să plece definitiv din propria țară. Apoi a adăugat:

– Când m-am iubit cu el, știam toate acestea. Nu am căutat dinadins să rămân însărcinată, însă primesc cu bucurie copiii pe care mi-i trimite Cel de Sus. Să fie oare un păcat atât de grav?

Preotul a lăsat să-i scape un suspin lung, resemnat.

– Nu știu, vă rog să mă credeți pe cuvânt, a răspuns. Pur și simplu nu știu. În orice caz, vă rog să mai chibzuiți. Aici, la Vertova, sunteți un personaj important și, prin urmare, este de datoria dumneavoastră să reprezentați un exemplu de urmat pentru tinerele noastre.

Martina a zâmbit, apoi i-a replicat:

– Don Luigi, cred că nu există un exemplu mai bun pentru conștiința mea decât faptul că accept sarcina în loc să recurg la avort. Nu sunteți de aceeași părere cu mine?

În preajma Crăciunului, când Oswald i-a telefonat spunându-i că i-ar fi plăcut să petreacă sărbătorile împreună, Martina a fost fericită să-l invite la Vertova.

Acum profesorul englez se afla acolo, în casa Viennei, la masă cu toți membrii familiei Agrestis care, roși de curiozitate, îl cercetau scrutător, căutând să ghicească ce avea să se aleagă din relația lui cu Martina. Cea mai indiscretă dintre toți era chiar Vienna care, după masă, în timp ce se îndreptau cu toții spre biserică pentru liturghia de la miezul nopții, și-a strecurat brațul pe sub cel al Martinei, întrebând-o în șoaptă:

– Așadar? I-ai spus că ai intrat deja în luna a patra?

Oswald se întreținea cu Giuliana, ținând-o de mână pe micuța Maria.

– Încă nu, a recunoscut Martina.

– Păi, ce mai aștepți? Mie mi se pare un bărbat de ispravă și foarte plăcut.

– Mă întreb cum s-ar simți Maria dacă aș alunga-o din patul meu, unde se refugiază adesea, înlocuind-o cu un bărbat care nici măcar nu-i este tată. De altfel, nici eu nu te-am văzut pe tine împărțindu-ți patul cu vreun bărbat, a remarcat Martina.

Vienna s-a desprins brusc de ea, șuierându-i la ureche:

– Am înțeles. Ai hotărât deja că vei rămâne mai departe nemăritată și, ca întotdeauna, vina este a mea.

Nedorind să se certe cu propria mamă chiar în noaptea de Ajun, Martina i-a pus mâna împăciuitor pe umăr, spunând:

– Nu te supăra, te rog. Îți promit că voi chibzui cum ar fi mai bine să procedez.

A doua zi, de Crăciun și în zilele următoare, vila Ceppi a trebuit să facă față unui du-te-vino de musafiri.

Pentru gătit și curățenie, Gigliola apelase la ajutorul altor două femei din sat.

Martina, care depășise perioada greților datorate sarcinii, se plimba cu dezinvoltură de la un musafir la altul, bucurându-se de manifestările lor călduroase de afecțiune.

Într-una dintre seri, după ce unii oaspeți plecaseră, iar ceilalți se retraseseră în camerele lor, Oswald și-a

făcut apariția în dormitorul Martinei. Purta o pijama dungată și un halat de casă din lână scoțiană.

S-a așezat pe canapeaua de la picioarele patului, iar femeia s-a grăbit să se refugieze în brațele lui.

– Mi se pare mie sau te-ai îngrășat? a întrebat-o.

Martinei i s-a tăiat respirația. Apoi a spus:

– Nu ți se pare. Și s-a grăbit să schimbe subiectul: Mi-ar plăcea să am un fotoliu-balansoar, capitonat și acoperit cu stofă înflorată. Dac-ai ști ce bine e să te lași alintată!

– Aș face-o mult mai des dacă nu ai avea atâția musafiri, s-a lamentat el.

– Crezi că ar trebui să-mi revizuiesc obiceiurile și modul de viață? a întrebat Martina pe un ton glumeț.

– Există situații în care merită s-o faci.

– În cazul acesta, hai, spune-mi ce ai pe suflet. Ce ți-ai dori să fac?

– Eram convins că te întorci la mine, însă iată că nu s-a întâmplat așa. Acum, iată-mă aici, întrebându-te dacă vrei să mă urmezi la Oxford.

Deodată, Martinei i s-au perindat prin fața ochilor apartamentul lui din apropierea universității, ceaiurile de după-amiază în compania nevestelor de profesori universitari, mesele de caritate și discuțiile plictisitoare de salon, zilele care se scurgeau în aceeași rutină lentă, precum și prostul obicei al englezilor de a vorbi doar în limba lor.

– Bine, dar eu nu vorbesc englezește, a spus ea, în șoaptă.

Bărbatul a zâmbit.

– Asta era problema?

Martina s-a gândit la pruncul pe care-l purta în pântece, zicându-şi: „Dacă nu-i spun acum, nu o voi mai face niciodată." Parcă de nicăieri, i-a venit în minte un pretext – de fapt, o simplă constatare. A rostit-o totuşi cu voce tare:

– Eşti căsătorit încă.

– Într-adevăr. Iar soţia mea, căită, a prins să-mi bată din nou în poartă.

– Două femei în viaţa unui bărbat sunt prea multe, a remarcat Martina, pe un ton rece.

– Bine, dar eu te iubesc pe tine.

Martina s-a desprins din braţele lui, s-a ridicat şi s-a proţăpit în faţa lui, înfruntându-l direct:

– Dragul meu, tu îţi doreşti pe cineva alături şi atâta tot. Dacă eu m-aş retrage, te-ai întoarce în doi timpi şi trei mişcări la soţia ta. Spune-mi, pe cuvântul tău de onoare, că nu e aşa!

Oswald şi-a dat seama că Martina avea dreptate, iar relaţia lor s-a sfârşit chiar în clipa aceea.

După ce Oswald a ieşit din cameră, Martina a murmurat cu tristeţe:

– Suntem singuri, doar tu şi cu mine, copilul meu.

ASTĂZI

52

Pe ultima filă a albumului foto, Vienna lipise un frumos portret în sepia al lui Stefano Ceppi Bruno. A atins fotografia duioasă, cu vârful degetelor, murmurând:

– Ţi-o încredinţez pe fiica noastră. De astăzi, ea este acolo, cu tine. Aşteptaţi-mă, curând vin şi eu lângă voi.

A închis albumul şi s-a îndreptat spre comoda din dormitor, punându-l într-un sertar.

S-a întors în bucătărie, să-şi pregătească masa de seară. Gândurile i se îndreptau spre Martina.

– Nu te meritam, a spus în şoaptă, amestecând legumele din tigaie.

Fiica sa moştenise de la Stefano Ceppi nu doar frumuseţea fizică, ci şi rectitudinea morală şi sufletul lui nobil. Aşa cum spusese odată Ermellina, fusese o lebădă rătăcită într-un cârd de răţuşte. Clevetelile şi răutatea sătenilor, deşi o urmăriseră toată viaţa, nu

reuşiseră s-o atingă, iar Vienna era încredinţată că acolo, în valea aspră a râului Serio, nu avea să se nască prea curând o femeie la fel de frumoasă şi demnă de respect ca Martina.

S-a aşezat în fotoliul din faţa ferestrei, privind gânditoare cerul limpede, încărcat de o mare de stele. Probabil că, în seara aceea, aştrii îmbrăcaseră cele mai strălucitoare veşminte pentru a-i lumina Martinei calea spre ceruri. Era primul Crăciun fără fiica sa.

Deşi, dacă se gândea mai bine, în acest Ajun şi în solitudinea adâncă a casei în care trăise toată viaţa, o simţea pe Martina mai aproape ca oricând. A făcut ordine în bucătărie, apoi s-a aşezat din nou în fotoliu.

– Crăciun fericit, Martina mea dragă, a murmurat, începând să citească rozariul.

Ajunsese la cel de-al patrulea Mister de Slavă, când a auzit telefonul sunând. De data aceasta a răspuns, amintindu-şi de reproşurile nepoatelor Agrestis. Era Osvalda.

– Bunico, dormeai? a întrebat-o tânăra, având în voce o inflexiune pe care nu i-o cunoştea.

– Recitam rozariul. Cum te simţi?

– Sfâşiată de durere pentru moartea mamei şi fericită pentru că sunt îndrăgostită.

– De Galeazzo?

– Cine ţi-a spus? s-a mirat Osvalda.

– Tu, prin felul răutăcios în care l-ai tratat mereu pe cel mai credincios pretendent al tău. Ştii vorba: cine se tachinează se iubeşte, a răspuns Vienna.

– Eram pe cale să pierd cei mai frumoşi ani din viaţă, fiindcă nu mi-am dat seama că-l iubesc, i-a explicat Osvalda. Apoi a întrebat-o: Bunico, ai nevoie de ceva?

– Nu, nu-mi trebuie nimic. Mulţumesc, drăguţă, a răspuns bătrâna.

Tonul moale şi duios din vocea nepoatei sale i-a amintit de profesorul Graywood şi de ziua în care, pregătindu-se să se întoarcă în Anglia, îi mărturisise că relaţia sa cu Martina se terminase.

Era limpede că fata ei nu-i spusese nimic despre sarcină.

În bucătărie, la masă, se aflau doar Vienna şi Oswald. Neştiind cum aveau să decurgă lucrurile pe viitor, Vienna se limitase să spună:

– Fiica mea este o femeie imposibil de descifrat.

– Poate că da. Însă mai presus de orice, este o persoană onestă cu ea însăşi şi cu cei din jur, răspunsese Oswald, resemnat, cu o tristeţe infinită în voce.

În anii care au urmat, Martina călătorise de mai multe ori în Anglia cu Osvalda şi, stând împreună, tatăl şi fiica reuşiseră treptat să se cunoască.

Pe măsura trecerii anilor, Osvalda instaurase un raport amical şi cu Eunice, soţia lui Graywood, care se întorsese definitiv la siguranţa căminului conjugal. Cei doi formau o pereche liniştită şi plăcută, fiind mereu dispuşi s-o găzduiască. Îşi petrecea în Anglia vacanţele de vară, stabilind astfel o legătură profundă cu propriul tată.

– Mă gândesc că ar trebui să afle și tata că mama nu mai este printre noi, i-a spus Osvalda bunicii sale.

– Eu zic să chibzuiești dacă este bine să-i comunici acum sau, dimpotrivă, mai târziu, eventual când te vei duce în vizită la el, i-a sugerat Vienna, știind bine că Oswald avea să sufere la aflarea veștii.

– Mâine-dimineață trec pe la tine cu Galeazzo și mergem cu toții la liturghia de Crăciun.

– O să intri în gura satului, fiindcă toată lumea va fi cu ochii pe voi, a avertizat-o bătrâna.

– Crezi oare că fiicelor Martinei le pasă de gura lumii? a replicat prompt tânăra.

– Până ieri gândeai cu totul altfel.

Și-au luat rămas-bun, iar Vienna s-a așezat din nou în fotoliul din fața ferestrei, reîncepându-și rugăciunea, de la al patrulea Mister de Slavă.

53

Maria şi-a urcat copiii în furgonetă şi a condus spre casa Maurei din via Mancinelli.

Era seara de Ajun şi, după câteva săptămâni de frenezie, oraşul se întorcea, treptat, la ritmul său obişnuit.

Copiii erau fericiţi nevoie-mare la gândul că nu petreceau Ajunul Crăciunului acasă şi discutau animat despre cadourile pe care sperau să le primească de la Maura şi soţul ei. În schimb, Maria deplângea în gând Crăciunurile propriului trecut, când sacralitatea naşterii lui Iisus nu fusese încă sufocată de latura mondenă a sărbătorilor de iarnă moderne.

– Mă întreb cum de n-am reuşit eu nici până astăzi să vă fac să înţelegeţi că sărbătoarea Crăciunului nu-i este dedicată acelui moşneag burtos, îmbrăcat în roşu, încărcat cu cadouri...

Pe un ton atoateştiutor, Elisabetta i-a replicat:

– Mamă, ştim pe de rost povestea cu Sfânta Lucia care sosea la Vertova pe 13 decembrie, împărţind

conuri uscate de brad. Știi, mă cutremur când mă gândesc cum biata martiră căreia păgânii i-au scos ochii umbla pe coclauri noaptea, pe ger, călare pe un măgăruș.

– Uite că eu îmi aduc aminte cu plăcere de ea, pentru că ne aducea daruri mie și Osvaldei, a spus Maria.

– Halal daruri, nimic de zis! Străbunica Vienna zice că vă lăsa câte un pumn de nuci și o portocală, a intervenit Pietro.

– Întocmai. Să știi însă că, așa modeste cum erau, noi percepeam portocalele și nucile acelea ca pe un miracol venit din ceruri. Trebuie totuși să recunosc că, în cazul nostru, Sfânta Lucia era ceva mai generoasă, aducându-ne în dar cărți sau câte o pereche de pantofi eleganți. Iar noi, la rândul nostru, o recompensam lăsând în fața ușii, peste noapte, un castron cu apă și o mână de fân pentru măgărușul ei, a precizat mama.

– Și pentru sfântă nimic? s-a arătat curios Pietro.

– Sfintele nu mănâncă și nu beau, altminteri ce fel de sfinte ar fi, nu? a spus Maria, rememorând atmosfera veselă și plină de mister pe care Martina se pricepuse atât de bine s-o recreeze an de an, astfel încât fiicele sale aveau să rămână toată viața cu nostalgia tradițiilor din bătrâni.

– Hai, mamă, povestește-ne ce se întâmpla de Crăciun, a îndemnat-o Elisabetta, căreia îi plăcea să-și audă mama depănând amintiri, chiar dacă istoriile ei ajungeau să se repete.

– De Crăciun, venea Copilul Iisus, un băieţandru blond, creţ, cu un cămăşoi alb, lung până la glezne şi desculţ. Asemenea Sfintei Lucia, şi el mergea din casă în casă, călare pe un măgăruş. Dacă ne dovedeam cuminţi peste an, ne lăsa în dar o pungă mare cu bomboane de ciocolată, cu caramele sau nuga învelită în staniol frumos colorat, a povestit Maria.

Apoi, şi-a amintit de Crăciunurile de după căsătoria sa cu Peppino Cuomo, când casa din via Vitruvio se transforma într-un fel de casa Cupiello[1], fiind invadată în masă de rudele soţului său sosite tocmai de la Napoli.

A parcat furgoneta în apropierea bisericii, apoi au intrat în clădirea din via Mancinelli.

I-a întâmpinat Fedele, soţul Maurei.

– Prietena ta e la bucătărie, scoate peştele din cuptor, a informat-o el pe Maria, invitându-i în casă. Apoi a adăugat: Iar domnu' farmacist freacă maioneza.

– Zău? s-a minunat Maria, nereuşind să şi-l imagineze pe domnul Draghi gătind.

– Mie nu-mi place peştele, s-a lamentat Pietro, dezbrăcându-se de palton.

– Asta-i bună! Adică eşti pe jumătate pescar din Sud şi nu-ţi place peştele? a glumit Fedele.

Apartamentul, luminos şi primitor, fusese împodobit pentru sărbători. Maria a pus cadourile

[1] Aluzie la piesa lui Eduardo de Filippo *Natale in casa Cupiello Crăciunul familiei Cupiello*, 1931), o tragicomedie celebră în Italia, a cărei acţiune se petrece la Napoli, în seara de Ajun (n. tr.).

pentru prietenii săi sub bradul din sufragerie, în vreme ce copiii s-au așezat în fața televizorului, disputându-și telecomanda.

– Nu te duci și tu la bucătărie? a întrebat-o Fedele.

– M-aș simți în plus și, ca să-ți spun drept, sunt și foarte obosită, a declarat.

S-au așezat la masa pe care Maura o decorase cu fructe de pădure roșii și flori galbene.

În realitate, Maria nu ar fi știut cum să se comporte dând cu ochii de Draghi și, prin urmare, prefera să lase lucrurile să se desfășoare de la sine. Fedele i-a întins un pahar cu vin spumant, în vreme ce dinspre bucătărie se auzeau discuția animată și râsetele celor doi bucătari de ocazie.

Maura și-a făcut apariția și, îmbrățișându-și prietena, i-a spus amuzată:

– Farmacistul nostru prepară maioneza pentru pește. În plus, la felul întâi ne-a gătit paste cu sardine. Zice c-ar fi o rețetă siciliană.

– De ce l-ai invitat? Mă pui într-o situație neplăcută, zău așa, a protestat Maria.

– Nu fi copilă. Draghi este un adevărat gentilom și, în plus, îți poartă de mult sâmbetele. Te rog să te comporți ca o doamnă, așa cum faci mereu, i-a spus pe un ton poruncitor prietena sa, făcându-se apoi nevăzută.

– Nici măcar n-am apucat să trec pe la coafor, i s-a plâns Maria lui Fedele.

– Nu contează, arăți ca o floare, a asigurat-o el. Apoi, coborând vocea, a adăugat: Maura mi-a povestit

tot despre Draghi. Este bogat și se trage dintr-o familie din Messina, farmaciști din tată în fiu. A venit la Milano imediat după facultate, împreună cu o soră de-a sa, care și-a deschis o farmacie pe corso Venezia. Nici el nu e mai prejos, după cum bine știi.

– Te-ai bizui oare pe un bărbat care nu s-a căsătorit până la cei patruzeci de ani ai lui? a întrebat Maria.

– Ți se pare că Peppino a fost mai de încredere? a ironizat-o bărbatul, făcând aluzie la soțul ei decedat.

Maura a revenit în sufragerie purtând un platou încărcat cu șnițele apetisante și cartofi la cuptor. Apoi le-a strigat celor mici:

– Haideți, închideți televizorul și fuga la masă. Copiii au noroc în seara asta: nu sunt nevoiți să mănânce de post.

În spatele său s-a profilat silueta lui Draghi, care a pus pe masă un magnum Fratelli Berlucchi și o sticlă mare de coca-cola.

Maria, care de ani buni îl văzuse îmbrăcat numai în halat alb, l-a privit ca și cum l-ar fi întâlnit prima oară. Purta un sacou albastru, pantaloni gri-închis, o cămașă bleu-deschis și cravată albastră de lână. I s-a părut surprinzător de elegant.

– Sărbători fericite, doamnă Maria, a salutat-o bărbatul, cu o strângere ușoară de mână.

Era proaspăt ras, răspândind un parfum abia perceptibil de mentă și lămâie.

– Sărbători fericite și dumneavoastră, i-a răspuns.

– Cei doi de colo să fie oare îngeraşii dumneavoastră? a glumit el, arătând spre copiii care se aşezau, zgomotoşi, la masă.

– Aşteptaţi să-i vedeţi mâncând şi vă asigur că vă veţi schimba părerea despre ei, l-a avertizat ea.

– Ţin să vă adresez condoleanţe pentru pierderea mamei, a mai spus farmacistul, privind-o ca şi cum ar fi fost cea mai atrăgătoare femeie de pe faţa pământului.

– Mulţumesc şi vă sunt recunoscătoare pentru că ne-aţi ajutat zilele acestea la chioşc.

– Mă bucur că v-am putut fi de folos, a replicat bărbatul, zâmbindu-i suav.

Între timp, copiii îşi disputau sticla de coca-cola.

– Mai vedeţi undeva îngeraşii? i s-a adresat Maria pe un ton glumeţ farmacistului, intervenind apoi ca să-i despartă pe cei doi.

Cina s-a desfăşurat sub semnul voioşiei generale, cu discuţii relaxate şi toasturi.

Mai târziu, când s-au desfăcut cadourile, farmacistul i-a oferit Mariei un volum impozant despre flori, cu ilustraţii splendide.

– M-aţi lăsat fără cuvinte şi totodată m-aţi pus într-o situaţie stânjenitoare, pentru că eu nu v-am adus niciun cadou, s-a scuzat ea.

– Ştiţi, în seara asta m-am simţit ca în familie, iar acesta este cadoul cel mai frumos pe care-l puteam primi, a mărturisit el. Apoi s-a întors spre ceilalţi, adăugând: Vă mulţumesc că m-aţi invitat şi v-aş

propune să abandonăm formalităţile şi să ne tutuim. Ce ziceţi?

Maria s-a întrebat dacă farmacistul ar fi putut fi un tată bun pentru cei doi copii ai ei. I s-a părut că aude o voce interioară care-i sugera că, probabil, întâlnise bărbatul ideal.

54

Mai târziu, au mers cu toţii la biserică, pentru liturghia de la miezul nopţii. Copiii au coborât scările făcând mult zgomot, urmaţi de cei mari.

Barul de vizavi de biserică se pregătea de închidere.

– Mergeţi înainte, le-a spus Raul Draghi celorlalţi. Vă ajung numaidecât din urmă.

Pe durata slujbei, Maria a încercat să stea de vorbă cu Iisus, aşa cum făcea şi mama ei, rugându-i-se să-i ghideze paşii mai departe.

La moartea soţului său, jurase că în viaţa sa n-avea să mai intre niciun bărbat, însă acum era pe cale să încalce promisiunea pe care şi-o făcuse. Farmacistul îi plăcea, şi nu doar pentru că era un bărbat arătos, ci pentru că simţea că-i seamănă sufleteşte. În plus, mai ştia că Pietro şi Elisabetta simţeau nevoia unei figuri masculine în familie, care să reprezinte un punct de referinţă pentru ei. Nu ar fi vrut să-i ştie suferind, aşa cum i se întâmplase ei, din cauză că

crescuseră fără tată. Și-a spus în gând: „Sfinte Iisuse, să cred oare că-mi oferi o nouă oportunitate? Sunt sigură că Raul i-ar fi plăcut mamei, însă aș vrea să știu dacă îți place și Ție." Din când în când, îl cerceta cu coada ochiului pe Draghi, care li se alăturase, așezându-se lângă copiii ei.

În vreme ce parohul le predica enoriașilor despre semnificația profundă a sărbătorii Crăciunului, Maria și-a spus: „Nu mai sunt fetișcana naivă care eram la douăzeci de ani. Prin urmare, dacă instinctul mă poartă spre Raul, este foarte posibil să nu mă înșel."

La ieșirea din biserică, Raul îl ținea de mână pe Pietro, care părea fericit.

– Înainte de a ne despărți, vă anunț că la barul de vizavi ne așteaptă câte o ceașcă de ciocolată caldă, le-a comunicat farmacistul, care îl convinsese mai devreme pe patron să amâne ora închiderii.

Au intrat cu toții în local. La masă, Maura s-a dat mai aproape de Maria.

– Ești la fel de convinsă ca zilele trecute că Draghi nu-ți face curte? a întrebat-o în șoaptă.

– Bine, dar am doi copii, a murmurat ea.

– Este genul de bărbat care-și dorește o familie, a asigurat-o prietena sa.

În timp ce barmanul le turna ciocolata fierbinte în cești, Raul le-a istorisit copiilor povestea boabelor de cacao.

– Aztecii le numeau *cacahuatl*. Sunt semințele unui arbore din familia Sterculiacee, foarte bogate în

substanțe grase din care se fabrică și untul de cacao – folosit și ca balsam pentru buzele crăpate.

Copiii îl ascultau cu atenție, privind cu multă curiozitate la domnul acela care le vorbea ca și cum ar fi fost prieteni de-o viață.

Se făcuse târziu când au ieșit din bar, luându-și rămas-bun. Maura și Fedele s-au întors acasă pe jos, iar Raul i-a însoțit pe Maria și pe copii până la furgoneta din parcare.

– Haideți, urcați, i-a îndemnat Maria.

– Vrei să te urmez cu mașina mea până acasă? i-a propus Raul.

– Nu, mulțumesc, a răspuns ea, așezându-se la volan.

– Totuși, ți-ai dat seama că, de fapt, îți fac curte? a întrebat-o el în șoaptă.

– Mă temeam că am înțeles greșit, i-a răspuns Maria, zâmbindu-i.

– Aș putea să te sun peste o jumătate de oră ca să-ți urez noapte bună?

– De acord, a spus ea, învârtind cheia în contact.

În mașină, Elisabetta, care reușise să cucerească locul din dreapta șoferului, a întrebat-o:

– E iubitul tău?

– Ce tot spui acolo?

– Spun ceea ce văd.

– Te-ar deranja dacă ar fi așa? s-a arătat îngrijorată Maria.

– Cred că nu. Mi se pare un tip simpatic, a răspuns fiica.

Pe bancheta din spate, Pietro se clătina la virajele mașinii, pe jumătate adormit.

Acasă, în timp ce Maria se afla în baie, încercând să se demachieze, Elisabetta a bătut la ușă și a intrat cu o mină gânditoare.

– Farmacistul nostru este cu totul altfel decât tata, a spus, cu intenția clară de a relua subiectul de mai devreme, care se vede c-o preocupa. Probabil că tocmai din cauza asta sunt încrezătoare în privința lui Draghi.

– Iubire, s-a făcut târziu. De ce nu te duci la culcare? s-a grăbit Maria să scape de întrebările fiicei.

Își ținea telefonul mobil în buzunarul capotului, așteptând ca Raul să sune dintr-un moment în altul.

– În regulă, mă duc să dorm. Oricum, voiam să te asigur că-mi place de el, a mai spus fetișcana, sărutând-o pe obraz și făcându-se nevăzută imediat.

Telefonul a sunat punctual, așa cum se aștepta.

Maria a răspuns imediat, spunându-și că, într-adevăr, Raul era foarte diferit de Peppino Cuomo, bărbatul cu care se căsătorise pe când avea douăzeci de ani, sfidând pe toată lumea.

IERI

55

Peppino Cuomo a năvălit pe neașteptate în viața Mariei, apărând dinspre mare.

Maria se afla în vacanță la San Michele cu mama și surorile sale, în fosta vilă a lui Adelaide Montini care-i revenise acum lui Giovanni Paganessi. Bărbatul era prins cu afaceri la Milano toată luna iulie, prin urmare „fetele" Agrestis aveau toată casa la dispoziție. Paganessi li se alătura în weekenduri, când își îngăduia câte o zi sau două de relaxare.

Martina organizase această vacanță în familie cu speranța de a mai îndulci raporturile deloc idilice dintre propriile fiice. Se aflau toate trei pe plajă când, brusc, Osvalda a început să-i reproșeze Giulianei că ducea o viață prea libertină, căci ajunsese la treizeci și cinci de ani, dar continua să treacă dezinvoltă de la o iubire ratată la alta, având și o fiică în vârstă de cinci ani, Camilla, fără să fi fost vreodată căsătorită.

– Şi care-i problema ta? E treaba mea şi cu asta am încheiat discuţia, a sărit Giuliana.

Supravegheată de doică, micuţa Camilla se bălăcea în mare, cu un colac sub forma unei răţuşte în jurul taliei, fără să ştie că devenise obiectul unei dispute. La orizont, soarele se cufunda lent în apele mării, într-un asfinţit ca-n poveşti.

– Dimpotrivă, este problema noastră, a tuturor, fiindcă ne poartă numele, a replicat Osvalda, acum o adolescentă de cincisprezece ani.

– A, nu, problema este cu totul alta, şi anume că eşti mai agasantă ca o pântecăraie şi plină de coşuri ca toate catolicele habotnice. În realitate, nu-ţi place să mă ştii trăindu-mi viaţa după bunul plac, la fel ca mama. De ce? Pentru că tu însăţi nu vei avea niciodată o viaţă a ta, ocupată cum eşti să-ţi vâri nasul în a celorlalţi, a acuzat-o Giuliana, făcând-o să se înroşească de furie.

Simţindu-se implicată în controversă, Martina s-a văzut obligată să intervină:

– Giuliana, mă aşteptam ca la vârsta ta să fii suficient de înţeleaptă încât să nu răspunzi provocărilor unei fetişcane.

– I-auzi, s-a trezit să vorbească mama Eleonorei Duse, a pufnit Osvalda.

– Până aici, a exclamat Martina, închizând cartea nervoasă. Apoi s-a ridicat, adresându-i-se pe un ton poruncitor doicii: Du fata în casă.

Apoi a urcat treptele de piatră spre vilă.

Maria a privit lung în urma mamei, admirându-i silueta perfectă. Deși depășise o jumătate de secol de viață, Martina arăta mult mai frumoasă decât ea, care, la cei douăzeci de ani ai săi, era obsedată de propria mediocritate. Și-a privit apoi și sora mai mare cu încântare, pentru că aceasta îi semăna întru totul mamei, în timp ce Osvalda, mezina, avea la rândul ei un trup zvelt, armonios. Complexul său de inferioritate nu se baza doar pe propriul aspect exterior, ci și pe faptul că și Giuliana, și Osvalda afișau o siguranță de sine care Mariei îi era complet străină.

Era studentă în primul an la Litere, la universitatea de stat din Milano, însă se înscrisese la facultate doar ca să-i facă pe plac Martinei. Scurtele sale istorii sentimentale se încheiau întotdeauna în momentul în care, refuzându-i-se incursiunea dincolo de limita sărutărilor romantice, partenerul dădea bir cu fugiții. Evita hainele la modă, susținând că nu se simțea în largul său purtând ținute elegante.

– Dacă ar trebui să aleg, aș prefera să fiu asemenea Giulianei decât să semăn cu tine, o fetișcană care se grăbește să-i judece pe cei din jur, a intervenit Maria, fără să-i fi cerut nimeni părerea.

– Te rog să-mi înapoiezi numaidecât poșeta pe care ți-am împrumutat-o și află că pe viitor nu mai vezi nimic de la mine, a replicat iritată Osvalda, întorcându-le spatele amândurora și îndreptându-se spre vilă.

Refuzând să se lase scoasă din valuri, Camilla și-a strigat mama, sperând să o ajute. Giuliana a plonjat

în apă, a ajuns-o înot și, odată protestele înăbușite, au ieșit împreună pe mal. Apoi, lăsându-și fiica în grija doicii, Giuliana s-a întins pe nisip, lângă Maria.

– Mă întreb cum de puteți, mama și cu tine, să faceți casă bună cu acritura de Osvalda, a deschis ea discuția.

– Nu-mi dau totuși seama de la cine a moștenit tendința asta de a cârti împotriva tuturor, pentru că nici mama, nici profesorul Graywood, tatăl ei, nu au un asemenea caracter, a meditat cu voce tare Maria. Pe de altă parte însă, uite în ce hal arăt eu, care mă trag din părinți cu trăsături foarte frumoase.

– Ei, hai, să nu te mai aud spunând asemenea prostii. Ești o fată suficient de frumoasă și, pe deasupra, foarte simpatică.

– Mama spune că nu pot plăcea altcuiva dacă nu ajung, mai întâi, să-mi plac mie însămi. Iar eu văd foarte bine cum arăt și, sincer vorbind, mă detest, s-a lamentat tânăra.

Giuliana a îmbrățișat-o, apoi a întrebat-o:

– Tu chiar spui adevărul când susții că nu te-ai culcat cu niciun băiat?

– Ți-o jur. Într-adevăr, am încercat și eu o dată, însă când vine vorba să punem punctul pe „i", o iau pur și simplu la sănătoasa. Mi-e îngrozitor de frică.

– De ce anume?

– Să nu se folosească de mine.

– Cine?

– Băieții. Privește-mă bine, Giuliana: îți imaginezi că un băiat s-ar putea îndrăgosti de una ca mine?

– Încetează cu prostiile. Ai frumusețea blândă a unei flori, însă problema ta este că nu ești conștientă de ea. Ești la fel de frumoasă ca părinții tăi, iar de la tatăl tău, pe care eu l-am cunoscut bine, ai capacitatea de a te face plăcută, spontaneitatea, voioșia și noblețea. Îți dau un sfat – a adăugat Giuliana –, dă-ți silința s-o aperi din când în când pe Osvalda. În felul acesta, va renunța la rolul de martiră pe care și l-a asumat.

– Imposibil! Deși n-are decât cincisprezece ani, are tabieturile unei femei trecute de patruzeci.

– În realitate însă este doar o adolescentă apăsată de problemele vârstei.

– Eu zic, dimpotrivă, că-i nebună de legat.

– Chiar de-ar fi așa, este sora noastră, iar noi o iubim. N-am dreptate?

În clipa aceea, din spuma mării s-a întrupat un bărbat tânăr, blond, aducând a viking. Clătinându-se pe picioare din pricina efortului, s-a lăsat să cadă pe nisip, epuizat.

Giuliana și Maria s-au apropiat de el, privindu-l curioase.

– Unde mă aflu? a întrebat el cu un fir de voce.

– Ei bine, pe o plajă privată, a răspuns sec Giuliana.

Tânărul s-a ridicat. Era bine făcut și avea o sclipire simpatică în priviri.

– Să-mi fie cu iertare, a spus el, cu un pronunțat accent meridional. Eram antrenat într-o partidă de

înot, plecând de la Santa Margherita. Acum făceam cale-ntoarsă, însă nu mă mai țin puterile. Se vede treaba că fumez prea mult, a adăugat el.

– Atunci, cum ai de gând să ajungi la Santa Margherita? s-a interesat Giuliana.

– Habar n-am, a exclamat el, continuând să zâmbească.

– Ce facem cu el? a întrebat-o Giuliana pe Maria, care îl sorbea pe nou-venit din priviri.

– Păi, i-am putea împrumuta barca noastră cu motor, a propus Maria, cu o voce ezitantă.

– Îmi cer scuze, nici măcar nu m-am prezentat, s-a grăbit el să intervină. Numele meu este Peppino Cuomo. Sunt cumnatul farmacistului din Santa Margherita. Apoi a adăugat: Dacă mi-ați împrumuta barca, mâine-dimineață o veți înapoi.

56

A doua zi, spre prânz, cu un buchet de trandafiri roșii în mână, Peppino Cuomo a sunat la poarta vilei. „Fetele" Agrestis se pregăteau de masă.

Apăsând butonul interfonului, o menajeră i-a deschis, l-a așteptat în pragul ușii și l-a condus în casă.

Maria l-a întâmpinat:

– *Ciao,* Peppino, l-a salutat ea. Ai adus barca?

– A, de adus, am adus-o de azi-dimineață. E trasă pe nisip. N-ați văzut-o? s-a mirat tânărul. Apoi, întinzându-i florile, a adăugat: Uite, trandafirii aceștia sunt o mică atenție din partea mea în semn de recunoștință pentru ajutorul dat.

Maria i-a mulțumit și ea, după care s-a scuzat:

– Te-aș invita bucuroasă să le cunoști pe mama și pe surorile mele, însă tocmai ne pregăteam să stăm la masă.

– Te superi dacă te invit la o pizza în oraș? a întrebat-o el pe neașteptate, cu un zâmbet enigmatic pe buze.

– Așteaptă-mă două minute, a răspuns prompt Maria.

L-a lăsat singur în vestibul și a dat fuga în sufragerie, să-și anunțe mama.

– Ieși în oraș cu un individ întâlnit întâmplător ieri, pe plajă? s-a impacientat Martina.

– E ceva rău în asta?

– Sincer, nu știu, a răspuns mama, însă Maria dispăruse deja în fugă, gata să se lase purtată spre necunoscut de chipeșul ei viking.

S-a urcat în dubița lui cam hodorogită, oprindu-se apoi la un bufet de pe plajă. Înăuntru era o căldură sufocantă pe care palele ventilatoarelor din tavan nu izbuteau s-o ostoiască, răspândind în schimb peste tot mirosul de ulei încins, amestecat cu cel al cremelor solare emanat de mulțimea de turiști în costum de baie care se înghesuiau la bar să comande de mâncare.

Când i-a venit rândul, Peppino a cerut două pizza și, în loc să plătească, i-a spus Mariei făcându-i cu ochiul:

– Binecuvântat fie sufletul celei care mă îndestulează pe mine, cel flămând.

– Bine, dar tu m-ai invitat, s-a bâlbâit ea, descumpănită.

– Hai, am glumit, a exclamat el, afișând un surâs studiat, seducător.

Mai târziu, a condus-o înapoi acasă, depănându-i întreaga poveste a propriei vieți: o familie numeroasă, tatăl mort de cancer la plămâni, o soră retardată și o alta frumoasă-coz, căsătorită cu un farmacist din Liguria, și un frate proprietar de hotel; se mutase de la Napoli la Milano cu ajutorul unor prieteni, care-i găsiseră o slujbă și o locuință.

– Cu ce te ocupi? a fost curioasă Maria.

– Operez în domeniul horticulturii, i-a răspuns el, împăunându-se.

– Adică?

– Sunt proprietarul unei florării. Să știi însă că nu-i puțin lucru să deții un chioșc într-o metropolă ca Milano. Vara însă îl închid, pentru că cererea e scăzută. Cel mai bine vând toamna, iarna și primăvara. Câștig destul de bine, să știi. Reușesc să-mi plătesc chiria, am bani de cheltuială și chiar le trimit câte ceva și alor mei, în sud. Iulie și august le petrec aici, în casa cumnatului meu. După cum vezi, sunt un tânăr de ispravă.

Maria nu știa dacă era sau nu un tânăr de ispravă, însă de un lucru era sigură: era arătos și-l plăcea, chiar dacă în privința manierelor mai avea multe de învățat. Cât despre chioșcul lui cu flori, vorba mamei sale, Martina: orice slujbă-i bună dacă aduce bani cinstiți.

– Dar tu? Cum îți omori timpul? a întrebat-o Peppino.

– Sunt studentă la Milano, unde și locuiesc de altfel, într-un apartament de-al mamei. Însă weekendurile mi le petrec la Vertova, în Val Seriana, unde familia mea trăiește dintotdeauna.

– Într-o vilă luxoasă, precum cea de la San Michele? a ironizat-o el.

– Oarecum, a răspuns ea. Apoi a adăugat: Să știi că nu suntem bogate. Vila de la San Michele nici măcar nu este a noastră.

– N-o fi, însă locuiești în ea, iar servitorii îți aduc micul dejun la pat, a remarcat el, pe un ton aproape disprețuitor.

– Te rog, Peppino, încetează, a exclamat Maria.

– Mai spune o dată.

– Ce anume?

– Numele meu.

– Peppino.

– Ia te uită! Știi că, rostit de buzele tale, pare un nume frumos? a constatat tânărul, râzând. Apoi a întrebat-o: Ne mai vedem?

– Nu știu ce să spun, a răspuns ea pe un ton ezitant, deschizând portiera.

– De ce nu știi? a întrebat el.

Și, brusc, a tras-o spre el, sărutând-o lung, cu pasiune.

Rămasă fără replică, Maria a străbătut aleea spre casă clătinându-se.

Mama o aștepta în capul scărilor de la intrare.

– Nu-mi vine să cred că te-ai păstrat până la vârsta de douăzeci de ani ca să te dăruiești pe tavă unui fanfaron de trei parale ca individul de adineauri, a admonestat-o Martina.

– Ce faci, îi ții locul Osvaldei? a ripostat Maria, ofensată.

– Nu, deși ar trebui.

– Mamă, te rog să nu te amesteci în viața mea, i-a aruncat peste umăr tânăra, intrând în casă.

Era pur și simplu fermecată de Peppino, de masculinitatea și siguranța lui de sine. Toți băieții care o curtaseră până atunci se comportau cu ea ca și cum i-ar fi făcut o favoare. În schimb, Peppino era tipul de bărbat care se pricepea să-și însușească ce-i plăcea, ceea ce era impresionant. Maria n-avea de unde să știe însă că, în lipsa ei, Martina își sunase o prietenă, proprietara unui butic învecinat cu farmacia cumnatului lui Peppino Cuomo, aflându-i faima: era mai tot timpul beat și vâna mereu fuste.

Martina și-a urmat fiica, dezvăluindu-i cele aflate de la proprietara buticului.

– Oare ai chiar atât de puțin respect pentru tine însăți încât să te lași îmbrobodită de un asemenea individ? a întrebat-o.

– N-am avut parte niciodată de un pretendent cu farmecul lui, prin urmare nu voi da ascultare acestor calomnii.

– Oricum, să-ţi fie limpede un lucru: omul acela nu va pune niciodată piciorul în casa noastră, a concluzionat pe un ton ferm Martina.

Maria a izbucnit în lacrimi.

– Până ieri te plângeai că nu am niciun prieten, iar când, în sfârşit, găsesc unul, recurgi la ameninţări, a strigat tânăra. Tu şi Osvalda aveţi un singur ţel: să nu mă lăsaţi să-mi trăiesc viaţa.

– Chiar aşa vom face dacă vei continua să te întâlneşti cu acel individ, a promis mama, însă pe un ton nu foarte convingător, întrucât nu uitase de propriile temeri din adolescenţă care o împinseseră în braţele unui pierde-vară ca Bruno Biffi.

Furioasă pe rigiditatea propriei mame, Maria a plecat în căutarea surorii mai mari: era sigură că Giuliana avea s-o înţeleagă.

57

A găsit-o în grădină, sub pergolă, cufundată în lectura unui scenariu. Lângă ea, la masă, Camilla își făcea de lucru cu o carte de colorat. Erau singure: pesemne că doica se odihnea în camera sa.

– Deranjez? a întrebat Maria.

– Hai, stai jos, a invitat-o Giuliana, lăsând foile pe masă.

– Unde e Osvalda? s-a interesat Maria.

– Tu unde crezi? Ca de obicei, la biserică. Dă o mână de ajutor la pregătirea liturghiei de duminică.

– În cazul ăsta, putem sta de vorbă în liniște.

– Te avertizez că mama este foarte supărată pe tine, a spus Giuliana.

– Știu. Ne-am ciocnit pe scări adineauri.

– Are dreptate, să știi.

– Bine, dar n-am făcut nimic!

– Știi cum se spune: este mai ușor să previi decât să vindeci.

– Ce-i asta, o replică deșteaptă dintr-una din comediile tale?

Giuliana i-a ignorat provocarea.

– Zilele astea îl recitesc pe John Osborne. L-am descoperit la îndemnul lui Oswald, care pe vremea aceea ținea un curs despre mișcările sociale ale tineretului, el ne-a sfătuit să citim *Privește înapoi cu mânie*. De curând mi s-a propus să joc rolul lui Alison, tânăra de familie bună care, în semn de protest față de părinți, se căsătorește cu un tânăr rebel, supărat pe semenii săi. N-ar fi rău s-o citești și tu. Este adevărat că tinerii furioși de altădată au dispărut, lăsând locul celor orbiți de propriile ambiții, însă există o mare asemănare între ei. Ascultă ce-ți spun: tânărul acela, ieșit din valurile mării ca zeul Neptun, este o iluzie deșartă. Lasă-l în plata Domnului!

– Ce legătură are Neptun cu generația tinerilor furioși, zău așa?

– Ai dreptate, cei din urmă aveau, parcă, mai multă minte, a răspuns Giuliana, laconică.

– Te-ai lăsat îndoctrinată de mama.

– Mama n-are niciun amestec aici. Eu, Maria, îi cunosc bine pe bărbați. Tipul tău este vulnerabil, frustrat, pe scurt, un om de nimic.

– Ce-i aia frustrat? s-a arătat curioasă Camilla, fără să-și ridice privirea din carte.

– Vezi-ți de creioanele tale colorate și nu mai trage cu urechea la ce vorbesc adulții, a mustrat-o mama.

– Am convingerea că Peppino mă place, a spus Maria, de data aceasta în șoaptă.

– Cred și eu! a exclamat Giuliana.

– Să înțeleg că ai avut și tu parte de un asemenea om de nimic, vulnerabil și frustrat? s-a interesat Maria.

– Am o colecție întreagă. Însă am devenit expertă și pot să-mi dau seama când este momentul cel mai potrivit ca să-i las cu buzele umflate. Tu, în schimb, ești moale ca o gălușcă și îți asumi un risc mult prea mare.

– Mătușă Maria, de ce zice mama că ești o gălușcă? s-a amestecat din nou în discuție Camilla.

– Ca să mă iubești tu. Pentru că ție-ți plac găluștele cu unt, nu-i așa? a spus Maria, zâmbindu-i nepoatei sale. Apoi s-a întors spre sora sa, șoptindu-i: M-a sărutat.

– Sper din toată inima că, atunci când va veni vremea să puneți punctul pe „i", o vei lua la sănătoasa, ca întotdeauna, a concluzionat Giuliana.

Vacanța abia începuse, însă până la reîntoarcerea acasă, Peppino Cuomo nu s-a mai arătat pe la vila de la San Michele. Maria a suferit în tăcere, în timp ce mama și Giuliana au răsuflat ușurate.

S-a trezit față în față cu el pe la mijlocul lui septembrie, în micul bar de vizavi de universitate, unde discuta vrute și nevrute cu câteva colege de grupă, la o ceașcă de cappuccino.

– Facem câțiva pași? i-a propus el.

Tonul invitației aducea mai degrabă a poruncă. Totuși, Maria și-a luat rămas-bun de la amice și l-a urmat.

În stradă, Peppino a prins-o de umeri și a sărutat-o la fel de pătimaș ca prima dată, în vreme ce ea se zbătea ca să se desprindă din strânsoarea lui. Scena aceea în public nu i-a plăcut deloc Mariei.

– Să nu mai faci niciodată așa ceva, i-a spus.

Apoi i-a întors spatele și, cu pas hotărât, s-a îndreptat spre mașina parcată în apropiere, a descuiat portiera și a dat să se așeze la volan. Peppino a ajuns-o însă din urmă și, trăgând-o cu putere spre el, și-a frecat trupul vizibil excitat de al ei.

– Ești o continuă provocare, i-a murmurat el la ureche. Ar trebui să porți o pancartă pe care să scrie: ATENȚIE, PERICOL! Îmi placi mult, mult de tot. Uite, acum te las să mergi la ale tale, dar să nu crezi că poți scăpa de mine.

Maria a demarat în trombă, însă parfumul buzelor lui Peppino îi răvășise complet simțurile.

Acasă, în apartamentul din via Serbelloni, menajera i-a servit prânzul.

Martina, care cu ani în urmă refuzase s-o lase pe Giuliana să locuiască acolo, nu avusese nicio obiecție față de Maria, știind că fiica sa mijlocie nu ar fi profitat de mărinimia ei.

A devorat pur și simplu un morman de *tagliatelle al ragù*, nereușind să-și scoată din minte cuvintele lui Peppino: „Îmi placi mult, mult de tot." Cine și-ar fi închipuit, în urmă cu puțin timp, că ar fi putut cuceri un băiat? Nimeni. Și iată totuși că ea, gălușca familiei, reușise să seducă un bărbat și arătos, și cu multă

experiență la femei, care o considera provocatoare. Sentimentul că găsise, în sfârșit, bărbatul care s-o iubească așa cum era părea din ce în ce mai puternic.

Avea să mai treacă încă o săptămână până să-l reîntâlnească: de data aceasta, o aștepta la poarta facultății.

– *Ciao*, l-a salutat Maria.

– Hai cu mine la o plimbare, i-a propus el pe același ton hotărât de data trecută.

– Am la dispoziție doar câteva minute de pauză între cursuri, a obiectat ea. Apoi a adăugat: Ascultă, nu ai dreptul să mă cauți când ți se năzare, să mi te proțăpești în față și să-mi pretinzi să-ți stau la dispoziție.

– Eu am o slujbă și nu-mi permit să pierd timpul.

– Și astă-vară, la mare, tot din acest motiv nu m-ai mai căutat? Ca să nu-ți pierzi timpul? i-a reproșat.

– Ba aveam timp berechet, puteam să dau și la alții. Însă când te-am sunat, cineva mi-a răspuns spunându-mi că am greșit numărul, că acolo nu stătea nicio Maria.

Fata a simțit că-și detestă mama și surorile: cu siguranță că ideea fusese a uneia dintre ele.

– M-am gândit în fiecare zi la tine, a continuat el. Dar tu?

– N-aș ști să-ți zic, a răspuns ea, încercând să imite un gest de cochetărie feminină.

– Când putem petrece puțin timp singuri, doar tu și cu mine?

– Am sentimentul că întinzi coarda prea mult.

– Știi, am douăzeci și nouă de ani și, dac-ar fi să ne luăm după ce spune mama, a cam sosit vremea

să-mi întemeiez o familie. Aș vrea să înțeleg exact cum stau lucrurile între noi, dacă suntem făcuți unul pentru celălalt.

– Cum spuneam mai devreme, întinzi coarda. Observ că ești grăbit nevoie-mare. Află însă că eu mă mișc cu ceva precauție.

– Oricum ai pune problema, tot trebuie să ne cunoaștem înainte de a lua o hotărâre. Nu-i așa că am dreptate? Prin urmare, repet întrebarea: când putem petrece puțin timp singuri?

– La un film, de exemplu? i-a sugerat Maria.

– Sau la tine acasă? și-a încercat el norocul.

– Exclus. Locuiesc cu familia.

– Nu-i adevărat, la Milano stai singură. Ai o menajeră pe care poți s-o expediezi de acasă când poftești.

Maria a rămas fără replică, dându-și seama atunci cât de bine informat era bărbatul în privința ei.

– Știi, florarii au obiceiul să stea la taclale cu portarii blocurilor, a răspuns el întrebării ei nerostite.

– Iar portarii, la rândul lor, stau la taclale cu menajerele, a comentat ea. Mama ar afla numaidecât. Mai bine la tine acasă, a hotărât Maria.

– Eu locuiesc într-un apartament social din via Vitruvio, nu într-un palat seniorial din centrul orașului. Nu cred că ți-ar plăcea. De fapt, ia stai? Știi cum procedăm? O lăsăm baltă, pur și simplu. La urma urmelor, nu te merit. A fost plăcut să visez la iubirea unei prințese, însă un biet vânzător ambulant ca mine trebuie să-și vadă lungul nasului.

A prins mâna Mariei între palmele sale, atingându-i degetele suav, cu buzele.

În imaginația ei, Peppino s-a transformat în clipa aceea într-un cavaler legendar, virtuos și neînfricat. „O inimă nobilă, acesta este Peppino", și-a spus.

– Încă îți mai plac? l-a întrebat.

– Las-o baltă, fetițo. Hai, întoarce-te la universitate și înapoi, în lumea ta. Noi doi n-avem nimic în comun, iar dacă am rămâne împreună, s-ar putea cândva să blestemi ziua în care m-ai întâlnit, i-a murmurat el la ureche.

– Dă-mi adresa. Mâine-seară, la șapte, vin la tine și-ți pregătesc o cină pe cinste, a hotărât Maria, zâmbind la gândul viitorului cuibușor de nebunii.

58

Când Peppino îi mărturisise că discutase despre ea cu portarul blocului în care locuia, Maria fusese încercată de un sentiment neplăcut, însă era atât de hotărâtă să nu-l piardă, încât l-a ignorat imediat. La fel cum a trecut cu vederea și aluziile lui la o eventuală căsnicie, pentru că n-avea deloc intenția să se căsătorească. Tot ce voia era un bărbat care s-o considere irezistibilă. A elaborat un plan romantic prin care să-l cucerească definitiv pe Peppino.

A așteptat până când menajera a ieșit la cumpărături, după care a înghesuit în rucsac două sfeșnice de argint, câteva farfurii și o față de masă de in de Flandra. Apoi a deschis frigiderul, aprovizionându-se cu un stoc consistent de lasagna, chiftele și salată de fructe. Într-o sacoșă și-a înghesuit o rochie de seară, apoi a încărcat totul în portbagajul mașinii și a plecat.

Ajunsă în via Vetruvio, a identificat relativ repede blocul în care locuia Peppino. A sunat la interfon și l-a auzit spunându-i, înainte de a-i descuia ușa:

– Etajul patru, pe scări. N-avem ascensor.

Abia mai răsufla când a ajuns la ultimul etaj, dar bărbatul visurilor ei o aștepta zâmbitor în prag.

– Ce ai adus bun acolo? a întrebat-o, după ce a sărutat-o, ca de obicei, pătimaș.

– Surpriză, a răspuns ea, adăugând: Acum însă, coboară să-ți faci drum prin oraș și să nu te întorci înainte de ora opt, pentru că trebuie să mă pregătesc cum se cuvine.

– De acord, a spus el, amuzat.

După plecarea lui Peppino, Maria a început să aranjeze masa în sufrageria de mici dimensiuni a apartamentului: mai întâi a întins fața de masă imaculată, apoi a pus sfeșnicele de o parte și de alta a mesei, iar la mijloc farfuriile sustrase din serviciul de gală al Martinei. Bucatele nu erau cine știe ce, însă, vorba mamei: supa are gust mai bun dacă este servită în supieră de porțelan.

Și-a pus rochia de seară, apoi s-a așezat în dreptul ferestrei, așteptându-și iubitul să se întoarcă.

– Cred că am greșit apartamentul, a exclamat o voce în spatele ei.

Peppino stătea în prag, privind admirativ masa pregătită de Maria.

– Voiai să fim singuri, numai tu și cu mine? Iată, ți-am făcut pe plac, l-a anunțat ea. Apoi i-a făcut semn să se așeze, spunând: Mai întâi, cinăm împreună.

Peppino a luat loc pe scaunul din fața ei, iar ochii lui verde-albăstrii s-au înduioșat brusc.

– Nicio fată nu a făcut așa ceva pentru mine, a mărturisit el cu voce stinsă.

Maria a înțeles că lovitura de imagine îi reușise: se dovedise irezistibilă.

– Am făcut-o pentru noi, a precizat ea.

– Oare ce-or să spună ai tăi văzând că le lipsesc toate astea? s-a îngrijorat el.

– Fii pe pace, pun totul la loc diseară.

După masă, Maria s-a dus pe pat, iar Peppino s-a întins lângă ea, acoperind-o cu sărutări.

– Fetele cuminți se întorc devreme acasă, i-a murmurat el la ureche.

– În cazul acesta, eu nu sunt o fată prea cuminte, pentru că mi se întâmplă adesea să ajung târziu acasă, i-a mărturisit ea.

– Și pe unde-ți petreci nopțile, mă rog frumos? s-a impacientat bărbatul.

– La discotecă, cu prietenele, i-a explicat ea.

Ceea ce nu i-a dezvăluit a fost că, de fiecare dată când Martina se afla la Milano, iar ea ajungea acasă târziu, își găsea mama cuibărită în patul din dormitorul său. Invariabil, se lăsa cu ceartă. „Mamă, a sosit vremea să încetezi cu controalele astea, nu crezi?", protesta ea. „Vreau să mă asigur că te întorci în condiții decente. Cred că am voie să-mi liniștesc temerile, nu-i așa?" „Nu mă îmbăt, nu mă droghez și sunt virgină și în ziua de astăzi", îi replica Maria, înfuriindu-se.

Acum, Peppito a întrebat-o:

– Cu câți dintre „prietenii" ăștia ai tăi te-ai culcat?

– Cu niciunul!

– Vrei cumva să spui că ești încă...

Maria a încuviințat printr-un gest.

– Ei bine, dacă depinde de mine, vei rămâne așa încă mult timp de acum înainte. Uite, o să te ajut să împachetezi argintăria și porțelanurile, apoi te conduc acasă, a hotărât brusc bărbatul.

– De ce mă tratezi ca pe o fetișcană fără discernământ? a protestat Maria.

– Dimpotrivă, te tratez cu tot respectul care ți se cuvine. Ești femeia pe care mi-aș dori-o soție, însă ne desparte o prăpastie de netrecut. Eu sunt un biet florar, pe când tu aparții unei familii bogate. Eu sunt un incult oarecare, în vreme ce tu ești o studentă în pas cu vremurile. Mi-a făcut plăcere să te cunosc, Maria, însă scurta noastră relație se sfârșește aici, a repetat Peppito, conducând-o apoi până în fața intrării în imobilul din via Serbelloni.

– În regulă, ne vedem mâine, i-a răspuns ea zâmbitoare, adăugând: Ies de la facultate la unu și jumătate.

– Nu știu dacă voi fi acolo, a răspuns el, sceptic.

Maria a intrat în casă în vârful picioarelor, deși nici dac-ar fi vrut n-ar fi putut-o trezi pe menajeră, căci dormea în camera din capătul unui coridor lung. În altă ordine de idei, nici măcar nu era trecut de miezul nopții.

Era fericită. Peppito o iubea atât de mult încât îi respecta fecioria, chiar dacă – aici nu încăpeau discuții – o considera irezistibilă. Nu mai avea nicio îndoială că îl întâlnise pe bărbatul vieții sale. Nu, n-avea importanță că era un simplu florar, cam bădăran și mereu fără bani. Deocamdată, doar o dezmierdase, întărâtând-o. La momentul potrivit însă, iubirea avea să-i pârjolească.

Lumina din sufragerie era încă aprinsă. Din prag, Maria a recunoscut-o pe Martina care stătea întinsă pe canapea, cu o carte în mână și o cerceta scrutător, cu o mină severă.

– Mamă! Ce-i cu tine la Milano?

Maria a închis cartea și s-a ridicat în șezut.

– Clelia a găsit frigiderul gol și două sfeșnice de argint lipsă. N-a avut de ales decât să mă sune la Vertova și să mă anunțe cum stau lucrurile. Prin urmare, m-am urcat la volan și am venit să văd ce pui la cale.

Maria s-a lăsat să cadă într-un fotoliu.

– Ah, era o seară atât de frumoasă! Ai stricat totul, a spus. Apoi a adăugat: Oricum, află că sfeșnicele le am în rucsac, pe coridor. Cât despre mâncare, am consumat-o în doi.

– Și ce altceva ați mai consumat? a întrebat Martina cu o voce ca de gheață.

Trasase în minte întregul tablou al situației: simpatica ei gălușcă se lăsase sedusă de un individ malefic. Cum oare s-o scape de el?

– Te străduiești degeaba să fii vulgară, s-a revoltat Maria.

– Poate că da, însă nici ție nu ți-a mai rămas nicio fărâmă de bun-simț. Cum e posibil oare să nu pricepi că tipul acela, rupt în fund de foame, te joacă pe degete, profitând de faptul că ești îndrăgostită până peste urechi de el?

– Mă iubește și mă respectă, dacă chiar vrei să știi, i-a strigat fiica.

– Nu mai vreau să aud nimic. Ia-ți lucrurile și vii chiar acum cu mine, la Vertova. Din acest moment, accesul în apartament îți este interzis.

59

Frumoşi, manieraţi şi eleganţi, Giovanni Paganessi şi Martina Agrestis reprezentau imaginea cuplului perfect, iar clienţii restaurantului şic din centrul istoric al oraşului Milano îi priveau cu o curiozitate nedisimulată.

Bărbaţii îl invidiau pe Giovanni pentru partenera sa de o frumuseţe rară şi totuşi discretă, în vreme ce doamnele se străduiau să o ţină cât mai departe pe Martina de soţii lor.

– S-a născut sub o stea norocoasă, nimic de zis, totuşi cei din familia Montini i-au salvat banca de la faliment, îi explica o doamnă soţului său. Nu degeaba nu s-a mai recăsătorit după moartea soţiei: reprezentanţii neamului Montini nu ar fi admis un asemenea afront.

– Cât despre ea, datorează averea familiei Ceppi Bruno. Îmi amintesc că, pe vremea când eram încă o fetişcană, contesa Ines a organizat o petrecere chiar aici, în acest restaurant, în cinstea absolvirii facultăţii

de către Martina Agrestis. Şi bineînţeles că a fost prezent tot statul-major al clanului Montini, povestea o alta bărbatului de lângă ea.

– A avut o viaţă sentimentală tumultuoasă. Se pare că n-a fost niciodată căsătorită, însă asta n-a împiedicat-o să aducă pe lume mai mulţi copii, al căror număr exact nu-l cunoaşte nimeni. Ştiai? şuşotea altcineva la urechea unei prietene.

– Ştiu că e mama Giulianei Agrestis, care are la rândul ei o fiică din flori, a replicat amica.

– N-am înţeles niciodată cum se face că astfel de femei, cu cât sunt mai rele de muscă, cu atât au mai mult succes.

– Nu fi vulgară, draga mea. La asemenea nivel nu există femei rele de muscă, ci doar femei libere şi curajoase.

– Trebuie să recunosc că era de o frumuseţe rară, mai-mai că-ţi venea să o omori de invidie.

– Frumoasă este şi acum.

– Gurile rele spun că s-ar fi retuşat chirurgical.

– Nu cred. Iar dac-ar fi adevărat, aş vrea şi eu adresa chirurgului, zău aşa. Ia te uită la Paganessi, este numai zâmbet. Să aibă oare o relaţie?

Dacă ar fi ştiut cât de nefericită se simţea Martina în seara aceea, clientele restaurantului şic din centrul istoric al oraşului Milano ar fi avut probabil o seară mai plăcută şi n-ar mai fi invidiat-o atât de mult. Tocmai îi relata vechiului ei prieten de familie povestea Mariei şi a amorezului ei.

– Mă simt pur și simplu neputincioasă, spunea Martina. Parcă i-a luat Dumnezeu mințile, zău așa. Acum și-a pus în minte că vrea să-l ia de bărbat. Mie însă mi-e limpede că numai el îi vâră asemenea idei în cap.

– Ia-o de mână și du-o într-o călătorie lungă. De ce nu plecați într-un voiaj în jurul lumii? i-a sugerat Giovanni.

– Crezi că nu i-am propus? A fost primul lucru la care m-am gândit. Știi ce a făcut? Mi-a râs în față.

– Oricum, Maria este majoră. N-o poți împiedica să se mărite cu cine dorește, indiferent dacă ție îți place sau nu.

– Se află pe marginea prăpastiei. Ce ar trebui să fac? S-o las să se arunce în gol doar pentru că a trecut de vârsta majoratului?

– La urma urmelor, o căsnicie ratată nu înseamnă sfârșitul lumii. Permite-i să facă după cum o taie capul și vei vedea că, în cele din urmă, tot la tine se va întoarce, a raționat bărbatul, impresionat nu atât de drama Mariei, cât de fileul de doradă în crustă de cartofi din fața sa. Cu greu, și-a ridicat privirea din farfurie, îndemnându-și prietena: Hai, termină de scormonit peștele cu furculița și încearcă să mănânci ceva.

– Bine a zis cine a zis că voi, bărbații, nu înțelegeți femeile nici cât negru sub unghie. Maria nu are nici cea mai mică doză de autorespect, iar o dezamăgire de anvergura unei căsnicii ratate i-ar da viața peste cap.

– Părerea mea este că acest vânzător ambulant ţinteşte la averea ta. Dacă însă nu-i dai niciun ban, va încheia chiar el relaţia.

– Adică s-o las pe Maria fără niciun ban?

– Mă mir foarte tare s-aud că nu ţi-a trecut prin minte şi această soluţie.

– Mi se pare o pedeapsă prea dură, a remarcat Maria.

– Ar putea fi mai mult decât o pedeapsă, s-ar putea dovedi o strategie bună.

Maria a terminat de mâncat, a gustat din paharul de şampanie Brut Franciacorta, apoi a murmurat, pentru ea:

– Ehe, altfel ar fi stat lucrurile dacă fetele mele ar fi avut un tată...

N-a apucat să-şi ducă fraza până la capăt. Giovanni a fulgerat-o cu privirea şi, fără să-şi dea seama, i-a spus ridicând tonul:

– Păi, vezi? Acum cincisprezece ani ţi-am cerut să ne căsătorim, însă m-ai refuzat.

În jurul lor, murmurul clienţilor s-a curmat brusc şi toate privirile s-au aţintit asupra lor. Dându-şi seama că se aflau în centrul atenţiei, Giovanni şi Martina au dăruit publicului ad-hoc câte un surâs larg, strălucitor.

– Hai să plecăm de aici, i-a sugerat bărbatul.

S-a ridicat, a mers în spatele Martinei şi, trăgându-i uşor scaunul, a ajutat-o să se ridice. I-a făcut un semn ospătarului să treacă toată consumaţia în contul său, apoi au ieşit amândoi la braţ din local, străbătând pe jos via Sant'Andrea.

La Milano, serile sfârșitului de septembrie erau încă blânde.

– Dacă ne grăbim, putem s-o facem chiar în seara asta, a spus deodată Giovanni, cu dulceață în glas.

– Ce anume să facem?

– Să ne căsătorim.

– Glumești, nu-i așa?

– Numai pe jumătate. La urma urmelor, nu suntem chiar atât de bătrâni. Tu ai cincizeci de ani, iar eu cincizeci și opt. Ehe, dac-ai ști câte persoane cunosc care s-au căsătorit cam la aceeași vârstă!

– M-aș simți jalnică, pur și simplu mi s-ar face milă de mine însămi. Ca să nu mai vorbesc despre faptul că tu și cu mine am fost și vom rămâne buni, dar simpli prieteni, a precizat Martina. S-a gândit imediat că exista doar un bărbat pe care l-ar fi acceptat de soț: Leandro. Era singurul pe care-l iubise cu adevărat. Ca să reteze definitiv orice obiecție a lui Giovanni, Martina a adăugat: Și, în orice caz, Maria și Osvalda nu mai au nevoie astăzi, ca în copilărie, de prezența protectoare a unui tată.

Spunând acestea, se referea în primul rând la Maria, cea mai fragilă dintre cele trei fiice ale sale.

Și-a amintit de una dintre acele zile în care se întorcea indispusă de la școală pentru că, spre deosebire de colegele sale, ea nu se putea lăuda cu propriul tată.

Altă dată, o surprinsese filozofând cu Osvalda, pe atunci în vârstă de numai cinci ani.

– Nici Iisus n-a avut tată, pentru că Sfântul Iosif a fost tatăl lui adoptiv. Aşadar, dacă nici el, care este Dumnezeu, n-a avut, nu trebuie să avem nici noi. De altfel, nici nu-l avem, din fericire!

– Bine, dar şi prietenele mele şi ale tale au tată, remarcase Osvalda.

– Este păcatul lor! N-ai aflat că bărbaţii spurcă locul şi le bat pe mame?

– Ei bine, eu am tată, iar tatăl meu nu spurcă nimic şi nu bate nicio mamă! protestase Osvalda, pe punctul de a izbucni în lacrimi.

– Bineînţeles că nu, pentru că locuieşte în Anglia. Dacă ar trăi aici, ar fi la fel ca ceilalţi. Crede-mă, suntem foarte norocoase că nu avem un tată care să stea cu noi. Celelalte fete, bietele de ele, nici nu-şi dau seama cât de norocoase suntem noi două.

– Vorbeşti aşa numai pentru că tatăl tău a murit.

– Iisus ştie bine ce face, iar în cazul nostru a făcut ce era mai potrivit pentru noi, declarase atunci Maria, cu un aer solemn.

Cuvintele ei o răniseră adânc pe Martina, făcând-o să realizeze măsura responsabilităţii pe care şi-o asumase nereuşind să le ofere fetelor sale un tată.

Cu Giuliana nu avusese astfel de probleme, poate pentru că fiica ei cea mare crescuse laolaltă cu familia Agrestis, ai cărei membri de sex masculin suplinise ră cu succes figura propriului tată.

Cât despre celelalte fete, răul fusese de-acum făcut, iar Martina nu mai putea schimba cursul evenimentelor.

– Lasă, nu-ți mai face atâtea griji, a încurajat-o Giovanni pe drumul spre casă.

Străbăteau via Hoepli, iar Martina a revăzut vechea firmă a bistroului în care, cu mai bine de cincisprezece ani în urmă, se întreținuse la un pahar cu vin cu Oswald Graywood.

– Bei o cupă de șampanie cu mine? i-a propus lui Giovanni, povestindu-i despre seara caldă de iulie în care zăbovise în acel local cu cel care avea să devină mai târziu tatăl Osvaldei.

Au intrat și s-au așezat la o masă. Au comandat o sticlă de Ferrari Brut, turnându-și în pahare și bând în tăcere. La un moment dat, Giovanni a întrebat-o:

– Totuși, nu înțeleg: ce te-a împiedicat să le oferi un tată fiicelor tale?

Martina a zâmbit larg, apoi a răspuns:

– Faptul că bărbații spurcă locul și-și bat nevestele.

– Asta crezi tu despre noi?

– Asta credea Maria, pe vremea când era de-o șchioapă. Și tare mi-e teamă că, fără să-și dea seama, s-a îndrăgostit tocmai de acest model de bărbat.

– Mi-ai cerut sfatul, iar eu ți-am spus mai devreme care mi se pare a fi cea mai bună soluție: strânge-ți băierile pungii. Este singurul lucru cu cap pe care-l poți face în situația asta, i-a repetat bancherul.

60

În după-amiaza aceea, Osvalda lipsea: era de serviciu la oratoriu, unde unii părinții obișnuiau să-și lase sub supraveghere copiii. În sufragerie, Martina se uita la televizor, la un film. Lângă ea, Maria își rodea unghiile, semn că era nerăbdătoare. Era ziua în care Peppino își anunțase sosirea la Vertova, pentru o întâlnire cu mama.

Își folosise întreaga capacitate de persuasiune ca s-o convingă pe Martina să-l primească pe iubitul ei în casă; acum, când el urma, în sfârșit, să apară, stătea ca pe jăratic.

Se contrazisese zile la rând cu el asupra oportunității acelei întâlniri care, în opinia lui Peppino, era inevitabilă, în vreme ce ei i se părea inutilă, dacă nu chiar contraindicată. „Sunt majoră, iar mama nu are dreptul să-mi impună pe cine să iubesc și pe cine nu", îi spusese. În schimb, el susținea că relațiile bune cu Martina erau o condiție absolut necesară pentru

armonia viitoarei lor căsnicii. „Vreau să înțeleg de ce mi-e atât de ostilă. Când se va convinge cât de mult țin la tine, își va schimba comportamentul față de amândoi", insistase el.

– Maria, nu-ți mai roade unghiile, altminteri mă apucă iar migrenele, a mustrat-o Martina.

În clipa aceea, s-a auzit soneria.

– A venit! a exclamat Maria.

– În regulă, du-te și deschide-i poarta, a îndemnat-o mama, închizând televizorul.

S-a ridicat de pe canapea și s-a dus la fereastră, urmărind-o pe Maria, care alerga pe alee să-și întâmpine nefericita sa iubire. Martina a simțit un nod în gât, reținându-și cu greu lacrimile. Ar fi preferat să-și ia zilele decât să fie complice la o uniune a destinelor împotriva firii, precum aceea dintre propria fiică și Peppino Cuomo. Se hotărâse să urmeze întocmai sfatul lui Giovanni Paganessi, convinsă că era singura cale de a pune capăt acelei iubiri care părea că nu cunoaște obstacole.

I-a observat pe amândoi până în clipa în care au intrat în casă. Câteva clipe mai târziu, Peppino și-a făcut apariția în sufragerie, cu un buchet de trandafiri albi în mână.

– Maria mi-a spus că vă plac florile albe, i-a zis tânărul, dându-i buchetul.

Martina i-a zâmbit și i-a mulțumit, întinzându-i mâna.

Bărbatul nu s-a limitat să i-o strângă, ci a dus-o la buze, într-un gest care i-a smuls o grimasă de nemulțumire Mariei.

– Nu era nevoie, i-a șuierat ea la ureche, furioasă.

– Luați loc, domnule Cuomo, l-a invitat Martina, arătând spre fotoliul din fața sa.

Se vedea că Peppino își alesese cu grijă ținuta, urmând cu sfințenie indicațiile Mariei.

„Mda, într-adevăr, frumos exemplar", și-a spus Martina, nemulțumită de propria constatare, și fixându-l apoi cu privirea pe tânăr câteva clipe, care Mariei i s-au părut interminabile. Tânăra era atât de încordată, încât părea să fi uitat să respire.

– Vă ascult, a spus în cele din urmă Martina.

– Păi... eu... ca să fiu sincer... mă gândeam că..., a început el, vizibil stânjenit.

– Ce anume gândeați? l-a încolțit de la bun început femeia, sub blândețea glasului întrevăzându-se sarcasmul.

– Eu merg în bucătărie, să pun de cafea, a anunțat Maria, grăbindu-se să-i lase singuri și ieșind aproape în fugă.

– Doamnă, după cum știți, Maria și cu mine ne iubim, a reușit el să articuleze în cele din urmă.

– Continuați, vă rog. Ați insistat mult să ne întâlnim, prin urmare vorbiți, vă ascult, l-a provocat Martina pe un ton de gheață, care l-a înfiorat pe bărbatul din fața sa.

– Ei bine, noi... noi am vrea să ne căsătorim.

– Știam asta, fiica mea m-a informat.

– Însă nu fără îngăduința dumneavoastră. Vreau să spun că, pentru mine, consimțământul părinților este foarte important. Vedeți dumneavoastră, mama mea este de acord, și mi-ar face plăcere să am și acordul mamei viitoarei mele soții.

– Domnule Cuomo, sunteți un bărbat suficient de versat. Din câte mi-a fost dat să înțeleg, aveți în spate o colecție remarcabilă de foste iubite. Prin urmare, dacă ați hotărât că, dintre toate, fiica mea este cea mai potrivită să vă fie parteneră pentru tot restul vieții înseamnă că vă satisface toate așteptările. Într-adevăr, eu nu sunt de acord cu această căsătorie, însă ce importanță are opoziția unei mame în fața unei iubiri atât de mari ca a voastră? Mergeți înainte, luați-o de soție pe fiica mea, însă nu vă așteptați la niciun fel de ajutor din partea mea, a declarat Martina, cu un calm glacial.

– Adevărul este, doamnă, că Maria este obișnuită cu un standard de viață foarte diferit de cel pe care i-l pot oferi eu, a punctat bărbatul.

– Așa, și? s-a făcut Martina că nu înțelege, afișând aceeași expresie rigidă, rece.

– Mi-aș dori ca Mariei să nu-i lipsească nimic.

– Un deziderat de toată lauda, recunosc. Maria vă va fi recunoscătoare.

– Prin părțile noastre este împământenit obiceiul ca părinții să-și ajute copiii atunci când aceștia își întemeiază o familie.

– Prin urmare, mama dumitale, care aprobă această căsătorie, nu va precupeți niciun efort ca să vă sprijine. Nu-i așa?

– Înțeleg, a murmurat Peppino, plecându-și fruntea. Dându-și seama că exprimarea de mai devreme se întorsese împotriva lui, s-a grăbit să adauge: Speram că, întâlnindu-mă, mă veți aprecia pentru ceea ce sunt: un tânăr care încearcă să-și croiască drum într-o lume dificilă.

În clipa aceea, Maria a intrat în sufragerie, ducând tava cu ceștile de cafea.

Bărbatul tocmai îi spunea Martinei:

– În situația aceasta, rămâne la latitudinea fiicei dumneavoastră dacă vrea să-mi mai fie soție, știind că-i pot oferi doar atât cât câștig prin propriile forțe.

Maria a lăsat tava pe o măsuță.

– Ai auzit? i s-a adresat Martina. Rămâne la latitudinea ta.

– Prin urmare, nu vrei să ne ajuți cu nimic, mamă, nu-i așa?

Martina s-a ferit să-i dea un răspuns.

– Ești perfidă! a exclamat fiica.

– Hei, fetițo, cum vorbești cu mama ta? a admonestat-o pe neașteptate Peppino, adăugând pe un ton poruncitor: Cere-i scuze imediat!

– Nici nu mă gândesc! Nu vezi că este geloasă și nu vrea să fim fericiți? a continuat Maria să-și acuze mama.

– Sau poate că, de fapt, știe că această căsătorie este o greșeală, a aruncat la întâmplare Peppino, privind-o

pe Martina cu coada ochiului pentru a vedea efectul spuselor sale asupra ei.

– Excelentă interpretare, a comentat sarcastic Martina.

Peppino era greu de învins, arătându-se dispus la orice ca să câştige bunăvoinţa aristocratei celei bogate, cum o considera el pe Martina. S-a ridicat şi, ieşind din sufragerie, i-a spus fiicei sale:

– Condu-l, te rog, pe domnul Cuomo. Eu mă duc sus, să mă întind în pat.

Dacă şi-ar fi permis să dea ascultare propriului instinct, ar fi luat-o la palme pe Maria, în timp ce pe odiosul vânător de zestre l-ar fi scos în şuturi din casă. În schimb, efortul de a-şi păstra calmul îi declanşase obişnuitul atac de hemicranie.

Peppino Cuomo era atât de hotărât să se înrudească cu familia Agrestis, încât nu s-a pierdut cu firea după eşecul întrevederii. Era asemenea unui ogar care, odată identificată prada, era decis să nu-i piardă cu niciun preţ urma. De altfel, propria mamă îi spusese: „Băiete, ai pus mâna pe găina cu ouă de aur." S-ar fi mulţumit şi cu o simplă rentă, care să-i permită un trai îndestulător pentru tot restul zilelor. Cât despre Maria, se putea înţelege bine cu ea: era docilă şi o domina cu uşurinţă.

Acum însă, ar fi fost mai bine să-i zâmbească.

– Mama ta are nevoie de timp ca să reflecteze, iar noi o să i-l dăm. Am învăţat că în viaţă este bine să fii foarte răbdător.

– N-o cunoşti, de aceea vorbeşti aşa. Mama te consideră un profitor, nimic mai mult, a spus Maria printre hohote de plâns.

Bărbatul n-a luat în seamă insulta, ocupat să modifice puţin propriul plan.

– Facem un copil şi vei vedea c-o să te roage să ne ajute, i-a spus.

Maria n-a mai scos niciun cuvânt. Era însărcinată, însă lui Peppino nu-i spusese încă nimic.

61

Când Osvalda s-a întors de la oratoriu, Maria era în bucătărie, încălzindu-şi pastele rămase de la masa de prânz.

– Ţi-ar prinde bine să înveţi să găteşti, pentru că după ce te măriţi cu Peppino, adio menajeră în casă, a provocat-o Osvalda. Apoi a întrebat-o: Unde-i mama?

– S-a închis în dormitor, a răspuns Maria.

– Aşadar, până la urmă tot ai reuşit să-i provoci o migrenă, nu-i aşa?

Maria nu simţea deloc nevoia să se certe cu Osvalda. Era îngrijorată şi deprimată din cauza sarcinii, care o adusese într-o stare de confuzie totală. Intuia reacţia Martinei, atunci când avea să-i destăinuie că era gravidă: „Un copil este o binecuvântare, însă o căsătorie reparatorie este o adevărată nenorocire. Deocamdată, termină-ţi studiile. De copil ne vom ocupa împreună."

Se părea, aşadar, că mama considera bărbatul un factor disturbator al miraculosului proces al maternităţii.

Şi Giuliana, sora cea mare, părea să gândească la fel, din moment ce o adusese pe lume pe Camilla fără să fie căsătorită.

Însă Maria nu le împărtăşea punctul de vedere, refuzând rolul de mamă-domnişoară, cu atât mai mult cu cât îl iubea pe tatăl propriului copil. Cum însă ştia foarte bine că Peppino nu-i putea oferi o viaţă plină de confort, considera că i se cuvenea să beneficieze de un ajutor financiar din partea mamei.

Însă nu reuşea să cumpănească cum era mai bine să procedeze, pentru că Osvalda se hotărâse s-o agaseze cu orice preţ. Prudentă, i-a răspuns:

– Lasă-mă în pace.

– Nu ştiu de ce, dar am impresia că întâlnirea dintre mama şi Peppino n-a avut tocmai rezultatele scontate, a insinuat mezina.

– Sunt cu nervii încordaţi la maximum. Prin urmare, e mai bine să taci, altminteri sfârşesc prin a te lua la bătaie! a ridicat tonul Maria.

– Tremur toată, nu vezi? a ironizat-o Osvalda, deşi în realitate era sincer preocupată de previzibila nuntă a surorii sale.

Extrem de încordată, Maria a cedat, lovind-o cu palma peste ceafă. Osvalda a reacţionat imediat, repezindu-se la sora sa şi înfigându-şi mâinile în părul ei.

Câteva clipe mai târziu, Martina a apărut în prag, privind scena preţ de o secundă. Însă n-a încercat să intervină şi s-a îndreptat spre vestibul, şi-a tras pe ea

un palton cafeniu și a ieșit, pierzându-se în negura de afară.

Câteva minute mai târziu bătea la ușa Viennei. Așezată comod într-un fotoliu, cu o ceașcă mare de cafea cu lapte în mână, bătrâna urmărea la televizor emisiunea ei preferată.

– Ești albă ca varul, a comentat ea, privindu-și fiica.

– Sunt foarte îngrijorată pentru Maria, i-a spus cu voce stinsă Martina.

– Ai mâncat și tu ceva? Nu, bineînțeles că nu. Deschide bufetul și ia-ți niște fursecuri, iar pe aragaz este o oală cu lapte cald. Ia și mănâncă, i-a spus Vienna pe un ton poruncitor.

Martina a pus într-o ceașcă două linguriță de cacao, peste care a turnat lapte fierbinte. A luat un pumn de fursecuri din bufet, apoi s-a așezat lângă bătrâna sa mamă și a început să mănânce.

– Oh, hotărât lucru, deja mă simt mai bine, a recunoscut.

– Cu burta plină cugeți mai bine, a spus Vienna. Te-ai întâlnit cu Peppino?

– Este exact cum mă așteptam: un vânător de zestre viclean. Numai că a plecat așa cum a venit, cu desaga goală. Cu toate astea, simt că mi-am pierdut timpul. Pe Maria n-am putut-o întoarce din drum.

– Înseamnă că a făcut dragoste cu el, a dedus Vienna.

– Dintre toți tinerii din lumea largă, tocmai pe ăsta l-a găsit? s-a întristat Martina.

– Auzi cine vorbește!

– Faci aluzie la Biffi?

– Păi, la cine altcineva?

– Aveam doar cincisprezece ani și eram o adolescentă neștiutoare.

– Nici Maria nu are mai multă minte decât o fetișcană de cincisprezece ani.

– Cum să fac s-o scap de nenorocire?

– Rămânând fermă pe poziție. O să-l ia de bărbat și, cu timpul, își va da seama în ce bucluc s-a băgat.

– Totuși tu nu mi-ai fi permis să mă căsătoresc cu Bruno.

– Nici tu nu-l voiai. S-ar zice că ai fost într-un fel norocoasă, pentru că nu-l iubeai și, în plus, existau câteva puncte de referință în viața ta de care Maria nu a avut parte. Erai singurul meu copil și te-ai simțit iubită în mod absolut și exclusiv de mama ta. În schimb, Maria a trebuit să te împartă mai întâi cu Giuliana, apoi și cu Osvalda, care, colac peste pupăză, avea un tată, în vreme ce al Mariei era mort. Iată rezultatul.

– Este vina mea, prin urmare, a comentat Martina, tristă. Apoi a adăugat: Când am plecat de acasă, Maria și Osvalda se smotoceau una pe cealaltă.

– Pentru că țin una la alta. Osvalda, care judecă mult mai matur decât Maria, este supărată din cauza greșelilor surorii sale. Chiar și Maria e supărată pe ea însăși, înțelegând că n-a făcut cea mai bună alegere, din moment ce niciuna dintre voi n-o aprobați. Numai că, în momentul acesta, ea nu vede altceva

în fața ochilor în afara lui Peppino al ei, care, în mod evident, îi transmite oarecari fiori de plăcere. Așa cum stau lucrurile acum, ar tânji după el chiar dacă omul s-ar dovedi mai rău decât este în realitate. Și-a descoperit propria senzualitate și nici tu, nici altcineva nu va putea s-o oprească din drum. N-ai ce face: acordă-i un timp și las-o să dea cu capul de pragul de sus. Îți mai amintești câte griji ți-ai făcut și pentru Giuliana când și-a început relația cu regizorul acela în vârstă?

– Giuliana era mai șireată și mai descurcăreață. În schimb, Maria este vulnerabilă ca un nou-născut. Iisuse Hristoase, greu este să fii mamă! a exclamat Martina, încercând să-și oprească un hohot de plâns.

– Dacă nu mi-ar fi teamă că îți par o bătrânică sfătoasă, ți-aș spune că: o femeie nu trebuie să fie mamă, ci să se comporte ca o mamă. Este o diferență ca de la cer la pământ, știi? În privința Giulianei, te-ai dovedit foarte echilibrată, însă pe Maria ai protejat-o exagerat și ai greșit. Pe copii putem doar să-i iubim, însă nu-i putem obliga să facă alegeri pe care ei nu le împărtășesc. Las-o pe Maria să urmeze calea pe care a apucat-o, însă dă-i de înțeles că, în ceea ce o privește, îi vei fi mereu aproape, a sfătuit-o Vienna, resemnată.

Vremea neînțelegerilor cu propria mamă trecuse de mult. Vienna devenise cea mai bună prietenă a Martinei, persoana în care avea încredere deplină, singura care reușea s-o liniștească în momentele grele.

Când a ajuns acasă, se simțea mult mai bine și părea împăcată cu sine însăși.

Şi fiicele sale făcuseră pace, iar acum stăteau una lângă cealaltă pe canapea, împărţind o tabletă de ciocolată şi discutând în tihnă.

Vienna avusese dreptate: se certau pentru că ţineau una la cealaltă.

Osvalda a întâmpinat-o zâmbind, în vreme ce Maria s-a prefăcut că n-o vede.

– Cum te simţi, mami? a întrebat Osvalda.

– Mai bine, i-a răspuns. Apoi, aşezându-se lângă Maria, i-a spus: Draga mea, îmi pare nespus de rău că nu-ţi pot sprijini hotărârea de a te lega pe viaţă de bărbatul acela.

– N-ai suflet, i-a răspuns Maria.

– Iubirea pe care crezi că i-o porţi nu este decât o iluzie. Cât despre el, mă tem că iubeşte doar imaginea pe care o reprezinţi în ochii lui, altfel spus – ceea ce el nu este şi nici nu va putea să ajungă vreodată, a rostit convinsă Martina.

– Astea da cuvinte de duh! Ce te faci însă cu mototoala de colo, care nu vrea să asculte de nimeni şi de nimic? a intervenit Osvalda.

– Ia vezi, poate ai treabă pe afară, a repezit-o mama, arătându-i uşa.

Osvalda s-a făcut nevăzută, lăsându-le singure.

Maria şi-a ridicat chipul palid spre Martina şi, privind-o în ochi, i-a repetat:

– N-ai suflet.

– Nu ştiu dacă am sau nu suflet, cum zici tu, însă sunt sigură de un lucru: îţi sunt mamă, te iubesc şi,

prin urmare, îți spun ceea ce gândesc, ce cred că-i mai bine pentru tine, a declarat Martina.

– N-o să mă resemnez niciodată cu gândul de a trăi departe de el, a afirmat pe un ton ferm tânăra, întărindu-și spusele: Niciodată, așa să știi!

Încredințată că procedase cum era mai bine pentru propria fiică, Martina a dormit adânc peste noapte. N-avea să fie tulburată prea tare nici atunci când, a doua zi dimineață, Osvalda a năvălit în camera ei, anunțând-o că Maria fugise de acasă.

– Și-a luat soarta în propriile mâini. Biata Maria!

– Biata Maria? a replicat Osvalda, furioasă. Nerușinata, nu biata Maria!

– Nu-ți judeca sora, a admonestat-o Martina cu asprime.

– N-o s-o fac eu, însă o s-o judece întregul sat și toate prietenele mele mă vor asalta cu întrebările lor maliționase. Măcar de le-aș putea spune că a fugit cu un prinț... Dar nu, nici vorbă! Nefericita a fugit cu un florar. O s-o sfârșească rău, ascultă-mă pe mine, și-a dat Osvalda frâu liber furiei.

Brațul Martinei a zvâcnit, lovind-o peste față.

– Să nu mai spui niciodată așa ceva.

Osvalda a izbucnit în plâns și a ieșit în fugă din încăpere.

Martina și-a pus un halat lung de casă și a intrat în baie. Pe policioara de deasupra chiuvetei fusese așezat un bilet care-i era adresat.

Recunoscând scrisul Mariei, l-a desfăcut și l-a citit:

Mamă scumpă, mă mut cu Peppino al meu. Curând ne vom căsători, cu sau fără consimțământul tău, cu atât mai mult cu cât aștept un copil și vreau ca fiul sau fiica mea să aibă un tată. Te iubesc mult de tot.

Martina și-a dus mâna la frunte, clătinându-se, și a murmurat:

– Oh, Doamne, pocinogul a fost făcut! Iisuse Hristoase, ajut-o pe biata mea gălușcă mai mult decât o pot ajuta eu.

62

Auzind niște pași pe casa scărilor, Maria a întredeschis ușa: Lavinia, vecina lor, tocmai ieșea să se ducă la lucru. A chemat-o cu voce scăzută.

– Spune-mi, iubire, cu ce pot să te ajut? a întrebat-o femeia, zâmbind.

– Vrea să-i gătesc vinete *alla parmigiana,* iar eu habar n-am ce trebuie să fac, i-a mărturisit.

Se scurseseră trei ani de la căsătorie, iar Maria se convinsese între timp că vremea „cuibușorului de nebunii" era un vis îndepărtat. Peppino obișnuia să bea mult, seara o lăsa de cele mai multe ori singură, ieșind în oraș cu prietenii, iar când erau împreună o critica pentru slabele ei abilități casnice. Asumându-și rolul de confidentă, Lavinia o întreba adesea: „De ce nu te întorci la mama ta?"

În primul rând, Maria nu voia să admită că familia sa avusese dreptate să se opună căsătoriei sale cu Peppino, și mai exista un motiv care o ținea în

continuare legată de el: când făceau dragoste, Maria era pe deplin mulțumită, simțindu-se inundată de un val de fericire lăuntrică. Era ca și cum în bărbatul de lângă ea coabitau două personalități: una aspră, dictatorială și o alta suavă, plină de gingășie.

– Ți-aș zice eu cum să i le pregătești, i-a spus Lavinia. Cu o doză mare de arsenic în ele!

– Te rog, ajută-mă. Îi plac mult vinetele, a implorat-o Maria.

– În regulă. Uite, diseară îți aduc o tavă gata preparată, numai bună de servit. Acum însă, încetează să mai vorbești în șoaptă și să umbli pe vârfuri, pentru că omul tău n-are cum să se trezească. Îl aud de aici cum sforăie.

Într-adevăr, Peppino se întorsese acasă în zori, iar acum dormea adânc, rămânând în sarcina Mariei să deschidă florăria. Și-a aruncat paltonul în grabă pe ea, apoi a luat-o în brațe pe micuța Elisabetta și a dus-o la creșă, care, din fericire, se afla în apropiere. Apoi s-a întors în via Vitruvio, a coborât în micul depozit amenajat în parcarea subterană și a început să încarce în camionetă florile proaspete, vasele de aluminiu și plastic, bidoanele cu apă, stativele și toate celelalte accesorii pentru confecționarea buchetelor. În cele din urmă, s-a îndreptat spre piața Lima. A deschis chioșcul și a început să alinieze vazele, le-a umplut cu apă și a început să creeze aranjamente florale. Afară, vremea devenea din ce în ce mai caldă.

Şi-a amintit de coşmarul trăit peste iarnă, când micuţa Elisabetta îi tulbura noapte de noapte somnul, solicitându-i atenţia. Pe atunci, avea o singură consolare: chioşcul cu flori.

Nu şi-ar fi închipuit niciodată că avea să devină florăreasă. Iată însă că noua meserie nu doar că-i plăcea, ci chiar o entuziasma, alinându-i amărăciunea vieţii conjugale.

În cele din urmă, Martina se hotărâse să-şi ajute discret fiica, vărsându-i în cont o sumă lunară, din care Maria îi ceda o parte lui Peppino, care însă se grăbea s-o risipească la jocurile de noroc.

– Cu banii pe care-i cheltuieşti tu într-o săptămână, familia mea trăieşte la Napoli o lună întreagă. La cumpărături risipeşti banii, acasă nu ştii nici să găteşti, nici să calci cămăşi. Oare de ce te-am mai luat de nevastă? obişnuia el să-i reproşeze în gura mare.

Maria tăcea, deşi ar fi vrut să-i răspundă cu aceeaşi monedă: „Ca să pui mâna pe banii mamei." În timp, se văzuse nevoită să recunoască faptul că se măritase cu un bărbat slab, cu mintea tulburată, care însă îi dăruise plăcerea iubirii fizice şi o determinase să se dedice unei meserii. Fără el, Maria nu şi-ar fi descoperit nici feminitatea, nici spiritul întreprinzător care mocnea în propriul subconştient.

Florăria din piaţa Lima era deocamdată o afacere modestă, însă Maria intuia că, dacă i s-ar fi dat libertate deplină, ar fi putut-o transforma într-o activitate foarte profitabilă. Chiar şi aşa, îi era recunoscătoare

lui Peppino pentru faptul că, fără să știe, o obligase să se maturizeze, să devină ceea ce se numea o femeie responsabilă.

Mai știa și că avea să-i suporte abuzurile până în clipa în care s-ar fi considerat pregătită să se descurce prin propriile forțe. Deocamdată însă, se mulțumea să preia cea mai mare parte din activitatea pe care o presupunea afacerea de familie, căreia Peppino îi acorda din ce în ce mai puțin timp.

De când o înscrisese pe micuța Elisabetta la creșă, Maria obișnuia să deschidă chioșcul din primele ore ale dimineții, intuind că atunci se înregistrau cele mai bune cifre de vânzări.

Fetele care lucrau la magazinele din vecinătate și funcționarele care treceau dimineața spre serviciu erau captivate de bucheţelele ei grațioase și pline de fantezie. Apoi, către ora nouă dimineața, se opreau la florărie femeile casnice, mamele care-și duseseră copiii la școală și proprietăresele prăvăliilor din zonă, mereu dornice de flori proaspete care să le înviorеze ziua.

Peppino își făcea apariția abia pe la ora unsprezece, cu ochii cârpiți de somn, calcula profitul adus de nevastă și dădea mulțumit din cap.

– De astăzi înainte, eu hotărăsc ce sumă poți lua din casă, i-a spus Maria pe un ton ferm într-una din zile, pe când Peppino se pregătea, ca de obicei, să-și însușească toți banii din vânzări.

Bărbatul a înțeles că soția sa vorbea serios și nu a îndrăznit să aibă nicio obiecție. Nu s-a opus nici

atunci când Maria i-a pretins furnizorului lor factură la plata mărfii. „Nu-mi dai factură, nu vezi niciun ban", îi spusese ea într-o dimineață, iar omul s-a văzut nevoit să se conformeze, întrucât florăria din piața Lima devenise clientul său de bază.

Apoi, Maria a decis să prelungească orarul de funcționare în serile de vineri și sâmbătă, când se înregistra o afluență mare de cumpărători.

Învățând să cunoască preferințele celor care-i treceau pragul, reușise să-și creeze în timp o rețea de clienți fideli.

Întorcându-se în seara aceea acasă, a găsit-o pe Lavinia așteptând-o cu o tavă mare de vinete *alla parmigiana*.

– Te-ai întors târziu azi, a constatat vecina.

– Am trecut pe la farmacie să iau rezultatul analizelor, s-a scuzat tânăra, cu o scânteiere neobișnuită în priviri.

– Ce analize? s-a interesat Lavinia.

– Păi, știi tu... În sfârșit, îți dai seama și singură, a replicat Maria.

– Vrei să spui că ești din nou...?

– Da, sunt! a confirmat Maria, de-a dreptul fericită. Apoi a adăugat: Însă înainte să-i spun lui Peppino, o voi informa pe mama.

63

Maria a cercetat îndelung cu privirea trăsăturile încă foarte frumoase, aristocratice, ale mamei, de parcă atunci o vedea pentru prima oară. Instinctiv, a comparat-o în minte cu mama lui Peppino. Mama-soacră sosise de la Napoli de sărbători şi, îmbrăţişând-o, îi spusese: „Ziua bună se cunoaşte de dimineaţă. Eşti o femeie vrednică, iar fiul meu trebuie să-i mulţumească Celui de Sus că a dat norocul peste el." Apoi îşi suflecase mânecile şi se închisese în bucătărie, ieşind de acolo numai pentru a pune pe masă tăvi cu macaroane şi vinete cu sos de carne. Îi tot zicea: „Ia şi mănâncă. Mănâncă, să ai forţă-n tine." Adusese şi trei nepoţi cu ea, spunând: „Ceilalţi n-au putut veni, însă îţi transmit scuze prin mine." Se înghesuiseră cu toţii în apartamentul din via Vitruvio. Ca să ajungă noaptea la baie, Maria era nevoită să păşească peste trupurile lor întinse pe pardoseală, în saci de dormit.

Mama-soacră pur și simplu o sufocase cu insistența ei de a se dovedi grijulie cu propria noră. Îi dăruise două fleacuri lucrate în coral și un parfum franțuzesc pe care-l păstra de câteva zeci de ani, cu gândul de a i-l oferi nuroii ideale. Îi spunea: „Toți copiii mei sunt vrednici. Margherita, fata cea mare, s-a măritat cu un farmacist. Totonno, al doilea născut, s-a căsătorit cu fiica unui patron de hotel, iar acum, iată că Peppino te-a găsit pe tine. Să mai spună cineva că zeița Fortuna este oarbă! Se vede treaba că știe foarte bine pe cine să aibă în pază."

Acum, pe veranda vilei Ceppi, stând în fotoliul de răchită și observându-și mama, Maria se mira ce distanță ca de la cer la pământ era între familiile Agrestis și Cuomo.

Era aproape ora prânzului. În drum, Maria trecuse pe la casa bunicii Vienna, lăsându-i-o în grijă pe Elisabetta. Cum Osvalda întârzia la biserică, era deocamdată singură cu mama.

– Îmi lipsești mult, știi? a spus Martina.

– Și tu mie, i-a răspuns.

– Cum te mai descurci cu bărbatul ăla al tău?

– Să zicem că învăț să trec peste greutățile vieții, a spus Maria, cu diplomație.

– Îmi pare rău că ai renunțat la facultate.

La fel ca Ines Ceppi, care pe vremuri o spiona când ieșea de la școala din Bergamo, Martina își supraveghea pe ascuns fiica, postându-se în apropierea florăriei din piața Lima. Se bucura s-o vadă zâmbitoare,

sporovăind cu clienții, tăind cozile florilor sau curățându-le cu îndemânare, schimbându-le apa sau confecționând cu fantezie buchete și orice alte aranjamente. Și totuși, nu așa își imaginase viitorul Mariei, gălușca ei simpatică, ingenuă și dulce. Nu c-ar fi fost ceva neonorabil în meseria ei, însă s-ar fi bucurat și mai mult s-o știe departe de bărbatul odios care-i era soț. Oare cât avea să-l mai suporte? De fiecare dată când o vedea la Vertova cu micuța Elisabetta, Martina spera s-o audă spunând: „Nu mă mai întorc la Peppino."

În schimb, de fiecare dată, fiica începea să-și privească în mod repetat ceasul, cu nerăbdare parcă, sfârșind prin a spune la un moment dat: „Trebuie să fug, mă așteaptă Peppino."

Era nevoită să admită că Maria avea decența de a-și ține departe soțul de vila Ceppi, cu toate că el era încă obsedat de ideea de a-i fi acordate drepturile câștigate prin căsătoria cu Maria.

– Oare cât vei mai rezista? a întrebat-o Maria.

– Mamă, te rog, încetează cu povestea asta. Și tu, și bunica, și surorile mele m-ați considerat întotdeauna incapabilă să am grijă de mine însămi. Ei bine, iată că duc în spate o casă, gătesc, îmi cresc fiica așa cum se cuvine și mai am și o slujbă. Credeai că mă voi da bătută odată cu primele greutăți pe care le voi fi întâmpinat, însă probabil acum realizezi că m-ai judecat greșit. Știu perfect că Peppino nu este nici pe departe soțul ideal, dar deocamdată mi-e bine. Probabil că-i

semăn la caracter bunicii Vienna: am tenacitatea specifică muntencelor.

– Aș zice mai degrabă că acum ai tenacitatea unei femei îndrăgostite.

– Sunt plină de entuziasm și vreau să realizez cât mai multe în viață.

– Du-te sus, în camera ta. Găsești pe pat câteva cadouri care cred c-or să-ți placă, i-a spus mama.

O așteptau câteva hăinuțe splendide pentru Elisabetta și două rochii de mătase pentru ea. A simțit fiori de plăcere pipăind materialul cu degetele.

– Oare cât timp mai ai de gând să mă răsfeți? a întrebat-o apoi pe Martina.

– Atât timp cât voi trăi, pentru că fiicele mele sunt însăși viața mea, a răspuns mama.

Maria s-a așezat pe marginea patului și, zâmbind, i-a mărturisit:

– Peste foarte puțin timp, rochiile astea două nu-mi vor mai veni. Sunt din nou însărcinată.

ASTĂZI

64

– Mamă, hai, trezește-te. Dora vrea să știe la ce oră așază masa, a spus Camilla, aprinzând veioza de pe noptieră.

Giuliana s-a dezmeticit cu greu din somnul adânc de peste zi. A deschis ochii, însă i-a închis numaidecât la loc, deranjată de lumină.

– Cât e ceasul? a întrebat.

– Este aproape ora șapte seara, i-a răspuns fiica.

– Așa mult am dormit? s-a mirat.

Încet-încet, realitatea tristă pe care somnul i-o alungase din gând i se recompunea în minte: moartea neașteptată a mamei, întâlnirea cu surorile și cu Leandro, istorisirea bunicii, sosirea Camillei de la Londra.

Și-a ascuns fața în palme și a început să plângă, spunând printre lacrimi:

– Îți dai seama, Camilla, că mama mea a murit?

Se simțea ca și cum cerul s-ar fi prăbușit peste ea.

Tânăra s-a întins lângă ea pe pat, cuprinzând-o cu brațele. Era îndurerată și ea de moartea Martinei, bunicuța simpatică, nostimă și oarecum misterioasă, care în ultimul timp obișnuia s-o viziteze des la Londra, cerându-i s-o ducă la Harrods – de unde cumpăra vrute și nevrute – sau la Oxford, unde se întâlnea cu venerabilul profesor Graywood, tatăl Osvaldei, și gureșa lui soție.

– Da, îmi dau seama, mamă. Cred însă că bunicii nu i-ar plăcea să te vadă în starea asta, a încercat ea s-o încurajeze.

Giuliana și-a șters lacrimile cu un colț al cearșafului, apoi s-a străduit să schițeze un zâmbet.

– Dacă aș fi știut că este bolnavă, aș fi avut măcar ceva timp ca să mă obișnuiesc cu ideea că mai devreme sau mai târziu avea să ne părăsească. Așa însă, a plecat dintre noi pe neașteptate, iar eu mă simt complet dezorientată.

Camilla a mângâiat-o pe obraz, rememorând momentele de intimitate dintre mama și bunica sa, când, cu frunțile aproape atingându-li-se, își șușoteau lucruri numai de ele știute.

A simțit unda unui val de gelozie, amintindu-și cât de apropiate fuseseră Martina și Giuliana, o apropiere pe care ea și propria mamă n-o împărtășiseră niciodată. Pentru ea, Giuliana fusese genul de mamă intangibilă, prea frumoasă, prea cunoscută în lume, prea slăvită și iubită de publicul căruia marea actriță i se consacra trup și suflet, cu o pasiune pe care Camilla ar fi vrut-o doar pentru ea.

În adolescență, o întrebase de tatăl ei. Și-a amintit expresia de pe chipul mamei atunci când îi răspunsese: „Îl cunoști foarte bine, deși habar n-ai că-ți este tată." „Este cineva din anturajul tău?" „Chiar cel mai bun prieten, aș spune. El era însurat, iar când mi-am dat seama că sunt însărcinată, soția îi era grav bolnavă. Pentru că n-am vrut s-o părăsească, nu i-am spus că așteptam un copil. Doi ani mai târziu, soția lui a murit, însă noi două nu mai simțeam nevoia altcuiva alături de noi", îi explicase mama. „Despre Sante Sozzani este vorba, nu-i așa?" Giuliana se limitase să încuviințeze din cap. Apoi o întrebase: „Vrei să-i vorbesc despre tine?" „Deocamdată mă mulțumește să știu că Sante Sozzani este tatăl meu", îi răspunsese.

Însă în seara aceea de Ajun, așteptând-o pe Giuliana să se trezească, hotărâse că sosise momentul să limpezească situația cu propriul tată.

– Uite, am răspuns la telefon în locul tău. Printre alții, a sunat și Sante, iar eu l-am invitat diseară la cină, a anunțat-o Camilla.

– Ai înnebunit? Nu vezi în ce hal arăt? a protestat Giuliana, sărind din pat și ducându-se la oglindă.

Camilla a zâmbit: izbutise să-i alunge tristețea.

– Ba ești foarte frumoasă, draga mea mamă.

– Trebuie să-mi pun numaidecât o mască regenerantă pe ochi. Și să-mi găsesc o rochie decentă. Hai, ajută-mă, te rog, i-a cerut Giuliana, îndreptându-se spre garderob. La jumătatea drumului însă, s-a oprit și, întorcându-se spre Camilla, a întrebat-o: De ce l-ai invitat?

– Pentru că este seara de Ajun, iar el era singur acasă, ca și noi, de altfel. Și m-am gândit că ar fi cea mai bună ocazie să clarificăm lucrurile între noi, i-a răspuns tânăra. Apoi a adăugat: După masă, o să vă lăsăm singuri. Noaptea de Ajun este magică, mamă. Eu zic să profiți de ea.

Giuliana a intrat în baie și a scotocit după câteva comprese cu mușețel și salvie, aplicându-și-le pe ochi.

– Nu așa îmi imaginasem seara aceasta de Ajun, s-a confesat ea cu tristețe în glas.

– Nici eu. Nu doar că am pierdut-o pe bunica, însă m-am și despărțit de stilistul acela care nu era deloc întreg la minte, a spus Camilla.

Auzind-o, Giuliana și-a reținut cu greu un oftat de ușurare, ferindu-se oricum să facă vreun comentariu. Luându-și compresele de pe ochi, s-a gândit că trecuseră totuși relativ puține ceasuri de când se trezise în brațele lui Stefano, deprimată și înspăimântată de perspectiva bătrâneții.

Fuseseră însă suficiente doar trei zile ca să-i schimbe și viața, și percepția despre ea însăși. Pentru un timp, Stefano se dovedise o adevărată rezervă de oxigen. În schimb, acum simțea că poate respira foarte bine și în absența lui, căci multe dintre temerile care o răscoliseră ani de-a rândul se risipiseră ca prin farmec.

– Știi, a sunat și Stefano Casagrande, a informat-o Camilla. Aflase de bunica și mi-a spus că a amânat tot ce-și programase împreună cu o persoană despre care a zis că știi cine este, numai ca să-ți fie alături.

– Şi tu ce i-ai răspuns? a întrebat Giuliana, îngrijorată.

– L-am invitat şi pe el la cină. Prin urmare, vom fi patru: doi domni şi două doamne, a declarat cu un aer serafic Camilla, adăugând: Mi se pare normal să am şi eu parte de companie în vreme ce tu discuţi cu tatăl meu. Nu ştiu de ce, dar am sentimentul că vom avea parte de un Crăciun special, de care ne vom aminti tot restul vieţii.

65

Deşi fusese anunţată în ultimul moment, Dora făcuse pur şi simplu minuni, transformând anosta masă de seară pentru Camilla şi Giuliana într-o somptuoasă cină potrivită pentru Ajunul Crăciunului.

Avea un frate care lucra ca ospătar la un restaurant de lux de pe faleza Tibrului. Îl luase aproape cu forţa de la local, obligându-l să se prezinte acasă la Giuliana cu mai multe feluri de mâncare gata pregătite. Acum o ajuta să aranjeze masa şi apoi avea să servească musafirii.

– Ard de nerăbdare să văd cum se va termina seara asta, a spus Dora, asigurându-se că farfuriile şi paharele erau strălucitoare. Camilla a pus totul la cale. Nu m-aş mira să aflu că diavoliţa aia mică şi-a pus în minte s-o împingă pe maică-sa în braţele bătrânului Sozzani, scoţându-l din cărţi pe tânărul Casagrande.

– Te referi la Stefano, amantul în exerciţiu, nu-i aşa? a punctat fratele.

– Celălalt este tatăl Camillei, după cum știi.

– Știu doar pentru că mi-ai spus tu acum.

– Uite o pată pe salatieră! După părerea mea, la sfârșitul serii nu va mai fi un secret pentru nimeni, a continuat guvernanta, care aștepta acest moment de ani buni.

– Sunt tentat să te întreb ce câștig ai tu din toată afacerea asta, însă mi-e teamă că-mi răcesc gura degeaba. Ai renunțat la întreaga ta viață numai ca să le fii alături Giulianei Agrestis și fiicei sale, a spus fratele, clătinând dezaprobator din cap. Apoi i-a zis pe un ton poruncitor: Curăță-mi două-trei grepfruturi ca să decorez somonul. Nu galbene, roz vreau.

Dora s-a conformat, gândindu-se că alături de Giuliana trăise momente extraordinare: călătorise în toată lumea, intrase în teatrele cele mai prestigioase ale marilor capitale, se întreținuse într-un mod familiar cu personaje faimoase ale scenei, îi împărtășise bucuriile sau suferise alături de ea.

– Ba nu, n-am renunțat deloc la propria-mi viață, însă tu n-ai cum să înțelegi toate astea. Ajung feliile astea sau mai curăț?

– Ajung. Pune maioneza în sosiera de colo. Ce faci mâine? Rămâi aici sau vii acasă pentru masa de Crăciun?

– Soneria! Mă duc să deschid, a anunțat Dora, lepădându-și în grabă șorțul de bucătărie.

Pe coridor s-a ciocnit de Camilla:

– Lasă, răspund eu.

– Mama ta unde e? s-a interesat guvernanta.

– În sufragerie, lâncezind într-un fotoliu, într-o imitație perfectă a lui madam Duse, a spus amuzată Camilla, descuind ușa.

Dora s-a făcut nevăzută. La ușă, Camilla s-a găsit față în față cu Stefano Casagrande. Era mult mai chipeș decât și-l închipuise, însă nu era foarte mirată pentru că mama sa colecționase întotdeauna iubiți arătoși, cu excepția lui Sante Sozzani, care se dovedise totuși cel mai șarmant dintre toți bărbații Giulianei.

– Eu sunt Camilla, i-a spus, întinzându-i mâna. Te așteptam.

Bărbatul i-a zâmbind, cercetând-o cu un aer curios. O cunoștea pe Camilla din fotografiile răspândite prin tot apartamentul, însă acum constata că imaginea pe care și-o făcuse despre ea era eronată. Ochelarista din poze avea în realitate trăsături foarte plăcute, ochii mari și întunecați ca nopțile fără lună, nasul frumos modelat și un surâs captivant.

– Nu porți ochelari? a întrebat-o când au intrat în vestibul.

– Nu-i mai port. Acum am lentile de contact. Am avut un prieten care m-a ajutat să-mi schimb *look*-ul. Știi, era *hair-stylist*, i-a dezvăluit tânăra, pregătindu-se să-i ia paltonul.

Stefano știa foarte bine unde să-l pună, însă a preferat să i-l întindă, ca și cum n-ar mai fi intrat până atunci în apartamentul acela. Apoi, Camilla l-a condus în sufragerie.

Așezată comod într-un fotoliu, Giuliana își aștepta invitații ținând o carte în mână. Purta o fustă

neagră de tafta, amplă și lungă până la călcâie, și o cămașă albă de organdin, strânsă pe trup, cu un guler înălțat care îi scotea în evidență linia perfectă a gâtului. Era strălucitor de frumoasă și părea pregătită să pozeze unui pictor faimos.

Camilla a remarcat atât privirea admirativă a lui Stefano, cât și răceala cu care acesta fusese întâmpinat. Și-a amintit de discuția purtată cu mama sa în urmă cu un an, când aceasta i se confesase de parcă ar fi fost prietene, nu mamă și fiică: „Știu că Stefano este mult mai tânăr ca mine și că ar fi mult mai rezonabil să am un partener de vârsta mea. Însă mi-a căzut pur și simplu în brațe, ca un cadou neașteptat. De ce să-l refuz?"

Acum îi era limpede că, între timp, ceva se schimbase. S-a retras scuzându-se:

– Mă duc să verific în ce stadiu suntem cu pregătitul mesei.

Dora aranja pe platouri creveții în sos de vin alb cu garnitură de anghinare tăiate julien. Tânăra a dat să guste dintr-o farfurie, însă guvernanta a lovit-o prompt cu lingura peste degete.

– Nu mănâncă nimeni până nu se așază toată lumea la masă, i-a reproșat femeia pe un ton aspru. Apoi a schimbat registrul, întrebând-o: L-ai văzut pe tinerelul nostru?

– Tinerelul nostru, cum îi spui tu, are aproape treizeci de ani, este arătos și mi s-a părut un tip foarte simpatic, a precizat Camilla.

– Asta ar fi fost chiar culmea, să fie urât și antipatic, a comentat guvernanta.

Soneria s-a făcut auzită din nou. Sante Sozzani nu era singur. În spatele său se ițea silueta șoferului, care ducea două lăzi cu vin. Fratele Dorei s-a grăbit să-i dea o mână de ajutor, în timp ce Camilla îl îmbrățișa pe vechiul prieten de familie.

– Văd că ai adus de băut, nu glumă! i-a spus, amuzată.

– Bineînțeles! Știu bine ce mă așteaptă în casa asta, unde se mănâncă puțin și se bea și mai puțin, a bombănit el.

Sante Sozzani întruchipa cel mai bine genul bărbatului morocănos, dar cu un suflet de aur. Vorbea foarte puțin, devenind locvace doar atunci când subiectul discuției erau vinurile. Se considera un expert oenolog, disprețuind șampania franțuzească și susținând că unele vinuri spumante italienești îi erau cu mult superioare.

Camilla a trecut cu vederea criticile asupra obiceiurilor alimentare ale mamei sale, șoptindu-i discret:

– Mă bucur foarte mult că ai venit.

– Și eu. Ea cum se simte?

– Uneori plânge de-adevăratelea, alteori joacă teatru. O cunoști doar. În orice caz, moartea bunicii a răvășit-o. Hai să mergem dincolo, i-a spus, privindu-l cu duioșie. Apoi a adăugat: Să știi că-l avem cu noi și pe tânărul Adonis. Eu l-am invitat. Te deranjează?

– De ce era nevoie și de el?

– Două doamne, doi domni. Simplu, nu?

– Mai bine îl invitai pe Flock al meu. S-ar dovedi un comesean mai interesant, a replicat Sante, referindu-se la ogarul afghan de care era aproape nedespărţit.

Schimbul lor complice de replici s-a curmat brusc în clipa în care au intrat în sufragerie. Giuliana s-a repezit să-l îmbrăţişeze pe Sante, care a strâns-o la piept cu afecţiune, preţ de câteva secunde.

Puţin mai târziu, stăteau toţi patru la masă în sala pentru dineuri cu ferestre mari, prin care se vedea cerul înstelat, de poveste, al nopţii de Ajun.

Dora pregătise o masă somptuoasă, în tonuri de auriu şi alb. A servit aperitivele, în timp ce fratele său desfăcea o sticlă de vin. Sante l-a degustat şi, clătinând nemulţumit din cap, a precizat ca un adevărat cunoscător:

– Se potriveşte mai bine un Dossi delle Querce roşu. Apoi, întorcându-se spre Stefano, a explicat: Este un cupaj de cabernet, merlot, barbera şi nebbiolo. Fermentat în butoaie de castan şi învechit în butoaie de stejar de Slovenia. Are o aromă divină, a zis el, adulmecând vinul pe care chelnerul i-l turnase între timp în pahar. Apoi a continuat: Se potriveşte de minune cu peştele, prin urmare şi cu aceste splendide exemplare de creveţi. Presupun că vă place vinul, nu-i aşa? Vedeţi dumneavoastră, şi Giulianei îi place, numai că nu se pricepe deloc să îi aprecieze valoarea.

– Eşti urâcios, a protestat actriţa, ducând paharul la buze. A luat o înghiţitură, apoi a spus, imitându-l

pe Sante: Disting o savoare elegantă, genuină, cu un buchet încântător, fructat.

– O auzi? Mă ia peste picior, s-a lamentat Sante, întorcându-se spre Camilla.

– A avut un maestru strălucit și, după cum știi, este o elevă foarte silitoare, i-a replicat tânăra.

– Noi, cei mai în vârstă, suntem adesea plictisitori, s-a justificat Giuliana în fața lui Stefano, care se simțea exclus din schimbul familiar de replici al celorlalți comeseni.

– Nu și tu. Ești femeia cea mai proaspătă și mai strălucitoare pe care am cunoscut-o vreodată, i-a spus el lingușitor.

– Sunt sigură că în seara asta nu mă simt capabilă să-ți apreciez osanalele, i-a replicat Giuliana.

– Scumpa mea Giugiù, suferi și te înțeleg, a compătimit-o Stefano, care dovedea o lipsă totală de tact adresându-i-se de față cu ceilalți printr-un apelativ intim.

Giuliana s-a înfuriat brusc și, fulgerându-l cu privirea, a spus:

– Mult timp m-am amăgit cu gândul că sunt încă tânără. Acum însă, după plecarea mamei dintre noi, simt întreaga apăsare a vârstei și, ca să fiu sinceră, nu-mi displace deloc.

– Bun venit în plictisitoarea lume a venerabililor înțelepți, a exclamat Sante, ridicând paharul.

Chelnerul le-a servit un orez delicios cu fructe de mare.

Nervozitatea lui Stefano era atât de evidentă, încât risca să le strice tuturor seara. Încercând să detensioneze atmosfera, Giuliana a schimbat subiectul.

– Acolo, la Vertova, bunica Vienna ne-a strâns pe toţi la ea acasă după înmormântare şi ne-a istorisit o poveste de familie cu adevărat singulară. Apoi, întorcându-se spre Camilla, a continuat: Ştiai că mama se căsătorise în secret cu cinci ani în urmă? Soţul ei era doctorul Bertola, pe care de altfel îl cunoşti foarte bine. În sfârşit, nu era un secret pentru nimeni că se iubeau din copilărie. Iată că m-am ales cu un tată vitreg de numai şaizeci şi şase de ani. Este mai tânăr decât tine, Sante – a remarcat, întorcându-se spre vechiul ei prieten.

– Cu puţin, a precizat bărbatul.

– Acum înţeleg de ce, vizitându-mă la Londra, bunica era întotdeauna însoţită de Leandro, a raţionat cu voce tare Camilla.

– Am mai aflat şi altele, atât despre mama, cât şi despre bunica Vienna, a adăugat Giuliana.

– Hai, povesteşte-ne, a îndemnat-o Stefano.

Se folosea de orice pretext ca să le abată celorlalţi atenţia de la propria stare de nervozitate. Îşi dăduse seama că Giuliana îl compara cu Sante, fiind evident pentru toată lumea că rezultatul confruntării nu era în favoarea sa.

– Nu acum, a hotărât Giuliana, făcându-l să înţeleagă că-i devenise brusc străin.

După cină, în timp ce se ridicau de la masă, Camilla a anunțat:

– Eu vreau să merg la liturghia de la miezul nopții, numai că, din câte știu, mama este foarte obosită și nu poate veni. Care dintre voi doi mă însoțește?

Se dovedise îndeajuns de abilă încât să-i ofere mamei ocazia să preia inițiativa fără ca nimeni să bănuiască ceva. Giuliana a prins-o din zbor, spunând:

– Cred că Stefano ar fi foarte fericit să ți se alăture.

Tânărul nu-și putea permite să refuze o cerere venită din partea Giulianei.

S-a gândit la masa de Crăciun de a doua zi, împreună cu logodnica și rudele acesteia, apoi la Giuliana lui care părea să-și ia zborul spre alte zări, departe de el. Femeia aceea adorabil de capricioasă îl surprinsese din nou, de data aceasta definitiv, prin faptul că-l îndepărta de ea cu tandrețe. S-a întors spre Camilla, spunându-i:

– Într-adevăr, aș fi foarte fericit să te însoțesc.

După cafea, Giuliana și Sante au rămas singuri.

Bărbatul a luat-o de mână și, zâmbindu-i, i-a murmurat:

– Crăciun fericit, prietena mea dragă.

– De data aceasta, chiar va fi un Crăciun fericit. Nu mi-aș fi închipuit că, anul acesta, sărbătorile aveau să coincidă cu atât de multe revelații. Mai întâi bunica, acum eu...

– Vrei să-mi vorbești despre Camilla?

– Și despre mine.

IERI

66

Cu lacrimile şiroindu-i pe obraz, Giuliana s-a cuibărit la pieptul mamei.

– Nu mi-aş fi închipuit că tristeţea îmi poate provoca atât de multă suferinţă fizică. Mă dor toate, mamă. Picioarele, braţele, spatele... îmi pulsează, îmi zvâcnesc dureros. Pur şi simplu nu pot să închid ochii, nu pot să dorm, spunea tânăra printre lacrimi.

Se aflau în minusculul apartament cumpărat pentru Giuliana cu mulţi ani în urmă. Martina îl numea „casa păpuşii". Era situat la ultimul etaj al unei clădiri din via Annunciata, la Milano, fiind mobilat cu câteva piese recuperate din podul vilei de la Vertova. Giuliana locuise foarte puţin acolo, pentru că-şi petrecuse cea mai mare parte a timpului acasă la Kuno Gruber, în via dei Giardini.

Cu urcuşuri şi coborâşuri, relaţia sa cu celebrul regizor durase mai bine de nouă ani. Acum însă se terminase brusc.

– Hai, întinde-te în pat. Uite, îți dau o aspirină și o să iau și eu una, pentru că am o durere îngrozitoare de cap, i-a spus mama, care avea să rămână toată viața încredințată că acest medicament era un leac infailibil contra oricăror suferințe, după cum îi spusese odată bătrânul doctor Pietro Bertola. Și, într-adevăr, o jumătate de oră mai târziu, aspirina părea că-și făcuse efectul. Nu merită să suferi cumplit pentru un bărbat, a spus convinsă Martina.

– Dac-aș fi avut un copil cu el, nu m-aș mai simți acum atât de singură. Însă Kuno n-a vrut copii, a mărturisit Giuliana.

– Trebuie să recunosc că, din acest punct de vedere, a fost mai rezonabil decât tine.

– Bine, dar tu ești cea care m-a învățat că un tată nu este atât de important în viața unei familii. Dacă aș fi avut un copil, acum mi-ar ține de urât, a reluat Giuliana raționamentul de mai devreme.

– Copiilor nu le plac chiar atât de mult mamele frustrate sentimental. Și, mai presus de orice, nicio femeie nu trebuie să aducă un copil pe lume din egoism, i-a reproșat Martina.

– Kuno este un nemernic! a explodat Giuliana. Știi că nici măcar n-a avut curaj să-mi spună că are pe altcineva? A trebuit să descopăr singură, iar când l-am confruntat, a negat, mi-a zis că am înnebunit, pentru ca, în cele din urmă, să interpreteze magistral rolul care, crede el, i se potrivește cel mai bine: „Dacă asta crezi despre mine, poate că este mai bine ca drumurile

noastre să se despartă", mi-a replicat ofensat. Cine ar fi crezut una ca asta?

Era o seară călduță de mai. De pe balcon se simțea parfumul iasomiei înflorite. Martina sosise în grabă de la Vertova după ce Giuliana îi telefonase, informând-o printre hohote de plâns că Gruber se încurcase cu Anna Stanford, o tânără soprană americană.

Giuliana realizase de mult că relația cu regizorul șchiopăta, însă pusese totul pe seama faptului că, deși ajunsese la andropauză, Kuno refuza să se resemneze. O amuzau copios trucurile la care se preta, în speranța că ar putea masca semnele bătrâneții.

Dulăpiorul lui din baie era ticsit cu creme de față și de corp, fie hidradante, fie antiadipoase, cu loțiuni de întărire a părului – podoaba lui capilară rărindu-se cu fiecare zi – și de medicamente antioxidante contra îmbătrânirii pielii. Se supusese unei operații blefaroplastice de eliminare a pungilor de sub ochi, refuzând în cele câteva zile de recuperare să vadă pe cineva, inclusiv pe ea. Plătea regește un preparator fizic personal, care îl supunea unor exerciții istovitoare ca să-și păstreze musculatura tonifiată. Ceruse o medicamentație specială contra unei senzații mistuitoare de foame din pricina căreia ajunsese să mănânce chiar și noaptea.

Devenise agresiv cu ea și chiar o insulta uneori, mai ales la teatru, de față cu ceilalți actori, cu figuranții, mașiniștii, scenografii și toți ceilalți. Giuliana obișnuia să-i răspundă în rime, disputele lor devenind un fel de piesă în cadrul piesei – așa că unii le considerau chiar

scene dramatice autentice, cu încărcătură emoțională. Latura amuzantă a disputelor lor se stinsese brusc, în clipa în care, după una dintre obișnuitele scene cu țipete și insulte reciproce, Giuliana avusese o cădere nervoasă, plecând în mijlocul repetițiilor la o piesă a cărei premieră urma să aibă loc la începutul stagiunii de toamnă.

Se întorsese în propriul apartament, știind că, mai târziu, el avea s-o sune ca să-și ceară scuze, iar ea l-ar fi oprit spunându-i: „Nu, eu sunt cea care trebuie să-și ceară scuze." Apoi aveau să se împace, armonia durând însă doar până la următoarea ceartă în public.

Însă el o sunase abia a doua zi dimineața. I-a spus:

– Sunt la barul teatrului. Te aștept aici, să luăm micul dejun împreună.

Când a intrat în bar, el a întâmpinat-o, a îmbrățișat-o și, râzând, s-a întrebat:

– Unde mai găsesc eu o șerpoaică rebelă ca tine?

Giuliana se maturizase – avea acum douăzeci și opt de ani – și nu mai era tânăra neajutorată de altădată care sorbea extaziată cuvintele pygmalionului său. Oricum, ținea mult la Kuno. Îi știa toate defectele și slăbiciunile, însă era perechea ei și îl iubea.

– Nu cumva ești în căutarea unei șerpoaice mai veninoase decât mine? l-a întrebat, înmuind o brioșă în cappuccino.

Atât personalul barului, cât și clienții îi cunoșteau foarte bine, dar încercau să-i ignore, pentru a nu-i pune în situații stânjenitoare. Aveau permanent rezervată o

masă într-un colț al localului, în spatele unei coloane. Chiar și atunci când o găseau ocupată, chelnerii se făceau luntre și punte ca să le-o elibereze cât mai repede.

– Plec la Moscova, a anunțat-o Kuno, adăugând: Fac parte dintr-o delegație de actori și jurnaliști invitați la un festival. Stau două săptămâni. Oare ai să supraviețuiești fără mine? a întrebat-o, mângâindu-i degetele.

Asemenea călătorii destul de lungi erau oarecum frecvente în meseria lor, însă Kuno o luase întotdeauna cu el. Era surprinsă aflând că, de data aceasta, se hotărâse s-o lase acasă.

– O să-mi găsesc pe altcineva cu care să mă cert, i-a replicat, preferând să nu-și dezvăluie nemulțumirea.

Apoi el plecase, iar Giuliana se întorsese la repetițiile de la teatru. Colegii o întâmpinaseră cu priviri încărcate parcă de solidaritate, copleșind-o cu o atenție neobișnuită.

Repetau piesa într-un act *Târfă cu respect* de Jean-Paul Sartre, ea jucând rolul principal, cel al lui Lizzie –, în vreme ce Warner Magnasco îl întruchipa pe Fred, cel mai important personaj masculin al dramei. Giuliana și Warner se simpatizau, înțelegându-se bine pe scenă. După repetiții, când toți ceilalți se grăbeau să plece, bărbatul o invitase la cină.

La masă, Warner își pusese palma peste a ei, spunându-i:

– Noi, toți colegii, te admirăm foarte mult pentru că nu te lași copleșită de durere. Alta, în locul tău,

ar fi declanşat un scandal monstruos. Eşti mare, Giuliana, zău aşa!

Ea îl privise întrebătoare.

Atunci, Warner a început să se bâlbâie, încurcându-se în explicaţii, pentru ca, în cele din urmă, la insistenţele Giulianei, să îi dezvăluie că Gruber plecase la Moscova cu Anna Stanford.

Giuliana se albise la faţă, apoi se înroşise brusc şi se făcuse din nou palidă. Băuse pe nerăsuflate o jumătate de halbă de bere şi, în cele din urmă, chemase un taxi, se dusese acasă şi îşi sunase mama.

În timp ce Martina era pe drum, sunase Kuno, iar Giuliana îl repezise:

– Să ieşi pentru totdeauna din viaţa mea! N-ai decât să te bucuri în voie de americanca ta!

– Giuliana, Giuliana, iubirea mea divină, despre ce vorbeşti tu acolo? se apărase el.

– Eşti un impostor bătrân şi laş, nimic altceva! Nu ai nici măcar suficient curaj ca să-ţi asumi propriile fapte. Toţi ştiau că ai o aventură cu soprana aceea. Toţi, mai puţin eu. Îţi doresc multă fericire.

Atunci, el îşi schimbase brusc atitudinea, adoptând un ton ofensat.

– Dacă asta crezi despre mine, poate că este mai bine ca drumurile noastre să se despartă.

– În regulă, mai ales că, de azi, nu-mi mai eşti de niciun folos, replicase ea, trântind receptorul în furcă.

Acum, Martina încerca s-o consoleze pentru sfârşitul acelei relaţii care, totuşi, rezistase mai mult decât îşi imaginase ea la început:

– Gândește-te cât de multe îi datorezi: Kuno te-a învățat toate secretele meseriei, ajutându-te să urci pe cele mai înalte culmi ale actoriei.

– Într-adevăr, însă am crezut că vom rămâne toată viața împreună, iar el mi-a dat de înțeles că așa va fi. I-am suportat toate obsesiile, temerile, crizele de furie și slăbiciunile, la fel cum și el a știut să-mi tolereze capriciile și replicile acide. În sfârșit, trebuie să recunosc că relația noastră era un stimulent foarte bun.

– Într-adevăr, certurile voastre erau ca niște focuri de artificii, a comentat Martina.

– Dar tu de unde știi, mă rog frumos?

– Am asistat de multe ori la repetițiile voastre. Recunosc, veneam fără să te anunț.

– O mamă-gardian așadar, a ironizat-o Giuliana.

– O mamă căreia îi pasă de propria fiică.

– N-ai spus niciodată nimic.

– Nu mă amestec în viața altora.

– L-am iubit foarte mult.

– Și el pe tine.

– Acum însă îl urăsc.

– Iar el, acum, se teme de tine. Așa sunt toți bărbații, tremură de frică după ce au fost prinși cu mâța-n sac.

– Nu mă voi mai îndrăgosti de nimeni, niciodată.

– Dimpotrivă, o vei face din nou, copila mea. Sunt convinsă, a spus Martina, îmbrățișându-și fiica.

Au adormit una lângă cealaltă.

67

Pe Martina au trezit-o aburii înmiresmați ai cafelei.

S-a uitat la ceas: era deja ora șapte. S-a ridicat din pat, zgribulită. Îi fusese frig peste noapte, deși adormise îmbrăcată cu taiorul. S-a dezbrăcat și a intrat în baie, lăsându-se în voia jetului fierbinte al dușului. Și-a tras pe ea un halat de-al Giulianei și s-a dus în bucătărie. Și-a turnat niste cafea fierbinte în ceașcă și a ieșit pe terasă. Așezată într-un fotoliu de răchită, Giuliana își bea și ea cafeaua cu înghițituri mici, plângând în tăcere.

Cerul era senin, iar de dedesubt, din stradă, se auzea freamătul neîntrerupt al mașinilor din trafic. Martina și-a sărutat fiica pe păr, apoi s-a așezat în fața ei și i-a zâmbit.

– Sunt deznădăjduită, a spus cu voce stinsă Giuliana, ștergându-și lacrimile cu mâneca pijamalei. Și simt din nou cum mă dor toate oasele, a adăugat.

– Mănâncă ceva și mai ia o aspirină, i-a sugerat mama.

– Sunt pe moarte, iar tu îi dai înainte cu aspirinele tale, a protestat tânăra.

– Ai două posibilități: ori să rămâi aici ca să-ți plângi în continuare de milă, ori să vii cu mine la cumpărături de îndată ce se deschid magazinele.

– Nouă ani duși pe apa sâmbetei așa, cât ai pocni din degete. Îți dai seama? a continuat să se lamenteze Giuliana, ușor melodramatică.

Spre deosebire de ea, Martina era ferm convinsă că timpul petrecut de fiica sa alături de Kuno Gruber nu fusese deloc pierdut, ci reprezenta un adevărat patrimoniu pe bazele căruia ea avea să-și construiască o carieră strălucitoare; deocamdată însă, Giuliana nu avea cum să înțeleagă toate acestea.

– Credeam că am nevoie urgent de o coafeză, dar, uitându-mă la tine, constat că mai multă nevoie ai avea tu. Îmi împrumuți o rochie de-a ta? Taiorul meu s-a șifonat.

– Nu pot să ies pe stradă cu ochii umflați de plâns, a răspuns Giuliana.

– Pune-ți o pereche de ochelari de soare și n-o să-și dea nimeni seama de nimic.

– Ba da, coafeza o să-și dea seama.

– Așa, și? O să te amendeze, cumva?

În sfârșit, Giuliana a schițat un surâs.

Au găsit un salon de înfrumusețare, hotărând să le exploateze la maximum pe cosmeticiene: masaje de drenare, tratament de curățare a pielii, manichiură, pedichiură și, desigur, coafuri noi.

La plecare, Giuliana părea renăscută din propria cenușă.

Au străbătut încet străzile comerciale din centru, admirând pe îndelete vitrinele.

În via Borgospesso, au văzut îndreptându-se spre ele doi bărbați care, cu mâinile înfipte în buzunare, păreau antrenați într-o conversație captivantă.

Martina l-a recunoscut pe Danilo Fossati, un celebru anticar milanez: îi vânduse câteva peisaje aparținând școlii lombarde de secol XIX găsite într-o debara a apartamentului din via Serbelloni și pe care Ines le sortise uitării și degradării.

Recunoscând-o, bărbatul i-a adresat un zâmbet curtenitor, luându-i mâna și atingându-i vârful degetelor cu buzele.

Însoțitorul lui rămăsese cu un pas mai în spate, fixând-o pe Giuliana fără a-și disimula admirația.

Danilo Fossati a făcut prezentările:

– Domnul profesor Sante Sozzani.

– Știți că n-am pierdut nici măcar una dintre piesele în care ați jucat? Și de fiecare dată v-am trimis un buchet de flori în cabină, i-a declarat profesorul.

– Fără nicio carte de vizită, probabil, pentru că nu-mi amintesc să vă fi citit numele, a replicat ea.

– Pentru mine nu era important să știți cine sunt, eu voiam doar să-mi arăt admirația pentru talentul dumneavoastră.

Giuliana l-a privit mai atent pe omul din fața sa: un bărbat trecut de prima tinerețe, nu foarte chipeș,

însă fermecător. I-a dăruit unul dintre zâmbetele sale irezistibile, acceptând apoi cu bucurie invitația de a petrece toți patru câtva timp împreună la un bar din apropiere.

68

Trecând pragul apartamentului său din via Giardini, Gruber a avut sentimentul că se afla pe un câmp de luptă: tablourile sfâşiate şi vasele de porţelan transformate în cioburi pe pardoseală l-au întâmpinat într-o linişte care i-a dat fiori. Trecând din cameră în cameră, pe retină i s-au imprimat imagini desprinse parcă din filme de groază. În pragul leşinului, s-a rezemat de pragul uşii, murmurând:

- Giuliana.

Aşadar, crescuse la sân un şarpe veninos care, mişeleşte, distrusese totul: amintiri, trofee, mărturii ale succesului său profesional, toate strânse cu migală în decursul unei vieţi întregi.

Ocolind cu grijă cărţile şi celelalte obiecte de valoare aruncate de-a valma pe podea, s-a îndreptat spre garderob. În mijlocul casei, Dora îl privea cu un aer pierdut.

Kuno Gruber tocmai se întorsese de la Moscova şi, până să deschidă uşa apartamentului se simţise cel

mai fericit bărbat din lume, după nopțile fierbiți petrecute în compania americancei cu voce de aur. Nu-și pusese în gând să renunțe la Giuliana, la care ținea încă mult, însă își dorea să stea departe de ea pentru o vreme, savurând în schimb prezența Annei. După aceea, desigur, relația cu Giuliana avea să pară mai proaspătă ca niciodată.

Întorcându-se la Milano, o condusese pe soprană la hotelul aflat la numai câțiva pași de apartamentul său și se întorsese voios acasă, fredonând *Va' pensiero* și elaborând planul lansării unei noi stele pe firmamentul scenei artistice mondiale.

Când se hotăra să promoveze o tânără talentată și frumoasă, Kuno avea entuziasmul morbid al fluturelui de noapte care se învârte neobosit în jurul unui bec incandescent.

Acum însă, realiza că Giuliana se răzbunase cu vârf și îndesat pentru escapada la Moscova și că nopțile fierbinți în compania focoasei soprane nu aveau darul să-l consoleze pentru pierderea suferită.

Și-a șters discret o lacrimă, apostrofând-o pe Dora furios:

– De ce n-ai împiedicat măcelul?

– Nu eram acasă. Vă amintesc că mi-ați sugerat să-mi iau zece zile de concediu, i-a răspuns ea, prompt.

– Nici vorbă să fi spus așa ceva.

Femeia a simțit că ia foc: regizorul o considera mincinoasă.

– Maestre, cu tot respectul, vă suport de cincisprezece ani, însă de data aceasta aţi întrecut măsura. Am şi eu demnitate, să ştiţi. Vă salut şi sper să nu vă mai întâlnesc niciodată, l-a anunţat ea, pe un ton ferm.

– Aşa, bine faci că pleci. Şi ai face şi mai bine dacă ai ieşi chiar în clipa aceasta, până nu comit o faptă de care să-mi pară rău mai târziu, i-a replicat Kuno, furios.

Dora nu s-a lăsat intimidată şi, de vreme ce nu se mai afla în serviciul lui, s-a simţit liberă să-i spună exact ce gândea.

– Să fi fost eu în locul domnişoarei Giuliana, vă dădeam foc la casă, zău aşa! Biata femeie, nu merita să vă comportaţi aşa cu ea! Rămâneţi cu bine, maestre, a spus, dispărând pe uşa de la intrare.

Cu o seară în urmă Dora văzuse la televizor ceea ce văzuseră mulţi alţi telespectatorii, inclusiv Giuliana: la telejurnal se transmisese un interviu al lui Kuno Gruber, şeful unei delegaţii de artişti italieni în Rusia. După ce fabulase o vreme pe seama importanţei schimburilor culturale, regizorul o prezentase telespectatorilor pe americanca Anna Stanford, definind-o o stea în plină afirmare a scenei lirice şi, totodată, muza lui. „În stagiunea următoare, voi pune în scenă la Scala *Traviata* de Verdi, iar pentru rolul Violettei nu există altcineva mai potrivit decât miss Stanford", declarase Gruber.

Giuliana îşi spusese că trebuia neapărat să facă ceva, orice, ca să-şi domolească furia şi umilinţa la

care fusese supusă. Cu îngâmfarea nemăsurată a celui care se crede genial și irezistibil, Kuno nu se obosise nici măcar să salveze aparențele. Alesese cea mai populară cale mediatică, televiziunea, ca să aducă la cunoștința lumii întregi că el, maestrul suveran, avea acum o nouă protejată.

Hotărâse să se ducă la apartamentul din via Giardini și să distrugă cele mai scumpe amintiri ale regizorului, pe care acesta le păstra cu sfințenie. După care îi înmânase portarului cheile și se întorsese mulțumită acasă: Știa că, pus în fața unui asemenea dezastru, regizorul avea să sufere la fel de mult ca ea.

Apoi o sunase pe Martina, povestindu-i totul.

– N-ai procedat deloc elegant, remarcase aceasta.

– Femeile, inclusiv eu, l-au răsfățat și i-au adus osanale întotdeauna. Noi în general suntem nesăbuite în dragoste și suntem dispuse să suportăm chiar și ceea ce nu trebuie. Este un joc pervers, cu reguli cărora ne supunem, resemnate, de milenii. Mi-a călcat sentimentele în picioare, convins că va scăpa și de data asta basma curată. Ei bine, va avea o surpriză foarte neplăcută.

– Măcar te simți mai bine? întrebase mama.

– Nici nu-ți închipui cât de bine! Acum, pot spune într-adevăr că sunt pregătită pentru o nouă viață, declarase.

Dormise foarte bine peste noapte, iar toată dimineața următoare s-a pregătit pentru întâlnirea de la prânz cu Sante Sozzani.

În timp ce își alegea rochia cea mai potrivită pentru acea primă întâlnire, a sunat telefonul.

– De ce ai făcut una ca asta? a întrebat-o Kuno mânios.

– Pentru că m-ai umilit, i-a răspuns ea, cu mult calm.

– Te dau pe mâna poliției.

– Chiar te rog. Uite, am la intrare o mulțime de ziariști care ard de nerăbdare să-mi spun părerea despre incendiarul tău interviu de la telejurnalul de aseară.

– O viperă, asta ești! De n-aș fi fost eu, ai fi jucat și astăzi pe scena teatrelor parohiale. Am făcut din tine moștenitoarea marii Duse și, dacă-mi pun în minte, te distrug în doi timpi și trei mișcări.

Amenințarea lui Kuno nu a avut efectul scontat, Giuliana limitându-se să răspundă:

– Am pentru ziariștii de jos o poveste lacrimogenă de pagina întâi. Parcă și văd titlurile: „Divina Giuliana Agrestis, sedusă și abandonată de bufonul teatrului italian." Cum ți se pare? Rămas fără cuvinte, Kuno nu i-a replicat. Ea însă, i-a spus pe un ton vesel: Rămâi cu bine.

Și a pus receptorul în furcă.

Fusese anunțată de portar că sunt niște ziariști la intrarea în clădire, dar, ieșind din casă, Giuliana s-a prefăcut surprinsă.

– Doamnă Agrestis, sunt adevărate zvonurile despre ruptura dintre dumneavoastră și maestrul Gruber?

– Ruptură? Ah, ce cuvânt urât! De rupt, se poate rupe un picior, o mână, nu însă și o legătură între două persoane.

– Totuşi Gruber a prezentat-o la televiziune pe noua sa protejată, a intervenit un reporter tânăr.

– Aceasta îi este meseria, să descopere noi talente, a răspuns ea, continuând să zâmbească binevoitoare.

– Rămâne însă întrebarea: de ce a fost în Rusia împreună cu miss Stanford, în timp ce dumneavoastră, pentru prima dată, nu l-aţi însoţit? Se vorbeşte de câteva săptămâni bune că acel cuplu de monolit, Gruber-Agrestis, s-a destrămat, a îndrăznit un al treilea reporter.

– De unde vă vin oare asemenea idei funeste? Între mine şi Kuno Gruber a existat o frumoasă poveste de dragoste, iar poveştile de dragoste nu se destramă niciodată. Le păstrăm în suflet toată viaţa, ca pe cea mai de preţ avuţie.

– Doamnă Agrestis, eu trebuie să mă întorc în redacţie cu o ştire clară. Prin urmare, vă rog să confirmaţi sau, dimpotrivă, să dezminţiţi zvonurile privind despărţirea de Kuno Gruber, aproape că a implorat-o o ziaristă de la o revistă de cancan.

Giuliana a privit-o cu duioşie. Părea o fetişcană dornică să urce treptele afirmării.

– În regulă, vă voi spune exact cum stau lucrurile: maestrul şi cu mine ne-am despărţit, cel puţin momentan, pentru că am ajuns într-o fază de rutină a relaţiei noastre. Cu toate acestea, rămânem buni prieteni. Acum însă vă rog să mă scuzaţi, trebuie neapărat să plec.

Taxiul chemat mai devreme trăsese lângă trotuar.

Şi-a luat rămas-bun de la reporteri şi a urcat pe locul din spate, spunându-i şoferului o adresă.

Sante o aştepta la bar. A întâmpinat-o spunând:

– Mă temeam că n-o să mai veniţi.

Era un mod politicos de a o atenţiona că întârziase.

Giuliana i-a zâmbit: verigheta de pe inelarul lui Sante Sozzani avea darul s-o liniştească.

69

Sante Maria Sozzani, vlăstar din familia marchizilor Piccinini, colecţiona opere de artă, era pasionat de teatru şi avea alura unui bărbat liniştit şi sigur pe el.

Familia, de origini toscane, se ocupa de mai bine de o sută cincizeci de ani de producţia de vinuri. La rândul lui, Sante era posesorul unui impresionant pachet de acţiuni la minele de diamant din Africa de Sud şi al unui număr necunoscut de case, răspândite prin întreaga lume. Locuia la Roma, unde avea şi un splendid magazin de antichităţi. Avionul său privat îl aştepta oricând chiar pe aeroportul internaţional de la Ciampino, în timp ce iahtul şi-l ţinea ancorat în portul Livorno. Pentru deplasări în afara oraşului folosea o limuzină cu şofer, iar pe străzile Romei prefera să colinde pe bicicletă.

Giuliana avea să afle toate acestea – şi restul detaliilor din viaţa personală a lui Sante – în decursul

anilor, întrucât bărbatului nu-i plăcea să vorbească despre el însuşi.

La acea primă întâlnire a lor, Sante s-a consultat o vreme cu sommelierul asupra vinului potrivit pentru meniul de peşte, apoi, fără să ceară părerea Giulianei, s-a hotărât pentru un Refosco.

I-a explicat:

– Faptul că la peşte s-ar potrivi cel mai bine vinul alb este doar o legendă. Este preferat vinul roşu, iar rozé-ul este o cale de mijloc pe care eu, personal, o dezavuez.

A înţeles imediat că vinul şi mâncarea nu se aflau printre subiectele preferate de discuţie ale tinerei actriţe, aşa că a purtat conversaţia către expoziţia lui Parmigianino de la Galeriile Uffizi din Florenţa.

Apoi, i s-a adresat cu timiditate:

– Mi-ar plăcea să-mi vorbiţi despre dumneavoastră, însă n-aş vrea să vă par indiscret.

– Cum ar trebui oare să mă adresez când discut cu dumneavoatră? Domnule profesor? Domnule marchiz? l-a întrebat Giuliana.

– Sante este suficient, dacă sunteţi de acord.

– Atunci, mie să-mi spui Giuliana şi-atât, a precizat ea. Eu consider că un actor n-ar trebui să vorbească niciodată despre el însuşi şi nici să se dea în spectacol altundeva decât pe scenă. Altminteri, riscă să arate lumii întregi cât de inconsistentă îi este personalitatea. Uneori, mă simt ca un sac gol, care din când în când se umple cu viaţa personajelor pe

care le interpretez. La şcoala de artă dramatică am învăţat ce spuneau Brecht, Diderot sau Nietzsche despre acest gen de abordare a dramei. Bertold Brecht, de exemplu, era de părere că un actor nu trebuie să se confunde total cu personajele interpretate, iar Nietzsche afirma că un actor ar fi pierdut pentru totdeauna dacă ar fi încercat şi în realitate de sentimentele cărora le dă viaţă pe scenă. Dar, cazul acesta, ce fel de Emma Bovary sau de Hedda Gabler aş fi, dacă nu m-ar durea suferinţele lor, dacă nu m-ar încerca aceleaşi iluzii? Prin urmare, ţi-aş vorbi bucuroasă despre mine, dacă nu m-aş teme că mă voi prăbuşi sub greutatea propriei mele inconsistenţe, a concluzionat Giuliana.

– Sau a propriei modestii, a insinuat el.

– Te înşeli, nu sunt modestă, însă sunt conştientă de propriile limite, a mărturisit actriţa.

– Excelent! Aşadar, ai început să-mi vorbeşti despre tine printr-o introducere deloc banală, aşa cum, de altfel, mă şi aşteptam. Vreau să ştii că astăzi, la această masă, am ocazia să reînnoiesc un ritual drag mie, pe care însă l-am întrerupt pentru multă vreme: pe vremuri, mama mă ducea regulat la teatrul La Pergola din Florenţa, unde după ce-i admiram pe scenă pe Buazzelli, Adani şi ceilalţi mari actori ai vremii, luam masa în compania lor. Astăzi am norocul să reiau acel obicei, împreună cu tine, a spus bărbatul, zâmbind mulţumit. Apoi a adăugat: Am încetat să mai merg la teatru în ziua în care mama a murit. În

urmă cu câțiva ani, am asistat din întâmplare la *Hamletul* regizat de Gruber, cu Giuliana Agrestis în rolul Ofeliei.

– Da, însă atunci nu mi-ai trimis flori la cabină, a spus Giuliana pe un ton glumeț.

– Te-am descoperit atunci, în seara aceea, iar la sfârșitul spectacolului aș fi fost în stare să cumpăr întreg teatrul, atât de impresionat am fost de frumusețea ta.

– Aș fi preferat să te fi impresionat talentul meu.

– Și talentul, desigur. De altfel, de atunci n-am mai pierdut niciun spectacol de-al tău.

– Și, totodată, ai început să-mi trimiți flori. Nu știam de la cine veneau, însă de fiecare dată așteptam nerăbdătoare omagiul din partea admiratorului meu secret, i-a mărturisit Giuliana. Apoi, brusc, s-a hotărât să abordeze subiectul pe care Sante părea că-l evită: Soția îți împărtășește această dragoste pentru teatru?

Zâmbetul bărbatului s-a stins brusc, iar peste privire i s-a așternut un văl de tristețe.

– Angelica duce de câțiva ani buni o luptă disperată împotriva unei boli probabil incurabile. O internez pentru lungi perioade de timp într-o clinică, iar când se simte mai bine o aduc acasă. După care o luăm de la capăt. Acum este acasă, i-a explicat el.

Giuliana și-a lăsat privirea în farfurie și nu a mai scos niciun cuvânt.

Sante a vorbit mai departe:

– Îi stau alături cât pot de mult, dându-i astfel de înțeles cât de mult țin la ea. Nu am avut copii și nu mă are decât pe mine.

– Îmi pare rău, a murmurat Giuliana, care și-ar fi dorit mai mult decât orice să nu fi rostit întrebarea de mai devreme.

Însă bărbatul a revenit la conversație pe ton împăcat, insistând s-o conducă acasă.

În timp ce șoferul făcea adevărate minuni ca să se descurce prin traficul metropolei, Sante i-a spus Giulianei:

– Ar trebui să ai o casă și la Roma.

– De ce?

– Am sentimentul că stagiul tău la Milano este pe cale să se încheie, a spus el, laconic.

Giuliana a preferat să nu comenteze. S-au despărțit cu o strângere de mână sinceră, fără vorbe mari sau promisiuni de revedere.

Acasă, luminița pulsândă a robotului telefonic o avertiza că o așteptau câteva mesaje. A apăsat butonul de redare și le-a ascultat.

Toate erau de la Kuno. Ultimul – o jelanie șoptită, întreruptă de hohote de plâns: „Sunt acasă, sunt singur, printre rămășițele vieții mele și simt că mă sufoc. Nu, nu ne putem despărți așa. Ești o parte importantă din mine și am nevoie să te îmbrățișez și să-ți cer iertare."

A ridicat receptorul, a format numărul lui de acasă și, când i-a auzit vocea, i-a spus:

– Poți veni, dacă vrei.

Apoi a ieşit pe terasă, bucurându-se de mireasma de iasomie a serii şi aşteptând ca portarul să-i anunţe sosirea lui Kuno.

I-a fost de ajuns o privire ca să înţeleagă că era într-adevăr distrus de durere.

– Intră, l-a invitat ea, precedându-l spre balcon.

Kuno s-a lăsat să cadă pe scaun, apoi şi-a plecat fruntea, acoperindu-şi faţa cu palmele.

– Nu despre dezastrul din apartamentul meu am venit să-ţi vorbesc. Nu-mi pasă că ai distrus totul în urma ta.

– Îmi pare rău s-aud asta, pentru că intenţionam să te fac să suferi, i-a răspuns ea pe un ton de gheaţă.

– Te-am minţit, deşi n-ar fi trebuit. Acum însă sunt cât se poate de sincer şi-ţi jur că te iubesc numai pe tine, a continuat el, cu voce fermă.

– Şi ce te faci cu americanca pe care încerci s-o cucereşti de câteva luni bune şi care, din câte am înţeles, şi-a părăsit iubitul ca să fie cu tine?

– Nu mă interesează. Nu te vreau decât pe tine, a răspuns el.

Kuno trecuse de şaizeci de ani şi, în ciuda atenţiei maniacale pe care o acorda aspectului său exterior, părea mult mai în vârstă. Giuliana îl privea ca şi cum atunci l-ar fi văzut prima dată. Trecuse prin viaţă tratând femeile ca pe simple obiecte ale propriilor dorinţe. Şi totuşi, se bucura de recunoştinţa lor pentru că fiecăreia dintre ele i se dăruise cu toată fiinţa. Obişnuia să le plaseze pe un piedestal, poleindu-le

în așa fel încât toată lumea să-și dea seama că erau opera lui, făurarul de geniu. Însă anii trecuseră peste el, iar semnele erau vizibile. Giuliana s-a întrebat atunci dacă într-adevăr voia să-și petreacă tot restul vieții alături de el, așa cum îi declarase Martinei. Și, înfiorându-se, și-a dat seama că nu asta și-ar fi dorit.

– Hai, întoarce-te la americanca ta naivă, i-a spus cu dulceață în glas. Apoi, mângâindu-i degetele, a adăugat: Tu nu poți să stai singur. Ai nevoie de o femeie care să se ocupe de tine. În schimb, oferă-i tot ce-i mai bun în tine. Ai ce să-i înveți pe alții. Eu o să-mi amintesc mereu cu drag de tine, Kuno. Pentru tot restul vieții.

– Mi-e frică, Giuliana.

– De ce anume?

– De tot și toate. Mi-e teamă de trecerea timpului, de faptul c-aș putea să nu mai fiu la înălțimea așteptărilor publicului, de singurătate. Mi-e teamă și să mă întorc în dezastrul rămas acasă, în urma ta. Știi că Dora m-a lăsat baltă? Unde mai găsesc eu pe cineva ca Dora?

Giuliana a simțit cum o copleșește melancolia care însoțește adesea finalul unei povești de iubire.

Bărbatul a continuat:

– Am pus-o pe americancă să-l abandoneze pe texanul ei, regele conservelor de carne care îi dăruia diamante mari cât boabele de fasole, prezicându-i un viitor strălucit pe scena teatrului Scala sau la Metropolitan. Mă simt răspunzător pentru asta, înțelegi?

– Nu-mi cerși compasiunea. Ți-am răsturnat casa cu susul în jos și am reușit astfel să șterg umilința la care m-ai supus. Așa că du-te, mergi în plata Domnului, dar să știi că-mi vei fi întotdeauna drag.

– Poate că într-o zi... Cine știe... Poate că te vei întoarce la mine, a murmurat el.

– Să-ți scoți asta din minte. Dac-ai putea, ți-ai construi propriul harem, însă rolul de cadână nu mi se potrivește deloc, i-a replicat ea pe un ton vesel, conducându-l la ușă.

Bărbatul i-a adresat o ultimă privire încărcată de suferință în timp ce ușa se închidea în urma lui.

Giuliana s-a întors pe terasă și, de sus, a urmărit silueta lui Kuno, care acum străbătea strada cu pas săltat. Cunoscându-l, știa că, acum, Kuno era fericit pentru că ea îl iertase și, cu inconștiența lui adolescentină, se simțea în sfârșit liber să trăiască o nouă poveste de iubire alături de soprana americană.

Înveselită, Giuliana a schițat un zâmbet.

70

Toamna, Giuliana s-a transferat la Roma. Sante Sozzani îi găsise un penthouse încântător în cartierul Parioli, în vreme ce, pe plan profesional, i se oferise un important contract cu cea mai valoroasă companie teatrală a vremii.

Nu i-a fost deloc ușor să se integreze în mediul artistic al Romei, mult diferit de cel milanez. În capitală, oamenii vorbeau cu subînțelesuri, considerându-se adesea superiori celor din provincie, și fiind oricând gata să-i slujească pe puternicii zilei și să-i distrugă pe cei căzuți în dizgrație sau care le-ar fi putut sta în cale. Cu excepția lui Sante și a colegilor de la teatru, Giuliana nu cunoștea pe nimeni la Roma, dar noul ei prieten o însoțea uneori să viziteze monumente și muzee.

Din când în când, Gruber o suna ca să i se plângă, destăinuindu-i dificultățile întâmpinate și neîmplinirile sale. Ea îl asculta răbdătoare, consolându-l.

Într-una dintre seri, i-a spus:

– Am nevoie de o menajeră, de o persoană de încredere, cum ar fi Dora, ca să fiu explicită.

Dora se întorsese la Kuno la insistențele Giulianei, care o convinsese că bărbatul nu s-ar fi descurcat fără ea. Dora era originară dintr-un sat din apropiere de Roma; familia sa locuia încă acolo, așa că Giuliana era convinsă că ar fi fost bucuroasă să fie lângă casă.

– Doar nu vrei să mi-o iei și pe ea, s-a impacientat Kuno.

– A, nu, n-aș face nici în ruptul capului una ca asta, însă ar fi un gest frumos din partea ta să mi-o cedezi de bunăvoie, i-a răspuns Giuliana.

Kuno s-a lăsat înduplecat și, câteva săptămâni mai târziu, Dora se stabilea în apartamentul din cartierul Parioli, asumându-și rolul de administrator „factotum".

Duminica, își vizita familia de la țară, întorcându-se lunea cu provizii proaspete pentru Giuliana: salată și legume de grădină, ouă și brânză.

Giuliana își petrecea zilele la teatru, la repetiții, și serile acasă, citind.

Uneori, Sante o scotea în oraș la masă, preferând bistrourile cu mâncare tradițională. Alteori, dispărea pentru perioade lungi, anunțând-o: „Soția mea a avut o criză. Am internat-o și voi petrece o vreme la căpătâiul ei" sau „Particip la o licitație la Londra, apoi plec la Berlin și la Johannesburg."

Renunțase la formalități, însă se comporta ca un gentilom autentic. El vorbea puțin, dar îi plăcea să

asculte povestirile nefârșite ale Giulianei. Îi trimitea flori și, din când în când, îi dăruia mici obiecte de anticariat: stampe, tablouri, accesorii.

O dată, vizitându-i galeria din via del Babuino, Giuliana s-a arătat impresionată de o masă de scris stil Ludovic al XVI-lea, spunând: „Doamne, cât e de frumoasă!" Fără să facă niciun comentariu, Sante i-a livrat-o acasă a doua zi.

Giuliana a debutat în capitala teatrului cu rolul Norei Helmer din *Casa cu păpuși* de Ibsen. Criticii au lăudat „perfecta sfericitate" a interpretării Giulianei Agrestis care, „dacă mai era nevoie, se reconfirmă drept cea mai eclectică și completă actriță a teatrului italian."

Într-o seară, după spectacol, Sante a invitat-o la cină, ca să sărbătorească împreună debutul ei triumfal. Au comandat fileu de doradă în sos de portocale cu garnitură de orez negru.

– Ai început în stil mare, i-a spus el, foarte mulțumit.

– S-au rezervat bilete pe următoarele șase luni și, probabil, spectacolul va rămâne pe afiș și stagiunea viitoare, l-a informat Giuliana, cu ochii strălucindu-i de bucurie.

– Pari o fetișcană care tocmai a primit un cadou neașteptat.

– Chiar așa mă simt. N-o să-ți vină să crezi, însă sunt surprinsă de fiecare dată când am asemenea succese. De altfel, mă cunoști bine de-acum și știi că sunt veșnic nemulțumită.

– Bravo, Giuliana, bine zis! a tunat din spatele ei o voce bine cunoscută.

Învăluit într-un nor de parfum Vètiver, Kuno Gruber s-a apropiat de masa lor și s-a aplecat spre Giuliana, sărutând-o cu grație pe gât.

Bucuroasă să-l revadă, i-a întins mâinile, iar bărbatul i le-a sărutat cu un gest teatral.

– Ce faci la Roma, l-a întrebat Giuliana după ce a făcut prezentările.

– Am venit să te văd, iubire. Ai fost extraordinară, zău așa, i-a răspuns.

– Vreți să stați cu noi la masă? l-a întrebat Sante, căci apreciindu-l pe cunoscutul regizor, își închipuia că se va distra asistând la conversația celor doi mari artiști.

Gruber s-a așezat imediat, ca și cum invitația era de fapt subînțeleasă.

Sante îi invidia pe actori pentru spontaneitatea replicilor, pentru capacitatea lor de a minți cu dezinvoltură, de a manipula realitatea și de a inventa situații dramatice. După cum se priveau cei doi din fața sa, cineva ar fi putut spune că între ei nu fusese niciodată vreo neînțelegere. Kuno povestea că lipsise de la premiera *Casei cu păpuși* pentru că fusese reținut la Milano de o serie de oaspeți de seamă din Japonia; cât despre spectacolul din acea seară, în timp ce se îndrepta spre culise ca s-o felicite, fusese blocat de mai mulți ziariști care-l recunoscuseră și-i solicitaseră un interviu.

– Când am terminat, tu erai deja plecată, însă am găsit-o pe Dora. N-o să-ți vină să crezi, dar m-a îmbrățișat, spunându-mi chiar că-i este dor de mine.

– Și ți-a dezvăluit și unde mă găsești, nu-i așa? a remarcat Giuliana.

– Da, însă nu și că ai companie, altminteri n-aș fi îndrăznit să te deranjez, a mințit el.

– Sunt convinsă, doar știu cât de discret poți fi, l-a ironizat ea, aruncându-i o privire cu subînțeles lui Sante, care cunoștea povestea celor doi.

În schimb, regizorul habar n-avea cine putea fi bărbatul care stătea la masă cu Giuliana și nu reușea să-și ascundă curiozitatea morbidă.

– Nu deranjați deloc. Aș spune chiar că este o onoare pentru mine să vă am oaspete la masă, a spus Sante.

– Domnul profesor Sozzani este un mare admirator al oamenilor de teatru, iar în seara aceasta se bucură alături de mine pentru succesul noului meu rol, a precizat Giuliana.

– O, vedeți dumneavoastră, viața noastră, a comedianților, este o piesă perenă, lipsită însă de substanță. Odată desprinși de magia scenei, nu e cine știe ce de capul nostru, a declamat Kuno, înfigând furculița într-un crevete din farfuria pe care i-o pusese în față chelnerul.

– Cam același lucru mi-a spus și Giuliana la prima noastră întâlnire.

– Apoi ați descoperit că lucrurile nu stau chiar așa? s-a interesat Kuno.

– Am descoperit că Giuliana este o prezență electrizantă și totodată relaxantă. Este o femeie care întrupează grația Madonei lui Raffaello și forța Fecioarei lui Michelangelo. Dintre puținii prieteni pe care îi am, ea este singura persoană alături de care-mi face o infinită plăcere să-mi petrec timpul, iar pentru aceasta nu voi putea niciodată să-i fiu îndeajuns de recunoscător, a mărturisit Sante, cu o sinceritate dezarmantă.

– Cu alte cuvinte, vreți să spuneți că sunteți doar prieteni?

– Chiar așa, a confirmat Sante, schițând un zâmbet.

Kuno a izbucnit într-un hohot de râs eliberator.

– Bine, dar asta schimbă complet datele problemei! a spus el, aproape cântând. Apoi a adăugat, întorcându-se spre Giuliana: Lasă-mi puțin timp cât să dau un telefon și să contramandez o întâlnire, apoi te conduc acasă.

Giuliana și-a pus mâna pe brațul lui și, pe un ton aproape matern, i-a spus:

– Nu se cade să contramandezi o întâlnire la miezul nopții.

– Atunci, rămâne pe mâine? a întrebat el, plin de speranță.

– Gruber, între noi doi totul s-a terminat. Îți amintești, nu-i așa, dragule? a replicat ea, cu aceeași dulceață în glas.

Puțin mai târziu, bărbatul s-a făcut nevăzut la fel de brusc precum apăruse. Sante și-a chemat șoferul și a condus-o acasă. În fața clădirii, Giuliana i-a spus:

– Mi-ar face plăcere să urci cu mine.

Dora dormea de mult. Sante n-a vrut să bea decât un pahar cu apă, pe care Giuliana i l-a adus în sufragerie.

Bărbatul s-a apropiat de fereastra dinspre terasă, scrutând o vreme bolta înstelată.

Giuliana a venit lângă el și, punându-i o mână pe umăr, i-a murmurat la ureche:

– Te-ar deranja să rămâi să dormi aici?

Sante și-a pus mâna peste a ei și i-a răspuns în același ton:

– M-am temut că stelele nu-mi vor asculta rugăciunea.

71

De fiecare dată când revenea la San Michele, Martina rememora primul său sejur în vila seniorială de pe țărmul mării unde bunica ei, contesa Ines Ceppi, și prietena acesteia, Adelaide Montini, se stabileau peste vară, petrecându-și timpul împreună.

Acum însă, sub umbrarul înfrunzit din grădina vilei rămăsese doar ea. Croșeta, învăluită în liniștea împăcată a după-amiezii.

Lângă ea, așezat comod în fotoliul de rogoz alb, Giovanni Paganessi răsfoia ziarele, comentând din când în când câte o știre cu voce tare.

Maria și Osvalda ieșiseră în larg cu iahtul lui Giovanni, însoțite de fiii acestuia. Martina aștepta nerăbdătoare sosirea Giulianei și a lui Sante, care anunțaseră că-și vor petrece weekendul la San Michele.

Giovanni îl cunoștea destul de bine pe profesorul Sozzani, apreciindu-i calitățile umane și profesionale.

Martina își privea ceasul din ce în ce mai des, suspina și, fără să rostească niciun cuvânt, își relua croșetatul.

– Nu-ți mai face atâtea griji! a mustrat-o bărbatul.

– Aș vrea să te văd cum te-ai comporta dacă ar fi vorba despre fiica ta.

– Ai avut trei copii fără să te fi căsătorit vreodată. De ce ții morțiș acum ca Giuliana să aibă un soț? Nu înțeleg.

– Eu nu eram actriță și m-am dedicat fiicelor mele de dimineața până seara. Ea însă nu va renunța niciodată la teatru ca să-și crească copilul... Bietul de el, măcar de-ar avea un tată...

– Bine, dar Sante este căsătorit, Martina.

– Știu.

– Și, în plus, este un gentilom: nu și-ar părăsi pentru nimic în lume soția, atât timp cât ea este atât de grav bolnavă.

– Așa susține și Giuliana, însă...

– Încetează cu oftatul și nu te mai lamenta, a repetat Giovanni, punând ziarul deoparte.

– Nu vrea nici măcar să-l informeze că-i însărcinată, a protestat ea.

– Mă întreb cu cine seamănă, a comentat bărbatul pe un ton glumeț.

S-a ridicat din fotoliu și s-a dus spre masă ca să-și toarne un pahar de ceai rece.

– Dacă eu am greșit nu înseamnă că trebuie să greșească și ea.

– Știi ceva? Vorbești ca o țață apăsată de trecut, a replicat pe un ton agasat Giovanni.

– Mai ții minte ce fericiți eram aici, la San Michele, în tinerețe? a schimbat ea tonul, zâmbind. Apoi, lăsând croșetele deoparte, a adăugat: Îți amintești de noaptea aceea în care ne-a ridicat pe toți poliția din Santa Margherita? Sandro se bătuse cu un individ, ca să-mi ia apărarea.

– Mai curând aș crede că a vrut doar să-și dea importanță. Se îndrăgostise de tine și era în stare de orice ca să-ți atragă atenția. În orice caz, vă stătea bine împreună și ați avut o relație frumoasă.

– Și Giuliana mea trăiește așa ceva împreună cu Sante. Am însă o bănuială, a adăugat Martina, coborând glasul.

– Hai, spune ce ai pe suflet, acriturâ ce ești.

– Mi-e teamă că, indiferent dacă Sante ar divorța sau nu, Giuliana nu s-ar căsători cu el. În realitate cred că fiica mea nu-și dorește un soț. Ironia sorții este că, în copilărie, și-a dorit foarte mult să mă vadă măritată cu Sandro.

– Normal, simțea nevoia unui tată. În orice caz, încetează să te mai frământi. Giuliana are treizeci de ani și va proceda cum consideră de cuviință.

– Giulianei îi este frică să dea piept cu realitatea. De aceea s-a și refugiat în teatru. Preferă să-și camufleze sentimentele sub masca personajelor interpretate pe scenă, în loc să se confrunte cu aspectele reale ale vieții. Se luptă seară de seară cu judecata publicului,

apoi dă fuga acasă, lăsându-se pradă solitudinii, i-a explicat Martina.

– O solitudine cel puțin ciudată, de vreme ce a reușit să producă o sarcină, a observat ironic Giovanni.

– Gluma ta nu-i nici inteligentă, nici de bun-gust, i-a reproșat femeia.

Giovanni s-a dus spre ea și a îmbrățișat-o zâmbind.

– Martina, eu îți sugerez să te resemnezi. Giuliana îți seamănă leit: este terorizată de perspectiva unei vieți de cuplu. Oricum, nu-i poți rezolva tu problemele. Acum însă, eu mă duc să mă schimb și cobor să înot. Tu să stai aici și să-ți faci gânduri negre în continuare, a bombănit Giovanni, îndreptându-se spre intrarea în vilă.

Martina l-a privit cu duioșie pe vechiul și dragul ei prieten cum se îndepărta șchiopătând deoarece cu o zi în urmă călcase pe un arici. Îl îngrijise cu mâna ei, scoțându-i acele din talpă unul câte unul cu o pensetă, în vreme ce el își camufla durerea schimonosindu-se caraghios.

În cele din urmă, s-a hotărât să-i urmeze exemplul. I-ar fi prins bine să înoate puțin până la întoarcerea tinerilor cu iahtul. Nu peste mult timp, a sosit și Giuliana, care li s-a alăturat pe plajă. Purta deja costumul de baie, iar trupul cu forme perfecte nu lăsa să se întrevadă încă semnele sarcinii.

– Pe Sante unde l-ai lăsat? a întrebat-o Martina, îmbrățișând-o.

– A rămas la Roma. Soția lui a fost din nou internată de urgență. În asemenea momente, nimic nu-l poate desprinde de lângă ea, i-a explicat.

Martina s-a abținut de la orice comentariu, ruşinându-se apoi pentru ce-i trecuse prin minte: dacă soția lui Sante ar fi trecut în lumea drepților, poate că destinul Giulianei s-ar fi schimbat în bine. „Doamne, iartă-mă", şi-a spus.

Ca şi cum i-ar fi intuit gândurile, Giuliana a spus:

– Biata femeie, suferă îngrozitor. Şi totuşi, mă rog Celui de Sus s-o mai țină în viață, pentru că, dac-ar muri, Sante ar înnebuni de durere, iar eu n-aş şti cum să-l ajut.

Odată, Sante îi mărturisise: „Soția mea este angelică şi după nume, şi după caracter. Ne-am cunoscut în copilărie, în clasele primare şi am rămas împreună. La douăzeci de ani, eram deja căsătoriți. Mi-a fost şi soție, şi prietenă, şi soră." Giuliana îl îmbrățişase consolator, iar el adăugase: „De când s-a îmbolnăvit, sunt îngrozit că o voi pierde. Într-o vreme, credeam că nu voi mai putea iubi pe nimeni, niciodată. Apoi însă, te-am întâlnit pe tine şi iată că m-am îndrăgostit. Eşti un dar neaşteptat pe care soarta mi l-a oferit."

Mai târziu, aflând că era însărcinată, Giuliana îl întrebase: „De ce n-ați avut copii voi doi?" „Angelica ar fi trebuit să se supună unei operații chirurgicale foarte complicate aşa că am hotărât că ne eram de ajuns unul celuilalt. Eram fericiți şi numai noi doi. Pe urmă, copiii au nevoie de multă atenție, îți dau

viața peste cap... Oricum, nu pot spune că i-am avut vreodată în plan."

Cuvintele acelea o loviseră pe Giuliana în inimă, determinând-o să închidă pentru totdeauna subiectul.

– Mă întreb cum va reacționa Sante când va afla că ești însărcinată, a spus, acum, Martina.

– Nu va afla. Am hotărât să nu-i spun, lăsându-i astfel libertatea să se dedice complet soției, până când soarta va decide în privința ei într-un fel sau altul. Aceasta este și dorința lui, cel puțin deocamdată. Prin urmare, copilul va fi numai al meu, a concluzionat Giuliana.

Ascultându-le din șezlongul unde se bucura de ultimele raze de soare ale zilei, Giovanni a avut sentimentul că mai auzise povestea asta. Giuliana se comporta asemenea propriei mame, odinioară. Amândouă erau persoane de bună-credință, însă niciuna dintre ele nu se dovedea capabilă să-și împartă viața cu un bărbat, fie el iubit sau soț.

– Păcat, a murmurat Martina. Sante îmi place mult.

– Și mie, mamă. Este un bărbat sincer, serios, deși are aceeași înclinație spre egoism ca mine. Am crezut că voi putea trece peste iubirea pe care o nutrește pentru soția sa muribundă, însă în cele din urmă mi-am dat seama că așa ceva este cu neputință.

Câteva luni mai târziu, când sarcina devenise vizibilă, Giuliana s-a mutat la Londra.

Profesorul Oswald Graywood și soția acestuia i-au acordat tot sprijinul de care avea nevoie. Camilla avea să se nască la o clinică din Oxford, trăind primul an

de viață în același *cottage* în care bunica ei, Martina, o concepuse pe Osvalda, iar Salinda, indianca atât de dragă Martinei, i-a devenit bonă.

Mai târziu, când Giuliana s-a întors la Roma, Sante era deja văduv și devenise melancolic.

S-au întâlnit din întâmplare la ieșirea dintr-o sală de cinematograf, salutându-se ca doi vechi prieteni.

– Ce mai faci? l-a întrebat Giuliana.

– Am avut și momente mai bune. O port mereu în gând pe Angelica, parcă refuză să plece de lângă mine. Și de tine mi-a fost dor. Știi, mi-a venit greu să accept că m-ai părăsit, însă în cele din urmă am înțeles că așa era drept. Spune-mi, n-ai vrea să luăm masa împreună? Asta, bineînțeles, dacă nu cumva ai altceva mai bun de făcut, i-a propus bărbatul.

La masă, Giuliana s-a dovedit răbdătoare, ascultându-l pe Sante care evoca memoria soției sale. Nu-l auzise niciodată vorbind atât de mult. Într-un târziu, bărbatul a spus:

– Ajunge cu asta. Vorbește-mi acum despre tine, despre plecarea ta, despre motivele care te-au ținut atât de mult timp departe de mine... Și, mai ales, spune-mi dacă-mi permiți să vin din nou pe la teatru, să-ți aplaud reprezentațiile.

Giuliana nu i-a spus nimic despre fiica sa. Sante avea să afle din ziare despre existența ei, atunci când presa a scris din nou la superlativ despre marea actriță, în urma inegalabilei sale interpretări din *Mutter Courage și fiii săi* de Brecht.

ASTĂZI

72

Dora s-a ivit în prag, întrebând cu voce ezitantă:

– Deranjez?

– Tu nu deranjezi niciodată, i-a răspuns Giuliana, ridicându-se şi îndreptându-se spre ea.

– Fratele meu şi cu mine plecăm. Dacă sunteţi de acord, m-aş întoarce pe 2 ianuarie: am vorbit cu Manola să vină ea să se ocupe de casă între Sfântul Ştefan şi Anul Nou.

– În regulă. Sărbători fericite, Dora, i-a spus Giuliana, oferindu-i un pachet mic, frumos ambalat.

Era un ceas de mână pe care femeia şi-l dorea de mult. Dora i-a mulţumit, întrebând-o:

– Trebuie să-l deschid acum?

– Nu, când vei fi lângă familia ta, i-a sugerat Giuliana.

S-au îmbrăţişat urându-şi din nou „Sărbători fericite", după care menajera s-a făcut nevăzută.

– În sfârşit, suntem singuri, a spus zâmbind Giuliana, aşezându-se din nou lângă Sante.

– Înseamnă că nu ne mai împiedică nimic să discutăm despre Camilla, nu-i așa?

– Și-a dorit un tată încă de când a început să gândească. Doar că eu nu eram convinsă că tatăl ei era pregătit s-o accepte și să-i acorde atenție, a spus Giuliana. Apoi, după o scurtă pauză, i-a mărturisit: Camilla este fiica ta, Sante.

Chipul bărbatului s-a destins și a zâmbit larg. Sante Sozzini nu părea surprins.

– Știi când am înțeles? i-a spus. Pe vremea când, copil fiind, a intrat în magazinul meu de antichități, însoțită de Dora. A remarcat un mic tablou de-al lui Longhi și a rămas să-l cerceteze îndelung, ca și cum ar fi fost vrăjită. M-a rugat să-i povestesc despre pictor. Apoi mi-a spus: „Când voi fi mare, vreau să devin expertă în artă, ca tine."

Sante a învăluit-o pe Giuliana cu o privire duioasă, rememorând în gând ziua aceea îndepărtată.

Camilla se întorsese de curând de la colegiul din Elveția unde fusese trimisă la studii. Dora o însoțise la cumpărături în via del Babuino și, trecând prin fața anticariatului lui Sante, copila zărise un tablou în vitrină și exclamase: „Ce frumos! Vreau să-l văd de aproape. Hai să intrăm!"

Sante discuta cu un colecționar, iar vânzătorii s-au uitat întrebători la fetișcana care a început să se plimbe de colo-colo prin magazin, oprindu-se să admire îndelung piesele de mobilier cu intarsii, tablourile și antichitățile.

Proprietarul îl lăsase pe client în grija unui subordonat de-al său, grăbindu-se s-o salute pe fiica Giulianei.

– Ia spune-mi, la colegiu, studiezi și istoria artelor? o întrebase.

– Este materia mea preferată. Arta este pentru mine un hobby, la fel ca acest magazin pentru tine. Totuși, cu ce te ocupi în realitate? se interesase ea, privindu-l curioasă.

– Predau cursuri, fac comerț cu obiecte de artă, mă ocup de investițiile pe care le-am făcut în Africa de Sud, produc vin și ulei în Toscana, cultiv relațiile cu puținii prieteni pe care îi am, cumpăr pantofi, cămăși și cravate de la Londra și stau la taclale cu fetișcane ca tine, îi răspunsese el, zâmbind.

– Se spune că acela care se ocupă de mai multe lucruri deodată nu face bine niciunul.

– În cazul acesta, eu sunt o excepție, pentru că le fac pe toate bine.

– Ești modest, nu-i așa?

– Uite, vreau să-ți fac un cadou. Privește în jur și alege ce-ți place.

– Alege tu pentru mine. La urma urmelor, ești cel mai simpatic prieten al mamei.

Dora, care până atunci asistase în tăcere la schimbul lor de replici, intervenise pe un ton sever:

– Ajunge, Camilla, ai întins prea mult coarda. Hai, vino, să-l lăsăm pe domnul profesor să se ocupe de afacerile lui.

Camilla și Sante schimbaseră o privire complice, apoi își luaseră rămas-bun.

Acum, Sante i-a spus Giulianei:

– Dac-ai ști de câți ani aștept să-mi vorbești despre ea!

– Cum aș fi putut oare să-i spun unui bărbat care nu-și dorea copii că, în realitate, era tată? s-a apărat Giuliana.

– Trebuie să știi că, față de Camilla m-am comportat oricum ca un tată, i-a mărturisit Sante, adăugând: Cum crezi că a obținut slujba de la galeria londoneză în care a lucrat în ultimii ani? Sau cum îți explici că a găsit un splendid apartament în Kensington pentru o chirie ridicol de mică? Ca să nu mai vorbesc de povestea cu bucătarul indian după care i s-au aprins călcâiele atât de tare, încât voia să-l urmeze la Calcutta ca să deschidă împreună un restaurant...

– De povestea asta n-am știut! Cum s-a terminat?

– Păi, bucătarul are, într-adevăr, propriul local la Calcutta. Ea însă este aici, după cum bine vezi.

– Știai și de relația cu stilistul?

– După cum ai remarcat și tu, s-a terminat.

– Să înțeleg că știi totul despre ea? s-a mirat Giuliana.

– Aproape totul. La urma urmelor, Camilla este ca o carte deschisă: ajunge s-o privești în ochi ca să-ți dai seama în ce stare sufletească este.

Giuliana i-a mângâiat degetele.

– Oare de ce ne-am despărțit noi doi? l-a întrebat cu dulceață în glas.

– Tu m-ai părăsit. Nu s-ar fi ajuns aici dacă-mi lăsai timp să trec peste perioada de doliu după Angelica, a bombănit bărbatul.

– Las-o baltă! La doi ani după moartea ei, încă o mai plângeai.

– Angelica a luat cu ea o parte din mine. Însă, după ea, persoana cea mai importantă din viaţa mea eşti tu. Dacă te-aş fi întâlnit pe tine mai întâi...

– Ah, oare de ce ne este scris nouă, femeilor, să aşteptăm, să ne înarmăm mereu cu răbdare şi să le dăm timp bărbaţilor să depăşească propriile crize? De ce oare să nu fiţi şi voi nevoiţi, măcar din când în când, să fiţi îngăduitori cu noi?

– Eu am fost! Iată-mă aici, după cum bine vezi, privindu-te cu aceeaşi pasiune de acum douăzeci de ani, trimiţându-ţi mereu flori şi suferind de fiecare dată când te văd în compania unui nou partener. A trebuit să-l suport pe actoraşul acela francez, apoi pe bancherul elveţian şi, iată, acum şi pe inginerașul de la cina asta. Mi se pare totuşi de ajuns, nu crezi?

În cameră s-a aşternut liniştea, întreruptă doar de trosnetul molcom al focului din şemineu.

Giuliana continua să se joace cu perlele colierului de la gât. „Splendide podoabe", remarcase odată Sante. Aparţinuseră străbunicii Ines, care i le dăruise cu ocazia Confirmaţiunii. De la Ines, gândul i-a zburat la Vienna, apoi la Martina, care acum o părăsise, lăsând-o singură, ezitantă, temătoare, în căutarea unui sprijin. I s-a părut că aude din nou, ca prin vis, vocea

mamei, pe plaja de la San Michele, spunându-i: „Sante îmi place mult."

Patru cuvinte care închideau în ele respectul pentru bărbatul pe care Martina l-ar fi vrut alături de fiica sa.

– Mâine-poimâine fac cincizeci de ani. Jumătate de secol, îți vine să crezi? a spus Giuliana.

– Mie, da. Dar ție?

– M-am maturizat brusc, în numai trei zile. Totuși mi-e teamă că nu voi putea ține drumul drept.

– Voi fi lângă tine ca să te ghidez. Vrei să fii soția mea, Giuliana?

– Ți-am spus că mama s-a căsătorit la șaizeci de ani? În comparație cu ea, eu voi fi o mireasă tinerică! a exclamat fericită femeia, refugiindu-se în brațele lui.

Pe coridor s-a auzit zgomot de pași și, în clipa următoare, în cameră a intrat Camilla. Văzându-i îmbrățișați, a zâmbit.

– Ca un cavaler desăvârșit ce este, Stefano m-a condus acasă. Ar fi vrut să urce și el, însă i-am spus că, la ora asta, cu siguranță dormi. Îl consider un tip foarte simpatic.

– Toți prietenii mei sunt așa, a confirmat Giuliana.

– Mi-a propus să mergem câteva zile la munte, la schi.

– Sper că l-ai refuzat, a intervenit Sante.

– De ce? s-a arătat curioasă Camilla.

– Pentru că nu este bărbatul potrivit pentru tine. Și dacă ți-o spun eu, tatăl tău, trebuie să mă crezi, a declarat pe un ton ferm.

73

Richetta a bătut de două ori la uşa dormitorului lui Leandro şi, pentru că nu a obţinut niciun răspuns, a întredeschis-o fără zgomot, iţindu-şi capul prin crăpătură. Doctorul Bertola dormea adânc, iar femeia a ezitat, neştiind dacă să-l trezească sau nu. Era dimineaţa de Crăciun, iar nepotul femeii, venit s-o conducă acasă, la Clusone, aştepta în bucătărie. Nu ar fi vrut să plece înainte de a-i ura domnului doctor „Crăciun fericit" şi de a-i servi micul dejun, care îl aştepta deja pe un cărucior, în anticameră. Leandro însă continua să doarmă, iar Richetta ştia cât de important era să se odihnească bine şi să uite, măcar pentru câteva ore, de moartea Martinei.

În cele din urmă, a hotărât că era mai bine să nu-l trezească. A împins fără zgomot căruciorul până la picioarele patului, apoi s-a strecurat pe vârfuri afară din cameră. Avea să-i lase un bilet pe masa

din bucătărie, pentru că se făcuse deja ora nouă și trebuia să se grăbească.

Leandro era treaz, însă se prefăcuse deoarece nu-l încânta ideea unei conversații matinale cu menajera și nici nu voia s-o audă urându-i „Crăciun fericit". Pentru că nu, fără Martina, nu putea fi vorba despre așa ceva.

S-a ridicat din pat, a intrat în baie și s-a vârât sub jetul fierbinte al dușului. Apoi s-a întors în dormitor și a ridicat obloanele, lăsând razele soarelui să lumineze încăperea. S-a așezat pe marginea patului și a început să mănânce încet, fără tragere de inimă, spunându-și că odată cu dispariția Martinei se risipiseră și cei mai frumoși ani ai vieții lui.

A împins căruciorul pe coridor, apoi a coborât în sufragerie. S-a refugiat în dreptul ferestrei, încercând să se bucure de priveliștea grădinii îmbrăcate în mantia groasă de zăpadă.

Și-a amintit spusele primei sale soții, Emanuela, din ziua divorțului: „Dacă m-ai fi iubit măcar pe jumătate cât ai iubit-o pe Martina Agrestis, probabil că n-am fi ajuns aici."

Într-adevăr, îi rănise pe nedrept sentimentele, căci Emanuela se dovedise o soție bună. De multe ori însă, o privea ca pe o străină. Cum să-i fi explicat oare că nu reușea să și-o alunge din inimă pe Martina: dulce și totodată sălbatică, asemenea unui mustang al preriilor, agresivă și totodată duioasă, rătăcitoare și totuși legată de propriile rădăcini?

Leandro a ieşit din salon şi s-a îndreptat spre vestibul: scena naşterii lui Iisus reconstituită împreună cu Martina în cea de-a patra duminică de Ajun rămăsese neterminată. Şi-a trecut duios degetele peste statuetele de la gura peşterii din Bethlehem pe care ea le modelase cu sârg din hârtie de împachetat.

– Ce mă fac eu fără tine? a murmurat bărbatul deznădăjduit, acoperindu-şi faţa cu palmele.

A auzit telefonul sunând şi a răspuns fără nicio tragere de inimă. Era chiar Emanuela, care-l invita să sărbătorească Crăciunul împreună cu copiii, ca pe vremuri. A refuzat-o politicos. După ce au mai schimbat câteva fraze de curtoazie, şi-au luat rămas-bun. Leandro şi-a amintit de asfinţitul unei zile de iunie din urmă cu mulţi ani. Era la Bergamo şi se plimba mână-n mână cu Emanuela de-a lungul vechilor ziduri ale oraşului. Rândunelele zburau razant cu pământul, iar ţipetele lor se confundau cu dangătele îndepărtate ale clopotelor care anunţau vesprii.

Emanuela era o tânără graţioasă, discretă şi foarte tăcută. Chiar şi atunci când era profund tulburată, se mulţumea să roşească şi să-şi plece privirile.

Tăpşanele înverzite din apropiere erau locurile ideale pentru joaca unor copii, supravegheaţi de privirile vigilente ale mamelor. Se aşezaseră pe o bancă, lăsându-se mângâiaţi de adierea blândă a vântului de seară.

Leandro o privise în ochi, dorindu-şi din tot sufletul să-i poată spune „Te iubesc"; pentru că, într-adevăr, ţinea la ea.

Chipul ei angelic, tenul alb, ochii mari, cafenii – care-i reflectau gândurile mai bine decât toate cuvintele din lume – şi şuviţele blonde, strânse într-un conci cochet la ceafă, toate o făceau să pară o delicată statuetă victoriană miniaturală.

Privirea Emanuelei îi mărturisea întreaga admiraţie pe care tânăra i-o purta, iar Leandro simţea că-i creşte inima de bucurie.

Cât de diferită era de Martina, care-i dădea mereu impresia că-l sfidează, capabilă ca nimeni altcineva să-i rănească sentimentele!

Leandro o îmbrăţişase, o sărutase, apoi îi murmurase la ureche: „Te iubesc, Martina." Ea îl îndepărtase cu blândeţe, spunându-i: „Mă cheamă Emanuela." „De ce, ce am zis?" „Mi-ai spus Martina", îi răspunsese tânăra, interesându-se apoi, curioasă: „Cine este această Martina?" „Eventual, cine era", răspunsese el stânjenit, explicându-i: „Am fost colegi de şcoală pe vremea când locuiam la Vertova, cu bunicii. Am crescut împreună, atâta tot. Nu ai de ce să-ţi faci griji în privinţa ei."

Emanuela făcuse cunoştinţă cu Martina mai târziu, la Vertova, la ieşirea din biserică după liturghia de Crăciun, când ea şi Leandro erau deja căsătoriţi.

Martina venise la slujbă însoţită de Giuliana şi de un bărbat chipeş şi foarte elegant. Emanuela a observat căutătura pe care soţul său i-a aruncat-o Martinei şi intuise că între cei doi dăinuia o legătură mult mai profundă decât îndepărtata relaţie de colegialitate din copilărie.

Mai târziu, îl trăsese de limbă pe Leandro, care își respecta suficient de mult soția, încât să n-o mintă. Îi spusese: „Între noi doi a existat o iubire născută pe băncile școlii, însă niciodată consumată. Nici măcar nu ne-am sărutat vreodată."

Țârâitul telefonului l-a readus la realitate.

– Cum te simți? a auzit în receptor vocea Viennei.

– Cred că mai curând ar fi trebuit să mă preocup eu pentru tine, nu invers! a răspuns, învinovățindu-se că n-o sunase încă să se intereseze dacă avea nevoie de ceva.

– Martina ar fi fost fericită să știe că tu și cu mine petrecem Crăciunul acesta împreună, în casa de care ea era atât de legată. Te aștept la prânz? l-a invitat bătrâna.

– În regulă, eu aduc cozonacul, a răspuns Leandro fără să stea pe gânduri.

74

Vienna purta o rochie neagră creponată, primită cadou cu mulți ani în urmă de la Martina. Își aranjase părul cu migală și își dăduse cu parfum din abundență.

Apoi se așezase în fotoliul ei preferat din fața ferestrei, prin care putea contempla în voie șuvoaiele și malurile râului. Oare cât timp trecuse de când privea, an după an, anotimp după anotimp acel peisaj, mereu neschimbat și parcă de fiecare dată altfel? O viață de om – și-a spus. Toată viața sa! Sub razele soarelui, zăpada se retrăgea, topindu-se și lăsând în urmă pete brune de pământ. A mulțumit Celui de Sus pentru că o binecuvântase cu o nouă zi de viață, întristându-se brusc la gândul că Martina n-avea să-i mai bată niciodată la ușă, aducând cu ea un val de vitalitate și o mulțime de povești de istorisit. Fiica sa se stinsese, iar Vienna simțea că liniștea în care era cufundată casa avea să-i înghețe și ei inima.

Clinchetul repetat al soneriei de la intrare a obligat-o să revină la realitate. Deschizând uşa, s-a trezit faţă în faţă cu Maria, copiii şi Raul Draghi.

De dimineaţă, Maria fusese trezită de chiotele vesele ale lui Pietro şi ale Elisabettei, care-i uraseră în cor „Crăciun fericit".

– Crăciun fericit şi vouă, numai daţi-vă imediat jos din pat, că se rupe cu noi toţi, îi mustrase ea pe un ton binevoitor, înveselită de voioşia lor.

Apoi, în timp ce deschideau cadourile, sunase Raul.

– Ce program aveţi astăzi, tu şi copiii?

– Eu şi surorile mele am hotărât să-i facem o surpriză bunicii. Mergem cu toţii la ea acasă, la Vertova. Ne-am gândit că ziua aceasta de Crăciun va fi mai puţin tristă dacă o petrecem împreună. Vii şi tu cu noi? îi propusese Maria.

Raul trecuse să-i ia cu maşina, îndreptându-se apoi spre Vertova: o călătorie scurtă, înveselită de entuziasmul cu care copiii primiseră expediţia prin valea sălbatică a râului Serio.

Maria i l-a prezentat Viennei pe Raul spunând:

– El este domnul Draghi, însă poţi foarte bine să-l tutuieşti şi să-i spui Raul. După părerea mea, chiar este un dragon, după cum dezvăluie numele, pentru că numai un dragon este în stare să-i ţină în frâu pe cei doi împieliţaţi de colo şi, totodată, să mă curteze atât de graţios cum o face el.

Viennei i-a plăcut expresia sinceră de pe chipul acelui bărbat de aproape patruzeci de ani. L-a salutat spunându-i:

– Eşti într-adevăr curajos dacă ţi-ai pus în minte să-ţi măsori forţele cu tribul de căpcăuni al nepoatei mele. Bun venit în casa mea.

În clipa aceea s-a auzit din nou soneria de la intrare, apoi încă o dată şi tot aşa până au sosit cu toţii: Giuliana cu Camilla şi Sante Sozzani, Osvalda şi Galeazzo şi, în sfârşit, Leandro – tot atât de surprins ca Vienna de acea neaşteptată invazie de musafiri.

Însă cu toţii au rămas fără glas în clipa în care Osvalda, prezentându-l tuturor pe Galeazzo, a anunţat, radiind de fericire:

– Ne-am logodit şi ne vom căsători de îndată ce vor fi gata actele.

Vestea a fost primită cu strigăte de bucurie, mai ales din partea Viennei, a Mariei şi a Giulianei, îngrijorate de soarta care ar fi aşteptat-o pe Osvalda după moartea Martinei.

Vienna a îmbrăţişat-o cu duioşie, spunându-i:

– Grăbiţi-vă cu nunta, pentru că am o vârstă prea înaintată ca să-mi permit să aştept prea mult.

Apoi s-a întreţinut îndelung cu Sante Sozzani, pentru care nutrea o afecţiune aparte. Nu-l văzuse de mult, însă ştia că era tatăl Camillei.

– Aşadar, ţi-a venit mintea la cap? a întrebat-o pe Giuliana.

– Se pare că da. Sante şi cu mine am hotărât să ne căsătorim, iar meritul este numai al mamei, care mi-a arătat calea dreaptă, a răspuns ea, amintindu-şi brusc de discuţia avută dimineaţă cu Stefano.

Tânărul o sunase dis-de-dimineaţă, spunându-i:

– Eşti haină, Giugiù. Aseară m-ai neglijat, acordându-i în schimb toată atenţia vârstnicului tău amic. Astăzi sunt obligat să iau masa cu logodnica mea şi rudele sale, aşa că presimt că voi fi într-o dispoziţie jalnică.

– Eu zic să profitaţi de ocazie şi să fixaţi data nunţii, îi sugerase Giuliana.

– Ce faci, îmi dai papucii? o chestionase el, ofensat.

– Unul dintre noi doi trebuia s-o facă în cele din urmă, îi răspunsese ea, concluzionând: Am avut o relaţie frumoasă. Aş prefera să ne dăruim un sfârşit pe măsură, demn.

Pe durata zborului de la Roma la Bergamo, în avionul privat al lui Sante, Giuliana aţipise, în vreme ce Camilla şi tatăl său discutaseră vrute şi nevrute. Mai târziu, în limuzina care-i ducea de la aeroportul Orio la Vertova, Camilla o anunţase:

– Nu mă mai întorc la Londra. Am hotărât să rămân la Roma şi să lucrez cu tata. În felul acesta, familia rămâne unită.

Cele trei surori au pus pe masă bucatele pe care fiecare le adusese de acasă, în timp ce copiii Mariei o ascultau fermecaţi pe Camilla povestind despre minunăţiile londoneze, iar bărbaţii discutau cu Vienna.

La masă, aceasta a avut sentimentul că se întorsese în timp, în vremurile când întreaga familie Agrestis se reunea pentru prânzul de Crăciun. Numai că acum era înconjurată de vlăstarele neamului Ceppi. I-a privit pe toți, unul câte unul, gândindu-se că, la urma urmelor, Martina înfăptuise un miracol, instaurând o ordine firească în tumultul ce caracterizase atât propria viață, cât și pe cea a fiicelor sale.

După masă, înainte de cafea, Vienna s-a dus în dormitor, întorcându-se cu un plic.

– Stați jos și ascultați-mă. După cum v-am spus data trecută, mama voastră a întocmit o listă cu ultimele sale dorințe, încredințându-mi-o mie. A sosit momentul să vi le citesc, a anunțat bătrâna.

A desfăcut plicul și, punându-și ochelarii, a dat citire testamentului. Martina îi lăsase Osvaldei vila din Vertova, Mariei apartamentul din via Serbelloni, Giulianei mobilierul de epocă, tablourile și bijuteriile de familie. De asemenea, depozitele în bani și capitalul investit urmau să se împartă în mod egal între Vienna și cele trei fiice ale Martinei.

Au petrecut cu toții o zi plăcută, emoționantă, presărată de amintiri înduioșătoare.

Spre seară, musafirii și-au luat rămas-bun de la Vienna, promițându-i să revină cât mai curând. Deși istovită, bătrâna s-a dus la biblioteca din sufragerie și a luat din raft al doilea volum al operelor complete ale lui Shakespeare. S-a așezat în fotoliu, a deschis cartea, a răsfoit-o o vreme și, în cele din urmă, a descoperit

pasajul său preferat: „E-un țărm umbrit de flori de caprifoi, / Cresc toporașii cu petale moi, / Răsuri și cimbru se apleacă-n vânt..."

Închizând ochii, și-a imaginat-o pe Martina la vârsta de optsprezece ani, într-o rochie înflorată de bumbac, punând piciorul pe țărmul din poveste, umbrit de flori de caprifoi și toporași, unde o aștepta surâzător și emoționat tatăl ei, contele Stefano Ceppi.

Pe Vienna a încercat-o o fericire profundă. A adormit zâmbind, lăsând cartea să-i alunece din mână.

JUSTINE LÉVY

MAME ŞI FIICE

traducere din limba franceză de Diana Morăraşu

„Mama nu mai e, acum eu sunt mamă, e simplu, iată cât e de simplu, e povestea noastră, a celor trei. Când îmi spunea câte o poveste seara, în pat, îmi ziceam în sinea mea că are un fel foarte lent de a povesti. De data asta a mers repede, atât de repede, privirea mamei s-a mutat în privirea fetei mele, acolo e acum, acolo o regăsesc. Şi în gesturile lui Angèle, în gesturile nerăbdătoare, puţin bruşte, ale fetiţei mele de două ori preaiubite. Mama trăieşte în Angèle care aleargă pe o peluză interzisă. Mama îmi zâmbeşte şi îmi vorbeşte când Angèle aruncă priviri sfidătoare adulţilor care o prind şi o ceartă. Mama e acolo când Angèle cade şi se ridică imediat, cu dinţii încleştaţi, stăpânindu-se să nu plângă. E în ţipătul pe care nu-l scoate, e în mica ei grimasă de copil căpos care nu e dispus să cedeze. Mama şi-a lăsat amprenta în toată fiinţa copilului meu."

JUSTINE LÉVY, *Mame şi fiice*